

עדיקים במיתתו
קרויים חיים

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכי"ה (כ"ה אב) יומם ולילה (יכמיהו ח)

א אלול ס"א

רבי דוד ב"ר אברהם זי"ע בעל מדרש דוד

הגה"ק ר' דוד הנגיד בעל מדרש דוד זי"ע אחיו של הגה"ק ר' עובדיה מימוני זי"ע נולד בקהיר מצרים בשנת ד' תתקע"ג לאביו הגה"ק ר' אברהם הנגיד הנקרא ר' אברהם החסיד זי"ע בנו יחידו של רבנו משה בר מיימון הרמב"ם הפוסק הגדול זי"ע

רבינו שימש כנגיד ופרנס לקהלת היהודים במצרים סוריא וארץ ישראל

רבינו היה אחד מגדולי התורה בדורו. נוסף לתואר נגיד הוכתר גם בתואר ראש מתיבתא של תורה. כאביו וכאביו-זקנו, היה ידוע כרופא בעל שיעור קומה. עליו ניתן לאמר את דברי החלמוד במסכת עדיות, פרק ט, משנה ב: האב זוכה לבן בנוי ובכח ובעושר ובחכמה ובשנים. הוא בא בחליפת מכתבים בתורה וביסודות היהדות עם גדולי הדור בספרד, דמשק ואיטליה. חלק ניכר מזמנו הקדיש למאבק רב-אנפין להגנה על משנתו של אבי זקנו הרמב"ם.

בי"ח כסלו בשנת ד' תתקל"ח נסתלק אביו, נתמנה רבינו על מקומו לפרנס ונגיד, אביו היה נגיד למשך כשלושים שנה.

בשנת ה' מ"ו עלה רבינו לארץ ישראל והתיישב בעכו, עם כיבוש העיר עכו בשנת ה' נ"ב שב רבינו לקהיר עד לפטירתו.

חיבר ספר מדרש דוד על התורה, כמו דן עשה פירוש על נבואת הילד. וסיפר שחכמי ברצלונא כתבו לרבינו לחלות פניו להודיעם אם נמלא אכלו איזה דבר ברור בסוד הקז, שלא להם המעשה של נבואת הילד, ובסוף כל נבואה קאת מענה.

נסתלק לגזוז מרומים – א' אלול ב' דראש חודש בשנת ס"א והובל את מטתו לטבריה ונטמן בסמוך לקבר זקנו רבינו משה בן מימון זי"ע

נשאר אחריו בנו הגה"ק רבי אברהם הנגיד השני זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"ג ריזל בת משה אהרן נ"י

א אלול תרמ"ד

רבי חנוך העניך דוב ב"ר שמואל בעל לב שמח מאלעסק

רבינו הגה"ק רבי חנוך העניך דוב מייער בעל לב שמח ראש שושלת אלעסק וסטינסלב ז"ע, נולד למשפחה מיוחסת הגה"ק ר' פסח מנעמרוב בעל חי' מהר"ף ז"ע בשנת ה'תק"ס בעיר בעלזא לאביו הרה"ק ר' שמואל מבעלזא ז"ע בן הרה"ק ר' מאיר מבעלזא ז"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט הק' ז"ע בן הרה"ק ר' יצחק מבעלזא ז"ע, שנתברך אביו מפי רבינו הגה"ק ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח ז"ע בברכת הבנים ונולד לו הרה"ר יצחק שניהן כראב"ד דבעלזא, בהיות רבינו שבע שנים לקחו אביו יחד עם אחיו הגדול הרה"ק ר' מאיר ז"ע ללובלין להרה"ק החוזה ז"ע בראות החוזה את הילדים הושיבם על ברכיו, את הרה"ר מאיר הושיב מימין ואת רבינו הושיב משמאל, כשעמד לברכם שיכל את ידיו ואמר: בני הם, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו

השיריים הוכרח לאכול כולו כלי להאשאר כולם, ואז עמד רבינו מאחורי כסאו של הקרב ונתן לרבינו אלו השיריים ואכל כולו והיה לו רפואה.

רבינו הסתוסף כלל הרה"ק ר' אורי מסטערליסק ז"ע והרה"ק ר' נפתלי לבי הוראוויץ בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ ז"ע.

רבינו כיהן ברבנות בסטינוב ובאלעסק. ובשנת תרט"ו כאשר נסתלק חמיו הקר שלום ז"ע הסכים רבו להנהיג עדת חסידים משל עצמו ולאפס נהרו אליו לקבלת ענה, ברכה ודך בעבודת הַסָּ.

ביום כ"ז מנחם אב בשנת תרמ"ד ד' ימים קודם פטירתו, לכה רבינו להיות מוהל וסנדק כדרכו ולא היה יוכל, כלילה לילה לסלק חובותיו, בערב שבת קודש א' אלול ב' דראש חודש היה בחוץ ערפל ושאל אם כבר יום, אחז דיקנא קדישא והטה את עצמו ללד האנשים ונסתלק לגני מרומים כבן פ"ד כמנין חנוך ומנ"כ באלעסק ז"ע.

נשאר אחריו שבע בנים ומהם בנו הרה"ק ר' יצחק ז"ע שמילא את מקומו באלעסק והרה"ק ר' שלמה מאיר מסאסוב ז"ע.

וספריו: סידור לב שמח, לב שמח על התורה ולב שמח על הגדה של פסח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדוש מרחם, כיס"ע גאון מופלג, ולא יכל מד' אמת של תורה ועבודה כל ימיו, רבים הלכו לאורו, פועל יצועות בקרב ישראל,

נישא להרבנית הדקוה מרת פריידל ע"ה בת הרה"ק ר' שלום רוקח הקר שלום ראש שושלת בעלזא ז"ע, לאחר החתונה היה רבינו סמוך על שולחן חותנו הק', ושקד על התורה ועל העבודה בהתמדה וללא דאגה, וחמיו הק' למד עמו בקביעות.

רבו העריץ את חותנו, את הכבוד הגדול שרחש אליו אפשר לראות בספריו, רבו תלה את כל תורתו וחידושיו בחותנו, ואת כל הוראותיו הורה על פי דברי חותנו

פעם אחת שאלו החסידים את רבינו: אם אמת הדבר שהיה חותנו נעור אלף לילות ועסק בתורה ענה רבו ואמר: "אני בעצמי הייתי ניעור עמו יותר משלשת אלפים לילות ועסקנו יחד בתורה."

פעם אחת שמע רבינו רחוק גדול מחדר הרבנית, ויען שהוא לא היה גיל צעוק גדול כזה, נכנס לראות סיבת הדבר, וראה כי שם היה אצרך מהיוצבים שלקה את הקערה עם הטשאלענט כדי לאכול, ולקחו החסידים הכפות ממנו, ולא היה יכול לאכול כלי כף, והתחילו הם לאכול, אז לקח הקערה והוריקה לתוך הזידינע קאפאטע שלו, ונכנס אל הרבנית ובקש ממנה כף.

ואמרה הרבנית כי יען שלקה את הרוטב לתוך הזידינע קאפאטע החדשה שלו תתן לו כף של כסף, וזה הצחוק הגדול כשראו שאכל בכף כסף מתוך הקאפאטע,

ובתוך כך נכנס שם הקר שלום ז"ע וספרו לו כל הענין ואת אמרת הרבנית,

ואמר הקר שלום: כן כן, מגיע לו כף של כסף, ויפה עשה שלקה את הטשאלענט לתוך הקאפאטע שלו,

תדעו כי אלפי מקוים הכתוב וברך את לחמך, ומאכל סעודתי הוא רפואה לחולים, והאברך הזה היה חולה על הריאות, והי' חולה מסוכן רח"ל ואח"כ הבריח לגמרי. (קובץ אליהו דף קי"ג אות שמ"ו)

פ"א היה רבינו חולה על הריאה ורקק דם רח"ל נכנסה הרבנית לאמה הרבנית הג' מרת מלכה ע"ה וביקשה מאמה שתלך עמה לאביה הקר שלום ז"ע שהוא יאמר לבעלה רבינו שלא יתפלל לפני העמוד וידקדק בענת התפלה שלא יתפלל בקול רם מפני המחלה, ונכנסו שניהם לפני הקר שלום ז"ע ואמרה הרבנית מבעלזא לבעלה: פריידלעל בעט מען זאל זאגן אונזער רבי העניך שלא יתפלל לפני העמוד מפני שאינו דבריאות השלימות, השיב הקר שלום: מלאכים ושרפים משתוקקים על פתוחות, על כן אינו יכול לומר לו שלא יתפלל, ולא תדאג כלום בעזרת השם יתברך היא יהיה בריא. ולאחר איזה שבועות נסע הקר שלום ז"ע להרה"ק הקר ר' אורי מסטערליסק ז"ע ולקה רבינו עמו, ודרכו של הקר ז"ע שכליל שבת שפך את כל הכלי של המלח ועם הפלפלין לתוך מאכלו, והשיריים האלו נתן לאנשים גדולים ברום המעלה ולמי שנתן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נבי

ב אלול תש"ז

רבי אליעזר ב"ר ישראל אב"ד ור"ם ווישניץ בעל דמשק אליעזר

רבינו הגה"ק רבי אליעזר האגער אב"ד ור"ם ווישניץ בעל דמשק אליעזר ז"ע נולד ביום השבת כ"ב שבט בשנת תרנ"א בעיר ווישניץ לאביו הרה"ק ר' ישראל בעל אהבת ישראל ז"ע בן הרה"ק ר' ברוך בעל אמרי ברוך ז"ע בן הרה"ק מנחם מענדל מווישניץ בעל צמח צדיק ז"ע בן הרה"ק ר' חיים בעל תורת חיים ז"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב ווישניץ ז"ע בן ר' יעקב קאפיל חסיד ז"ע בן הרה"ק ר' נחמיה פייבל מגזע חכמי פרובינצא ז"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת הינדא ע"ה בת הרה"ק ר' מאיר הורוויץ בעל אמרי נועם מדזשיקוב ז"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב ז"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ ז"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל רובין מלינסק ז"ע, וקרא שמו בישראל אליעזר על שם זקנו הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב ז"ע

דימי מלחמת העולם הראשונה לקח רבינו את מקל הגדולים וגדל יחד עם חותנו לעבד העיר ווינה אשר היתה רחוקה מאזור הקרבות, וקם נסתלק חותנו ביום ראשון של ראש השנה א' תשרי בשנת תרל"ו וקם מנו"ב.

משחר ילדותו ניכרו בו סימני גדלות, בשקדנותו העלומה, בטוהר מדותיו ובחן המיוחד אשר היה נסוך על פניו, לימים כשהיה עובר ברחוב העיר אף הגויים ניכדו דוממים לרוב הקדושה הטהרה והחן הנסוכים על פניו.

בשנת תרפ"ב הוכתר רבינו לאב"ד ווישניץ ובשנת תרפ"ג הקים ק"מ את ישיבת ווישניץ, דרך מיוחדת בגישה לבחורים שהיה מדבר בסדר פנים יפות,

וכמו כן סיפר שכשהיה רבינו הולך ברחובות תל אביב היו אנשים נעמדים ליד החלונות כדי להסתכל ביופיו, והיו מביטים לאורך כל הדרך.

פעם עבד רבינו ברחוב, וראה אחד מהבחורים מישיבתו קנה פירות לכבוד שבת בחנות, ובעזרו מהלך בדרך נגע הבחור בתפוח, ניגש אליו רבינו ואמר לו: מיינ קינד איתא בחז"ל (מסכת קידושין מ"ב) האוכל בשוק דומה, וחזר כמה פעמים על תיבת דומה כאילו אינו זוכר ההמשך, עד שהבחור ענה: דומה למלך חבוק רבינו ונשקו ואמר לו: זיי מוחל עיין בגמרא עם דאכט מיר אז עם שטייט דאסיל אן אנדערע לשון דארטען. ו

פעם אחת נפלה בתו של הרה"ק בעל אמרי חיים ז"ע למטת חליה, והיו כריכים לרופא גדול בשם דאקטער אקרמן, ורבינו סידר את הענין הזה של קריאת הרופא, אבל כשהרימו טלפון לדאקטער זה לא ראה לבוא להחולה באומרו שהוא עייף מדי והוא מוכרח לישן כעת.

ולאחר פטירת רבינו ב' סיון בשנת תרל"ו החל רבינו לכהן כאלמו"ר

מיד אמר רבינו למשמרו הגאון הרה"ח ר' צערל וואלנער ז"ל: בא איתי ונגד לביתו לקרוא לו.

פעם ראו חסידיו שרבינו יערוך את שלחנו הטהור, אך רבינו לא היה בכוחו לזה, ולא ראה להכנס, אמרו לו מקרביו שיקלו לו ככל האופנים שלא יהיה לו קום טיירות כלל, ענה להם רבינו: שהאמיית התורה בלבד ולוקח הרבה כוחות הנפש עם קאסט בת.

בהגיע לבית הרופא פתחה אשתו את הדלת שהיא מקבלת את האנשים שהיו באים לבעלה, וכיון שראתה את רבינו ושמעה שהוא רוצה לדבר עם בעלה, מיד עלתה לביתו אשר קם נשכב לנח ואמרה לו שהוא צריך לרדת לביה ראבינער הצריך לו.

בשנת ת"ש נמלא מווישניץ שגכבשה ע"י הרוסים והתיישב בטעמזשואר

אמר לה הרופא הרי אמרתיו לך שלא תפריעני את מנוחתי אפילו אם מלאך יבוא ויראה אותי?

ובשנת תש"ד ככ"ז ניסן עלה לארץ ישראל.

אמרה לו אשתו: אין זה אדם ולא מלאך, אלא הרבנו של עולם בכבודו ובעצמו! ויכול כך תתפעלה מזכות פניו הק' (פניני תורה וחסידות)

נסתלק לגנזי מרומים ביום רביעי ב' אלול בשנת תש"ו בגיל חמישים ושש ומנו"כ בהר הזיתים ירושלים ז"ע

רבינו לא זכה לזש"ק אבל נשאר אחריו הרבה חידושי תורה, אולם רוב רובו אבדו בשעת מלחמת העולם השנייה, וחלק מדברי תורתו ילאו לאור ספר בשם דמשק אליעזר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אביו הק' מונה את שבתו ואמר: כאשר ישאלו אותי בעלמא דקשט מי אני? אשיב להם כי אני אביו של אליעזר א"ה, ויתנו לי מיד להכנס.

שוקד על לימודיו בצווחא עם אחיו הגדול הרה"ק ר' חיים מאיר בעל אמרי חיים מווישניץ ז"ע, התמדתם לא ידעה גדולות ומאורים, ולפעמים אף לא פשטו את בגדיהם משבת לשבת, ורק נרדמו לתנומה קלה כשהם לבושים כן הסכימו ביניהם בבית קודש כי לא יהיה הפסק בעבודתם הקדושה, וכאשר האחד נח במקל, ישב השני והגה בתורה. כשהראשון קם נח השני.

עם הגיעם להוראה נסעו אל הגה"ק ר' שלום מרדכי כהן בעל מהרש"ם מצרעזאן ז"ע לקבל ממנו היתר הוראה, וכן קיבלו היתר הוראה מהגה"ק ר' שמואל ענגיל מראדווישלא ז"ע וגם מהגה"ק ר' אברהם מנחם שטיינבערג בעל מחזה אברהם ז"ע,

וכשהגיעו לפרקו בגיל שש עשרה נשא לאשה את בת הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת קאפטישניץ ז"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממעזיבז ז"ע בן הרה"ק ר' משולם זסילא ממעזיבז ז"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא ז"ע.

מתורתו של רבינו ז"ע

תהלים קמ"ה, קרוב יהוה לכל קראיו לכל אשר יקראו באמת. לכאורה קשה שהפסוק סותר את עצמו מקודם אומר "לכל קוראיו" ואח"כ אומר רק למי שיקרא אותו באמת ולא כל אדם זוכה לזה. "ל" כי יודע הפשט מתורה"ק בשם הבעש"ט, אם יהיה נדחך בקצה השמים, (פרשת נצבים ל' ד') אפי' אם האדם הוא נידח ח"ו שרודף אחר גשמיות אבל בקצה השמים סוף הכוונה הוא לשמים שנוצר לדברים שנוגעים לשמים כמו שכתב לימוד וכדומה. וזהו קרוב ה' לכל קוראיו, אפי' מי שמבקש לגשמיות הוא ג"כ קרוב לשמוע תפלתו כי לכל אשר יקראוהו באמת, כי כל הקריאה הוא עבור התורה הקדושה שנקראת אמת.

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה. (פרשת כי תבא ל"ו) איתא במפרשים טעם הבאת ביכורים, כדי להפריש להשם יתברך את הפרי הראשון החביב עליו, כי כמה יגיעות וטורח האדם במשך כל השנה עד שזוכה להוציא פירות מאדמתו, לכן הפרי הראשון חשוב מאד בעיניו, ודווקא מטעם חביבותו צוה הקב"ה להפרישו לכהן, כי אין חביבות כחביבת הקב"ה ומצותיו. (דמשק אליעזר)

ג אלול תר"ח

רבי ישכר בער ב"ר יצחק זי"ע ראש שושלת נדבורנא

רבינו הרה"ק רבי ישכר בער לייפער ראש שושלת נדבורנא הנקרא רבי ר' בערצי זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הגדול ראש שלשלת פרעמישלאן זי"ע ולמעלה בקדוש עד הגה"ק רבינו יעקב ממרויש זי"ע

כדעתו שיכך מזה העולם לפני זמנו כדי לפדות את ישראל ובאותו שנה יום ג' אלול נסבה ארון הקדוש ונסחלק לגזי מכומים בגיל חמשים שנה ומנ"כ בעיר נדבורנא.

דברי תורתו הודפסו בספר סתרי תורה ובספר מאמר מרדכי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש גדול וקדוש מאוד, גאון עמוס בנגלה ובנסתר, בעל רוח הקדוש, שהיה לו גלוי אליהו הנביא ז"ל ובעל מופת גדול ונורא.

עבודתו היה כעבודת רבו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע בוערת כלפיד אש, מזהיל הרעיון במסירת נפש ובקול חוצב להבות אש, ובהתפשטות הגשמיות עד כלות הנפש ממש, ובשעה שקרא קריאת שמע, היה נופל ארצה בפיטוט ידים ורגלים משך שתי שעות שליומה, והמתונו עליו מנין אנשים להתפלל עמו שמונה עשרה.

אלפי חסידים נסעו אליו וכתוכס גם גדולי ישראל,

נתגדל עוד על ברכי זקנו הרה"ק ר' ארון לייב זי"ע.

דודו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע הכתירו לאדמו"ר באמרו עליו שצחיס גדולים,

ונסע לכ"ז לדיקים וקדושים בעלי רוח הקדוש בזמנו, ומהם הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע הרה"ק ר' אורי הנקרא השקף הנורא מסטרעליסק זי"ע הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע.

כשהגעו לפרקו נשא לבתו של הגה"ק ר' אברהם לייב ב"ר חיים גבריאל ראב"ד קוניב בעל יפה נוף זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מאלעסק בעל גזי יוסף זי"ע

זכה לבנים לדיקים הרה"ק ר' ארון לייב מנדבורנא בעל יד אהרן זי"ע הרה"ק המפורסם ר' מרדכי מנדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע והרה"ק ר' יוסף מבארשא זי"ע, בהתחלה כיהנו הרה"ק ר' ארון לייב והרה"ק ר' מרדכי יחד בנדבורנא, ולאחר מספר שנים עבר הרה"ק ר' מרדכי לקוויאשד ולאחר מכן לחוסט ולבזשטינא, והרה"ק ר' יוסף מבארשא סירב לנהוג באדמו"רות, ונכנע לאחיו הרה"ק מרדכי זי"ע,

בשנת תר"ח כשהיה מגפה רח"ל בעיר נדבורנא ובסביבה קיבל רבינו על עצמו למסור נפשו הטעורה לפדות עשרה אלף נפשות ישראל, ונסע רבינו לדודו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע לקבל ממנו ברכת פרייה, ואז היה רבינו כלמי ימיו, הרה"ק מאיר הקפיד על רבינו בעבור זה, אבל רבינו נשא

מתורתו של רבינו

מסורה ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, מה אדיר שמך בכל הארץ מה אנוש כי תזכרנו, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וכו' משל למלך גדול שאמר לשפל אנשים הבא לי צלוחית מים מהנהר הסמוך, ואני נותן שכרך ה' אדומים זהב, אם שליח זה ממאן הוא חסר דעה כי השכל נותן שיעשה שליחותו, אפילו היה מצוה לו מלאכה כבידה, ואפילו לא מלך גדול צוהו, ואפילו אם הוא לא היה אדם שפל. ואפילו ל"ה שכרו מרובה, ומכל שכן שמלאכה קלה היא. ושכרו מרובה, והוא שפל, ומשלחו מלך גדול. וזה כוונת המסורה, מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה מלתא זוטרתא. ומה אדיר שמך מלך גדול ונורא, ומה אנוש והשליח שפל ובזוי. ואעפ"כ מה רב טובך השכר כפול ומכופל. (סתרי תורה פרשת עקב)

נעשה ונשמע אמרו כחאחד להם מסירת נפש ופתחו וענו ה' אחד, (זמירות לשבת קודש) רצה לומר בשעה שאמרו נעשה ונשמע ה' להם מסירת נפש הצריך להיות בעת אמירת קריאת שמע. וזהו כאחד כמו באחד של ק"ש. לכן מיד פתחו וענו ה' אחד כיון שבאו למדרגה מסירת נפש התחילו לקרות את שמע.

חייב איניש לבסומי בפרייא עד דלא ידע וכו' (מסכת מגילה ד') ידוע שמין אדם מעותד למקרייתו ופגעי הזמן ותמיד הוא בטרדא גדולה על כן נתנו חכ"ל עצה גדולה ע"ז שיראה כל אחד להתוודות וללמוד קודם השינה כמאמר (משלי י"ט כ"ג) ושבע ילין בל יפקד רע ע"ד זה חייב איניש לבסומי גופו ונפשו בפורי עד דלא ידע פירוש קודם השינה וידע לשון שינה כמו (פרשת בראשית ד' א') וידע אדם. (מאמר מרדכי)

ג אלו תש"ג

רבי יצחק ישעיה ב"ר חיים הנקרא ר' ישעי' לע משחובער הי"ד זי"ע

לע"נ ריוול בת משה אהרן ג"י

רבינו הרה"ק רבי יצחק ישעיה האלבערשטאם מטשחוב הנקרא ר' ישעי' לע טשחובער הי"ד זי"ע נולד בשנת תרכ"ד לבן הצעיר לאביו הרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זיע"א, בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זיע"א, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זיע"א, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רכיל דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל צבי הירש אונגאר מטרנוב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א בן הרה"ק רבי צבי הירש זיע"א, שהיה מתפרנס במסחר מכירת יין, והעיד עליו הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע: דבשעה שר' צבי מודד יין בשביל הקונים, הרי הוא מייחד יחודים עילאים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפלה

וכן לציין השמחת הנישואין של רבינו התקיימה באור ליום שישי, למחרת בסעודה השבע זכרות שהתקיימה בערב שבת קודש, הגישו רק תבשיל בשר עם רוטב (וראסיל) כמנהג בעלזא שבערב שבת נוטלים ידיים לסעודה ואוכלים חלה עם ראסיל, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משניאורא זי"ע שגד גם כן להשתתף בשמחת נשואי רבינו אחיו, היה קלת הרעומת על כך שלא נתנו בסעודה גם דגים כרגיל בכל יום. כליל שבת קודש אחר הרה"ק ר' יהושע' לע מצעלזא זי"ע להרה"ק משניאורא: אבי (השך שלום זי"ע) נהג בסעודת שבע זכרות בערב שבת לאכול רק ראסיל, והסיף, לאברהם אבינו ע"ה שישו שמו, מאבדס לאברהם, ליעקב אבינו ע"ה שישו מיעקב לישראל, רק יצחק אבינו ע"ה לא שישו את שמו, רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק: וַיָּקֶב יַעֲקֹב וַיִּחַפֵּר אֶת פְּלִטת הַמַּיִם אֲשֶׁר קָפְדוּ בַיָּמִי אֲבֹתָי לְבָבִי וַיִּסְתַּמֵּן פְּלִטָּתָם אַחֲרַי מֵוַת אֲבֹתָי וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת פְּלִטָּת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אֲבִיו. (כ"ו י"ח) בלשון זה: ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות, ויש בזה

ותוכן לציין השמחת הנישואין של רבינו התקיימה באור ליום שישי, למחרת בסעודה השבע זכרות שהתקיימה בערב שבת קודש, הגישו רק תבשיל בשר עם רוטב (וראסיל) כמנהג בעלזא שבערב שבת נוטלים ידיים לסעודה ואוכלים חלה עם ראסיל, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משניאורא זי"ע שגד גם כן להשתתף בשמחת נשואי רבינו אחיו, היה קלת הרעומת על כך שלא נתנו בסעודה גם דגים כרגיל בכל יום. כליל שבת קודש אחר הרה"ק ר' יהושע' לע מצעלזא זי"ע להרה"ק משניאורא: אבי (השך שלום זי"ע) נהג בסעודת שבע זכרות בערב שבת לאכול רק ראסיל, והסיף, לאברהם אבינו ע"ה שישו שמו, מאבדס לאברהם, ליעקב אבינו ע"ה שישו מיעקב לישראל, רק יצחק אבינו ע"ה לא שישו את שמו, רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק: וַיָּקֶב יַעֲקֹב וַיִּחַפֵּר אֶת פְּלִטת הַמַּיִם אֲשֶׁר קָפְדוּ בַיָּמִי אֲבֹתָי לְבָבִי וַיִּסְתַּמֵּן פְּלִטָּתָם אַחֲרַי מֵוַת אֲבֹתָי וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת פְּלִטָּת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אֲבִיו. (כ"ו י"ח) בלשון זה: ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר שלא יגנה אדם מדרכי אבותיו, שהרי יצחק אפילו השמות של הבנות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה קל וחומר לדרכי האבות והמגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו של יצחק כשמותיהם, של האבות, והוא מדה כנגד מדה.

פעם נחלה רבינו צעת היותו בצעלזא, ובכל יום עמד אחר מבני המשפחה אצל החולה כדלי לשמשו, באחד הלילות אחר מהר"י מצעלזא שהלילה הוא רוצה לעמוד ליד מטת רבינו החולה, באמצע הלילה התחיל רבינו להזיע ומאז נשתפר מצבו עד שהצריא, ושאל מהר"י על זה מה שקרה עמו בלילה הזה? ענה: שאביו בא אליו ונתן לו תפוח לאכול, והוא אכל חצי תפוח ומוזה (תקול שמחה)

אחר פטירת זוגתו נשא את הרבנית הצדיקה מרת אסתר ע"ה בתו של הרה"ק ר' יעקב צבי ראבינאוויטש מפאריסוב בעל עטרה לראש לדיק זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב וראש שושלת פאריסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק מפסיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אב"ד פשעודבורג זי"ע מגזע הגה"ק ר' בצלאל אשכנזי בעל שיטה מקובצת והגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחי של הגה"ק ר' דוד צ"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל ה"ט"ז זי"ע.

בשנת תרמ"ג נחתר לאב"ד טשחוב, וכעשר שנים לאחר זה קבע מושבו בעיר קראקא.

נשף מעוטף בטליתו של אביו הרה"ק מצאנז זי"ע על קידוש הקס ביום ג' אלול שנת תש"ג במחנה באכניא הי"ד

ארץ אל יבסה דמס ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יפקיה ה' ויראה צלמת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בצדיאת גואל לדיק צב"א

בניו הקדושים היה הרה"ק ר' יחזקאל שרגא מקראקא הי"ד זי"ע הרה"ק ר' יעקב צבי ראש ישיבות דברי חיים בקרקוב הי"ד זי"ע והרה"ק ר' חיים האדמו"ר מטשחוב בניו יצחק זי"ע

וצותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל מן

רבינו היה לדיק קדוש עניו וחסיד הסתר בתוך הסתר עבודת התפלה היה בהתלהבות קדושה, נקדש ונערץ בכל. ולדיקי דורו הפליגו בקדושתו ובנשמתו הגדולה והתפרסם גם במופתים. הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע העניו למאוד והכניע עצמו לפניו והשגיב ללדיק הדור, והיה מהיחידים מדורו שבעל דברי יואל זי"ע מתארו בתואר הרב הקדוש. (מוסיפין של ישראל)

פעם הביא חסיד נאמן להרה"ק מסאטמאר זי"ע גלימא (בעקטשע) שמקובל בידו שהוא של הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע, וכאשר לבשה ראו שהבעקטשע היתה ארוכה מדי למדתו, אמר הרה"ק מסאטמאר: הלא מפי אבא מארי ז"ל שמעתי שהרה"ק ר' ישעיה מטשחוב זי"ע היה דומה ממש לאביו מן הדברי חיים זי"ע בצורתו ובתוארו וקומתו, והוא היה קצר הקומה, ומסתמא אין זה הבעקטשע של הדברי חיים זי"ע, ובדאי היא של בנו הצב"ד הקיי מצאנז (הרה"ק ר' אהרן האלבערשטאם מצאנז הנקרא קרייזער רב) שהוא היה ארוך בדורו, וביים הרה"ק מסאטמאר זי"ע: גם אם חשיבות אללי דאס איז אויך א חשיבות. (קובץ גינת ורדים בשם הרה"ק אב"ד פאיע זי"ע)

פעם אחר רבינו על עצמו מעולם לא עברתי על שום חטא מלבד חטא אחד שהרי כתוב: ק"י אָקם יְהוָה לְדִיק בְּרָדָן אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַתְּטֵא. (קהלת א' כ')

כשהגיע לפקוד נשא להרבנית הצדיקה מרת פריידל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יחיאל העשיל מקריליוויץ זי"ע הנקרא ר' יחיאל קריליוויצער, בן הרה"ק ר' משולם זושא מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת זינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע, בן הגה"ק ר' שמואל מוזימגראד זי"ע נין ונכד להשך הגה"ק ר' שאול וואהל זי"ע

חתנו של רבינו היה חתן הרה"ק רבי יהושע רוקח מצעלזא, הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע. התנאים של רבינו היתה בצאנז, ואז היה סם המיטעלער רב מצעלזא זי"ע, והחוננה היתה בצעלזא בשנת תרמ"א.

ויספר הגה"ק ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדומיסקל בעל מהר"ש ענגיל זי"ע צעת נשואי רבינו, וכידוע שאביו הרה"ק מצאנז זי"ע כבר לא היה בעלגמא הדין צעת נשואיו והמחונן הרה"ק ר' יהושע' לע מצעלזא זי"ע שאל את רבינו החתן האם ביקשת את אבד לבוא על החתונה? וכידוע מספה"ק שנשמות האבות בנן עדן בזים לעולם הזה צעת שמחה לאאריהם! לכן בני יוקרי היום הוא הזמן התפלה להשי"ת שהיה לך שייכות לאבד זי"ל וגם לאבותי הקדושים, וכשהיו העם שומעים מפי הרה"ק מצעלזא בקדושה, נמס לבסס כלום זך, וכל פעם כשחזר הגה"ק בעל מהר"ש ענגיל זי"ע הדברים אלה היה שופך לב כמים ואמר: אם לזרע קודש הג"ל היה לו להתפלל שיהיה לו שייכות לאביו מה נענה אנחנו, האיד כריים אנו לבקש שיהיה לו שייכות לאבותינו ולרבנותינו שלא נבוס ונכלם מהם עכ"ל. (ש"ת מהר"ש ענגיל ח"ז סימן קי"ט)

אחר חתנתו היה לו שיעור עם דודו הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע. וסיפר הרה"ק ר' יעקב לייזער מפשעווארסק זי"ע הנקרא בלשון חיבה ר' יענקעלע מפשעווארסק. פעם נתקשה למהר"ד אחיה ענין בשעת לימודים ולא רצה ללמוד הלכה עד שיתבאר, ורבינו ביקש מדורו ללג על הקושיא, אבל הוא באחד עמל על הדבר זמן רב, עד שגרס. אחר כך הקיץ ורץ לאביו להמיטעלער רב זי"ע וסיפר לו: שהרה"ק רבי חיים ראש שושלת מצאנז בעל דברי חיים זיע"א נתגלה אליו בחלוס ואמר לו: שהיות שאתה לומד עם בני על כן אתרץ לך את הקושיא, ואמר לו התיקוץ. שאל המיטעלער רב זי"ע לקרוא את רבינו, וסיפר לו שאביו נתגלה אלל בנו לתרץ את קושיאו, וכל זה בשקר שלומד עם בנו. ואמר לו המיטעלער רב זי"ע בהתרגשות ומתוך צביה: תראה להיות מתמיד, הלא הנך רואה איד אבד שגבוה כל כך בגן עדן, ועם כל זה ירד לכאן בגלגל. (י"ג אורות)

בקיץ שנת תרל"ב בא רבינו לקאסא, וכספיפר להרה"ק ר' שאול

מתורתו של רבינו

רבינו מיעט מאד מלומר תורה, פעם בהיותו בעיר וויען לצרכי רפואה הפצירו בו חסידים שיאמר לפניהם דבר מה, משלא היה יכול לסרב אמר להם בקוצר אמרים פירוש צדיקים על הפסוק (ישעיה ד' ב') וְפָרִי הָאָרֶץ לְגֹאֵן וְלַתְּפֹאֶרֶת לְפִלִּיטַת יִשְׂרָאֵל, דהכוונה על בני הצדיק (כמבואר שם בפירוש רש"י: ופרי הארץ - הם בני הצדיקים פרי עץ חיים הם יהיו לגאון ולתפארת אשר בהם יתפארו ויתהללו פליטת ישראל) שאם אין הצדיק קיים ילכו ויסתופפו בצל בניו, כי ברא כרעא דאבוה, ומכאן ירושת אביהם קאתי, ועל כן חשובים הם לגאון ולתפארת. ובזה ביאר מה שצוה משה למרגלים לבדוק בארץ ישראל, הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אֵם אֵין, (פרשת שלח י"ג כ') היינו שיבדוק אם יש שם צדיק, ואם לאו והתחזקתם ולקחתם מִפְּרֵי הָאָרֶץ, שיסתופפו בצל בני הצדיקים, ויחשב להם כאילו היו אצל הצדיקים עצמם, ובזה גופא הצליח למלא רצונם ובד בבד עלה בידו להסתיר את גדלותו, ובאירו שיכלים להסתופף בצלו מתמת זכות אבות. (מפי ספרים וסופרים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ג אלול תרכ"ד

רבי משולם זושא ב"ר יצחק מאיר הרה"ק מינקוב

הרה"ק רבי משולם זושא מינקוב זי"ע נולד בשנת תקע"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלות זינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת מירל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים יעקב שטרומ מדוקלא זי"ע שהיה מתלמידי הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע

רבינו היה לדיק הדור, שרבים הלכו לאורו ופעל ישועות ועבד ה' עבודה שלמה ותמה, בעל נפש פיוטית במליצת וסירה, בעל קול ערב ומנגן נפלא, והיה יד ימינו וחזינו של אביו הק'.

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע נסע פעם לשבת קודש לעיר אחת וגם בנו הרה"ק ר' יצחק מאיר זי"ע ורבינו נסעו איתו, ובשבת קודש ערך השולחן באכסניא, והיות ורבינו היה אז ילד, וניחן בכח הנגינה מופלאה והיה שר הזמירות, וכשהגיעו להזמר אור משל, בקשו זקנו לנגן, וענה רבינו שהוא עייף כבר, וגם בעל האכסניא בקשו שינגן הזמר, ולא רצה. אמר לו בעל האכסניא הרי כתוב: כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה, וענה לו רבינו שכתוב בהמשך "חוץ מאל" ר"ת א"ור מ'שלו איכלנו.

בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצדקות מרת סימה ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל זי"ע חתנו של הרה"ק ר' משה צבי גוטרכמן מסאווראן בעל לקוטי שושנים זי"ע

בר"ח אדר בשנת תרט"ו נסתלק אביו הק' ורבינו מילא מקומו בעיר זינקוב, ומפני ריבוי החסידים הגיה את היסוד לבית מדרש חדש בזינקוב, והבטיח: שכל מי שיגע בידית הדלת של בית המדרש יוושע בכל מבוקשו, אך לא זכה לראות את גמר בניין בית המדרש ונסתלק לגנוי מרומים ג' אלול בשנת תרכ"ד ומנו"כ בזינקוב ובנו הרה"ק ר' חיים מנחם השלימו הבית המדרש.

נשאר אחריו בנו הק' הרה"ק ר' חיים מנחם מינקוב זי"ע חתן הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע והרה"ק ר' יהושע העשיל ממעזביז זי"ע חתן הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רחין זי"ע הרה"ק ר' יחיאל מקרילוויץ זי"ע חתן הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע הרה"ק ר' שמואל מקרילוויץ זי"ע חתן הרה"ק ר' אברהם מטריסק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

דברי שיר ומליצה הזה נכתבו בימינו להקדמתו לספר זקנו אוהב ישראל השיר חיסוד על עשר ספרות הידועות בקבלה, ובראשי וסופי החרוזים תרומים שמו, שם אב"י, ושם זקנו זי"ע

שיר לכבוד המחבר

היה בראשית ימינו מלומד - הלכות חוקת בני ישראל - לרבים פירש - אצלו אצולו ש' כשר
כל ידיו - קרי ידיו ששנו ששנו ששנו - כל ששנו ששנו (כל ידיו ששנו ששנו) - כל ידיו ששנו
כל ידיו (כל ידיו ששנו ששנו ששנו) - כל ידיו ששנו ששנו ששנו - כל ידיו ששנו ששנו ששנו

לע"נ ריוול בת משה אהרן נ"י

ד אלול תק"ס

אב"ד ברלין בעל צבי לצדיק רבי צבי הירש ב"ר אריה לייב זי"ע

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש לוי אב"ד ברלין בעל צבי לצדיק הנקרא ר' הערש'לע ברלינער זי"ע נולד בשנת תפ"א לאביו הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד אמשטרדם זי"ע בן הגה"ק ר' שאול מקראקא זי"ע בן הגה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב מלובלין זי"ע

השיבו הרב: "וכי מי אינו יודע שהג מתן תורתנו חל בשישי בסיוון? אע"פ העגלון: "בשישי בסיוון הלל אין הדרכים משושבות, אין גשם ושלג ולא רוח סערה! בקיץ הייתי נוסע לבטח ולא הייתי תועה בדרך ולא הייתי מאחר אף רגע. לא רבי - המשך העגלון להתלבב - מתורה שניתנה בסיני בירחי הקיץ, אי אפשר לפסוק ולהוציא לאור משפט, בחודש טבת. לדידי כבוד הדבר כי אינני נתן משה רבינו את התורה בטבת, היה כותב לפטור אותי, שכן אז היה המשפט שונה לחלוטין, לפי רוח הזמן, והדין היה בודאי נטוה לזכות!

לעגלון זה, שרואה להתאים את התורה רק לפי רוח הזמן, ולבחור ממנה רק מה שנתראה בעיניו, נמשלת גם אהה, דוד, בעיני - סיים רבינו את דבריו. פני דוד פרידלנדר חפו, ויאל מעם פניו בחרי אף. (חיים שיט בהם)

רבינו נשא ונתן עם גדולי דורו, ומתשובותיו נדפסו בספרי גדולי הדור והם: שו"ת "הר הכרמל" (פפד"א תקמ"ב) חו"א"ח סי' נ"ה, "בית אפרים" (לבוז תקע"ח) אבהע"ז סי' מ"ג, "דברי דוד" (אמשטרדם תקי"ג) סי' מ"ז, "מאמר מרדכי" (ברונא תקמ"ט) סי' ס"ד, סי' ס"ה, ועוד, כן נדפסו הגהותיו וחידושיו בספרים רבים, ויש אשר נאבדו במשך הזמן.

היה ש"צ של הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא בעל גודע ביהודה וחביב עליו למאד, בנראה מתשובתו אודות היות גילוח בחו"מ הגדפס בספרו של אחיו הגה"ק ר' שאול אב"ד אמשטרדם בעל בנין איראל" (אמשטרדם תקל"ח), ובין שאר דבריו כותב עליו בזה"ל: "... דע לך כי קרוב לנו האיש, מגוארלינו הוא וחביב עלי כגופא, אמנם ... שמע חכמתו הגיע למלכות, וביקשורו שיעתיק דינים והלכות משו"ע חו"מ ללשון אשכנז, ועל פיהו יפסקו כל הרבנים היושבים על מדיו. וכן ענה תשובות ליועזי ושרי המדינות בעניני דת ותורה וישראל ונדפסו בקובץ שפקי השופטים בזמן ההוא.

בשנת תרס"ד יאל לאור בפיעטרוקוב ספרו "צבי ללדיק" ע"י הרה"ג ר' אברהם נתן איינבערג זי"ע חתן הרה"ג ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן זי"ע הכולל מעט מחידושי על פרשיות השבוע, ומקלח דרשאותו בשנת הגדול ולקויותיו, וכן קונטרס "בית לדיק" - תולדותיו, הנלמד ע"י חותנו הרב הג"ל. ובשנת תרס"ח נדפס ספרו "ללא רב" - הגהות וחידושים על ששה סדרי משנה, וליקויות בסופו, וכן הקדמה גדולה בשם "פחחה זעירא" - תולדות הגאון המחבר בהרחבה ע"י הרב מיכלזאהן הג"ל. כן נדפס תולדותיו ב"תולדות אנשי השם בצרל"ן" (ברלין תרמ"ד), ולאחר מכן נדפס תולדותיו בנפרד מהספר הג"ל בשם "עטרת צבי" (קס, כ"ט).

נסתלק לגנזי מרומים ד' אלול בשנת תק"ס ומנחתו כבוד בעיר ברלין.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' שלמה הירשל ברלינער זי"ע

זכותו וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מפניה. ואולם בעורב יראו אחד משלהם ולא יעמידו פנים, וכך יוכל דווקא העורב להביא חוות דעת נכונה.

דימי שבתו בצרל"ן לא מלא מנוח ממעשיהם של המשכילים, אשר לא שמעו בקולו והקדיחו תבשילים ברבים והפכו את העיר הגדולה - צרל"ן למצברה של ההשכלה, וממנה נפוצה ההשכלה על פני כל ערי אשכנז, ועשהה שמות בעם ישראל - כנראה ממכתביו ומהסכמותיו על ספרים שמוסר תמיד את פגעי הזמן שסובבו, והפרצות שנתחדשו בדורו ע"י המשכילים ופורצי דת תורה"ק. ומעוה של המשכילים. כמו כן כמה מראשי הקהילה לא עמדו לזרזו של רבינו במערכה זו, ואף לעגו לרבנים, מהיותם אוהדי ההשכלה ומחבורה המשכילים, ושיאו הגיע עם ראונו של רבינו להתפטר מרבנותו בקהילה זו.

רבינו נשאל פעם מאת דוד פרידלנדר (מראשי המשכילים בדורו), על כמה מלוות שלדעתו אבד עליהם הכלל ח"ו. האחרון העיז פניו לדבר בגלוי על "תיקונים" דבת באומרו: "אני בטוח שאינני משה רבינו חי בתקופה זו, בודאי היה כותב בתורה כפי רוח הזמן". השיבו רבינו ואמר לו מתוך הקפדה: שמעתי דבריו ונזכרתי במעשה שהיה: סוחר אחד שכר עגלון להוצילו עם סחורתו ליום השוק אשר בלייפציג, והיתנה עמו בתנאי כפול ובקיץ גמור ושלם על פי ההלכה, שאם לא יביאחו למחוז חפצו בזמן, יפסיד העגלון שכר נסיעתו וגם ישלם לסוחר פיצויים מהאמינים עבור נזקיו הכספיים.

הימים היו ימי חורף, חודש טבת. הם לא הרחיקו ללכת מן העיר וממסרים עזים החלו לרדת ארצה. לאחר שעות מועטות, החל לרדת שלג כבד מאד אשר כיסה את עין הארץ, ועקבות המסילה לא נודעו. תעה העגלון בדרכו, ורק בדרך נס ובעמל רב הגיע למחוז חפצו. אולם את המועד של יום היריד איחרו והסוחר הפסיד הרבה ממני סחורתו. העגלון, למרות שאיחר את היריד ולא קיים את התנאי, דרש מהסוחר את שכר נסיעתו, אך הסוחר לא רק סירב לשלם, אלא אף תבע מהעגלון לשלם לו פיצויים על ההפסד שנגרם לו עקב האיחור.

הגישו השניים את עלומוותיהם לפני הרב, אב בית דין של העיר. לאחר שהליגו את טענותיהם התעמק הרב בסוגיה, ופסק לטובתו של הסוחר בכל תביעותיו וחיוב את העגלון, שהרי תנאי כפול ומכופל היתנה עמו הסוחר ולכן שכר אותו. רגז העגלון ושאל את הרב: רבנו מדוע חייבתי בדיון? והרי אנוס רחמנא פטריה! שמא דן אתה שוגג כמזיד ואנוס כרלון? השיבו הרב בנחת: "לא אני חייבתיך, בני, אלא תורתנו הקדושה חייבה אותך. פסקתי על פי דין תורה, ואני מה כי תלין עלי?

הרהר העגלון קמעה ושאל: "בבבקה ממך רבי, אמור לי מתי ניתנת תורתנו הקדושה לישראל? באיזה זמן ובאיזה חודש?"

רבינו הנשך הגדול אביר הרועים ארי שבתורה איש אלקים קדוש וגורא שר התורה מנורה הטהורה גאון הגאונים מגדולי גאוני דורו ומפורסם בתורתו ובחכמתו. כיהן כאב"ד בקהילות גדולות, והם: לונדון, האלברשטאט, מנהיים.

שנתבבק רבינו מקהלת האלברשטאט לבוא לכהן אצלם ברבנות, טענו אליו וידידיו: מדוע יחליף רבנו את הקהל לונדון הגדולה והעשירה בקהלת האלברשטאט הקטנה והענייה ולא עוד אלא שלונדון רוכלת עמים היא ויש בה הרבה עוברים וקצרים ומתוך כך הנסות הרב מרובות. עוברים וקצרים? השיבו רבינו: עוברים אני רואה הרבה כאן אצל קצרים רק מעט מאד. לא הועילו כל ההפצרות ורבינו עזב את לונדון לכהן ברבנותה של האלברשטאט. (אולר פתגמים ושיחות)

וסיפר כשצא רבינו לשכון כבוד בתור אב"ד בהאלברשטאט, שבוע של פרשת פינחס, וביום השבת דרש את דרשתו הראשונה על אודות תפקידו של הרב ומלכו בתוך עדתו. בתוך דרשתו, שהיתה כולה מלאה חריפות ובקיאות, דיבר גם על תפקידו של הרב, ומעמדו בתוך הקהילה, הזכיר את הכתובים בפרשת השבוע, מה שבקש משה: יפקוד ד' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה, (כ"ז י"ז) ומפרש רש"י אלקי הרוחות, למה נאמר: אמר משה לפניו: רבו של עולם, גלוי יודע לפניך דעתו של כל אחד ואחד, ואינו דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיגו שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו. ועל זה באת תשובתו של הקב"ה. קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח (כ"ז י"ח) ומפרש רש"י: שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד,

ופנה רבינו אל קהל השומעים ואמר: רב ומנהיג בישראל אריך להיות "איש אשר רוח בו" לא להיות כפוף לדעת הקהל, ולרוח תקיפי העדה, אלא אריך שיהיה תקיף בדעתו וברוחו, איש אשר רוח בו, שיג לו רוח שלו ודעה שלו, ויודע גם להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, לא לפחד מפני בעל צעמו או גביר באחו ובעדתו, אלא לעשות כפי אשר רוחו, רוח התורה שבקרבנו, תלמודה ומנהגה. (אנשים של צרה).

ובשנת תקל"ב עלה לכהן פאר בקהילת צרל"ן והמדינה, והיה הרב האחרון בצרל"ן שנתעטר לאב בית דין.

וסיפר כשהגיעו לרבינו את כסא הרבנות בעיר צרל"ן, ביקש לשלוח לשם שליח שיציר את מצבה הרוחני של העיר. בתחילה אמר לשלוח לשם אחד ממקורביו, יהודי למדן וירא שמים, אך לאחר מכן חזר בו ושיגר יהודי מודרני קתה, 'משכיל' למחאה. והסביר רבינו למקורביו: "אחרי המבול, כשראה נח לדעת אם הרשעים אינם עוד, שלח תחילה את העורב ולא את היונה. (וישלה את העורב - פרשת נח ח' ז') כי היונה, בתומתה, לא הייתה מצחינה ברשעים, והללו גם היו מסתירים את רשעתם

מתורתו של רבינו

ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ויקרא אלקים וכו'. (בראשית א' ד' - ה') נסתבכו המפרשים ז"ל בענין הבדלה זו כי מה הבדל צריך? ולע"ד על פי מאמרם ז"ל מכאן שאין הקב"ה מייחד שמו על הרעה שגא' ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה. (ילקוט שמעוני) וזה שיעד הכתוב. וירא אלקים את האור כי טוב וראוי לתת לו יתרון ויבדל אלקים השם עצמו הוא המבדיל בינם כי ויקרא אלקים לאור יום וייחד שמו עליו. אבל לחושך קרא לילה ולא נתייחד שמו עליו. (צבי לצדיק)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ד אלול תקצ"א

רבי ישעיה ב"ר מאיר מפשעדרבורז

רבינו הרה"ק רבי ישעיה וולטפרייד ראש שושלת פשעדרבורז ז"ע [בימיו יצא צו מטעם הממשלה כי כל איש צריך להקרא בכנוי משפחה, וכאשר שאלוהו את רבינו איזה שם לוווי יקרא משפחתו, ענה ואמר: מיין משפחה נאמען זאל זיין (שמחת עולם) "וועלטפרייד" נולד בשנת תקי"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר בלאסק ז"ע בן הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד בלסק ז"ע בן הגה"ק ר' מאיר ז"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד הילדוסיס בעל אבן השוהם ז"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת פייגאלע ע"ה. בהיותו רבינו עוד ילד קטן הלך אביו לעולמו בדמי ימיו

והרה"ק ר' משה מלעלוב ז"ע הרה"ק דוד יצחק ברומברג מפיטערקוב ז"ע והרה"ק ר' יעקב מווילאמה ז"ע.

בשנת תקס"ב זכה רבינו לבנו הרה"ק ר' עמנואל הנקרא בשם זה על פי הוראת רבו הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע כסגולה שלא יפטר בצעירותו כמו אחיו.

ובתשעה מנחם אז בשנת תקע"ה לאחר פטירת הרה"ק החוזה ז"ע החלו לבוא לרבינו חסידים לאלפים, והיה לאחד מחשובי האלמוניים בפולין.

מדת סבלנותו והאבתו של רבינו לכל אדם היא נורא וחזק.

פעם אמר על הפסוק (דברים י"ד א') בניס אתם לה' אלקיכם לאמר: חכמינו ז"ל דרשו (ראש השנה כ"ה) על הכתוב: אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם, אל תקרי אותם אלא אתם. אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין, כלומר אפילו אם תקבעו את החודש בטעות, הן בשוגג הן במזיד, חלין הימים טובים, ואם כן כשהכתוב אומר שפירוש אתם, אפשר בודאי לדרוש כן: אתם אפילו שוגגין אפילו מזידין, כלומר הן כך והן כך בניס אתם לה' אלקיכם. ו

ובאמת היה במדת הגדיבות עד להפליא. מספרים שבכל לילה לא שכב לישון עד שהיה מחלק ללדקה כל הכסף שנמצא בידו. פ"א נדדה שנתו מעיניו וישאל את זוגתו: אם לא השאירה בידה כסף? ותאמר: לא, ויזוה למשמשו שילך אל האכסניא לשאול, אם לא הביא איש בעדו כסף. והנה כן היה, איש אחד זא והביא לרבינו פדיון, ויקח רבינו את הכסף וימסרהו ללדקה, ואח"כ ערבה לו שנתו.

ופעם אחת בליל יום כפור אחר תפלת ערבית ושיר היחוד שהלכו הבעלי בתים לביתם, ורק רבינו עם חסידים ויראי ה' נשארו לעסוק בתורה ועבודה כל הלילה, והנה ראה רבינו בעה"ב עשיר אחד עומד בבית המדרש ואומר תהלים, פנה רבינו לו ואמר: הלך תדע כי מחוקי הכבא ברוסיא הוא, אם איש חיל בורח מגדודו אל גדוד אחר, אע"פ שאינו בורח לגמרי מן הכבא הוא מתחייב בנפשו, ובכן דע: כי גם למלך מלכי המלכים הקב"ה יש לו לבאות רבות. יש חיל העובדים בתורה ותפלה, וחיל העובדים בלדקה וחסד, ואתה הנך מן העשירים ומקומך הוא בין חיל בעלי הלקה, ולמה זה ברחת אל החיל שהם עובדים בתורה ותפלה, וזה לא יתכן. אתה לך לביתך ותשכב וערבה שנתך עד עלות השחר, ועבודתך הוא: כי לאחר יו"כ תשגיח על העניים, שהיה להם כרכי חג הסוכות, ואחר חג הסוכות תשגיח שהיו להם עצים על ימות החורף וכיו"ב. ואנחנו פה נהיה ערים כל הלילה על התורה ועל העבודה, שאזת היא תפקיד עבודתנו.

לפני פטירתו אמר פירוש ע"ז הפסוק האם תמנו לגוע, האם השגנו מעלות השלימות אשר האדם צריך להשיג בחייו אזי יכול להיות מוכן ח"ו לגוע. ושני ימים לפני פטירתו שלח מכתב אל החסידים שיתנו בעדו מעות פדיון נפש.

נסתלק ד' אלול בשנת תקל"א ומנ"כ בעיר פשעדרבורז.

הרה"ק ר' ישכר בער מראדישץ ז"ע מילא מקומו ולאחר כמה שנים מילא בנו יחידו הרה"ק ר' עמנואל ז"ע את מקומו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' גאון עמוס, קדוש ישראל, ובעל מופת כשצאו לפניו בקשת חולה או מקשה לילד וכד' נהג לומר פלפול בהלכה באתו ענין השיד מעין הבקשה, כגון לענין איזה מחלה היה משתדל לתרץ הרמב"ם כדיני טריפות באתה מחלה וכד' ועי"ז המשיך יצועה לכל מי שהיה זקוק לזה.

כשהגעו לפרקו בעוד ט"ו שנה בערך בשנת תקל"ב נשא להרבנית הלקות מרת נחה ע"ה בת הגביר מוה"ר דן לעוונעבערג מעיר פשעדרבורז ז"ל, ולאחר חתונתו סמוך על שלחן חותנו כמה שנים ויהגה בתורה יומם ולילה.

בעת שהיה גר שם אצרך נעלה מאד, הגה"ק ר' יעקב יצחק ז"ע ז"ר אשר"ל מגיד מישרים פשעדרבורז ז"ע עמו התחבר רבינו בזהבה ורעות, שניהם למדו יחד בחדר מיוחד שנתן לו חותנו. מספרים שחתנו הר"ר דן עשה בעדו ובעד חברו הנזכר מקוה מיוחדת תחת המדרגות, למען לא ירגשו בהם בני עירו שהיו מתנגדים אדוקים. גם למדו יחד אלל הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד שם ואח"כ היה אב"ד אפטא ובסוטשוב בעל חידושי מהר"א על גיטין ז"ע. ושניהם נסעו אחר כן יחד לעיר ליסא ולמדו בישיבת הגה"ק ר' דוד טעבל אב"ד ור"ם ליסא ז"ע והיה ג"כ תלמיד מהגה"ק ר' פנחס זעליג מלאסק בעל עטרת פז ז"ע בנגלה. פשעדרבורז, ובהשפעת הרה"ק ר' דוד מלעלוב נסעו שניהם להרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא החוזה מלובלין ז"ע ונעשה רבו המובהק.

הרה"ק החוזה ז"ע העיד על רבינו שאור תורתו וקדושתו זרחת מסוף העולם ועד סופו, שהיה בעת שנסתלק הרה"ק ר' לייבוש אזעריבער ז"ע שהיה נחבא אל הכלים והאנע לכת כבן ארבעים ושמונה שנה, שאל הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל ז"ע את הרה"ק החוזה ז"ע: איך מניחין תלמיד כזה להפטר מן העולם? ויען ויאמר: יש לי שני בדומה לו, הוא הרבי ישעיה מפשעדרבורז. וכומ"כ היה גייל לקראו רבינו "הארוך הספרים שלי", ובחר רבינו להיות פוסק אללו.

ואם בליסא למד הגה"ק ר' אריה לייב פשעדרבורז ז"ע והרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא היוד הק' מפשיסחא ז"ע והאבת דוד והונתן שרוי בניהם כסגל חבורה.

מספרים שאז למד שם ג"כ הגה"ק ר' עקיבא איגר והיה חברו ומוקירו של רבינו.

בשנת תקמ"ח נתקבל רבינו לאב"ד פשעדרבורז.

סיפר בספר עטרת שלמה: ראה בכתבי אביו הרה"ק ז"ל איך נתקבל הרה"ק ר' ישעי' לאב"ד פשעדרבורז, כי לפניו הי' אב"ד שם הגה"ק ר' נטע אייבושיץ מפשעדרבורז ז"ע בר' יונתן אייבושיץ אב"ד דג' קהילות אה"ו בעל יערות דבש ז"ע, ואחרי פטירתו כשלקים שנה ישב הרה"ק ר' ישעי' צביהמ"ד ולמד בכל לילה וליילה, ופ"א עשה סיום על ד' טורים עם נושאי כליו, ויישן ובא לו בחלום הגה"ק ר' נטע מפשעדרבורז ז"ע, ואמר לו: תדע שאני נותן לך המשרת האב"ד, ובבקר באמת קיבלו את הרה"ק ר' ישעי' צפה אחד לאב"ד פשעדרבורז ע"כ.

אלפי ישראל נהרו לרבינו ללמוד תורה וקדושה מפיו, ואף גאוני וזליקי הדור שחרו פניו, ומגדולי תלמידיו הי' בנו הרה"ק ר' עמנואל מווארשא ז"ע הרה"ק ר' שלמה ראבינאוויטש בעל תפארת שלמה מראדאמסק ז"ע הרה"ק ר' יוסף ברך מנייטאט הנקרא דער גוטער יוד ז"ע ואחיו הרה"ק ר' אהרן מקראקא ז"ע הנקרא דער הויכער ר' ארון,

ה אלול תרי"ב

אבד"ק קאזיווע רבי יהוסף הלוי ב"ר אהרן אריה לייב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי יהוסף הלוי ראטטענבערג אבד"ק קאזיווע זיע"א נולד בעיר דאלינא לאביו הרה"ק רבי אהרן אריה לייב זיע"א ראב"ד דק"ק דאלינא, בן אחר בן למורינו הט"ז זיע"א

באונגארין, וכאשר נסע בחזרה על הרי הצעסקיד ירד מעל העגלה והלך ברגליו. העגלה הלכה בעקלתון כמו שנהגין כשרואים לעלות עם עגלה על הר גבוה. והה"צ הלך על מסילה אחת, והעגלה הלכה על ראש ההר, והה"צ עוד לא היה שם, והמתין כמו שעה והרה"צ לא בא, והעת היה בערב אחר תפלת מנחה, והלכו לבקשו ואנה ולא מצאו את הה"צ. והה"צ הלך ותעה בהדרך מחמת מחשבותיו הק', והנה פתאום בא אליו ערל אחד ושאל בשלומו ואמר: כבודו תעה בהיער הזה, ואין זה הדרך אשר מעלתו צריך לילך בו, לכן אם יתן לי לילקע טיטין ארצה לו הדרך הנכון, ונתן לו הטיטין. ואחז ביד הרה"ק והוליכו איזה מינוטען והראה לו העגלה שלו. והממש לא היה אצל העגלה, כי הלך לבקש את רבו. וכאשר בא הרה"צ לביתו שאלה אותו הרבנית אשר הייתה בת הרה"ק מ' מזידיטשוב: "האסט גיט געבלאנדזשעט אין בעסקיט?!" ושאל אותה בעלה הצדיק מהיכן ידעת מזה? ענתה הרבנית: "אבי הרה"צ בא אלני ואמר לי שהראה לך הדרך בצעסקיד ונתן לו לילקע עם טיטין.

מכוחו הגדול של רבינו מוצא בספר מראה אש (אות פ"ז) שפ"א נסע רבינו בדרך ופגע בקרעטשמע וזוהו לבעל העגלה שיעמוד, כאשר ראה הבעל הבית את רבינו וירץ לקראתו החוצה ונתן לו שלום, ביקשו רבינו אם יוכל להביא מים קרים, הבעה"צ שהי' חשוך בנים אמר לרבינו שאם רבינו יבטיח לו בן זכר יביא לו כד מים, ענה רבינו ואמר לו אם תוסף עוד חמשים זהובים כסף אבטיח לך, הסכים הבעה"צ להתנאי ורץ להביא מים והכסף, אמר לו רבינו 'דו האסט מיך געכאפט ביים ווארט, אבער בעפאר א מיידל'.

הבעה"צ שמח במאוד מצרכת רבינו כאשר הבין שקודם יוליד בת, וע"כ אמר לרבינו שכן עוד יותר טוב, למעשה לא כן הי' אלא שאשתו צדקה לן חיים בקרוב הימים, ואח"כ נשא בתולה וממנה הוליד בן, אז הבין כוונתו של רבינו שאמר לו שיהי' לו בת תחילה.

רבינו כתב חיבורים רבים בתורת הח"ן אמנם ברבות הימים נאבדו בתהום הגשיה, ורק מעט מזעיר נדפסו בתוך ספרו של מחותנו הרה"ק מהרי"א זיע"א מזידיטשוב, וכן בספרו של נכדו הרה"ק מרן הבני שלשים מקאסאן זיע"א, ובספה"ק של בנו של הבני שלשים, מרן הרה"ק האור מלא מקאסאן זיע"א.

ביום ה' אלול תרי"ב נחזו ארזלים את המזוקים ונסתלק רבינו זיע"א לשמי מרום.

זרעו אחריו: בנו (שנולד לו מזו"ר) הרה"ק רבי אלכסנדר ז"ל, שמילא מקום אביו בעיר קאזיווע. בנו (שנולד לו מזו"ש) הרה"ק ר' צבי הירש מטלוסט זיע"א.

חתנו הרה"ק רבי שלמה יעקב אייכנשטיין מזידיטשוב זיע"א (בן הרה"ק מרן מהרי"א זיע"א).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו ינק תורה מרבו מובהק הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א, אשר נעשה אח"כ לחותנו בזיו"ש.

בהגיעו לפרקו נשא את זוגתו הרבנית הצדקנית ע"ה בת הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר מקאמארנא זיע"א, אחר נישואיו יסב בזהלה של תורה בפרישות ובמס"י בבית חותנו הרה"ק מקאמארנא, ובבית דודו אחי חותנו מרן רביה"ק העטרת צבי זיע"א, רבינו נתעלה עם במאוד מאוד עד שהי' נחשב בין האריות של החבריא קדישא.

רבינו דבק במאוד ברבו מובהק זו, ושאל ממנו מצארות התורה והחכמה, עד כי גדול מאוד בתורה ועבודת השי"ת, דבר שאל לביטוי בהסכמתו של רבינו על ספר רבו ספר 'פרי קודש היוללים', אשר כותב עם כך: וזה ימים כביר אשר נכספה וגם כלתה נפשינו לדעת לענת את יעוף דבר המרווה למאון, ומאז נלקח ארון חלקים לא ראינו אור בהיר בשחקים וכו' עכ"ה"ק.

דביקותו והתקשרותו בעבודת אלהים אל חותנו מהבטח במכתב הנ"ל כאשר כותב: והנה ידוע לכל גדול חסידות ופרישות וקדושת אדומור"ח זוקלה"ה ורוחב חכמתו ובינתו ועומק דעתו בתורה"ק בנגלה ובנסתר כאשר העידו עליו גאוני וקדושי הדור מאז ועד עתה וכו'... ומובטחני אשר אם כי דברי אדומור"ח הק"ק הם בעלומות סתרי כל חי עכ"ז גם כל אחד ואחד ימצא בו מנוקשו בדברי חפץ לעשות רצון קונו כי הוא מלא מוסר ויראת ה' כספר הזהר הק'... עכ"ה"ק.

רבינו ידע במשך שנותיו כרות ורדיפות, פעם אחת התנצל בפני רבו הק' העט"ז על מצבו, הורה לו רבו לשנות את שמו מיוסף ליהוסף, ואמר שע"י הוספת אות ה' לשמו ירווח לו, ומיני אז והלאה הי' חותם שמו יהוסף.

כאשר נפטרה ז' הראשונה, בא בקשרי שידוכין עם הרבנית הצדקנית מרת ריזל ע"ה בת רבו המובהק הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א.

רבינו התפרסם בדורו כלדיק נאגב, ושמו הלך לפניו בקדושתו ופרישתו, תלמידי רבו המובהק חותנו השני מרן העט"ז החשיבוהו עד למאוד והעריכו והפליגו בשבח מאלו.

מתחילה עלה לכהן ברבנות בעיר ראזיניטוב, ויאל שמו לפניו בגדולת תורתו והפלטת דקתו, שם ניהל עדתו על מי מנוחות ביד רמה, כאשר כל תושבי העיר סרים למשמעותו.

ביום ז' מנחם אב תקפ"ו קבלוהו עליהם קהלה קדושה קאזיווע עליהם לרב ואב"ד, וניהל הקהלה הק' במשך כ"ו שנה, שבו הופיע אור תורתו וקדושתו, והורה להם את הדרך אשר ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשו, שמו הטוב של רבינו נתפרסם אז בכל המדינה בצדקתו וקדושתו וענוות קדשו.

בעיר זה נהג רבינו רבנותו ביד רמה עד יומו האחרון, כאשר מרביץ בה תורה ועבודה לתלמידיו וקהל עדתו, והרבה לדיקים וחסידים ואנשי מעשה נסעו ונהרו אליו, אף כי הצניע את מידותיו ומלגותיו עד למאוד.

רבינו זכה שחותנו הרה"ק מו"ה צבי הירש מזידיטשוב זיע"א נתגלה אליו פעם מעולם העליון להצילו, בהיותו תעה בדרך, כדאי' בספר מראה אש אות כ"ד וז"ל: ה"ה"ק מ' יוסף מקאזיבא זיע"א שהיה חתן הרה"ק מ' צבי מזידיטשוב זיע"א היה פעם אחת

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ה אלול תרע"ח

רבי דוד צבי שלמה ב"ר אלעזר מנחם מענדל מלעלוב ירושלים

רבינו הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידערמאן מלעלוב ירושלים זי"ע הנקרא רבי דוד'על נולד בעיר פשעדרור שמחת תורה בשנת תר"ד לאביו הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל מלעלוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע בן הרה"ק ר' דוד ראש שושלת לעלוב זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה צבי בידרמאן זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת פייגא מאטיל ע"ה בת הרה"ק ר' צבי הורוויץ זי"ע בן הרה"ק יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע

ותינה צפניו את מר מצבו של בנו, ויהי צימים אחדים לאחר חג הפסח, בהגיע זמנו של רבינו ללאת בציירות בדרך הארוכה בואכה מירון, קרא לאביו של הבחור, ואמר לו שיטטרף לשיירתו יחד עם בנו, משך כל הדרך סבל האב מרורות בבושות נוראות מזה הבן, שבכל הפסקה שעשו על אס הדרך היה הבחור בורח ונעלם, והיו לריכים לחפץ אחריו, וכהנה וכהנה, עד שבצעהשי"ת הגיעו בשעה טובה ומוצלחת למירון. בעת ההלכה על גג האיון ניגש רבינו אל הבחור והוריד מעל ראשו את כובעו ואת הכיפה, את הכובע השליח למטה, ואילו את הכיפה השליך אל תוככי לשונות האש, והנה ברגע זה הניח הבחור את ידו על ראשו והתחיל ללעוק: א קאפל א קאפל (הבו לי כיפה לכסות ראשי) וישתוממו כל העם, בראותם כי הבחור נהפך לאיש אחר ודעתו חזרה אליו, כי זה עידן ועידנים שלא שמעו מפיו איזה דיבור כאחד מן הישוב, ולא עוד אלא שבו בדבר שקחקהל, שזרק תמיד את הכיפה, בו בדבר תיקן שזעק הבו לי את הכיפה. (באר הפרשה מהגה"צ ר' אלימלך בידערמאן שליט"א)

נסתלק לגנזי מרומים ה' אלול תרע"ח ומנחתו כבוד בהר היתים בחלקת פרושים

ועל פי נוואחו חקוק על מצבתו אלא שמו ויום בפטירתו.

נשאר אחריו בנו ה' הרה"ק ר' פנחס זי"ע והרה"ק ר' שמעון נתן נטע מלעלוב זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו עבד השי"ת בדביקות נורא ותפילתו נאמרה בכוחות עזומים ובמסירות נפש ממש, אורחו היו מאירים ומזהירים באופן מיוחד, מקרב כל איש ישראל, במשך שנים רבות לא שכב במיטה לישון, לא ביום ולא בלילה, אלא ישב למד כל הלילה, הקים את שכונת צחי ווארשא בירושלים.

עלה לארץ ישראל בשנת תרי"א בגיל ו' שנה יחד עם אביו וזקנו הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע ואחר ע"ב ימים י"ג טבת בשנת תרי"א נסתלק שם זקנו ומנ"כ בהר היתים ירושלים סמוך לקבר זכרי הנביא.

במשך השנים ילא רבינו מארץ ישראל לאירופה כדי לחפש רבי ולדבוק בו, קודם שנסע אמר לו אביו: למה הנך כריך לנסוע למרחקים, מדוע אני לא טוב בשבילך? אמר לו רבינו: אבא אינו יכול להיות רבי לבנו, ענה לו אביו: א"כ תקח את הכותל המערבי לרבי, אמר לו רבינו: אני כריך רבי שיענה לי, אמר לו אביו: גם בכותל יכולים לשמוע תשובות (כידוע היה אומר גוט שבת אחר מעריב, והיה שומע שמישיבים לו) השיב לו רבינו: אבא אתה שומע שעונים לך, אמר לו אני לא שומע. ונסע לאירופה. וכשהגיע לקארלין נחקר שם להאדמו"ר הזקן הרה"ק ר' אהרן בעל בית אהרן מקארלין זי"ע והיה לרבו המובהק, ואח"כ חזר לירושלים וקבע מקום תפילתו בבית המדרש של חסידי קארלין.

כשהגיעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת מרים ע"ה בת הרה"ק ר' פנחס הורוויץ זי"ע.

רבינו היה נוסע הרבה למירון, ובפרט ביום ל"ג בעומר, והיה מבקש הרשימה של כל אנשי שלומו ובני ביתם. וקראם לאחר ההלכה, ואח"כ קיפלים והכניסם להלכה, ואמר שהדף נשרף ואותיות פורחות למעלה, וזה בבחינת (מסכת עבודה זרה י"ז) גוליון נשרפין ואותיות פורחות באויר. ופעם אחת אמר שבעת ההלכה יורדים כל נשמות האדוקים ועולות למעלה יחד עם להב ההלכה.

פעם היה מעשה באיש יהודי מצני ירושלים שבנו נחלה ופנה אל רבינו זי"ע בבכותו את מצב בנו, הורה לו רבינו: סע נא לאתרא קדישא מירון ותפעל יצועתך על ליון התנא רבי שמעון יוחאי. אמר לו היהודי כבר הייתי במירון? אמר לו רבינו: נו סע שוב, וכי מי שכבר ביקר אצל הרופא ועדיין לא נתרפא לא ישוב אל הרופא? הלוך ושוב עד שיתרפא.

ל"ג בעומר בשנת תר"ע היה רבינו במירון והיתה אז המפולת הידועה שנהרגו אז כמה וכמה נפשות רח"ל, רבינו עמד בשעת מעשה על הגג בלבוש שטריימל וקאפטען לבן כמו ביום הכיפורים בעינים סגורות, וכשהחילה המפולת אמר רבינו לכל הגמלאים בקרבנותו שלא יזוזו ממקומם ושיעמדו על ידו, ואכן כל אלו שעמדו על ידו לא נפגעו כלל, וזה היה בגדר נס.

יש מהאדוקים שנהגו להשליך אל אש היקוד את הכיפה שמעל לראשם. מעשה שהיה בירושלים עיה"ק צימי רבינו זי"ע, בחור מצני ירושלים שנטרפה דעתו עליו ל"ע, ואחד משגייתיו היה שללא הרף היה משליך את הכיפה מעל ראשו, נכנס אביו אל רבינו

שמן זית לעילוי נשמת

הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע אמר בשם רבינו בחשיבות הענין להדליק נר בשמן זית עבור נפטר:

"א שמן זית פאר א נפטר איז אזוי א טרינק וואסער פאר א דורשטיגען"

סגולה לאריכות ימים

בשם רבינו: סעודת מלוה מלכה הוא סגולה לאריכות ימים.

ו אלול תרמ"ג

רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן זי"ע בעל ייטב לב מסיגעט

רבינו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע אחי הרה"ק ר' שמואל מגורליץ זי"ע הרה"ק נחום צבי מדרוהביש זי"ע נולד בשנת תקס"ח בעיר דראהביטש לאביו הרה"ק ר' אלעזר ניסן טייטלבוים דראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל ראש שושלת סיגעט סאטמאר זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מזבארוב זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רויזא בלימא ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן מחודרוב זי"ע

מקבלים עליהם חיובי לשמור ולעשות ולקיים. הגיעו הדברים עד כדי כך, שמיד במוס"ק כשנכנס רבינו לחדרו הפרטי אחר הבדלה, שבו היה מקבל את החסידים ביחידות לענה ולברכה, והבין את עצמו לקבל את פניהם שבאו ממרחק להסתופף בזילו בשב"ק, החפצים להיפרד ולקבל את ברכת הקודש וגעזעגענען בטרם לאתם לזרעם, האומין וחיכה עוד ועוד והגה אין איש נכנס. קרא רבינו לבנו הרה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע והביע בפניו את פליאתו, איך האנשים אשר באו אליו לשבת, מפני מה אינם באים לטוב את ברכת הדרך בטרם לאתם לזרעם? ואף כיוה עליו להכנס להיכל ביהמ"ד לתור אחרי האורחים ולברר פשר הדבר. נכנס הקדושת יו"ט לבית המדרש, והנה כולם

כאחד יושבים ועוסקים בתורה בתמדה ובדביקות, ואין איש שם על לב לשבז אל ביתו לזרכי ועניני החולין, שקיבלו עליהם את דברי רבינו כפשוטם והסיוחו לעתם מכל עסקיהם ופרנסתם, וגמרו לעסוק בתורה בלי שום השתדלות לאוכלי המון. נכנס בנו וסיפר לו את שראו עיניו: כי הגה שמעו לדבריו הק' ובאו כולם בבית יחד לעסוק בתורה בהתמדה רבה. אמר רבינו לבנו: כך אמור להם, שבזבו לכם לאהליכם, כי אותן הדברים אשר דברתי בעת רעוא דרעוין הם נאמרו לשעתן בשבת קודש, אשר הוא יאה כולו קדוש לה'. אבל בשבת ימי המעשה אמת נכון הדבר שיש להתעסק בזרכי פרנסה, אבל הכל יהיה במידה במשקל במשורה, ויקבעו עתים לתורה כפי יכלתם. (רשומים בשמך)

בית המדרש בעיר סיגעט

קודם הסתלקותו הרים את ידיו הק' ואמר: עכשיו אני כהן, וצידך את העולם. וזה שלא יחוקו על מצבתו שום תואר גאון או לדיק רב שהעמיד תלמידים הגונים וקרים וחיבר חיבורים יקרים, אחרי שכל יסורים נוראים רח"ל נסתלק נשמתו הטהורה לגנוי מרומים בלי שבת קודש פרשת שופטים ו' אלול בשנת תרמ"ג ומנחתו כבוד בעיר סיגעט.

הגיה אחריו חיבורים יקרים ונחמדים ה"ה ספר ייטב פנים, רב טוב, אבני לדה, ייטב לב ועוד ספרים אחרים שעדיין לא נדפסו וזה לבניו וחתניו רבנים גו"ל בנו הרה"ק ר' חנניה יו"ט בעל קדושת יום טוב זי"ע שמיאל מקומו בסיגעט, הרה"ק ר' אברהם אהרן מקולבסוף זי"ע, הרה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים מאוהעל זי"ע הגה"ק ר' אלי בללאל טייטלבוים אב"ד טעטש זי"ע, וחתניו הגה"ק ר' ישראל יעקב אב"ד וואלאווע זי"ע הרה"ק ר' משה מראזוולד זי"ע הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע.

סיפר הרה"ק ר' יוסף גרינוואלד אדמו"ר מפאפא בעל ויחי יוסף זי"ע כי כידוע זקנו הגה"ק ר' משה גרינוואלד בעל ערוגת הבושם מחוסט זי"ע לא היה נמנה מתחלה על עדת החסידים, ופעם אחת לאחר שלמד בספר ייטב לב שנדפס בלי שם מחברו ונתפעל ממנו, וחקר מי המחבר וטוע לו שהוא הייטב לב, הגיע לעיר סיגעט והיתה אכסניתו אלל אחד הגבירים מחוץ העיר, וישב שם ועסק בתורה בהתמדה גדולה יום וליילה והתנהגותו שם היתה עד להפליא, וכשראה הבעל אכסניה התנהגותו היה משתומם ורץ לספר הדבר לאב"ד דשם ה"ה הגה"ק מרן הייטב לב זי"ע, וכשמע הייטב לב ממה המדובר, אמר אויף דעם יונגענרמאן ווארט איד שוין לאנג. ואז נתקרב לחסידות וכל להסתופף בלבו של הייטב לב. (מעשה לדיקים ח"א, עמ' רמג)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק ואמתי עמוד ההוראה וכשהיה בן ז' כבר חידש ח"ת ודרשו לפני זקנו הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע (עיין בספרו ייטב לב פ' ויחי עה"פ ראה פניך לא פללתו) היה קדוש וטהור, בז"ק חו"פ מנורה הטהורה, פה מפיק מרגלויות והיה מוכיח גדול, ודבריו נשמעים בכל המדינה, ופועל ישועות בתפלתו, נתגדל על דרכי זקנו הרה"ק הישמח משה זי"ע והיה תלמיד מובהק שלו, וחיבבו מאד וכתב על רבינו כשהיה בן ט"ו שנה, שהוא גדול בגולה ובנסתר.

וגם רגיל להסתופף אלל שאר לדיקי זורו ומהם אלל הרה"ק ר' צבי הירש מרמנוב זי"ע, הרה"ק ר' יחזק אייזיק מזיליטשוב זי"ע.

רבינו היה כמעט מהרבנים הראשונים אשר יסרו גם ישיבה וזכרנו במדינת אונגאריה, והעמיד תלמידים הרבה וביניהם רבנים מובהקים, כמו הגה"ק ר' יהונתן בנימין הכהן קליין מסעלש בעל נפש יהונתן זי"ע והרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע.

וכשהגועו לפרקו נשא בת הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי אב"ד טאלטשוואר זי"ע. ואחר חתונתו היה סמוך על שולחן חותנו בטאלטשוואר, ורבינו היה תמיד משבח את הימים שהיה סמוך על שולחן חותנו וכי חסד לעשות שני דברים בהיותו שם, כי העניית היתה גדולה מאוד ולא היה אפילו קת עינים וקש לחמת את התנור, והקור העז היה חודר לתוך העלמות עד שהמים שבבית נקפאו מהקור, וחותנו היה רגיל לקום לפני שבעור הוא משנתו, והיה מזין את המים שהיה בכלי סמוך למיטתו, שיהיו ראויים לנטילת ידיים על ידי ששפף את הכלי במו ידיו, גם מלא כבר הקרח שהיה

על פני הנהר, שבו ראו לטוביה, כי חותנו כבר הקדימו

וזמן קצר אחר חתונתו בשנת תקל"ג נתקבל לאב"ד סטרלאפקוב, ואחר הסתלקות זקנו הרה"ק הישמח משה זי"ע כ"ח תמוז תר"א בא למלאות מקום כבודו בק"ק ארה"ע, מחמת סיבות

שונות הוכרח לעזוב הרבנות דשם, ובהשתדלות מוחותנו הגדול הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלאז זי"ע ובנו הרה"ק ר' ברוך מרודנית-גארליץ זי"ע היה חותן המולד) בא לכהן פאר בק"ק גארליץ.

בשנת תרט"ז ח' תשרי אחר הסתלקות אביו מיטתו תושבי ק"ק דראהביטש למלאות מקום אביו, בשנת תרי"ח נקרא מק"ק סיגעט לראש אלהים להיות להם לאב"ד, ובא שמה בח"י תמוז וסם נהג נשואתו ברמה עד יומו האחרון.

מספרים, שבשבת אחת צעת ערכו את שולחנו הטהור בעידן רעוא דרעוין, שפך את לבו בדברי התעוררות נוקדים ויורדים עד לכדוכה של נפש, ובקול חוצב להבות אש מחה נגד אלל המכלים את זמנם לריק ומשחיתים אותו בזילה יום יום אחר הפרנסה, ומבקשים לחטוף עוד מלאכה עוד עסק או עבודה. נוטלים חיי שעה ומניחים חיי העולם הבא, ומזניחים בזה את לימוד התורה הקדושה. הדברים הנשגבים שאלו מלב טהור כבשו את נפשות החסידים ונחלקו עמוק בלבבם, בהיותם

מתורתו של רבינו זי"ע

שוומרי חוכריי המה מעידים כי לששה כל ברואים ועומדים: לא אמר בשש כי אם לששה, כי הבריאה מתחלה היתה רק לששה ימים, ורק על ידי שבת, היה בריאה מחדש לתת נפש לעולם להתקיים עוד כל ימי עולם.

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בהצרות ונזפתם לפני ה' אלקיכם ונשעתם מאיבכם: (פרשת עקב י' ט') התחברו בחצי צורות, שידמה לכל אחד שאינו אלא חצי צורה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם הבריים כל ישראל, למען יהיו כולם אגודה אחת, ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ו אלול תי"ד

רבינו גרשון שאול יו"ט ליפמן ב"ר נתן הלוי בעל תוספות יו"ט מקראקא

רבינו הגה"ק רבי גרשון שאול יו"ט ליפמן ב"ר נתן הלוי וואלרשטיין העלער מקראקא בעל תוספות יו"ט זי"ע בעת שנולד בוולירשטין בשנת ה'של"ט אביו נפטר וגדל בבית סבו

רבינו התפרסם כלדיק, נעים הליכות וגדול בתורה אך עקב עמידתו ומלחמתו נגד מהרסי הדת, רבים שנאו אותו. עסק בקבלה, בפילוסופיה ורכש השכלה נרחבת באסטרונומיה, מתמטיקה ומדעי הטבע. תיקן תקנות שונות, ביניהן את האיסור לקנות משרת רבנות בכסף דבר שהגביר והגדיל את מספר שונאיו ועשה רבות למען תקנת העגונות.

למד בישיבת המהר"ל מפראג,

הגיעו לגיל 18 מונה לדיין ולראש ישיבת פראג

בשנת ה'שפ"ד מונה לאב"ד בניקלשבורג, ולאחר שנה עבר לכהן בווינה אוסטריה.

בשנת ה'שפ"ז אנשי הקהילת פראג ביקשו אותו לכהן כרב לקהילתם, הקהילת וינה לא הסכימה לעזיבתו אך היות רבינו חפץ בכך נפרדו דמעות מרוב האהוב.

עקב הלשנה לקיסר שרבינו העליב בחיבוריו את אמונת הגוֹלֵרִים וכל עושרו הגדול יגיע לאוצר המלך באם יסירו אותו מגדולתו, יאלה פקודה להביאו אסור באזיקים לווינה.

ביום ה' בתמוז הוצא למאסר וקבע אותו כיום תענית לאלאכאיו, במהלך המשפט הרשיעו אותו בחיורו וגידורו האמונה הגולרית ולמרות שרבינו הלליח להפריך את האשמה, דנו אותו למיתה והכריזו חרם על ספריו. לאחר משא ומתן והשתלשלות קיבל חנינה מהמלך (פרדיננד השני) והחרם על ספריו בוטל בתנאי שימחק מהם דברים שיש בהם פגיעה בדת הגולרית אך עם זאת נאסר עליו לקבל רבנות בכל המדינות אשר תחת ממשלתו של פרדיננד.

רבינו ישב במשך 40 יום במאסר ולאחר השתלשלות רבות הגזירה שנתה בנוגע לעיר פראג בלבד.

בשנת ה'שצ"ב מונה לאב"ד בגנימירוב פולין, משם עבר ללודמיר אוקראינה. אך שונאיו ניסו לגרום משם.

לאחר הסתלקות הצ"ח נקרא בא' לחודש אדר שנת ה'ת"ד למלא את מקומו בעיר קראקא פולין. וזוהי את בניו לעשות את היום זו מונה לרב בקראקא יום טוב.

מספריו: • לרכי הוראה: דרכי התנהגות בעת מחלוקת פוסקים. • מגילת איבה: קורות חייו • מלבדו יו"ט. • מעדני מלך: על הרא"ש. • אורת הבית: על בניין בהמ"ק. • תוספות יוס טוב: על ששה סדרי משנה.

נסתלק לגזי מרומים - ו אלול בשנת ה'י"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לאחר גזירות השמד האימות בשנות ת"ח ות"ט התענה רבינו בעל תוספות יו"ט זי"ע וביקש רחמים להודיע מה זה ועל מה זה נענשו כלל ישראל בעונשים קשים ומרים כאלו, ונגזרה גזירת חרב ואבדן על רבבות אלפי ישראל? והשיבו לו בחלום, כי הגזירה באה מחמת שמזלזלין בקדושת ביהכ"ס וביהמ"ד! ומדברים דיבורי חול בביהמ"ד, ועל ידי שדיברו בביהכ"ס וביהמ"ד פגמו באות וא"ו של "דבור" ונעשה "דבר" רח"ל. וכשנודע לו כל זאת, תיקן רבינו לעשות מי שבידך למי שאינו מדבר בשעת התפילה. והיה מעורר ומזהיר הרבה את חומר האיסור לאלו שמדברים בביהכ"ס וביהמ"ד. (קונטרס ש"י למורא)

מי שברך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את כל מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויחולו עליו כל הברכות הכתובות בספר תורת משה רבינו ובכל ספרי הנביאים והכתובים, ויזכה לראות בנים חיים וקיימים ויגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים, ויעבוד את ה' אלוהינו תמיד באמת ובתמים ונאמר אמן.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ז אלול תרע"ז

רבי משה ב"ר יעקב שלום בעל מהר"ם סופר מטיסא פירער

רבינו הגה"ק רבי משה סופר אב"ד טיסא פירער בעל מהר"ם סופר זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יעקב שלום דומ"ץ סאפאלטשאן זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים פישל סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זוסמאן מפרעשבורג זי"ע

רבינו היה גאון ולדיק מפורסם שהרביץ תורה ברבים עם תלמידים הגונים וישרים, בעל מדות טובות נגזבות וענוותן כהלל, בעל דרשן נפלא פה מפיק מרגליות. כמו שכתב עליו חתנו הגה"ק ר' שמואל רייניטץ אב"ד פעטערוואקסאר זי"ע: אמת מה נהדר הי' בעת עמד לדרוש ברבים והסביר דבר ה' בפנים מאירות, ופה מפיק מרגליות, ארש"ן ארש"ן זבת חלב ודבש ונפת אופים, כולו ממתיקים וכולו מחמדים, דרשן מפואר, כעלם השמים לטוהר, משה זכה וזיכה את הרבים, כי באו המים המאירי"ם המעוררי"ם האלו בלב השומעים, קיימו וקבלו לילך בדרך טובים, ואפי' ריקנים שבהם נתמלאו מלות כרימונים וכ"ז.

וכשהגעו לפרקו נשא לבת הנגיד רבי חיים מיללער ז"ל, אחר חתונתו יצב בצרעזאווין והי' חוכר אחוזה (גוטספאכטער) בשותפות עם אחיו הרה"ח ר' אפרים פישל זי"ע ע"ד יששכר וזבולן, אחיו עסק במלאכתו חורש זרע וקולר ורבינו יצב על התורה ועבודה ותופס ישיבה, וסביב לשלחנו שלחן הטוהר יצבו ארבעים בחורים לכסאות, כמה וכמה מהם זכו לכסא הרבנות. ובינתו הי' לו מסחר משקאות יין שרף בסיטונית(ען גראסס) לאכסנאות הכפריים(ודארפס ווירטסהייזער) הגקרא בשם פראפינאטיאלן, ביום א' לשבוע הי' דרכו להציג מכהל (שפירטוס)ליין שרף (בראנדווין) וזוגתו היתה מוכרת לקונים הבאים, וכפעם בפעם נהג דרכו לסייר בנכסיה ביום א' לשבוע אחר אחר לראות כלכלה שלו בהאמבורג מקום נחלת שדהו, וכל השבוע למד בהתמדה גדולה עם ישיבתו.

משם קבלוהו לאב"ד סענדרע ששה שנים, ואח"כ לטיסא פירער, חמישים שנה נהג ישיבה גדולה, וט"ל שנה נהג נשיאתו ברמה,

ונדפס ממנו ספר מהר"ם סופר. רבינו לא כתב הקדמה וגם לא קרא שם לספרו והכל מחמת רוח ענותנותו הגדולה, וע"פ עלת חתנו הגה"ק ר' שמעון סופר מפאקש זי"ע קרא שמו מהר"ם סופר.

בליל שבת קודש פרשת כי תאז ברח רבינו כל בני ביתו בצפרות וביום שבת קודש ז' אלול תרע"ז נסתלק לגנזי מרומים, וחתנו הגה"ק ר' שמואל בנימין הכהן שטרססער זי"ע מילא מקומו על פי אולתו הק',

נשאר אחריו בניו הק' הגה"ק ר' חיים זי"ע הגה"ק ר' אברהם זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בפרשת כי תבא: ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול ה' אלקיך: : תיבת והשיגך לכאורה משולל ההבנה? "ל שלמה המלך ע"ה אמר (משלי כ"ג ד') אל תיגע להעשיר התעייף עיניך בו ואיננו, וחדל"ל (מדרש קהלת א' ג') אמרו: אין אדם מת וחצי תאותו בידו יש לו מנה מבקש מאתיים, מאתיים מבקש אלף זוז, ואז הברכה אשר ברכו ה' לא השיגו, כי הלא התאוה תאוה ליותר מאשר יש לו, אבל השומע בקול ה' השיגו אותו, וז"ש ובאו עליך כל הברכות, וגם ישיגו אותך אם תשמע לקול. (מהר"ם סופר)

ח אלול תקנ"ט

רבי אברהם שמשון ב"ר יעקב יוסף הכהן זי"ע מראשקוב

רבינו הרה"ק רבי אברהם שמשון הכהן אשכנזי כ"ץ מראשקוב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן הגדול מאחיו כ"ץ בעל התולדות זי"ע תלמיד וממשיך דרכו של מרן הבעש"ט זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הכהן שהיה נצר לצדיקי קמאי הגה"ק המקובל האלוקי רבי שמשון מאסטראפאלי הי"ד זי"ע, ולרבינו יום טוב סג"ל ליפמאן העלר בעל תוספות יו"ט זי"ע, ולרבי יוסף כ"ץ בעל היסוד יוסף זי"ע, ועוד גאונים וקדושים זי"ע

רבינו היה איש קדוש מאוד המאור הגדול החריף המופלג ובקי בתורה וביראה ובחסידות החכם השלם, אשר בסוף ימיו תקע אהלו לשבת בארץ הקדושה בעיר טבריא.

צעת שהרה"ק בעל התולדות זי"ע עשה החתונה לבנו רבינו זי"ע, היה על החתונה מרן רבינו ר' ישראל בעל שם טוב זי"ע, וכל גדולי הדור וגם הרה"ק ר' פנחס מקארץ זי"ע, והחופה היתה על יד בית הכנסת תחת השמים, ועל החלון למעלה עמד כפור ופלאך בקולו, פנה הבעש"ט זי"ע להר"ר פנחס זי"ע ואמר לו בפני העולם: איהר הערט וואס דאס פייגעלע זאגט? סע זאגט "לאלה תחלק הארץ", ונעשה שמחה בין העולם שבכרו אשר בזמן הזוג הזה יהיה כבר חלוקת הארץ, והנה אחר כמה שנים ראה רבינו לעלות לארץ ישראל, והיא לא ראתה ונסעו לקארץ להר"ר פנחס זי"ע שיפטר ביניהם, ענה להם הר"ר פנחס זי"ע: כבר איפסקא הילכתא ממרן הבעש"ט זי"ע לאלה תחלק הארץ, כפי ההלכה שזכרנו אותה לקבל גיטה, וכן היה שרבינו עלה לארץ ישראל לבדו. (זכיות יוסף).

בספר אהלי לדיקים סיפר שהרה"ק בעל התולדות זי"ע שלח בנו רבינו זי"ע להרה"ק ר' פנחס מקארץ זי"ע בתורתו על קנקנו ולראות אם יטול ללמוד גמרא, וגם אם יש לו אהבת ישראל, ואם יש לו רוח הקודש, וכשיהיה לו ג' דברים הנ"ל יבקש מהר"ר פנחס זי"ע שיסע לעיר פולנאה לכבדו וישבות אצלו על שבת קודש, והנה כאשר בא רבינו לבית הר"ר פנחס זי"ע ראה אצלו הג' דברים הנ"ל וביקש ממנו שיסע לביתו הק' על ש"ק, ונמלא למזוקקו, ונסע עמו לפולנאה על שבת קודש, וכיבד אותו שיתפלל קבלת שבת לפני התיבה ואחר כך בסעודת שבת כיבד אותו שיאמר תורה, וכאשר התחיל הר"ר פנחס זי"ע לומר תורה היה העולם רואים לשמוע את דבריו הק' והיה עומדים כפופים ודוחקים זה את זה לשמוע דברי תורתו, וכאשר גמר מלומר תורה ראה שהרה"ק בעל התולדות זי"ע היה לו חלישת הדעת מזה, אמר לו הר"ר פנחס זי"ע משל לדגים שהם שרוים במים כסדר ואף על פי כן כאשר ירד הגשם על המים פותחים את פיהם לקבל מים מן הגשם, וכן הכי נמי אעפ"כ שהרב בעל התולדות היה אומר להם תמיד תורה מ"מ כאשר שמעו את דברי תורתו של הר"ר פנחס זי"ע הי' פותחים פיהם ודוחקים זה את זה לשמוע גם כן דבריו.

רבינו הביא לבית הדפוס את ספר הק' תולדות יעקב יוסף אשר חיבר אביו הק' שהיה מספרים הראשונים של החסידות וכו' נכללו רי"ג פעמים "שמעתי ממורי" שהרה"ק ר' פנחס מקארץ זי"ע היה אומר: כל הספרים החדשים אינם עפ"י אמת, לבד ספרי הרב דפולנאה, שאין ספר כמותם בעולם, וספר אור החיים מרבינו רבי חיים בן עטר זי"ע, אף הוסיף כי בכל דיבור של "שמעתי ממורי" ניתן להחיות מתים.

ופעם אמר שהיא סגולה לזיטול יצר הרע ומרה שחורה. והרה"ק השפאלע זי"ע כשהיה מתקשה להתפלל לרפואתו של חולה היה מייעץ להניח את הספר תולדות יעקב יוסף מתחת למראשותיו של החולה לסגולה.

נסתלק לגניזת מרומים ביום ב' ח' אלול בשנת תקנ"ט ומנחתו כבוד בעיר טבריא

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בכת"ק של רבינו זי"ע בסידור האר"י: שעל פי הליכותיו ומנהגיו של מרן הבעל שם טוב זי"ע, לומר את הכתוב זה חלק אדם רשע מאלקים ונחלת אמרו מא-ל (איוב כ' כ"ט) בשעת הרחיצה במים אחרונים, ומסביר שם שהתיבות חלק אדם רשע הם ר"ת אה"ר, לרמז שעל ידי מים אחרונים מסתלקת הסטרא אחרא הנקראת אל אחר.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ח אלול שע"ג

רבי דוד ב"ר שלמה בעל צמח דוד

רבינו הגה"ק רבי דוד גאנז אוזא בעל צמח דוד זי"ע נולד בליפשטט בשנת ה' ש"א בערך לאביו הר"ר שלמה זי"ע

רבינו היה גאון וחכם איש האשכולות שעמל בתורה ובחכמות כל ימיו. היה תלמיד מובהק מרבינו הגה"ק רבי משה איסל"ש בעל הרמ"א זי"ע ומתלמידי רבינו הגה"ק רבי יהודה ליווא ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע.

אחרי שמלא כרכו בתורה התישב בפראג, וכל ימיו ישב רבינו שם וכתב את ספריו שרק חלק מהם זכה לראות אור, הספר הראשון היה ספר צמח דוד, והשני ספר נחמד ונעים, והשלישי ספר מגן דוד.

סיפר רבינו על נס נפלא שעניו ראו ולא זר ומעשה שהיה כך היה: בשנת ה' אלפים ש"ן היה במדינת ציה (מדינת טשעכיי כהיום) חמימות ושרב גדול ולא ירד הגשם כל זמן הקיץ אפילו רטיבת הטל לא הורגש וחרבו ויבשו מי הנהרות ולא יכלו לטחון לחם רק במקומות מעטים, ובמקומות רבות מים במחיר יבואו, ויבש וניבל כל ירק דשא חזיר ועשב השדה עם כל משען לחם הכל נשחת מרוב החמימות, גם השעורה ושכולת שועל חרבו ויבשו ועץ השדה לא נתן פרי, והיה מפני זה יוקר גדול לא לבד בלחם, כי גם בייץ בשקר ובמאה ובכל דבר מאכל, אשר כמוהו לא היה ממאה שנים, ונמשך מזה גזל וחמס רב בכל הארץ.

ויהי איש אחד בכפר סמוך לעיר קוירשום חמשה פרסאות מפראג, איש עני אשר בנפשו יביא לחמו ובניו זעקו ללחם ופורק אין להם, ויבך האיש בלילה ההוא בייגון ואנחה וילעק אל ה', ובבוקר ילא בפחי נפש לחפור משא חומר, ויהי כאשר חפר מלא באדמה אפר ואבק לכן אשר לא ידע מה הוא, ויביאהו לביתו ויעש ממנו תבשיל דייסא ויאפה ממנו לחם ויאכלו וישבעו, וידע הדבר וילכו שם לאלפים ויקחו גם הם מן העפר לטרוף ומזון בני ביתם, גם אני הכותב ראיתי זאת העפר בעיני, ולקחתי ממנה להיות לי למשמרת. (צמח דוד)

נסתלק לגנזי מרומים ח' אלול בשנת שע"ג ומנוחתו כבוד פראג

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' ישראל מקראקא, הגה"ק ר' יהושע זעליגמאן מבישיץ זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ט אלול ב' שי"ח

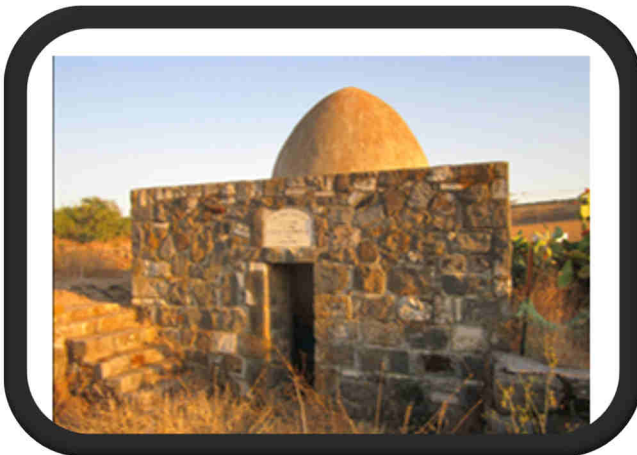
דן בן יעקב אבינו ע"ה

דן משבטי ה' ע"ה היה בנו החמישי של יעקב אבינו ע"ה בנה של בלהה שפחת רחל, מקור שמו כפי שאמרה רחל אמנו ע"ה: רַחֵל דָּנְנִי אֱלֹקִים וְגַם שָׁמַע בְּקֹלִי וַיִּתֶּן לִי בֶן עַל כֵּן קָרָאתָ שְׁמוֹ דָּן (פרשת ויצא ל' ו'). ובמדרש (בראשית רבה ע"ג ד) מובא כי בזכות דן נפקדה רחל. המדרש מספר כי דן נולד בט' אלול לשנת פ"ו לאביו יעקב אבינו ע"ה ומת בגיל קכ"ה שנה

ו' טבת שנת תרנ"ט, היה בנו הרה"ק ר' אברהם שלום מסטרלאפקוב זי"ע נשכר מאוד אודות האסון שקרב בפטירת אביו ונסע על שבת קודש אל הרה"ק ר' שלמה האלבערשטאם מצאבוב זי"ע והיה אז פרשת ויגש, ובלייל שבת קודש היה אז ניטל, ושאל הרה"ק מצאבוב אתו אם הוא זוכר כילד נהג אביו הרה"ק משינאווא זי"ע כשחל ניטל בלייל שבת קודש, אם אמר דברי תורה? והשיב הרה"ק מסטרלאפקוב זי"ע שזוכר שאמר אז דברי תורה, ואמר שקדושת שבת קודש מגין עלינו ואין חשק מפני ליל ניטל, ואמר הרה"ק מצאבוב לאס כן יאמר הרה"ק מסטרלאפקוב תורה. וביקש הרה"ק מסטרלאפקוב שיבא לפניו חומש, וכדרכו בקודש שהיה פותח החומש ובאורו מקום שנפתח היה לומר דבר תורה על הפסוק שם, ובאורו הדפוס נדפס הפסוק: וַיְגִי קֵץ הַיָּמִים. (פרשת ויגש מ"ו כ"ג) על דף אחד, ובדיוק באותו דף נפתח החומש, והיושבים מסיבי סברו שהרה"ק מסטרלאפקוב ידפדף עוד דף כדי שיהיה פסוק שיש מה להרחיב בו בדברי תורה, אבל הוא פתח מיד את פה קדשו ואמר: להכוונה שבני דן הם בנייהם של הדלויקים, כי הדלויקים נקראים דן על שם הכתוב: קֵץ יְדִין עָמוּ פֶּחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל. (פרשת ויחי מ"ט ט"ז) והמה חוששים, שבני הדלויקים יש בכחם לברך את ישראל שהקב"ה יחיש וימהר להושיעם, וכאשר נסתלק הדלויק אז הגי הדלויק יכולים חיש מהר לפעול ישועה בזכות אבות. (דברי שלום)

ונכון לזינו מה שכתב הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל המכניה ר' אייזיק'ל מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע שהיחוד של ובני דן חוששים זהו שם של תיקון נשמות הדלויקים על ידי הבנים. (נתיב מלוותיך שציל אמונה ו' אות ה')

שבת דן היה מרובה באוכלוסין יותר משאר השבטים חוץ משבט יהודה, בזה נמז לענ"ד ראה הקב"ה להראות שהגדול שבשבטים והקטן שבשבטים שווין לפניו אם עושין רצונו כמו שהיו שווים במלכות המשכן שבכללל משבט יהודה, והאלהאב משבט דן עושי המשכן, וכן נחברך דן קדין עמו פֶּחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל. כמוהו של השבטים, כהוא יהודה, כדרכה יעקב אביו נקרא דן נחש, יהי דן נחש עלי עלי קָדָה שְׁפִיפוּ עָלַי אֶרֶץ הַנֶּגֶף עֲקָבֵי סוּם וַיִּפֹּל רִבְדּוֹ אַחֲרָיו. (פרשת ויחי מ"ט ט"ז) ובכרכה משה רבינו ע"ה נקרא דן: וַלְדָן אָמַר דָּן גַּר אֶרֶץ יִזְרָאֵל מִן הַבְּשָׁן. (פרשת וזאת הברכה ל"ז כ"ב) האבן לשם נתנה לדן וכ' הבחיי שהיא אבן שנראה בה פרטוף אדם מהופך, וכתב הסדה"ת שהוא ראה אבן זאת והיא עגולה וכדעה כמו חלבון ביצה כלול והרואה בה נראה ראשו למטה ורגליו למעלה. (מלאי אש)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשבת קודש פרשת יעקב שנת תרכ"ז סיפר הרה"ק ר' יצחק מנעשכין בעל תולדות יצחק זי"ע שהרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד הקדוש מזלאטשוב ויאפלא זי"ע, שאלוהו התלמידים טעם על תפלתו לאחר שעת תפלת כל ישראל? ואמר שכמו שמלינו שבשבת דן, שהיה נוסע באחרונה ומאסף לכל המחנות כמו שנאמר: וְנָסַע קָדָה מִחֲנֵה בְנֵי דָן מֵאֶסְפָּה לְכָל הַמַּחֲנֵה לְבָרְכָתֶם (פרשת בהעלותך י' כ"ה) פירוש שהיה מגביה כל האבידות שנאבדו מכל הנוסעים לפנייהם (גמרא ירושלמי מסכת עירובין פ"ה ה"א) היינו שהיו מגביהים ומעלים כל התפלות של ישראל שהיו בלא דחילו ורחימו, וכן אני גם מאסף לכל התפלות, שמתפללים בני ישראל בלי כוונה הראויה, והם בחינת אבדוים, ואני מאספם ומחזירם לבעליהם, פירוש לשורשם. (זכרון טוב)

אחר כיבוש הארץ התנחל שבט דן, אחד מתריסר שבטי ישראל, שבני אזורים: הפלג הדרומי בתחומי בקעת אונו, לוד חבל עקרן, עמק איילון וחבל ההרים שבין אשתאול לקריית יערים, הפלג הצפוני התנחל בסביבות מקורות הירדן שבצפון, באזור העיר דן.

נסתלק לגנאי מרומים ט' אלול ב' שי"ח ונקבר בעיר בניו באשתאול (ספר הישר) מסורות אחרת גורסת, כי מקום קברו הוא באזור הכפר דנה שבצפון יזרעאל, למזרח הר צבור כחצי שעה.

שורש המסורת על הקבר שבאשתאול הוא מתוך הפסקה שנאמר על שמשון בן שבט דן: תָּחַל רֹחַ ה' לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה דָן בֵּין קָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל. (שופטים י"ג כ"ה) ופירשו קלמונים: מחנה דן, פירושן של דבר, מקום מנוחה דן, כלומר קברו של דן

והנה קברו באשתאול הפך להיות אבן שואבת למבקשי ישועה ורחמים בכל התחומים, פרנסה, בריאות, זיווג, ועוד. ומדור לדור, ובמיוחד בשנים האחרונות, מרבים לדבר על מעשי ניסים שקרו לאלה שבאו וביקשו להיושע.

נשאר אחריו בנו חושים ע"ה

ובני דן חושים וגו', שהיה לו בנים כחושים של קנה, ואף על פי כשירד למארים עדיין לא היה לו בנים רק חושים בלבד, מכל מקום נקרא כן על שם העתיד, כדלריש אשר שם שמות, אל תקרי שמות אלא שמות... גם חושים נאמר בו בני משום חשיבותו, שהוא יחיד שקול כרבים, שיא ממנו משיח בן דוד, שאמו מן, וכתוב חשי"ם חסר וי"ו... ועל כי חושים בן דן הוא שהסיר ראש עשו והפילו אותו למערת המכפלה בשעה שהיו השבטים עטוקים בקבורתו של יעקב. (ילקוט ראובני ויגש)

אחר פטירתו של הרה"ק ר' יצחק'ל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יצחק'ל משינאווא זי"ע, ציוס

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ט אלול תר"ס

רבי צדוק הכהן ב"ר יעקב בעל פרי צדיק מלובלין

רבינו הרה"ק רבי צדוק הכהן רבינוביץ מלובלין ז"ע נולד בקרייזבורג כ"ג שבט בשנת תקפ"ג לאביו הגה"ק ר' יעקב אב"ד קרייזבורג ז"ע בן הגה"ק ר' אשר הכהן אב"ד קרייניק ז"ע מצד אמו היה רבינו נכד השל"ה הק' ז"ע. בעודו ילד בן שש נסתלק אביו ונתגדל בבית דודו הגה"ק ר' יוסף הכהן בעל כפות זהב אב"ד קרייניק ליד ביאלסטוק ז"ע

ממש כפאורו אוחו, ואעפ"כ למד בהתמדה גדולה כדמעיקרא, ואף שהי' מוכרח לקבל פתקאות אצל פדיונות לא קיבל, ובתחבולות נתנו חסידיו הפדיונות לבני ביתו, הי' עניו כהלל, ממש בטל במיעוטו בעיני עממו, ובעיני העם הי' ככהן גדול איש מופת ופועל יצועות, ובנים לא היה לו.

וחבר ספרים הרבה בכל המקצועות, ומהם פרי לדיק, לדקת הדליק, רסיסי לילה, דברי חלומות, לבושי לדקה, קדושת שבת, משיב דק, מחשבות חרוץ, דברי סופרים, דובר דק, ישראל קדושים, שיחות מלאכי השרת, תפארת צבי, לקוטי אמרים, פוקד עקרים ועוד ועוד ככתובים.

וסיפר שבצבת ראשונה שנהג לא ראה לומר תורה, והפלירו בו מאור, אז אמר בשם רבו הרה"ק מאיזביאל ז"ע: שאמר בפסוק (שמות י"ד ב') דבר אל בני ישראל וישבו, היינו שיעשו תשובה. ויחנו: מ'זאל זיד איבערלייגין, לפני פי החירות: איידער מ'לאזט דאס מויל פריי, ועם כל זה אמר תורה והי' אומר אז בכל שבת עשרה מאמרים תורה, ג' מאמרים בסעודה ליל שבת קודש, וג' מאמרים ביום ש"ק וד' מאמרים בסעודה שלישית.

בשנת תר"ס שביעי של פסח חלה רבינו פתאום במחלה אנושה, וביום ט' אלול תר"ס נסתלק לגנוי מרומים ומנו"כ בלובלין צאהל רבו הגה"ק ר' יהודה לייב אייגר בעל תורת אמת ז"ע.

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו בעודו נער קטן בגיל ג' למד גמרא ותוספות, ומרוב העוני צבית כשלא הי' צלילה נר להאיר אז מרוב שקידתו נפלחה והאבה התורה, הלך בחוץ עם הגמרא ולמד נגד אור הלבנה, ולפני בר מצוה שלו סיים ש"ס והי' חריף ובקי גדול, ומה שדרש ד' דרשות מעלמו בחריצות ופלפול לבר מצוה שלו נדפס בסוף ספרו משיב דליק ואז כ' הגהות על ספר ערכי הכנויים מהסדר הדורות הגה"ק ר' יחיאל האלפרין ז"ע, ונתפרסם בשם העלוי מקרייניק והי' לנס,

כבר ח"י הי' כשצב בפלפול עם גדולי דורו הגה"ק ר' יצחק חיות ז"ע הגה"ק ר' שלמה קלוגער ז"ע הגה"ק ר' יעקב שאול נאטאנזאהן ז"ע הגה"ק ר' יעקב משולם ארנשטיין היצועות יעקב מלבוז ז"ע והגה"ק ר' יצחק אלחנן מקובנה ז"ע וכולם נתנו עיניהם, שאדם הגדול בענקים יהי הנער,

רבינו למד יומם ולילה ובעמידה דוקא בקול חוצב להבות אש, וחוז מגדלו בתורה וחסידות הי' בקי בכל עניי חכמה עד להפליא,

בשנת תר"ג תקע אהלו של תורה בלובלין, ונסע תדיר להרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזביאל בעל תורת אמת ז"ע שקרבו מאד, וס נקשר בחבילי ידידות והאבה להגה"ק ר' יהודה לייב אייגר ז"ע ועם בן רבו הרה"ק ר' יעקב ליינער בעל בית יעקב מאיזביאל ראדמין ז"ע,

בישבו בלובלין הי' עני גדול, ממש לא הי' לו לחם לאכול, ואף על פי כן לא ראה לקבל שום מתנה משום אדם, התפרנס על ידי אשתו בדחקות מחנותו הקטנה של מלבושים משומשים שניהלה, הרעיו ולמד בשקידה שהדר כל ד' חדשים על כל הש"ס.

אגב: רבינו כתב בספרו פרי לדיק: איתה בגמרא (מסכת ברכה ס"ב) כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ולא רק לקבולינהו בשמחה שהוא לכפרה על עונות, רק להכיר שהוא באמת לטובה, כמו שראו דגזרת המן סיבבה שיוכלו לבקש לעשות מחיית עמלק, מה שלא היה אפשרי בלעדה לבקש, רק על ידי הגזירה נהפוך הוא ע"כ.

ואחר פטירת רבו מאיזביאל ז"ע ז' טבת בשנת תרי"ד נסע להגה"ק ר' יודא לייב איגר ז"ע והי' לו כתלמיד חבר, וישב בראש שולחן אכלו, ורבו קיים בו מלות מתנות כהונה.

בשנת תרכ"ז אחר הסתלקות הגה"ק ר' יהושע העשל אשכנזי אב"ד לובלין ז"ע ראו בני העיר שרבינו ימלא מקומו להיות שם אב"ד אצל הוא שגא הרבנות בתכלית שגאה ולא קיבלו, ונתמנה תחתיו לאב"ד הגה"ק ר' שניאור זלמן בעל תורת חיים ז"ע

ובשנת תרמ"ח ככ"ב שבט נסתלק הגה"ק המהר"ל איגר ז"ע, אז נשארו החסידים להיות רבם, ובנו לו בית המדרש גדול על שמו, ואף אז לא ראה רבינו לנהוג עדה, אצל

העונש להיות נע ונד הוא בשביל שמבייש את חברו

כתב רבינו ז"ע בספרו צדקת הצדיק פסקא פ"ב: כשאדם נע ונד, אע"פ שמדמה שהוא צריך לכן לטובתו, מכל מקום ודאי חטא ברציחה, ולא דוקא ממש אלא כגון שהלבין פני חברו. וכשנשקט ונקבע במקום, ידע שתיקן זה. ואם גר במקום ועדיין אין חן המקום עליו (כמו שצריך להיות עיין סוטה מז) כלומר הוא נע ונד במחשבה, הוא סימן שתיקן במעשה אבל עדיין לא תיקן במחשבה ע"כ

סגולה להפקד בבנים

וז"ל של רבינו ז"ע ספרו פוקד עקרים: ונראה לי כי זכירת יציאת מצרים היא סגולה להפקד בבנים, כי בזכירת אותו נס הוא מעורר כח הפקידה וגורם ג"כ פקודת עקרים, וגם יציאת מצרים הי' בסוד הלידה כמש"ל ע"פ גוי מקרב גוי כעובר הנשמש מבטן אמו. וכידוע מהאריז"ל בפע"ח שער חג המצות: שבגלות מצרים הי' בסוד העיבור יעו"ש. ובר"ה ג"כ בטלה עבודה מאבותינו במצרים כמו שבר"ה נפקדו שרה רחל וחסנה, כי הכל הי' ע"י פקידה ואז זמן פקידה לכל הוא והכל פקידה אחת ע"כ.

סגולה לשפע טובה

מרגלא בפומיה הרה"ק רבי אברהם משה דוד סג"ל קרויס מאונגוואר בעל נפש אד"ם ז"ע הנקרא בפי כל ר' דוד פייגאלעס בשם רבינו ז"ע: שהשפלות הוא סגולה לשפע טובה, כי ה' יתברך רוצה תמיד להשפיע רק העדר השפלות הוא המונה, כי השי"ת ברא את עולמו בגין דישתמודעין ל'.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נבי

י אלול תקנ"א

רבי פנחס ב"ר אברהם בעל מדרש פנחס מקאריץ

רבינו הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ בעל אמרי פינחס זי"ע נולד בשנת תפ"ח בעיר שקלוב שבליטא לאביו הרה"ק ר' אברהם אבא שפירא זי"ע מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא בעל מגלה עמוקות זי"ע משפחתו מקורה מהעיר שפיארא ומכאן מקור שם משפחתו שפירא. ולאמו הרבנית הצדקות מרת שרה רחל שיינדל ע"ה מצאצאי רבינו הראב"ן זי"ע

בעודו רבינו נער לעיר החל לסקוד בלימוד תנ"ך, תלמוד ופוסקים ורשם לעצמו הערות, חידושים, פילפולים וחילוקים,

בהיותו בן ארבע שנים פרצה רח"ל שריפה גדולה בעיר מגורי אביו, ונשרף גם בית אביו וכל רכושו ועד בעד בכלל, ועל תל האפר ישב אביו ויקונן מאד, ויגש אליו רבינו וישאלהו על מה הוא מקונן? ושיבהו אביו כי לא על ביתו וקניניו הוא מקונן אשר נשרפו, אך כך לו מאד כי סגולה יקרה היתה לו, והיא כתב יחס משפחתו עד רש"י הק' זי"ע וגם לרבותינו הטור והראש והראב"ן ז"ל, והכתב הזה נשרף גם כן, ועל זה הוא מקונן, אמר לו רבינו: טאטע וויין נישט, דאס יחוס גייט זיך יעלט אנהייבען פון מיר.

באחרית ימיו בקיץ תקנ"א החליט לעלות לארץ ישראל, אבל באמצע מסעו צעת שהיה צעיר טראכטיניץ חלה מאוד, נסע משם לשפיטיווקא מקום מושב בנו הרה"ק ר' יהודה מאיר אב"ד ס"ס, ושם הכביד עליו חוליו וציוס יוד' אלול עלתה נשמתו השמימה ושם מנו"כ בבית החיים הישן בשפיטיווקא זי"ע,

שנים אחדות קודם פטירתו, בהגיע יום העשירי באלול היה מתענה ומאריך בתפילה יותר מבשאר הימים ונימוקו עמו: כי בחודש אלול צריכים להיות מעהר יוד, והקהל לא ידעו ולא הבינו על מי ירמזון מיליו, ורק לאחר כמה שנים כאשר נסתלק ציוס זה הבינו את כוונתו הק'.

ובימי עלומיו, מסיבת עלילת שוא שנתפרה על אביו ברחה כל משפחתו משקלוב למדינת וואהלין לעיר מיראפאלי ושם נתוודע רבינו לאורו של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע והתקרב אליו עד שהשתלב בין שישים הגיבורים סביב לומגיבורי ישראל - חבורת תלמידיו הק' זי"ע,

פעם כאשר כשחלה רבינו שלח אליו הבעש"ט זי"ע רופא כדי שיקוי מדמו, לפני שיא' הרופא לרבי פנחס אמר לו הבעש"ט זי"ע לרופא המקוי: אם תוכל לכוון בהקזה ראשונה להוציא דם שנחש מוטב ואם לאו אל תקיז כי 'לדמו יקר מאד שהוא משומר עוד מששת ימי בראשית'.

וכיפר שרבינו בימי נעוריו היה דר צעיר פולנאוי ודרכו בק' היה לילך בכל לילה אחר חצות למקוה לטבול, והנה לפני בעל המרחץ היה קשה לו לילך לפתוח לו את הדלת ככל לילה ולילה, ולכך למד רבינו ע"ע היאך לפתוח לו את הדלת של המרחץ פעם אחד אירע שנפל עליו הדלת ונפל רבינו לארץ ומת, ובעל המרחץ שמע קול הכאת הדלת משונה מאוד, הלך בחרדה תיכף לבית הטבילה, וראה איך שהאבדך רבינו מוטל מת על הארץ, ותיכף הלך להרה"ק ר' אריה לייב המוכיח מפולנאה זי"ע, הלך המוכיח זי"ע לבית הטבילה, וראה איך שרבינו מוטל על הארץ מת, אמר: רבונו של עולם, תעזור לי שהאבדך ר' פנחס יעמוד חי, ואני מצטיח לך שתקבל נחת הרבה ממנו, וכן היה שרבינו עמד תיכף על רגליו וחיי.

לאחר הסתלקות רבו מרן הבעש"ט זי"ע בשנת תק"כ הנהיג בעצמו עדה צעיר קאריץ ורבים מתלמידיו הבעש"ט זי"ע והרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע בלא להסתופף בהיכלו,

רבינו זכה לחמשה צנים לדיקו הדור, בנו בכורו וממלא מקומו הרה"ק ר' יהודה מאיר אב"ד שפיטיווקא זי"ע הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע פתח בית דפוס בסלאוויטא ונדפס בו ס"ס המפורסם "סלאוויטא" הרה"ק ר' יעקב שמשון אב"ד זסלאוויטא זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל מאסטרטא זי"ע והרה"ק ר' אלי' מווישניוויץ זי"ע וחתנו ה' הרה"ק שמואל אב"ד קאניבילאט זי"ע ומאלה נפוצו לדיקים מאורי רוס' ופוינן דור אחר דור זי"ע

עקב מחלוקת בקאריץ עבר לעיר אוסטרהא, ושם ישב בהשקט ובמונה, וכל גדולי ולדיקי הסביבה חלקו לו כבוד גדול בתוכס הרה"ק ר' יעקב יוסף הנקרא ר' ייבי מאוסטרטא זי"ע והמרא' דאתרא הגה"ק ר' אהרן שמואל בעל וואה הכהן זי"ע והתגורר שם יותר מעשרים שנים.

רבינו מסר נפשו כל ימי חייו לרכוש ולקנות המידת האמת, וכן היה מורה לבניו אחריו ולתלמידיו הק', שכל איש ואיש ירגיל את בניו ובני ביתו לבקש רחמים בכל עת ורגע "רבש"ע נחני בדרכך אמת",

מתלמידיו היה הרה"ק ר' זאב מצאלטה זי"ע, הרה"ק ר' זאב מזיטומיר זי"ע, הרה"ק ר' אריה לייב הנקרא דער שפאליער זי"ע.

ומרגלם בפומיה: איזו היתה מדת השקר חמורה צעני בני אדם כאשר חמור צענייהם איסור עריות, היה בן דוד בא כבר מזמן, והיה משנן הרבה המאמר חז"ל בהד"א זוטא פרק ג', כי האדם אשר דובר אמת, מוסרין אותו למלאך שמתנהג עמו בדרכי אמת, וכל מעשיו הם על דרך האמת, ואילו האדם אשר מכחש ומדבר שקר ר"ל, מוסרין אותו למלאך של שקר, והוא מנהיג אותו ע"פ דרכי השקר וכל מעשיו שקר הם ר"ל,

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שעל ידי אמירת תהלים אפשר להמשיך שפע מהיכל גבוה הנקרא "אוצר מתנת חנם" שמשם משפיע הקב"ה לאדם אף כאשר אינו ראוי מצד מעשיו. סגולה לחשוכי בנים ל"ע לקרוא פסוקי פרשת שילוח הקן, יפה השבוע שבועתים.(דבר בעתו) עת רצון גדול מאוד בעת שיושבים על הריצפה בתשעה באב ומקוננים על החורבן הוא עת רצון גדול מאד ויכול האדם לפעול בתפילתו כל מה שהוא צריך.	סגולה לפרנסה איתא בחז"ל שהבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו, והרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו, ה"נ בענין הפרנסה, "מי שרודף אחר הפרנסה היא בורחת ממנו, והבורח ממנו היא רודפת אחריו". סגולה לשמירה הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זי"ע אמר למקורבו הר"ר צבי הירש ראפפורט ז"ל שהיה מתיירא מאוד מקול רעמים, ואמר לו סגולה לזה: בעת שישמע קולות הרעמים יאמר בזה"ל: זכות רבי ישראל בעל שם טוב בן שרה, וזכות רבי פינחס בן שרה רחל שיינדל, זי"ע ועל כל ישראל אמן, זה סגולה שלא יזיק לו ח"ו הרעם. (סיפורי צדיקים) סגולת אמירת תהלים

יא אלול תרמ"ג

רבי אברהם יעקב ב"ר ישראל זי"ע מסאדיגורא

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב פריעדמאן מסאדיגורא זי"ע נולד כ' מרחשון בשנת תק"פ לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפניסק זי"ע

רבינו להיכנס לרוסיה ולהיות בחתונה, בלא יודעים. והנה למחרת החתונה הוכרח רבינו לברוח כי נודע דבר

ה י ו ת ו
כ ר ו ס י ה,
ו מ ס ר ו
מ ס י ר ה
ל ממסלה כי
ה ר ב י
פ ר י ד מ אן
ע ב ר ע ל
גזירת המלך
והוא נמלא
ב ג ב ו ל ס,

ונשלחה טעלגרמה אל הקאפיטאן של הגבול, בעיר נאוויסעליץ, לסגור ולשמור על הגבול מעבור בו הרבי פרידמאן, ונסים גדולים היו לרבינו, בנוסף לזה אגם אנשי סם ובעלי הון יאלו לנאוויסעליץ ונשאו חן בעיני הקאפיטאן לקבל שוחד רב מימם ושלא יגלה הטעלגרמה עד שיעבור רבינו את הגבול, ובשעה שעמד רבינו על שטח הגבול, עמד הקאפיטאן עם אשתו על המרפסת שבביתו ויספר לה הקאפיטאן בסוד את הנפלאות של שידוד המערכות לכבוד הרבי, והראה לה בלעצו הגה זהו הרבי, ענתה לו אשתו בשביל רבי כזה הכל היה כדאי, רק דבר אחד

הוא לפלא אללי סרבי כזה יסע אף פסיעה אחת בלי הביבאל (כיניו לספר תורה בלשונם) כי לא ראהה קום ספרים אללו, ענה לה הקאפיטאן אסביר לך הדבר, רבי גדול כזה אינו כריך לביבאל הוא בעלמו ביבאל, והבאחי רמ"ד גוטמאן ע"ה ששמע כל השיחה והבין השפה סיפר השיחה לרבינו, אמר לו רבינו: הרי לדקו דבריו של הקאפיטאן, והדבר נרמז בתורה"ק אלל המאזה שהיה למלך ישראל שיכתוב לו ספר תורה, וכתוב בקרא: וְהִקְהָה עִמּוֹ וְקָחָהּ בּוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּו וּפְרַשְׁתָּ אֹפְטִים יוֹ"ט (ה) הפסוק התחיל בלשון

נקבה, והיתה ומסיים בלשון זכר בו. אלל הכוונה היא שהתורה הק' (שנקראת בכל מקום בלשון נקבה) כריך להיות המלך דבוק בה כל כך, עד שיגרסם לו שיקרא בו בעלמו כל ימי חייו, שהוא בעלמו יתהפך להיות כמו ספר תורה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה בוליא קדישא, שפל ברך עניו כהלל ובעל גמ"ח גדול, ואלפים נתן בכל חדש על החזקה ת"ח, ועניים הרבה אכלו על שלחנו בכל יום ויום, אכלו הי' תורה וגדולה, עבודה וגמ"ח עולה בקנה אחד, ואלפי ישראל וכתובם גאונים ולדיקי הדור נסעו אליו להנות מזיו קדשו,

וכבר אביו אמר על בניו רבינו זי"ע ועל אחיו הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זי"ע שהם זכו לאור הגנוח ויכולין להביט מרחוק דברים נפלאים וגנוחים.

וסיפר: כשביקר הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע בסדיגורא אמר לרבינו: שמעתי על מר שהוא בעל מעשה, יואיל ויספר לנו מעשה. ענה רבינו: בעל מעשה? מעשה אחת תקועה במוחי ומטרידה מנוחתי "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" (חסידים מספרים)

וכמו כן סיפר סרבינו נפגש על מסילת הברזל עם הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בעת שנסעו שניהם למרחץ, ביקש הרה"ק מזידיטשוב את רבינו שיאמר דבר תורה? ענהו כי בלי הכנה אי"ל לומר, ובקש שיאמר לכה"פ איזה מעשה? ענהו רבינו: אנו יודעים ממעשה אחד: מעשה אבות סימן לבנים, שחייב אדם לומר מתי יגיע מעשי למעשי אבותי. והיינו כשם שמעשה האבות נהיה מזה תורה, כך לריכים הבנים לראות שממעשים יוכל להיות תורה, ונהנה הרה"ק מזידיטשוב זי"ע מזה, ואלו בריקוד נלהב משמחהו על שמיעת תורה זו. (זכרונם לברכה)

כשהגשו לפרקו ב"ח סיון תקל"ד נשא את הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן מקארלין בעל בית אהרן זי"ע.

בג' מרחשון בשנת תרי"א נסתלק אביו התחיל רבינו לנהג עדתו בעיר פאטיקה,

ובשנת תרי"ב אחר הסתלקותו של אחיו הגדול הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע עבר לעיר סאדיגורא למילא את מקומו ואת מקום אביו הק'.

נסתלק לבגזי מרומים י"א אלול בשנת תרמ"ג ומנו"כ שס.

נשאר אחריו בניו הק' בנו הממלא מקומו הרה"ק ר' ישראל זי"ע ישראל זי"ע הרה"ק ר' יצחק מביאן בעל פחד יצחק זי"ע. וחתנו הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן מטשארטקוב בעל גנוזי ישראל זי"ע בן הרה"ק ר' דוד משה ראש שושלת טשארטקוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל מריון זי"ע

ונכון לזיין החתונה של הרה"ק ר' יצחק מביאן בעל פחד יצחק זי"ע בנו של רבינו זי"ע היתה בעיר חאטיין שברוסיה, וידוע שעל הרה"ק מריון זי"ע ועל בניו הקדושים היתה פקודה מטעם ממשלת רוסיה שאסור להם ליכנס לרוסיה, אחרי שהרה"ק מריון ברח משם כידוע, ועם כל זה עלה ביד

לעצמכם 'שנה טובה ומתוקה'. התעוררו כבר מעכשיו לקראת יום הגדול של 'ראש השנה' הבא עלינו לטובה, ותזכו בדיון לשנת גאולה וישועה. (באר הפרשה)

הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זי"ע סיפר: חותני הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע סיפר כי הרב הצדיק בבארדיטשוב זי"ע היה נוהג לאכול פירות בראש חודש שבט כמנהג בית שמאי (באחד בשבט, ראש השנה לאילן, קדברי בית שמאי - מסכת ראש השנה פרק א' משנה א') ואמר חותני הטעם: כי מה שהלכה היא כבית הלל, היא מחמת כי בית שמאי הם מעולם המחשבה, ובית הלל מעולם המעשה, על כן הלכה כמותם, וידוע כי הרב הצדיק בבארדיטשוב היה נשמת רבי עקיבא, ורבי עקיבא היה מעולם המחשבה, כדאיא בגמרא (מסכת מנחות כ"ט ב') אמר הקב"ה כן עלה במחשבה, לכן נהג עצמו כבית שמאי. (חמדת ישראל טשארטקוב)

יא אלול יומא דהלולא של רבינו ואחיו הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע ויום הכפורים חלים תמיד באותו היום. כי יום כיפורים מכפר, ומיתת צדיקים מכפרים (מועד קטן כ"ח) (אמרי קודש מבאיאן זי"ע)

סגולה בשם רבינו

כשמדברים במוצאי שבת קודש מהבעל שם טוב זי"ע, זה מסוגל להנפש. וכשמדברים במוש"ק מהרבי ר' משה לייב מסאטוב זי"ע: זהו מסוגל לפרנסה. וכשמדברים מן הרב הקדוש בבארדיטשוב זי"ע: זהו מסוגל להמתקת הדינים, ולא שם קדשו דייקא רק אפילו מזכירין שם העיר בארדיטשוב הוא גם כן מסוגל להמתקת הדינים. (סיפורי צדיקים)

מתורתו של רבינו

מאמונת הצדיק באים לאמונת ה', ומאמונת ה' באים ליראה ואהבה עילאה. (עשר אורות)

רמז רבינו על פרשת ראה שהוא ראשי תיבות ראש אלול היום, כי קריאת זאת הפרשה תהיה תדיר בפתחה של חודש הרחמים והסליחות (בשבת מברכין אלול, או ב"ח אלול) והודיענו הכתוב בזו העת - ל' יום קודם ראש השנה, 'ראה אנכי נתן לפניהם היום' - 'היום' זה ראש השנה (כמבואר בזוה"ק ח"ב ל"ב ב') זכור מ'עתי' את היום הגדול הבעל"ט, וניתן לכם חודש זה כמתנה לקנות

יא אלול תרצ"ב [א]

רבי אברהם יהושע ב"ר משה אריה זי"ע בעל מאור יהושע מנאסאד

רבינו הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד בעל מאור יהושע זי"ע נולד בשנת תרט"ו י"ב תמוז בק"ק סיגעט לאביו החסיד המפורסם מוה"ר משה אריה פריינד ז"ל ראה"ק בסיגעט בן הרה"ק יהושע קראלער ז"ל, בן הגה"ק ר' יצחק אב"ד פאפא זי"ע, בן הר"ר אליעזר ז"ל, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע התבטא עליהם, 'א כשר'ע משפחה'. ומקובל שהם מיוחסים מגזע השל"ה הקדוש, ומגזע הרמ"א, המהרש"ל המהר"ם, הש"ך, ורש"י הק' עד לדוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה, ולאמו הצדיקת מרת חנה מלכה ע"ה בת הר"ר משה הכהן ראפאפארט מסיגעט ז"ל

משפטי אור תורה, התקין כמה תקנות טובות להרמת קרן התורה וקיום הדת על תלה ובמלא מובן המלה פנים חדשות באלו לכלל לתורה ולתעודה.

גדול בעיונו בהש"ת היה להפליא וסיפר שפעם אחת נסע על מסיבת הצרבל ובי' מרכבות המסילה הבאים זה נכד זה לא דבר סביר וכל אחד מהגוסעים עורר וזרק חוטף וקופץ להילל את נפשו משתה, רק הוא כבדור ובעצמו יושב לבטח בריגון על אנשי שלומו אשר הבהילוהו בזמרו איד תפול עליכם אימה ופחד עת ידעתם בנפשכם שאמרתם חפלת הדרך. וכמו כן היה מעשה לחייל בצינת הרע"ד ארץ מפחד המלחמה האימה ויבואו הפליטים ויגירו בצימה גדולה שמנתה האויבים מתקפת לעירו וכל האנשים נסו לפקס במצ הסכנות. רק הוא עם סיעת מרחמויה נמלט אל תוך הסוכה ולבדו בידו בזמרו כי יאפניו בסכו ובטוח הוא באלה שהסוכה ודי מנינים יגן וישיע לכל החוסים בו בזמרת. (הדרת קודש)

בימי הרס עולם מלחמת עולם הראשון אירע עם איש יודאי אחד מק"ק וירארה הסמוך לראנגע י"א שהוכרח ללכת לשדה קטל המלחמה, וטרם התפרד מאשתו אור ענ"י שבכל שצוה חסדו לעיר נאסור י"א להזכיר אורו לפני לבניו זי"ע שלא יאירע לו כל מכאול וזק, וכן עשהה, והוא הלך לשדה הקטל לרץ איטליעונו, ולקח חבל במלחמה הגדולה שהיה שם אצל הנהר הנקרא פיאונו, ופעם אחת כשנפגשו האדלדים זה עם זה לערוך מלחמה זה לעומת זה, ונכחו שאז דוקרים זה את זה בדרמחים ובחברות אורים, והיה בסכנה גדולה, ולא נאשר לו בדייה אחרת אלא או שיקפץ למי נהר הג'ל, או לעמוד בעתהדקירה, והנה פתאום ראה לפניו את רבינו הק' זי"ע שחטף אותו וזרקו מעבר להנהר ויכל, אחר הדברים האלה כתב מכתב לאשתו שחך ותחזיק טובה בחודה לפני רבינו שהילכו ממנו לחיים, והיא בחומה נסעה להראות את המכתב ולהודות לו על הטוב אשר גמלו, ורבינו זי"ע ברוב ענותותו דחה את הדברים בזמרו חתם שפתיו, וכי הייתו שם, בתמימה, וסיפר הרה"ק ר' ישראל פריינד א"ד הוניאד זי"ע בנו של רבינו, ששאל את רבינו, וכי איד אהה יכול לדחות את הדבר, הלא הוא כותב במפורש שראה אורו, והשיב לו, הלא מוצא בחוס' (מסכת בבא קמא דף ג' גס היודלמני) שמלכך בדמות ר' חנינא נודמו לו, והעיר על זה שעל ידי זכות האמונה נודמו לו מלכך כזה דממותו וכללמו.

פעם אחת היה רבינו צעיר בעטלון ובאותו הזמן היה סוף זמן קידוש לבנה והגס היה שוץ, על כן המתין רבינו צנית המדרש אולי יפסוק בגשם, ובצעה שהמתינו סיפר רבינו: שפעם אחת היה מעשה פלא אצל הרה"ק ר' אליעזר מומדוק זי"ע שהיה כהן זמן קידוש לבנה ולא נראהה הלבנה כל הימים הללו, ובעת ששך הרה"ק בסעודת מלוה מלכה, פתח פה קדשו ואמר: אם יתנו מעות לקנות קדרה עם מעד (משקה של מי דבש) אזי תהיה לבנה, וכאשר שמעו דברי הרה"ק, נתן כל אחד מעות שיקנו קדרה עם מעד, בגודל אמנתם שבדלוי בן יהיה. והיה שם איש אחד שאמר שהוא אינו לריך ליקח חבל עמהם ולהסתפק בנתינת מעות, שאל היה לבנה יקדש הוא גם כן, וביני לבניו שאל שליח לקנות המעד, והאיש הג'ל אשר לא ראה להסתפק בנתינת מעות יאז גם כן להתחיל על קידוש לבנה ועלם, וכשהביאו המעד נראהה הלבנה וילאו החוה' וקדשו רב הלבנה ברוב שמחה, ובשורות הלבית המדרש הק' את עצמו האיש הג'ל משינתו ושאל אם יש כבר לבנה? ואמרו לו שעכשיו קדשו את הלבנה, ויקס האיש ורץ החוה' לראות אם יש עוד הלבנה, וראה שהמעד והגס יורד בשפע רב, והתקיים בו באיש הראו, וְקָדְשׁוֹ לֹא יִכַּל לְהַגְנוֹתָ (קהלת א' ט"ו) שגמנו חכיריו לדבר מטה ולא נמנה עמהם. ובצעה שסיפר רבינו המעשה הג'ל היה שם איש אחד לה"ר טוביה גליק מברענא ע"ה שהיה מהגוסכים שמה: אתה חושב שיהיה לבנה? והלך האיש משם הביתה, והיה כאשר סיים רבינו לספר המעשה, נראהה הלבנה והיה שמחה גדולה

רבינו היה איש חלקים ארוך של ישראל, מפרכס בחורו וזקתו על להפליא, גברא רבא זקן דורו משירי כנסת הגדולה אשר לכו והסקו מותרות רבותיו הצדיקים הקדומים שבדורות הקדומים במסירת נפש ממש. עבד ה' בחורה ועבודה וגמילות חסדים, פועל יאעוה בקרב הארץ במעשים נוראים כחד מתקופי קדמא, ורבים השיב מעונו. והיה מגדולי בעלי האראה ומגדולי הצדיקים בהונגריה שהפילו את תורת החסידות בכלל, ובפרט חסידות אלנו, גאווטו וקדושתו היה מן המפורסמות, הדי חלקים של השלחן ערוך היו שגורים בפיו, ובמיוחד היה בקי בהלכות מקוואות בזמן יולא מן הכלל, ורבים השימו לפתחו להתחמם בזמרו הבשרי.

רבינו למד בישיבת הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע והסתפק בכל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלאן זי"ע ועד נשימתו האחרונה עלי לדמות לא הסיח דעתו מדביקותו מרבו בעל דברי חיים ז"ל, ואחר הסתלקות רבו הדברי חיים זי"ע ככ"ה ניסן תרל"ו הסחופה בכל הקודש של בנו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע

כשהגיע לפרקו בשנת תרכ"ט נחקר בקשר שידוכיו עם הרבנית הצדיקה מרת פראל ע"ה בת הגה"ק ר' מרדכי יודא לאור אצ"ל אינטערלדס זי"ע אחר חתונתו שכן איזה זמן על שלחן המלך חותנו ז"ל על התורה ועבודה אחר כן עשה לו אצ"ל ז"ל חנות קמח וכמוכן הנהיג מסחרו כפי מהותו ונתן הקמח בהקפה לעניים, וכאשר שאלוהו על המעות הראה הפתקאות שקבל מהקונים בהקפה, וכאשר התקוטטו עמו על זה אף הוא השיב אמריו שלפי דעתו יותר האון ורלוו ליתן הקמח לעניים בהקפה באשר שבעלי כיסין יוכלים לקנות גם בחנות אחרת עבור מעות מוזמנים, מובן שלא אחר הדבר ותנו יד לטמיון.

וכיפר רבינו: ששמע מחותנו, שחתנו שהיה מקודם מתנגד ולמד בהונגריה אצל גדולי ישראל שהתנגדו לדרך החסידות. רק כעבור כמה שנים התחיל לנסוע לאלאנו, שם החל להתנהג בחסידות, לבס כנדי חסידות ונמנה על גדולי תלמידי הדברי חיים מאלאן זי"ע. באחת השנים, בחג השבעות, רקד הוא בבית המדרש של הרה"ק מאלאנו, יחד עם כל הקהל, רקידה לבהנה עד לב השמים משך זמן ארוך. כשראה זאת הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע פנה אל אצ"ל, הרה"ק מאלאנו, ואמר: מי היה יכול להאמין פעם אודות האונגארישער מתנגד, שיבילה את חג השבעות, זמן מתן תורה, בשעתים של רקידה, הלא כמה דפי גמרא היה יכול ללמוד בשתי השעות הללו. נעמד הרה"ק מאלאנו על רגליו וכדרכו בקודש, כסלה לומר דבר חריף ואמר בקול רם: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שזמנים שגנו, איך דרך אחרת ולא תהיה דרך אחרת, וזלך דרך הבעל שם טוב הקדוש, שהוא הדבר היחיד להשאיר יהודי. (הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אלבערשטאם מאלאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע)

בשנת תרל"ט חבלים נפלו בו נעמיים ונתקבל בק"ק ראדנע יע"א אשר היה שייך למחוז רכנות חותנו ז"ל לרב אצ"ל, ותיכף אחרי בואו שמה בשלום, התורה הכריזה עליו שלדיק בא לבית מלונו, וכל חונתו לשם שמים להחזיר כבוד התורה ליושנה, עבד עבודה הקודש עבודה תמה במסירות נפש, וכמה טרחות טרח להעתיק את יום הקדוש מיש ש"ק על יום חול, והגאבר כאלי להרים קרן התורה ולהעמידה על משמלתה דפרט יא שפעמים אין מספר בחכר נוקמת נד אלה האנשים אשר לא רלו לציית לדיון תורה.

בשנת תרס"ה אחרי פטירת חותנו נתקבל רבינו למלכות מקום קודש משכן כבודו בק"ק אינטערלדאס נאסור יע"א ותיכף אחרי בואו שמה בשלום וכבוד רב קול המון חוגג כקול שדי התחילה תקופה חדשה וכל איש ואיש אשר היה לו איזה דין ודברים עם איש ריבו הקריב אליו משפטו לפני כסא כבודו בתקו' בטוה שכולאי יוליא

מתורתו של רבינו
על מה שבש"ס הלשון הוא תא שמע ואילו בזוה"ק גילגל הלשון תאחזי, כי בנגלות התורה אפשר לשמוע וללמוד מאחרים, מה שאין כן בדברים הסתרים שלא יתכן להשיגם אלא בחבית ראה בחוש. שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסור זי"ע על מה שבש"ס שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסור זי"ע על מה שבש"ס. (הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אלבערשטאם מאלאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע)
הקשה דבא"ח סימן שצ"ד כתב הרמ"א בעירובי חצרות דנוהגים לבצוע עליו בשחירת ובסימן תק"ז ס"ק י"ד כתב במ"א דנוהגים להניחו ללחם משנה בליה ובשחירת ולבצוע עליו בסעודה שלישיית, ואם המ"א חולק על הרמ"א היה לו לכתוב בסימן שצ"ד גם כן דלא כדבריו ומדשיק ליה שם שם מינה אודיה אודי לי, ועוד קשה באמת על הרמ"א כיון דכל הטעם הוא והואיל ואתעביד ביה מצוה חדא ליתעביד ביה מצוה אחרת, וזהו כן מדוע לא יבצעו עליו בשחירת הלא אפשר לעשות בו עוד מצוה אחת להניחו בשחירת גם כן ללחם משנה ולבצוע עליו בסעודה שלישיית? ותרץ רבינו: דהואיל וסעודה שלישיית אינה חיובת כל כך כמו סעודת סעודה לבצוע על שילה לכן יותר נכון לבצוע בשחירת זהו בעירובי חצרות, מה שאין כן בעירובי תבשילין דקאמר בש"ס הטעם זכרהו מאחר

שבת ובאמת עיקר שייך שישכח להניח לשבת על סעודה שלישיית כי מחמת שביים טוב אין רגילים כי אם בב' סעודות על כן ישכחו מלהניח על שבת סעודה שלישיית וא"כ נמצא דלפעם זה עיקר תיקון עירוב תבשילין הוא משום סעודה שלישיית, ולכן כתב במ"א בעירובי תבשילין לבצוע עליו בסעודה שלישיית. (מקוה ישראל)
אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים (משנה מסכת סוטה מ"ט) צריך לדעת כי משענת זו אינה כאחד הטובע ונאחז אפילו בקש... אלא עליו לדעת כי המשענת על אבינו שבשמים אין לך משענת ואחיהו טוביה הימנו. (הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אלבערשטאם מאלאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע)
וסיפר הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אלבערשטאם מאלאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע שמעתי בפי רבינו שקיבל מפי צדיקי אמת משום מה מתחילה ברכת המינים ולפלישינים אל תהי תקנה? לפי שכל מין ממושמד הופך למלשין.
מתורתו של רבינו
בדרך צחות מילתא בטעמא למה שותין ט"י במוצאי שבת קודש? כי ידוע שחגולה הוא להזכיר את שמו של אליהו הנביא זכור לטוב במוצאי שבת קודש, וידוע שבכל מקום שמוזכר בש"ס "ההוא טעיא" הכוונה לאליהו

יא אלול תרצ"ב [ב]

רבי אברהם יהושע ב"ר משה אריה זי"ע בעל מאור יהושע מנאסא

לע"נ ריוז בת שנת אהרן נ"י

בחתמת חודש אלול שנת תרצ"ב היה רבינו ז"ל במרחץ טארנא ונחלה שמה ויהיה כאשר הרע מעמדו והיה יום יום הולך וחסרו עד שנתהוה אלכו גם חולי דלקת הריאה הסכימו להוליכו לק"ק סאטמאר י"ע"א מחמת שס יקטן רופאים מומחים ביותר והוצא ביום ד' פרשה כי תלך אל בית בן אחיו הגביר החסיד מוה"ר אנטלע פריינד ב"ל כולס לא חל ולא שמה שם שום משקה ושום סמי רפואה ולא דיבר עם שום אדם כל היום והיה בערב יום ב' פרשה תבא תקפה עליו החולי ושל על בנו הרה"ק ר' ישראל מהוילא זי"ע, גם ראו אלכו בוחה לינה לפני פטירתו דבר פלא שצדיק אורו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאט ז"ל כמעט לפני יליאת נשמתו הטוהרה ודברו סביב מפתח מרכיבו הקדוש מלאנו זי"ע, והגם שהיה משכב דום נזקק למעלה, ואמר בחרה גדולה, מרכיבו הקדוש מלאנו תדבר, הלא ידוע שרבינו הקדוש בעל ייטב לב ז"ל אמר עליו שהאז כל יומו, וקודם עלות הקמר חיבק אחרי ביאת בנו הרה"ק ר' ישראל זי"ע נחו ארמילים את המלוקים, ויאלה נשמתו בקדושה ובעטרה ביום י"א אלול תרצ"ב. בין המספדים היה הרה"ק ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלויח בעל לחם שלמה זי"ע ואמר קשדמעות שלום זולגות מענינו! חז"ל אומרים: רוכב ערבות קש ושמח בצור אליו נפש נקי וזדיק. (מסכת מועד קטן כ"ה) שמהה גדולה היום השמים, שמתכוננים קש לקבל פני הגה"ק מנאסידי, אך לנו מבקשים ומתפללים, יקמחו השמים ותקל הדרך (והאלים ז"ו יי"ח) לימחי יקמחו בשמים רק בצופן ותגל הארץ, קשם למטה בעולם הזה ישמחו, אך שמהה בשמים ואלו בצרין אך לנו מרומים מה ואנו מותרים על שמחות כאלו. (אכן שלמה)

על הגם בגזלם שראו בעיניהם מעשי דיקים כי נורא הוא, וממילא האזי הג"ל אשר הלך לביתו לא קידש הלבנה שקצר עבר הזמן של קידוש הלבנה. (גדולת יהושע)

פעם אחת נסע הרה"ק ר' צבי אלימלך שפירא בעל בני יששכר מדינוב זי"ע לבנות בלל מחותנו הרה"ק ר' צבי הירש אייכנשטיין בעל עטרה צבי מדיטשוב זי"ע והביא עמו איש אחד חולה מסוכן מאוד רח"ל, אשר הרופאים אמרו נושא לחייו, וצדוד שעות ספורות ישכר לן חיים ח"ו. והבני יששכר יעלו לבוא עמו לדיטשוב כדי להצדק מפי העטרה צבי, ובאשר הגיעו בערב צדק קודש אחר ארעים לדיטשוב, יש העטרה צבי בחדרו ואמר שיר השירים. הבני יששכר החל לטבול במקוה והאיש אשר עמו נשאר בחצר, האיש הז' ארעבי בעלמו וכנס לפנים לחדר העטרה צבי, כשלאחר העטרה צבי פנה אליו בזה הלשון: גיי שוין געזונטערהייט און זיי מין נישט מנבלל פון מיון שיר השירים, והלא ילא מן החדר. כשהזי הבני יששכר מן המקוה, הסתכל בפני האיש וראה כי אורחו נקשה, ושאל לו מב עשה עמו? סיפר לו כל הענין שהעטרה צבי אמר לו: גיי שוין געזונטערהייט. כי על ידי דיבורו של האדני נהרפא מיד בדפואה שלימה, האיש האריך ימים יותר ממאה שנים, והרה"ק מנאסא הכיר עוד את האיש הוא ודיבר עמו. (עבודת עבודה שיחות)

אשה חולנית פתה לרבינו בבקשה שיצדק אותה, אמר רבינו: אנו מצטיה כך רפואה שלימה בזמנה, בתנאי שקמליו את שערות ראשך, כשלאחר האשה פנה אל רבינו אחד מחסידיו הקרובים ושאלו: ומה יהיה אם האשה הזאת בכל זאת לא תשוב למצב בריאותה? השיב לו רבינו: אזי, אני לא אהיה אדמו"ר מחולל נפלאות, אבל בינתיים היא נשארה ללא שערות ראשה. (עולמו של אבא)

פעם צדיק הגה"ק רבי אהרן פרעסבורגער אב"ד בצוניהאד בעל פאר אהרן הי"ד זי"ע צעיר פאפא אלל אחיו הגה"ק ר' מיכאל פרעסבורגער ראב"ד פאפא הי"ד זי"ע, ואז נסע רבינו זי"ע דרך עיר פאפא, אמר חבר אחד להר"ר אהרן שילכו לקבל פני הרה"ק מנאסא, אמר הר"ר אהרן: חסידים הראשונים היו שואין עשה אחת, וחסידים של היום מצטלים את הזמן כשעה, כשתי שעות, ובלוש, ואין לומדים כלל ואין היינטיע חסידים פארברענגען די זייט איין שעה, אוי שעה, דריי שעה, און זיי הייבן נישט אן לו לערנען! אבל בסוף הלכו לקראתו. כשהגיע למסילת הברזל, עלו לקבל שלום מרבינו. חיבק כשנתיים הר"ר אהרן על רבינו, אמר לו רבינו: חסידים הראשונים היו שואין וכו"ו היינטיע חסידים וכו"ו כל הנמנמא שאמר הר"ר אהרן לחבירו, ותפעל הר"ר אהרן מאוד מרוח קדוש של רבינו, וביקש מרבינו שיתן לו הרומנא. אמר לו רבינו: לתת הרומנא לריבין לעיין. אמר לו הר"ר אהרן: כבודו מהקוין לבדני הרמ"ח בצדק מתשובותיו שכותב כן? אמר לו רבינו: התשובותי בלמת להרמ"ח הי"ל, ובעבור הדבר הזה אתן לך הרומנא. (שיח זקנים)

הרה"ק ר' יהודה ראזנער אב"ד סעקעלהיד זי"ע כתב פעם תשובה וזכורו להלדוק את הרה"ק ר' חיים האלבערשטאט בעל דברי חיים מלאנו זי"ע בביאור מאשין מותו, ורבינו כשלאחר את התשובה נהנה מאוד, וזכה את התשובה, וכדי להראות אות הכרת הטוב נסע במיוחד להתראות פניו עם הרה"ק מסעקעלהיד. כשנכנס רבינו כיצדו הרה"ק מסעקעלהיד עם כוס טיי, אבל רבינו לא שמה את הטיי, כשראה זאת הרה"ק מסעקעלהיד הבין הלא הר"ר הוא, וכנס אל המקוין להרבנית ואמר לה: דעני טריינעק לדיק טריינעק זי טיי, וואס גייט לא פארה. והלדיק הקדוש אינו שותה את הטיי מה אירע פה! חשבה הרבנית קלת ונתנה הכוס הזה היתה מונחת בין הכלים שקיבלתי במתנה ביום החתונה ולא השתמשתי בה מעולם, ועכשיו לכבוד האורח הגדול הגשתי הכיבוד זה, והבין הרה"ק מסעקעלהיד שהכלי לא נטבל ולכן לא שמה בה רבינו. (הללו עבדי ה')

מלאשת השנה ועד אחרית השנה ראו ממנו ענינים שונים מצהילים ונפלאים, בזה הסוכות שלפני פטירתו אירע לו סיבה שקצר הפיטם של אחרון שנה, כימי החורף האחרון נתן לו לבניו ולנכדיו שיצואו לקבל ממנו כרכת פנייה, וחלוי אלה הדברים פעם על פסלו, וזאת ככה ראו ממנו ענינים שונים שלא חללה כמעט כל השנה,

מציבתו
פסל יחודי
אברהם יהושע
קודם ל' בדרין של קודם
עבר ונאמר ל' בדרין של קודם
בחדר וקבורה תפלה ח"ת רבינו אהרן
איש אולם גדול שבו של ישראלי
היה מלך קהילות השנים החדש
פניו הישיר פניו בחדר השנים
החדש הישיר רבינו ח"ת רבינו
למטה שבו ח"ת רבינו ח"ת רבינו
שם הישיר והשיר
פסל יחודי
אברהם יהושע
בן יחיד הרה"ק חסיד פתח שם א"י וי"ל
ח"ת רבינו ח"ת רבינו ח"ת רבינו
הקדושים ח"ת רבינו ח"ת רבינו
שבת קל ח"ת רבינו ח"ת רבינו
י"ח ח"ת רבינו ח"ת רבינו

נשאר אחרינו בניו הקדושים הרה"ק ר' חנוך העניך אב"ד רוגנא אינטערלאס ונאסויד זי"ע הרה"ק ר' ישראל אב"ד הוניאד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נהוג היה ללמוד בכל שבת על שלחנו הטוהר בספר הקדוש דברי יחזקאל, ובעת לימודו תירגם כל תיבה ותיבה בלשון אידיש, ובכל ליל חנוכה נהג ללמוד בספר הקדוש זרע קודש, וידוע שכל הספר כמעט הוא מלא גימטריאות וכדומה, ולכן כהה בעצמו בשעת הלימוד כל הגמטריאות והצירופים על הנייר ועשה החשבון, והכל הזריזות גדול ובמעט זמן. (הללו עבדי ה')

סירב ללון בבית שלא היה בו ספר דברי חיים מרבו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאט בעל דברי חיים מצאנו זי"ע (עולמו של אבא) כשהיה רבינו בא לשמחת נישואין היה מקפיד מאוד שישמח החתן ויצחק, ואף היה מחנך להחתן בידים, עד שעלתה בת שחוק על פני החתן. וכמו כן אם היה שושבין על חתונה, היה דרכו לומר להחתן דברי הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ מראפשין בעל זרע קדש זי"ע: שהיה אומר על חתונה בדרך בדחנות, הניח נאמר חתן לעינין, איך וועל דיר אויסזאגען א סוד פין מל'ס אוצר, לבגית תבט נאל תפן לצי"ר. (חדרת קודש)

ביום שסידר גט התענה מרוב פחד שלא יכשל בדבר הלכה, אם כי היה בקי בהלכות גיטין ובשמות אנשים ונשים עד להפליא בכל זה ירא לנפשו מאוד חמת חומר הדבר, וכן היה בכל עניני הוראותיו היתה פחדו ויראתו שלא יכשל בדבר הלכה עד למאוד, (מקוה ישראל)

ספר הרה"ק ר' יעקב ישכר גליקמאן הסופר מטעמשוואר ע"ה שפעם אחת ראו רבינו בטעמעשוואר והיה אז ראש חודש, ורבינו נהג לאכול דגים בסעודת ראש חודש, ובליה שאל רבינו האם יש שם דגים? והשיהו שבכל אינו מצוי דגים בטעמעשוואר וגם על שבת קודש קשה להשיג, ולפלא בבוקר בא איזה גוי עם דג, והיה רבינו שמחה רבה. וכידוע הקפיד רבינו על מנהגי ישראל, ופעם היה באיזה מקום שלא היה לו שנוה להבדלה

ובזה בלבד ראה רשעת הרשעים, עד כדי כך הגיעה מסירת נפשו על מצות נטילת ידים. (עבודת עבודה שיחות)
נהג, שטרם קיבל מומן מאדם, חקר אותו אם הוא שומר שבת כדת, אם אינו אוכל מצות מכונה ואם אשתו נוהגת בכיסוי הראש כראוי וכדומה, ורק אם תשובותיו מצאו חן בעיניו, הסכים לקבל ממנו.

פעם סיפר הרה"ק רבי משה ארי' פריינד גאב"ד ירושלים עדה החרדית בעל עטרת יהושע זי"ע בשם זקינו רבינו זי"ע: שאמר שגם בסיפורי צדיקים אין לספר בלי נטיל, כי בכלל דברי תורה הם, ועוד סיפר שפעם אמד רבינו לפני תפילת שחרית שהטיל מונחת על כתופו, וסיפר סיפורי צדיקים זמן רב, עד שהגיע היתה קרובה כבר לחצות, ואחתי זה התפלל במהירות גדולה כדי לגמור התפילה לפני חצות, והיה שם אחד שהיה אחריו, ואמר לו רבינו: הלא גם המדרש הוא סיפורים ובכל זאת הוי בכלל דברי תורה. (מראש שדמנתא)

וספר הרה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאט מצאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע רבינו מחמיר על עצמו שלא לשתות י"ש מחבית שבישלו בה קודם יין נסך, אף אם הגיעה, כי חשש שמא אין מועיל בה הגעלה. ופעם היה בשמחה ונתנו לו י"ש וטעם מזה קצת, ולפתע נזכר ושאל מאין הי"ש והתברר שישו זאת מחבית כזו, ומיד נתעצב אל לבו בבחלה, ומאז התענה והסתגף שבעות רבים על זה ואף סירב לקחת קוויטליות, ויהי והבעל שמחה כרל היה יכול להביט בפניו יותר מחמת בבושה. וכשהיה רבינו בעירי שאלתי אותו מה כל הרעש והלא מעיקר הדין אין בזה חשש, וענה שלא איכפת לי כל כך עצם הדבר ששתה, ומה שחרה לו הוא איך הגיע לידי כך שנכשל בדבר שמקפיד עליו.

הנביא, ומשום הכי לכבודו שותין טיי לרמו על ההוא טע"א. (הללו עבדי ה')

סגולה לפרנסה
פעם בא לרבינו איש אחד שיברך אותו שיהיה לו פרנסה. ושאל לו רבינו אם הוא עובד בחול המועד, ואמר חן. אמר לו רבינו אם יקבל שלא יעבוד בחול המועד יהיה לו פרנסה בירוח. וכן הוה. (גדולת יהושע)

כמה ממנהגי רבינו
סיפר הרה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאט מצאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע ראיתי אצל הרה"ק נאסויד זי"ע, שלא רצה להשתמש במאור העלעלקטרי, ואף שדלק שם מכל מקום היה לומר רק לאור הנר, ושאלתי אותו על כך ואמר לי, הנהגות שעשויים מדבר הבא מן החי יש להם איזה התקשרות ושיותע עם הנפש, ועל ידי כך נכנסים הדברי תורה לתוכיות הנפש, אבל איזה קשר יוכל להיות לנפש עם אור העלעלקטרי עכ"ה.

היה נוהג שבצאתו לדרך היה נוטל עמו כלים מלאים מים כדי ליטול ידיו בדרך, פעם בנוסעו בתוך מסילת הברזל כשרצה ליטול ידיו, פתח חלון הקרון שיש בו ונטל ידיו על ידי ששפך המים החוצה. באותה מסילת הברזל נסעו גם גוים שרעיים שלא יכלו לטבול זאת, ונטלו ממנו המים, ותפסוהו ורוקוה החוצה דרך החלון, ומובן שהיה בסכנה גדולה של מות, מחוץ המכה, אבל השי"ת ברוב רחמי וחסדי הזמין שיפול על ערימה של תבן, ועל ידי זה ניצל ממות לחיים. כששכב רבינו על התבן וראה מה שעשו עמו, אמר: רעיים וואס זיי זענען, די וואסער האבען זיי מיר געזענעמוי, רשעים!!! כל חזר על דבריו, כי כל דאגותיו היו רק על המים שנטלו ממנו,

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יא אלול תרי"א

רבי שלום יוסף ב"ר ישראל מסאדיגורא

רבינו הרה"ק רבי שלום יוסף פריעדמאן מסאדיגארא ז"ע נולד י"ג תשרי בשנת תקע"ד לבנו בכור לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפניסק זי"ע

מספרים כשנולד רבינו כוה אביו הרה"ק מרוזין זי"ע להביא אליו להדרכו את הילד הרך, למען שיראה אם נתנו לו מן השמים הנשמה אשר בחר לו, וכאשר לקחו את הילד להדרכו, והביט עליו אמר: ה' לייפלאגער שטיקעל סחורה, וסברו החסידים כי כוונתו שהילד הוא יפה ונעים, או המכוון הוא על הנשמה שנתנו לו טהורה היא, אבל לאחר כמה שנים אחר פטירת רבינו בלייפליג ידעו מה היתה כוונתו הק',

ובספר דורש טוב מוסיף: שמעתי מהרה"ק ר' דוד הלפרין זי"ע חתן הרה"ק מרוזין זי"ע שאביו הרה"ח ר' יעקב יוסף הלפרין ז"ל היה גביר עמוס ונסע בכל שנה ללייפליג בעניני מסחר, ופ"א קרא אותו חתנו הרה"ק מרוזין זי"ע ואמר לו שנתן לו איזה אדומים, ומבקש ממנו שצבואו ללייפליג ישלח אל אחבניי שם שיקנו מגרש עבור בית החיים, כי עד אז לא היה ליהודי לייפליג בית קברות משלהם, בו בזמן לא היתה מוכנת כוונתו, ורק אחר פטירת רבינו בלייפליג, נודעה כוונתו הק'.

אביו קרא אותו שלום על שם זקנו הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע, והוסיף לו השם יוסף כי הכנסתו לביתו של אביו היה ביום האושפיזא של יוסף האדוק ע"ה,

רבינו הי' קדוש וטהור אספקלריא המאירה בולגנה קדישא, לדיק יסוד עולם ותלמיד חכם עמוס,

פעם אחת נפגש הרה"ק מאפטא זי"ע עם הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע ורבינו היה אז ילד, קרא אותו הרה"ק מאפטא זי"ע לרבינו ושאלהו וואס לערנסט? ענה רבינו חומש רש"י, וזה היה בשבוע פרשת שמות. שאל אותו הרה"ק מאפטא זי"ע: איך מפרש רש"י הלהרגני אתה אומר? ענה רבינו: מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש. ושאל הרה"ק מאפטא זי"ע: בפרשת וישלח כחוב (בראשית ל"ב פסוק ט) ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכחו והיה המחנה הנשאר לפליטה, למה אמר יעקב רבינו כך, הלא אפשר היה להרגו בשם? והשיב רבינו: הן במה הרג משה רבינו ע"ה את המצרי. בשם המפורש, ובאבות כתיבונמות ו' פסוק ג' ושמתי השם לא נודעתי להם, שלא יודע שם המפורש. אביו הרה"ק מרוזין אמר שצנו רבינו הוא גבור חכם ועשיר, המלאך מיכאל גם כן אינו מכיר אותו, וראוי שתשרה עליו שכניה כמשה רבינו ע"ה אלא שאין הדור ראוי לכך.

ופעם אמר שצנו רבינו יכול להביט מסוף העולם ועד סופו.

בשנת תרי"א ג' מרחשון נסתלק אביו הרה"ק מרוזין זי"ע מילא רבינו מקומו אבל לא האריך ימים ונסתלק לגנזי מרומים יו"ד חדשים אחריו בדרך בעיר לייפליג ביום י"א אלול תרי"א וקם מנו"כ בבה"ח הג"ל,

הניח אחריו בניו קדושים הרה"ק ר' יצחק פריעדמאן ראש שושלת בואוס זי"ע, הרה"ק ר' מנחם נחום דוב מסדיגורה זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו הרה"ק רש"י מסאדיגורא זי"ע

כתב הגה"ק ר"י ראזען מאושפיצין בשם רבינו על מה שכתב במדרש שישראל נמשלו לדגים, מה דגים א"צ שחיטה ובדיקה, אלא אסיפתן הוא טהרתן והתרתן כך ישראל א"צ כלום רק אסיפתן, היינו אחדותם והתחברותן זה עם זה הוא טהרתם והתרתם. (מליצי אש)

י"א אלול יומא דהלולא של רבינו הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע ואחיו הרה"ק ר' אברהם יעקב זי"ע, ויום הכפורים חלים תמיד באותו היום. כי יום כפורים מכפר, ומיתת צדיקים מכפרים [מועד קטן כ"ח] (אמרי קודש מבאיאן זי"ע)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יב אלול תקפ"ז

רבי שמחה בונם ב"ר צבי בעל קול שמחה מפרשיסחא

רבינו הרה"ק רבי שמחה בונם בונהארד מפרשיסחא זי"ע נולד בשנת תקכ"ז לאביו הגה"ק המגיד ר' צבי מוואידיסלאב בעל ארץ צבי זי"ע

והרבה גאוני ודקיקי ארץ צבו אליו לשמוע חכמתו ותרומתו ויראתו ובהוכס הרה"ק ר' מנחם מנדל מקוקה זי"ע, הרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר בעל חידושי הרי"ם ראש שושלת גור זי"ע, הרה"ק ר' מרדכי יוסף ליינר בעל מי השילוח מאיזבילא זי"ע הרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע, הרה"ק ר' יעקב אריה מרדזימין בעל צבורי אביב זי"ע הרה"ק ר' יצחק מוורקא זי"ע, הרה"ק ר' שרגא פייצל מגרילא זי"ע, הרה"ק ר' זשא מפלאק זי"ע, הרה"ק ר' שמואל משינווא מח"ס רמתיים אופיס זי"ע הרה"ק ר' מאיר יחיאל ממוגילניא זי"ע הרה"ק ר' אברהם מטשכנוב זי"ע וכיו"צ גו"ל היותר מפורסמים שדורו, ותלמידיו אלו היו כ"כ שארצים בצמח את דבריו שאמרו פשטים ופלפלו בדבריו הקארים כבמאמרי הראשונים ז"ל, והי' כאש צוער צעדות ה'.

וגדפס ממנו ספר קול שמחה, שמחת ישראל, קול מבשר, חדות שמחה, מדרש שמחה והרבה חדושי תורתו מוצא ממנו בספר רמתיים אופיס, בספר שיח שרפי קדש, ובשאר ספרים הק'.

נכתלק לגנזי מרומים י"ב אלול תקפ"ז ומנ"כ בעיר פרשיסחא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם משה מפרשיסחא זי"ע שמיאל מקומו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בעודו לעיר התפרסם רבינו כעילוי, וכבר בגיל ט"ו נקרא הלמדן הגדול ביותר בפרשיסחא בעיר מלאה תלמידי חכמים וסופרים, השלים עצמו בכל המעלות, והי' איש שלם גאון מפורסם ולדיק תמים,

הי' בקי מאד בחכמת הרפואה ובשחיקת סממנים, הוא הי' הראשון שניתן לו רשות מהמלכות להכין לו חנות מסמי רפואה אומן מעשה רקה, וכשנטלה הממשלה הרשות מידו, לאו בו כמה קהלות גדולות שיהי' להם לאב"ד והוא מאס בדבנות, ונעשה סוחר עאס גדול, וגם אז עסק בתורה תמיד,

והתנהג בחסידות, ורבים השיב מעון, כי הי' חכם הרזים חכימא דיהודאי, בתחילה הי' לדיק נסתר, ואפי' לחבריו לא נודעו דרכיו הק', רק רבותיו כדוהו מאד, אבל במשך הזמן נהרו אליו חסידים מכל תפוצות ישראל.

בצעירותו למד בישיבת מאטרסדארף אלל הגה"ק ר' ירמיה ממאטרסדארף זי"ע, ובישיבת ניקלשבורג אלל הגה"ק ר' מרדכי באנעט זי"ע.

לאחר חתונתו התקרב לחסידות בהשפעת רבי דוד זידערמאן מלעלוב בעל מגדל דוד זי"ע ונעשה תלמידו של הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה בצובלין זי"ע.

ופעם אמר רבינו: שאס יתנו לו גיהנם, יקרא גם לרבו החוזה זי"ע כדחז"ל מסכת מכות י' תלמיד שגלה מגלים רבו עמו, ורבו החוזה יקח את רבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, והרבי רבי אלימלך יביא את המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, והמגיד הק' יביא את מרן רבינו הבעש"ט זי"ע, ויהיה גיהנם מאד טוב שמה ביחד עם כל הדאיקים האלו, ואני אומן ש"ס אמסטורדס, איש צו גליונות רחבים מהאדלדיס וארסום שס כל החידושים של הדאיקים ויהיה גיהנם יפה מאד.

רבינו נסע ג"כ להרה"ק ר' פישל'ע מסטרקוב זי"ע, ולהרה"ק ר' ישראל המגיד מקאשניץ בעל עבודת ישראל זי"ע שאמר על רבינו שהוא המנובחר שבתלמידיו. ואחר כן דבק להרה"ק ר' יעקב יצחק היוד הק' מפרשיסחא זי"ע ואחר פטירת רבו מובהק הרה"ק מפרשיסחא זי"ע צי"ט תשרי בשנת תקע"ד שמו גם חסידי רבו שמו עיניהם עליו, והוא לא קרצם, שלא רצה להיות רבי עד שהלכו חסידי הרה"ק היוד הק' זי"ע על קבר רבם לקובל על תלמידו שלא רצה להקהיל עדה, ורבו הרה"ק היוד הק' זי"ע צא אליו בחלום וכעס עליו וילו לקבל תלמידיו וחסידיהו, ומאז ולהלאה שמע לקול רבו הק'.

רבינו היה לו חסיד אחד בעל מרה שחורה ושרוי כל ימיו בעצבות. אף הוא היה בא לפרקים להקביל פני רבו. פעם אחת בא לפרשיסחא במוצאי שבת וסיפר במרי שיחו: יצאתי מביתי במחשבה תחילה לבוא לכאן לשבת. בא שטן ורקד כנגדי. כשהייתי לא רחוק מפרשיסחא אירעה לי תקלה ואנוס הייתי לשבות בדרך ולבוא לכאן במוצאי שבת. בוא ושמע, אומר לו רבינו: שבת זהירה ומהדרת בהכנסת אורחים. הל ראש חודש בשבת, שבת נוהגת בו טובת עין ומוותרת לשמו על מפטיר ותפילת מוסף. מוסיף עליו יום טוב שחל בשבת, שבת מוותרת על הקריאה בתורה ועל כל התפילות כולן. מוסיף עליו יום הכיפורים שחל בשבת, שבת מוותרת על כל שלוש סעודותיה ויושבת בתענית כמותו. ואילו תשעה באב שחל בשבת, אין שבת מוותרת לו אף כמלא נימה ודוחתו לאחר שבת. אורח השרוי בעצבות - אומרת השבת - אין אני מכניסה. יכבד ויבוא במוצאי שבת..

סגולה נגד על דבר רע

אחד מחסידי רבינו התמרמר לרבינו: שלרגל מסחרו אנוס הוא לשהות שבועות אחדים בלייפציג ובקש מרבינו שיברכנו שינצל מכל רע הידוע, השיב לו רבינו: הרי לך עצה זו: כשתפגוש ביהודים ממדינתך הקדם לתת להם שלום בשמחה רבה ותשמח עמהם ותהיה לך רעות עמהם להתרועע כל מה שאפשר, ובודאי תנצל אז מכל רע. (דבר בעתו)

מתורתו של רבינו

האיש שרוצה לשבור את תאוותיו, יביט ויראה את אלו שהשיגו כבר את התאוות "וואס פאר א פנים זיי האבען" אזי בעל כרחו ימאס בעיניו התאוות.

ותאמר לאה בא ג' ותקרא את שמו נד. (פרשת ויצא ל' י"א) קשה דזה אינו טעם לשום עובדא או לתפילה כמו שאר שמות השבטים שהיה השם טעם לאיזו ענין עבר או עתיד? ונראה פי' הדנה קשה למה נתנה לאה שפחתה ליעקב בשלמא רחל לפי שהיתה עקרה נתנה שפחתה ליעקב כטעם אולי אבנה ממנה וכמ"ש בשרה אמנו. אמנם כוונת לאה היתה שראתה שעמדה מלדת ורצונה היה עוד להעמיד שבטים ולהתפלל על זה לא שייך. כי כבר היה לה ד' שבטים לזה עשתה מעשה גמילת חסד ששיחררה שפחתה ונתנה ליעקב בכדי שעל ידי זה יתעורר עליה מלמעלה מדת חסד לגמול חסד בין לעניים ובין לעשירים. וד"פ ותאמר לאה בגד ר"ת גומל דלים שעל ידי זה זכתה להעמיד עוד שבטים והבן: (קול שמחה)

סגולה לצער גידול בני

אם יש לאדם צער גידול בני רח"ל סגולה לזה לזהר ממחלוקת ולהיות רודף שלום ולהיות מן הנעלבים ואינם עולבים ובה שב ורפא לו. (שמחת ישראל)

יג אלול תרס"ט

המקובל רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זי"ע בעל בן איש חי

הגה"ק האדיר ריש גלותא דבבל המקובל האלקי רבינו רבי יוסף חיים הבן איש חי' ס"ט זי"ע נולד בעיר בגדד בבל כ"ג מנחם אב תקצ"ד לאביו הגה"ק ר' אליהו המדרש אליהו בן הגה"ק ר' משה חיים זי"ע

הקסיק (פרשת בשלח ט"ז י"ח). בצואו לביחו, אשתו כשמועה שהסוכר נתן עבור המרגלית המישים זהובים במזומן, התחילה לבזבל את מוח בעלה שילך לערער ויקח את המרגלית בחזרה. החסיד לא ידע מה לעשות היה בין הפטיש של אשתו ובין הסדן של מצפונה, באמרו מה עשה עשוי ואינו חפץ לשנות לדיבורו. אבל מרוב הפלחיותה של אשתו החליט לשאול בעצת רבינו, רבינו כששמע את כל המעשה ענה ואמר: אתה עניית אמן על חצי קדיש שהם חמשה אמינים, וחז"ל אמרו שכל אמן העולם הזה הוא עשרה זהובים חמש פעמים עשר, הרי נתנו לך חמשים זהובים במזומן בעולם הזה והקדן קיימת לך לעולם העולם הבא. החסיד יאל שמה ומרובה. (אהבת חיים)

בשנת תרס"ח נסע לכפר כפיל שבארץ להשתטח על קבר של יחזקאל הנביא ע"ה וקם חיבר את ספרו מלאות יחזקאל, כעבור יותר משנה יאל שוב לקברו של יחזקאל הנביא ע"ה אך לא הגיע למחוז חפלו, בדרכו ליד הכפר גז תקפה אותו מחלה, ונסתלק קם לגנוי מרומים ביום י"ג באלול בשנת תרס"ט. וארוננו הוצא במסע בן יומיים מהכפר גז לעיר בגדאד וקם מנו"כ.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו נודע בכשרונותיו כבר בילדותו, היה בעל זכרון מופלא, בקי ב"ס בראשונים ובאחרונים. וגם באחרונים בני זמנו, כגון שו"ת וחידושי ההת"ם סופר, שו"ת שאל ומשיב. כן היה בקי אף בחיבורים של גדולי החסידות. היה בקי גדול בספרי קבלה ונחשב כאחד מגדולי המקובלים. היו לו ידיעות גם במדעים והוא משתמש בידיעות אלה בתשובותיו, חיבר למעלה מארבעים ספרים ביניהם ספרי פירושים לזוהר וחיבורים אחרים בקבלה, ספרי דרשות ופירושים. מקהילות ארצות המזרח הרבו להפנות אליו שאלות. תשובותיו נתפרסמו בספרו רב פעלים, כן כתב ספר שו"ת תורה לשמה, אך הספר שהוציא את שמו למרחקים היה הספר בן איש חי

וכמו כן חיבר למעלה מק' פיוטים פיוטו הידוע ביותר מרבינו הוא "ואמרתם כה לחי" לכבודו של התנ"ך האלקי רבי שמעון בר יוחאי, פיוט זה נכתב בארץ ישראל בשנת תרכ"ט בליונו של הרשב"י והתפרסם והתקבל בכל הקהילות ישראל.

בגיל ז' נפל לחוד צור עמוקה ובנס ניצל. בהיותו צעיר נדר שכשיאל מהבור יקדיש את כל חייו רק ללימוד תורה

בז' אלול תרי"ט נסתלק רבינו, ב"ג אלול בתום השבעה דרש רבינו הספד גדול, ודבריו עשו רושם כביר על לב הקהל, באותה שעה נמנו וגמרו פרנסי העיר, להכתיבו זכר כהנהיג את הקהילה, והנהיג את הקהילה בגדאד במשך חמישים שנה עד יום פטירתו.

היה דורש כל שבת לאחר תפילת מנחה גדולה ואלפי אנשים נהרו לשמוע את הדרשה הקבועה.

בכ"ה ביסן בשנת תרכ"ט יאל רבינו ואחיו הגה"ק ר' יחזקאל זי"ע לבקר ולעלות לארץ ישראל ולהשתטח על קברי הצדיקים שבה, ביום י"ב באייר הגיעו למשק ובה קיבלו את פניהם כל גדולי העיר וליוו אותם בדרכם לקברי התנאים בגליל. קם יאל רבינו ימים מספר בקבר צביה בן יהוידע ע"ה נתגלו לו קס סודות רבים וגדולים, וגם ביקר בקברו של רבי שמעון בר יוחאי, ובו חיבר את הפיוט המפורסם "ואמרתם כה לחי". משם המשיך דרכו לירושלים, בהגיעו קם, לאחר תלאות רבות, התקבלו בכבוד גדול על ידי כל חכמי וגדולי ירושלים. אחת הסיבות לנסיעתו היתה כדי ללמוד עם תלמידי ישיבת המקובלים בית אל. לאחר מכן המשיך דרכו לחברון, לפקוד את קברי האבות במערת המכפלה, בשבוע לעירו הביא רבינו עפר מארץ ישראל, ופירא אותו על רפת בית הכנסת ואבן מירושלים קבע בראש כותל המזרח שבבית הכנסת.

ביום ז' מנחם אב תרמ"ב נפטרה אמו ע"ה ומלאו במשך ז' שנים לא יאל רבינו מפתח ביתו אפילו לדרכו בדרכים.

מעשה שהיה בבגדאד בימי רבינו: היו שני אנשים שמלאכתם היה לקנות בגדים ודברים יקנים. פעם אחת שמעו ק"ש אצל משפחה אחת (מן הגוים) לקנות כמה חפצים יקנים, התוועדו ביניהם והלכו יחד כדי לקנות שמה. בהיותם בדרכם עברו על ידי קהל מתפללים שהיה חסר להם עשירי למנין עבור קדיש. והנה אחד מהם השיב שהוא אינו לו זמן וממחר ללכת למקום המיועד, ונפרד מחברו. השני קם בטחונה בה' ואמר: מצוה הבאה לידך אל תחמיאנה, ומכילתא על שמות י"ב י"ז) שנאמר: ושמרתם את המצוה (שמות י"ב י"ז) ונכנס להשלים את המנין, ענה אמנים לקדיש ויאל גם הוא לאותו מקום. בהגיעו שמה ראה שחברו כבר קנה את כל החפצים זולת כמה סמרטוטים פחותי ערך, ומרוב שהיו בלויים לא חפץ חברו לקנותם בשום אופן, מפני טורח משא בראותו כן, בכדי שלא ילך בידיים ריקניות קנה את כל הסמרטוטים ונשא אותם על שכמו לביחו. בהיותו ממנין את הסמרטוטים, מלא בתוכו כר אחד בלוי. פתח את הכר כדי להאיל את הנוגות מלא בתוכו מרגלית אחת, הלך אצל סוחר מרגליות, הסוחר העריך את המרגלית בחמשים זהובים, ונתן לו את הסכום במזומן, קרא על עצמו את הפסוק: וְלֹא הֶעֱדִיף הַמַּרְכָּה וְהַמְמַעֵיט לֹא

מתורתו של רבינו

בן עזאי אומר: הו רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העברה. (אבות פרק ד' משנה ב') רצונו לומר: כח הריצה שהאדם רץ, הוא מתפשט בכל אבריו של אדם, שכולם מתנועעים בריצה, הדרך עושה תנועה ברמ"ח אבריו וש"ה גידיו יחד, ועל ידי זה ימשך קדושה להם מאותה מצוה שעושה, ומתקדשים אבריו, וניצול גם מהרהור עבירה, שגם ההרהור הוא מתפשט בכל גופו של אדם, וזהו שאמר: הו רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העבירה, דבריהם היא גם כן ריצה, שגם כן פעולתה בכל האברים שכולם יתקדשו בה, אלא דעל מצות עשה יפול לשון ריצה, ועל לא תעשה לשון בריחה. (זכות אבות)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יג אלול תרל"ו

רבי יעקב ישראל ב"ר מרדכי בעל עמק תפלה מטשערקאס

רבינו הרה"ק ר' יעקב ישראל טעווערסקי בעל עמק תפלה זי"ע נולד בשנת תקנ"ד לאביו הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עיניים זי"ע, בן הרה"ק ר' צבי זי"ע בן הרה"ק ר' נחום הנקרא אדם בעל שם זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קרלין זי"ע בן הצדיק הנסתר רבי יעקב מפינסק זי"ע

הרה"ק ר' מרדכי דוב מהורניסטייפל בעל עמק שאלה זי"ע היה נכדו של רבינו, פ"א נקרא מהורניסטייפל מרבינו זקנו לבוא אליו לטשערקאס, שאל מהורניסטייפל למטרת הזמנתו? אמר לו רבינו דוב עמי לחדרה של סבתא, נכנסו לשם, אמר רבינו זי"ע: יש לי סכסוך עם סבתא, והחלטנו שהיינו להציע הסכסוך לפניך וככל אשר תפסוק כן יהיו, וזה דבר הסכסוך: סבתא אומרת, שהיא צריכה להסתלק מן העולם קודם לי, לפי שאת תישאר אלמנה, וחסידים ודאי לא יבואו אז, לא תוכל להסתגל לחיי בדידות, ואני אומר שעלי להסתלק קודם, שאת תישאר אלמן, פלג גוף לא אוכל להסתדר, ועכשיו – אמר לנכד – תפסוק אתה אנתנו סומכים עליך, אמר מהורניסטייפל: בעצם סבתא אודקת, חייה היא כאלמנה יהיו קשים יותר, אלא שמכיון שדעת סבא היא אחרת, אינני רואה לעבור על דעת סבא, ולכן דעתי היא שכשיגיע זמן הסתלקותה, תהיה הסתלקות שניכם בשנה אחת, וכן היה, בסיון שנת תרל"ו נסתלקה הרבנית ע"ה, ובאותה שנה נסתלק רבינו. (ספורי חסידים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע ציוה לבניו קודם פטירתו שיכבדו מאוד את בני הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל זי"ע, שאלוהו בניו: ומה עם בניך? אזי סיפר להם הרה"ק מאפטא: בצעירתי בעשותי פעם עליית נשמה, ראיתי בשמים חבילת נשמות שמזהירות מאוד, וראיתי ליקח נשמות משם. ניגש אלי זקן אחד והזהירני לבל לקרב ליקח מהחבילה היא. כעבור זמן שוב הייתי שם וראיתי כי חסרות נשמות מאותו מקום, וראיתי שוב לקחת משם, אך שוב הזהירו אותי זקן. שאלתי: כי הנה לקחו משם כמה נשמות? אמר לי הזקן: כי כאלו היה הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל, וגם אותו הזהרתי, אך הוא נטל משם נשמות על אף הזהרותי. על כן הזהירו בכבוד בני הרה"ק מטשערנובל. סיים הרה"ק מאפטא זי"ע (בית דליקים)

רבינו היה איש קדוש מאוד מפורסם לבעל מופת ואלפי חסידים נהרו אליו.

בהיותו צעיר לימים, נתארס עם הרבנית הצדיקה מרת דבורה לאה ע"ה בת הרה"ק ר' דובער שניארכאן מליובאוויטש הנקרא האדמו"ר האמצעי זי"ע בן הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא וראש שושלת חב"ד זי"ע הנקרא דער אלטער רבי.

מסופר שהרה"ק הבעל התניא זי"ע עשה את השידוך שלא בפניו בנו ונכדו הכלה, הוא הלך לבקר אלל הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע ושוחחו יחדו כל הלילה, והחליטו להשתדך ביניהם, הר"ר מרדכי זי"ע הי' לו שמונה בנים, ונכנס הבעל התניא זי"ע לחדר השינה של הבנים, ובמו החושך הלך מאחד לשני והניח ידו על ראש הבנים, עד שעמד אלל רבינו זי"ע ואמר: אט דער איז מיינער, וברכו זה לזה ברכת מזל טוב, וכשיא משם אמר: איר זאלט אים נישט פארבייטען, איר וועל אים סיי ווי דערקענען.

החתונה התקיימה ו' בשבט בשנת תקע"א בהיותו בגיל י"ז שנה צעיר ליאדי, ולאחר חתונתו התגורר עם בליאדי, והיה סומך על שולחנו של זקנו הבעל התניא זי"ע וס' למד יחד זקנו ועם גיסו הרה"ק ר' מנחם מענדל מליובאוויטש בעל כמה דק' זי"ע, עד יום הסתלקותו כ"ד טבת שנת תקע"ג, ולאחר כן עבר יחד עם חמיו לליובאוויטש וס' התגורר עד כ' שנים, ובשנת תקל"ד נתקבל למגיד מישרים דק"ק הארנסטייפל, שס' התחיל להנהיג את עדתו הק', וכ' אייר בשנת תקל"ז נסתלק אביו הק' זי"ע, ובשנת תר"כ עבר ליעיר טשערקאס שעל שמה הוא נקרא.

וסיפר שחסידיו נהגו לחטוף שיריים ממנו ביד רחבה. כלומר: רבינו אך טעם ממאכלו וכבר הריקו חסידיו את כלחתו. ראתה זאת הרבנית, ולא מלאה חן בעיניה שכן זוהי דרכם של חסידיו פולין, ואלו אלל אביה האדמו"ר האמצעי לא ראתה כזאת. והיגש אל בעלה ותאמר לו: הרי אינך אוכל מאומה, האם זוהי דרך נאותה? אמר לה רבינו בלשון אמות: הודות לזה שהחסידים חוטפים ממני את המאכל בשבת קודש, יש לנו – מה לאכול כל ימות בחול. (זכרונם לברכה)

נסתלק לגנזי מרומים ביום השבת קודש בזמן רעוא דרעוין, יג אלול בשנת תרל"ו ומנו"כ ס' צעיר טשערקאס זי"ע.

מתורתו של רבינו זי"ע

קדש לי כל בכור: פרשת בא. קדש את ראשית המחשבה והמעשה בכל יום, מתוך התבוננות בחידוש מעשה בראשית בכל יום.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יד אלול תרי"ב

רבי ברוך מרדכי ב"ר אליעזר איטינגא מבאברויסק

רבינו הרה"ק רבי ברוך מרדכי איטינגא מבאברויסק זי"ע מגדולי חסידי חב"ד נולד בישוב שווינציאן החדשה ווילנא לאביו הגה"ק ר' אליעזר מעיר לבוב לעמבערג זי"ע ולאמו הרבנית מרת לאה ע"ה בת הגה"ק ר' חיים יהודה לייב הלוי איטינגא ראב"ד לבוב זי"ע

רבינו השתוקק עוד מצעירותו לעלות לארץ ישראל והתקוותו זו התחזקה לאחר פטירת רבו בעל התניא זי"ע בכ"ד טבת תקע"ג, והלך לרבו הרה"ק ר' דובער האדמו"ר האמצעי מלובאוויטש זי"ע ליטול רשות לעלות לארץ ישראל אולם רבינו לא נענה לו, כשהמשיכו להפציר מרבו כתב לו מכתב חריף ובו מודיע לו את דעתו שיחללו מזה ואני מוטל עלי חובה להגיד שאין אורך ימים שם, בשביל זה נשאר רבינו בצוברויסק עוד שנים רבות ורק בשנת תרי"א באמצע שנות נשיאותו של הרה"ק ר' מנחם מנדל מלובאוויטש בעל כמה לדה זי"ע זכה רבינו שאיפתו ועלה לארץ ישראל והיה אז כבן תשעים, אך לא זכה לחיות זמן רב בירושלים ולא חלפה שנה ונסתלק רבינו לעולמו ביום ו' עש"ק י"ד אלול תרי"ב.

וסיפר שציוס פטירתו כיסו עננים כבדים את פני השמים, וסערה עזה השתוללה בחומות ירושלים, הלוייתו נערכה סמוך לכניסת השבת, ובשעת ההלווייתו ניתך גשם סוחף ארצה, בקושי רב הגליחו אנשי החצר הקדשא להביאו לקבורה בהר הזיתים לפני כניסת השבת, ומרוב המירדה ומזג האויר הסוער לא שמו לב למקום הקבורה, לאחר מעשה התברר כי קברו נחצב בסמוך לצינו של הגה"ק בעל האור החיים הק' זי"ע.

על מצבתו נחרתו המלים: מ"ק הרב המאור הגדול החריף חכם ועניו מו"ה ברוך מרדכי אב"ד דבאברויסק חתן הרב הגאון מו"ה שמואל ז"ל אב"ד דק"ק ווילנא, נתבקש בשיצה של מעלה י"ד לחודש אלול שנת הבריית לפ"ק.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' מנחם אליעזר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון וחסיד כשהגיע לגיל בר מצוה עזב את בית הוריו והלך ללמוד בוויילנא,

אולם בדרך לוויילנא כשעבר בעיר שווינציאן פגש בבית המדרש הרה"ק ר' מיכעלע אפאלקער זי"ע מגדולי חסידי הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, שהרשים אותו בגאונותו המופלאה והחליט להשאר תקופה מסוימת בעיר זו כדי ללמוד אצלו, בתקופה שהה בשווינציאן נסתלק אביו ונשאר רבינו יתום.

במשך שנהיים למד רבינו אצלו מבלי לדעת שהוא חסיד של הבעל התניא זי"ע רק בשנה השלישית גילה בסוד כמזכיר את סודו לרבינו שהוא אחד מתלמידי הרבי מליאוזנא ואשר בשווינציאן נמלאים עוד כמה מחסידי הרבי, מאז למד ארו חסידות במשך חצי שנה ולאחר מכן יעץ לו ליסע ללמוד בוויילנא, בדואו שם נפגש רבינו עם הלומדים המפורסמים, ושמע שיפורים ופולפולים מגדולי ראשי הישיבות.

ובמשך זמן מה נתפרסם רבינו כעילוי משווינציאן בגיל השש עשרה שקנה את שמו בזכות כשרונותיו העלומים, וכעבור זמן לא רב הוכתר בשם בעל ההגיון.

היה נערץ שם בן כל גאוני ווילנא והיה מבקר תכופות בביתו של הראב"ד הגה"ק ר' שמואל זי"ע ומזמן לזמן אף זכה לשוחח בדברי תורה עם הגה"ק הגר"א מוויילנא זי"ע.

לאחר כמה חדשים עזב רבינו ווילנא והלך ללמוד בישיבת סלוצק אצל הגה"ק ר' אהרן יעקב זי"ע ומסלוצק נדד רבינו למינסק ולמד אצל הגה"ק ר' מנחם שלמה ר"ם מינסק זי"ע וסך הכל שהה רבינו בסלוצק ובמינסק כשנתיים וחצי, ואחר כן חזר לוויילנא והשתלב מיד בחבורה החסידית.

וכשהגיעו לפרקו נשא בת רבו הראב"ד הגה"ק ר' שמואל זי"ע. ולאחר נישואיו נתמנה רבינו לראש הישיבת באחת הישיבות הגדולות בוויילנא. בשנת תקנ"ג נסע רבינו להרה"ק בעל התניא זי"ע.

בערך בסוף שנת תקס"א נתמנה רבינו לאב"ד בעיר צוברויסק, ומרוב גדולתו וחכמתו קנה רבינו גם את ליבם של המתנגדים לחסידות. כך שימש ברבנות כארבעים שנה עד שנת תרי"א.

חכמתו של רבינו היה עד לפלאי וסיפרי: שחי נשים מרוכלות השוק באו אליו לדון תורה, רבינו שמע את טענותיהן ופסק לטובת אחת מהן. האשה שחויבה דין כעסה והחלה להטיח את רבינו בדברי זלזול וקללות. כששמעה הרבנית את כרור הקללות פנתה אל בעלה באומרה: מדוע אינך מגרש את המרשעת הזו מן הבית? חייד רבינו והשיב לה: אל תתשמי מדבריה, היא אומרת זאת רק כלפי חוץ, אין היא מתכוונת לכך בדבריה. כששמעה הרוכלת את הדברים התקלפה עוד יותר והגבירה את שטף הקללות. פנה אליה רבינו ואמר: אמרי נא, האם את חפצה שיהיו לך בנים כמוני? השיבה האשה " הוי הלואי מי יתון. חייד רבינו לרבנית ואמר: עתה רואה את שאין היא מתכוונת לכך בדבריה.

טו אלול תש"ב

רבי אברהם יעקב הלוי ב"ר שמואל זי"ע בעל צור יעקב מפראבונא

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב הלוי הורוויץ אב"ד פראבונא בעל צור יעקב זי"ע מגדולי חכמי גליציה נולד בשנת תרכ"ד בעיר סאסוב לאביו הרה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע בן הרה"ק המקובל ר' טודרס יהודה זונדל אב"ד בראדי בעל שורש מיעקב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב הלוי מחכמי הקלוז בבראדי זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע

ארוחו לקבל פני הרה"ק מצעלזא זי"ע, ופלפל עמו הרבה, ומאז נחידד עמו, ואמר לרבינו שיקבל את הרבנות בסאסוב, אבל רבינו לא רצה עדיין לקבל כתר הרבנות כלל, כי היה בורח מן הכבוד, אבל הסוף הכבוד לבוא שצנעה הג"ל פרכה לליקה גדולה בעיר סאסוב ונחרצה כמעט כל העיר, וכל הרכוש היה שם וביניהם ש"ס ופוסקים שהיה לו צירופה מזקנו הרה"ק ר' טודרס יהודה זונדל זי"ע, ולא היה מקום ללון אפילו לילה אחת בתוך העיר, והיה לרבינו לעד גדול מזה, והיה נע ונד איזה ירחים עד שמאלה דירה אלל א"י אחד רק חדר אחד, ושם למד רבינו מתוך הדחק, ואז הבין שצריך למצוא מקום פרנסה, ובחורף תרמ"ט נתקבל לאב"ד בעיר פראבונא,

ושם נתפרסם שמו לגדול בתורה ובחכמה, והעמיד שם תלמידים הגונים,

ולמורו עם התלמידים היה במסירת נפש ממש כי דרכו ללמוד בקול רם ונעים אפי' לעת זקנותו, ולא ביטל שום יום כמה שעות ואפילו בימי המלחמה הראשונה שהיה בשנת תרע"ד סדר הלימוד עם התלמידים.

וסיפר נכדו הגה"ק ר' שמואל זי"ע לפרובינא הגיעו גם אצרכים תלמידי חכמים קראו לשוחח עם רבינו בפלפולא לאוריינתא, וכשלתיה שם הגיע אחד מתלמידי הגה"ק ר' מאיר שפירא זי"ע ושאל את רבינו לפרש לו פרי מגדים תמוה

שהתקשו בו הלומדים, לפני הלכות בית הכנסת יש כותרת בפרי מגדים "חידוש". ואחריה כתוב חידוש מסויים. ורק אחר כך פותח הפרי מגדים בצירוף הלכות בית הכנסת. שאל האב"ד מה ענין החידוש להלכות בית הכנסת, ומה פירשו? ענה רבינו אמר חז"ל: אין בית המדרש בלא חידוש (מסכת תגינה ג') לכן לפני שפוחת בהלכות בית הכנסת ובית המדרש כותב הפרי מגדים חידוש, אחר כך ביאר לו היטב את חידושו של הפרי מגדים והיו הדברים מאירים ושמיים. (נפשות חסידים)

בשנת תרכ"ב הפדים את ספרו אור יעקב וכאשר יאל הספר לאור נתקבל באהבה מגדולי חכמי ישראל,

וסיפר שהיה כמה שעברו על שם הספר אור יעקב שזה שמו של הקב"ה, (אמר ר' חייא בר אבא היכן מלינו שנקרא הקדוש ברוך הוא לכן של ישראל שנאמר אור לבני וחלקי חלקים לעולם – תהלים ע"ג – תנא דבי אליהו) ענה להם רבינו: את כן למה קראו רבותינו מפרשי השו"ע רבינו הט"ז על שלחן ערוך או"ה מגן דוד ורבינו המג"א מגן אברהם שהוא גם כן שמו של הקב"ה כמו אור יעקב?

בשנת תרל"ח הוכרח לנסוע לעיר וויען ע"י מחלתו והי' צבית החולים ראטיסל כמה שבועות וגם שם היה בית ועד לחכמים,

ובשנת תרל"ט בא רבינו לגליל האסוב בחודש מנחם אז ונשאר שם עד יום הסתלקותו לגנוי מרומים בט"ו אלול בשנת תש"ב ומנ"כ בעיר טשאטקוב זי"ע

נשאר אחריו בנו יחידו הרה"ק ר' מרדכי אריה הורוויץ אב"ד באנילא בעל נפשות חסידים זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גדול בתורה, גאון וחסיד לדיק וקדוש, איש המעשה וההלכה, וכל זאת היה בפשטות והענווה, פרש מכל תאוות העולם הזה, ומסר את כל יסורו למען שמו ויחדך לשם שמים. ונשאר יתום בן שני שנים, ונתגדל על דרך החסידות מזדיקי בעלזא, כי זקינו אבי אמו היה מחסידי בעלזא. תפלתו היתה בהשפכות הלב בנסוח בעלזא, גם לבשו היה בנסוח בעלזא.

קיבל התרת הוראה מהרה"ק ר' יצחק שמעלקים בעל בית יצחק זי"ע ומהגה"ק המהרש"ם זי"ע. ואמר רבינו על הבית יצחק: לא יכולתי ללוק אחריו מהירותו בלימוד. (שיח זקנים)

וכבר מילדותו מאם מכבוד ולא רצה לנהוג מכבוד התורה ואף אחר שמאלא לו עזר הרבנית האדיקת מרת גיטל שינדיל ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי שליט זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' נחמיה שליט אב"ד סאסוב זי"ע ויטע אהלו של תורה צבית חמיו בסאסוב בשנת תרמ"א, וכבר הי' גדול בתורה לא רצה לפסוק שום שאלה אפילו צביתו אף שלא הי' רב אחר בעיר רק דיין לא גדול כ"כ בתורה, רק אור לשאלו להמו"ץ, כי לא רצה ליקח עטרה לעלמו, רק אחר ששאלו להמו"ץ רצה לשמוע הפתרון, וכמ"פ הי' לו ויכוח עמו, וכתב להגה"ק ר' שלום מרדכי שצדקו בעל מהרש"ם מבארזאן זי"ע והסכים תמיד לדעתו.

בשנת תרמ"ב שהי' אז בן שמונה עשרה יש לו תשובה בשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' י"ב שפלפל בכמה ענינים, והגה"ק מהרש"ם זי"ע קלסיה,

וכן הגה"ק ר' חיים יהודה לייב לייבוויץ אב"ד סמרגון בעל שו"ת שערי דעה זי"ע הי' אז בעיר סאסוב ופלפל עמו הרבה ותהלתו בפיו, והוא לא רצה לקבל סמיכת חכמים כדי שלא יערידו אותו ויטילו עליו עול הוראה, רק למד מאהבה יומם ולילה.

וסיפר הגה"ק ר' אלימלך רופלער ז"ל: שפעם יצבו רבינו והגאון מטארנאפל זי"ע דין תורה ולא הגיעו לעמק הטהרה, החליטו שהגאון מטארנאפל יכתוב דעתו בקונטרס, ויראה את הקונטרס להרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע וישמענו חוות דעתו. | אגב פעם אמר רבינו באמלע אמירת תורה בשלש סעודות, על הרה"ק מהר"א מצעלזא בזה"ל: דער בעלזער רב איז א קדוש עליון, יעדן חק חוקים איז ער מקיים| וכן עשו הגאון מטארנאפל כתב דעתו בקונטרס ונסע להרה"ק מצעלזא והראה לו את הקונטרס. עיין הרה"ק מצעלזא בתוך הקונטרס וער האט געבעטערט| והיה נראה להגאון מטארנאפל שהוא מדפדף על דעת לעיין בו אחר כך. אמנם לא היה כן, אלא הרה"ק הראה לו באצבעו הק' במקום אחד, ואחר כך במקום אחר, כמי שמראה שהוא סותר דברי עלמו. (שיח זקנים)

בשנת תרמ"ט על ידי סיבה הורך להתעכב בעיר ברעזאן איזה שבועות והיה יואל ונכנס צבית הגה"ק מהרש"ם זי"ע, והגה"ק כיבד מאוד רבינו כי כבר הכירו מפי כתבו ממה שנים, ואז נתן הגה"ק לרבינו סמיכת חכמים כאלה מגדולי הרבנים, וכאשר נסע משם בא אחד ממשפחת הרה"ק ר' ששך דוב רוקח מצעלזא זי"ע לקבל הורנמא מהגאון מהרש"ם זי"ע, ואמר לו הגאון: היה פה אצרך אחד מחסידי בעלזא מסאסוב הוא ראוי להיות מורה הוראה בישראל והפליג מאוד גדלו בתורה, וכאשר זה שב לבעלזא סיפר להרה"ק מצעלזא זי"ע גודל שבתו של הגה"ק המהרש"ם זי"ע על רבינו, והתפלל הרה"ק מצעלזא זי"ע על זה ואמר: אצרך כמוהו בא אלינו ואנכי לא ידעתי, ופקד למקורביו שצאם יבוא רבינו לבעלזא שיאמרו לו שיבקר אותו. וכן היה כאשר בא רבינו קראו

פעם אמר רבינו ששמע מהרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא דער מיטעלער רב זי"ע שאמר על הפסוק בפרשת יתרו: כל אשר דיבר ה' נעשה, ובפרשת משפטים כתיב: ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, וקשה למה אמרו תחילה נעשה, ואחר כך כתיב שאמרו נעשה ונשמע? ותיריך דהנה אמרו ר"ל (מסכת שבת פ"ח) אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמרה להם: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, והנה רש"י ז"ל כתב על פסוק הנ"ל: ויקח את ספר הברית: מבראשית ועד מתן תורה ומצוות שנצטוו

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טו אלול תקמ"ז

רבי יעקב קאפיל ב"ר נחמיה פייבל רבי יעקב קאפיל חסיד

רבינו הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד האגער ז"ע. המקור לשם האגער מסופר כי כאשר יצא החוק שכל אחד צריך לקבל שם משפחה נוסף לשמו הפרטי, בא הפקיד לבית רבינו ושאלו באיזה שם הוא בוחר, רבינו היה שקוע במחשבותיו הטהורות והפטיר את הפסוק (תהלים ק"ט י"ט) "גר אנכי בארץ" והפקיד הבין מדבריו, כי הוא בוחר בשם הגר. נולד לאביו הגה"ק ר' נחמיה פייבל מגזע חכמי פרובינצא ז"ע, ונקרא על שם זקנו הרה"ק הגביר ר' יעקב קאפיל קאמיאל מקאלימייא ז"ע

רבינו היה לדיק נסתר, שהתפרנס על־מנו צענויות אבל צנחיות בקאלימייא, והיה מכוונה בשם השיתופי צפי כל, לרבות צפי הנכרים, כי כן לרכו בקודש היה להעביר ידיו על עינוי בכל פעם, אף בשעה שעסק במסחר, ולקרוח את הפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד.

עבד ה' בקדושה וטהרה בהלנע לכת, והי' בעל מופת גדול ובעל רוח הקדוש תלמיד הבעש"ט ה' ז"ע, ענין התקרבות להבעש"ט ה' סיפר שרבינו דר בעיר בראד, והיה מתנגד לדרך החסידות, אבל הבעש"ט ה' הרגיש את קדושת נשמתו והבין שצריך לקרבו אליו, וכדי לפעול זאת נסע לבראד לשהות עם משך הימים הנוראים. בין כסה לעשור פגש רבינו את הבעש"ט ה', והגיד להבעש"ט ה' דברי מוסר ותוכחה על כמה הנהגות שלא יישרו בעיניו, והבעש"ט ה' קיבל את כל דבריו ולא ענהו דבר. במוצאי יו"כ התחיל לירד גשם שוטף בעיר בראד בלי הפסק עד חג הסוכות, ואלו שלא היו להם סוכה שנשארה במעמדה מן השנה העבר, לא יכלו לבנות בשום אופן הסוכה, וגם רבינו לא היה יכול להקים סוכתו, אבל להבעש"ט ה' היה שם סוכה גדולה עומדת. בליל א' של סוכות עדיין ירד גשם שוטף, ולא יכלו לקיים מצות סוכה, אבל בסוכתו של הבעש"ט ה' לא ירד הגשם, וכאשר שמע רבינו מזה, הלך עם לקיים מצות סוכה, אבל לא פנה אל הבעש"ט ה' כי לא ראה להתקרב אליו. כך עברו ימים הראשונים של החג. בימי חול המועד התפלל הבעש"ט ה' בבראד' קלוז, וגם רבינו יצא עם, יום אחד אחר תפלת שחרית פגש הבעש"ט ה' את רבינו, ונכנס עמו בשיחה בדברי תורה, ורבינו נהגה מאוד מן השיחה, ואחר כמה שעות ששוחחו יחדיו אמר הבעש"ט ה' עתה נתפלל תפלת מנחה, אמר רבינו: מנחה אתפלל במנין אחר. אך כאשר יאל מנחת המדרש החוזה ראה כי כבר פנה יום וכבר איוון לילה, ומה שבצית המדרש עדיין האיר היום היה דרך נס בכח הבעש"ט ה' שהפך לילה ליום. חזר רבינו לבית המדרש והתפלל מנחה עם הבעש"ט ה', וכך נתקרב לבדו לאט לאט אל הבעש"ט ה', עד שלבסוף התבטל אליו ונעשה מגדולי תלמידיו, ושנים רבות שימש רבינו כבעל תפלה קבוע בימים הנוראים אבל הבעש"ט ה' גדול היה כחו בהפילה היה לו קול ערב והיה מתפלל בדבקות עלומה בנוסח שובה את הלב,

פ"א הפסיק רבינו באמצע תפילת ויברך דוד ואמר: והעושר והכבוד מלפניך, דאם איז מיין כבוד אין מיין עשיקות וואס איך בין זוכה אז איך לאוויין פאר דיר.

וכשהגעו לפרקו נשא להרבנית הדיקת מרת חיה ע"ה בת דודו הרה"ח הגביר ר' זלמן ז"ע נכדת הגה"ק רבינו דוד הלוי אב"ד לבוב הטו"ז ז"ע, ואחר כך יאל מרבינו חוטר גזע של לדיקים רועי חסידות, כי בנו היה הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב ז"ע אביו של הרה"ק ר' חיים התורה חיים מקאסוב ז"ע אביו של הרה"ק ר' מנחם מענדל האמח לדיק ראש שושלת וויזשניץ ז"ע וחתנו היה הרה"ק ר' אורי הנקרא השרק מסטרעליסק ז"ע.

לעת זקנתו תקע רבינו את האלו של תורה עבודה לעיר טיסמעניץ, נסתלק לגנזי מרומים בעיר טיסמעניץ ט"ז אלול בשנת תקמ"ז ומנ"כ שם.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז אלול תרי"ב

רבי צבי הירש ב"ר דוב בער מאפטשנא

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש גרינוואלד מאפטשנא פוילן זי"ע הנקרא צבי הירש דיסקא'ס על שם אמו נולד לאביו הגה"ק ר' דוב בער גרינוואלד זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת דיסקא ע"ה

רבינו אחר חתונתו נתקרב לחסידות להרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע

וסיפר רבינו שפ"א ישב סמוך לרבו החוזה זי"ע ואמר רבו לאחד הגדולים שהיו סם שיאמר ביאור על הזוהר והטה החוזה לרבינו ואמר אתה שומע איך הרב מדבר סודות גדולות? השיב לו רבינו הן, ושוב הטה החוזה את ראשו ואמר לרבינו לב טוב עכ"ל.

ואחר כן נסע בתורת חסיד להרה"ק ר' יעקב יצחק רבינוביץ היוד הקדוש מפרשיסחא זי"ע, ואחר כן להרה"ק ר' שמחה בונם בונהארד מפרשיסחא זי"ע.

בשנת תקפ"ז בחודש אלול נשא בתו הרבנית הצדיקת מרת חיה טויבע ע"ה להרה"ק ר' דוד מארגענשטענן מקאלק זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת מקאלק זי"ע.

פעם אחת היה רבינו בקאלק אלל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע ואמר הרה"ק מקאלק להמשמש הרה"ח ר' פייזיל ע"ה מי כאן? אמר לו הרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל החידושי הרי"ם מגור זי"ע, ורבינו, והרה"ק ר' צבי דוב מגראבאוויטץ זי"ע, אמר הרה"ק מקאלק זי"ע יכנסו כולם, ואמר להם שיאמר כל אחד איזה מאמר, אמר הרה"ק מגור זי"ע על הפסוק (פרשת אחרי י"ח ה') ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ורבותינו ז"ל אמרו על וחי בהם שצריכין לעשות המצות בשמחה וחיות. ורבינו אמר על הפסוק (פרשת ואתחנן ד' ל"ט) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, אין עוד הפירש: שאין עוד ידיעה חוץ מזו הידיעה, ונהנה מאוד הרה"ק מקאלק זי"ע.

נסתלק לגזי מרומים ט"ז אלול בשנת תרי"ב.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע - סגולה ליראת שמים

מי שירצה שיתעורר לבו להש"ת יעיין בספרים אור המאיר מהרה"ק ר' זאב וואלף מזוטאמיר זי"ע, ונועם אלימלך מהרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, ודברי אמת מהרה"ק ר' יעקב יצחק מלובלין בעל החוזה זי"ע, ובספר ראשית חכמה מהגה"ק רבי אליהו ב"ר משה די וידאש זי"ע, והעיקר שידבר בהם ואל יסבור שבראיה בעלמא קנה ועל ידי זה יהיה לו התקשרות בנשמות הצדיקים המחברים הנ"ל, וכן בשאר ספרי מוסר עיקר שידבר בהם כמו שכתב: כי חיים הם למוצאיהם (משלי ד' כ"ב) אל תקרא למוצאיהם וכ"ו.

וגם שמעתי שמי שילמוד לכל הפחות חצי עמוד בספר ראשית חכמה בכל יום מסוגל ליראת שמים.

לע"נ ריזול בת משה אהרן נ"י

יז אלול תש"ד

רבי יקותיאל יהודה ב"ר פרץ הי"ד זי"ע אב"ד דיעריעש

רבינו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה רויזענבערגער אב"ד דיעריעש בעל תורת יקותיאל הי"ד זי"ע נולד בשנת תרמ"ה בערך לאביו הגה"ק ר' פרץ דומ"ץ דיעריעש זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם ב"ר משה אליעזר זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה בילא ע"ה. בכניסתו לבריתו של אברהם קרא שמו בישראל: יקותיאל יהודה על שם הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע שאביו היה מגדולי תלמידיו

עוד בימי נעוריו היה דבוק בדב"ק הרה"ק ר' משה האלבערשטאם משינאווא זי"ע, וכמו כן הסתופף כלל הרה"ק ר' ישכר דוב מצעלזא זי"ע, ואחר הסתלקות רבו משינאווא זי"ע מחשון בשנת תרע"ט התקשר להרה"ק ר' חיים כצי טייטלבוים בעל עצי חיים מסיגוט זי"ע.

ויהי בימי (אין ויהי בימי אלא לשון זעיר) בחודש אלול שנת תש"ד כאשר גבר האויב והאבא הגרמני וההונגרי חיילי הרשע העריץ ימש"ו כרו על העיר טארנא י"ו ללכדה והרעיקו על העיר צתוחים והיהודים שהיו עוד שם נרחו לנפשם למאז מפלט ורבינו ומשפחתו נרחו גם כן להציל נפשם, וכשהיו על אם הדרך הרגיש רבינו צערמו דרע מרוב הצרות ולא היה שם ממי לקבל טיפול נמרץ ונסתלק על אם הדרך וילאה נשמתו צטורה בגיל

נ"ט שנים ציוס י"ז אלול בשנת תש"ד הי"ד. והגשאים שמה חרפו נפשם ממש במסיני"פ להביא את רבינו לקבר ישראל והלכו תחת מטר של פגזים בין שורות של קלגסים שונאי ישראל שלקחו את המקרה כסימן רע להם שמקבלים פניהם עם מי שהלך לעולמו, ובזכותו רבינו עברו בין הקלגסים בלי פגע ומן השמים נפל עליהם אימתה ופחד ולא הפריעו לנושאי המטה ועברו ביניהם בשלום ואף אחד מהם לא פגע ולא נגע באף אחד מהמלוים והיה לנס. ובאו לקבר ישראל שם בעיר טארנא.

נשאר אחריו צניו הרה"ק ר' אברהם ברוך, הרה"ק ר' חיים, הרה"ק ר' חנניה יוס טוב ליפא, הרה"ק ר' פרץ אב"ד דיעריעש זי"ע הרה"ג ר' משה זי"ע, חתנו הרב משה חיים רובין ז"ל אל"מ אלמו"ר מדינוב זי"ע, חתנו הרב יונה פילוף ז"ל ר"מ בשיצה גדולה סאטמאר ז"ל, חתנו הרב אלטר שמחה ע"ה, חתנו הרב חיים ברוך פינק ז"ל חתנו הרב מרדכי לייפער מסאכוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו גם צמלליו יתנכר נער ומקטנותו הכירו צו לאילנא רכרכא והלך וגדול צחורה ויראת שמים.

עבודתו את השם יתברך היה בכל כחו ולפעמים עד כדי אפיסת כוחותיו, וסופר שפעם אחת באזיה יוס טוב כשהיה צמלחו הטורח כששרו העולם ותלמידים צהתלצות עזה את הפיוט אז שם מאות וכ"ו פתאום כשהתלבז מאד נשתתק והרכין ראשו על גב הכסא ונדמה לכל שאספו כוחותיו לגמרו ורלו להביא רופא, ולפני שהרופא הגיע שב לאיתנו והרים ראשו כאלו לא קרה כלום.

כן קרה כמה פעמים סיפור תלמידיו, וכמו כן היה תמיד עבודתו במסיני"פ צהתעוררות עזה בצרכות דמענות שליט צהשתפכות הנפש צאנחות שרטיטו לצבות הזומעים המתפללים אלו, ואפילו סתם צרכה צצרכת המזון שלו וצפרט צהתפלל לפני התיבה תפילת מנחה שלו בערבית וימים טובים, תפלת מוסף, הלל, ומש"כ עבודת הקודש שלו בימים נוראים הסליחות המוספים צראש השנה ויום הכיפורים כל נדרי מוסף נעילה זכור הצרית ההושענות צפרט צהש"ק וההקפות עברה צאש להצה ונזלו דמענות מאין הפוגות צלב נצבר ונכה עד שכל הקהל צשמעו תפלתו נתעוררו לתשובה שלמה.

מתחילה למד צלאפוש אלל הרה"ק משה דוד טייטלבוים מלאפוש זי"ע וכשנתגדל שלחו אציו לישיבת חוסט להגה"ק ר' משה גרינוואלד בעל ערוגת הצוס זי"ע ששם עלה ונתעלה עד למעלה צחורה ויראת שמים, רבו הפליג צצבח תלמידו וכתב לו היתר הוראה ותארו צתוארים כמו הרב החריף וצקי יראת ה' אולרו וכ"ו

כשהגשו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חנה (חנטשה) ע"ה בת הרה"ק ר' מנשה גאלבערגער זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מנאנאש זי"ע בן הרה"ק ר' זאב וואלף מראלפערט זי"ע

אחר שחי שנים נתקבל לדומ"ץ מ' וואשרהעלי ששם התלקטו אליו כמה צחורים והעמיד שם תלמידים הרבה, ולפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוכרחה לעזוב את המקום ועבר משם לדיערעש מקום מגורי אציו, שם נתקבל לרב והרכיץ גם כן שם תורה והעמיד תלמידים הרבה.

מתורתו של רבינו ויאמר ה' לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, (רש"י) זכה עזר לא זכה כנגדו. ונראה לי על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל: אתם קרויים אדם ולא הנכרי. וכתבו התוספות: שהאדם נקרא גם הנכרי, והטעם כי חמישים שערי בינה נבראו בעולם ולעומתם נ' שערי טומאה, ובשערי בינה אי אפשר להשיג שער הנ' כי אפי' משה רבינו ע"ה לא השיג שער הנ', משא"כ בטומאה משיגים, על כן אומ"ע נקרא האדם בגמטריא נ', משא"כ בחינת אדם שהוא בגמטריא מ"ה, דלשפלות ובחינת מה רק ישראל יוכל להגיע, וזהו מעלתו.

והנה ידוע פירוש מותר האדם מן הבהמה אין, דבהמה אין בכוחה למשול ביצרה שתעצור עצמה מלאכול וכיו"ב משא"כ אדם יש לו כח המעצור, וזה ומותר האדם מן הבהמה אין לומר איני רוצה. ולעומת זה אמר לא טוב היות האדם לבדו בלי יראת שמים. דאם כן לאו אדם יקרא כי על ידי יראת שמים יתחזק לומר אינו רוצה. גם צריכים התחברות כל ישראל היראים, וע"כ לא טוב היות אדם לעצמו. על כן עשה הש"ת עזר מכנגדו מהתנגדות, כי אמר נעשה אדם בשותפות, בכונה כי שור בן יומו קרוי שור משא"כ אדם צריך להשלים את עושהו והוא עצמו, והיינו נעשה אדם שהבו"ת עושהו והוא עצמו שותף בעשייתו שמשלים את עצמו ואם לא יהיה יצה"ר והאדם יחא נברא מושלם ועלול לעבודת ה', אם כן מה תוספת בבריאת אדם, כיון שהכל נעשה על ידי

הקב"ה, גם מה שעבוד ה'. אלא ע"כ במה שיש התנגדות ועכ"ז מתגבר האדם, והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שמים אם כן זה למעלת האדם ייחשב, וזהו אעשה לו עזר כנגדו, אעשה לו שיהי נחשב העשי' שלו, מכנגדו דייקא שהתגברות היצר מחשיבו לעבודת האדם, והן דברי רש"י ז"ל זכה עזר, שאם זכה לנצח יצרו נחשב האדם לעזר להקב"ה ונעשה שותף בבריאתו, מה שאין כן אם לא זכה אז אדרבא נחשב מתנגד להקב"ה. (תורת יקותיאל)

שאלה כשחל פסח בשבת, האם אומרים ויהי נועם ואתה קדוש במוצ"ש שלפניו או לא? על דעת פשוט אמרתי כי מבואר בש"ס (מסכת פסחים מ"ט) עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר: זאת תורת הבהמה (ויקרא י"ב א') כל העוסק בתורה מותר בבשר בהמה ועוף וכ"ו אם כן אפשר לאמור על דרך צחות: בכונה ויהי נועם: אם רוצה להתענג, אז ואתה קדוש דייקא, מה שאין כן כשחל יום טוב באמצע השבוע שאז מצד מצות עונג שמחת יום טוב שאין שמחה אלא בבשר גם לעם הארץ מותר לאכול בשר. (ש"ת תורת יקותיאל)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יז אלול תרפ"ט

רבי יעקב קאפיל ב"ר אברהם יחזקאל אב"ד בודאפעסט

רבינו הרה"ק רבי יעקב קאפיל רייך אב"ד בודאפעסט ז"ע הנקרא בפי כל ר' קאפיל רייך, נולד בווערבווי נייטרא בשנת תקצ"ח לאביו הגה"ק ר' יחזקאל רייך אב"ד באנוביץ ז"ע רבינו נקרא על שם זקנו הגה"ק ר' יעקב קאפיל חריף אלטנקונשטאט אב"ד ווערבווי בעל חידושי יעב"ץ ז"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מאלטנקונשטאט ז"ע בן הגה"ק ר' שמואל זנוויל מקונשטאט ז"ע ולמעלה בקודש עד השר הגדול הגה"ק דן יצחק אבארבנאל בעל זבח פסח ז"ע עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ז"ע

רבינו היתה מפורסם לפה מפיק מרגליות, ובמיוחד היתה מפורסמת דרשה שהשמיע כל שנה ביום ז' אדר בבית הכנסת הגדול ברחוב קאזינאי, כשדבר על לדיקים ואנשי מעשה שנסתלקו בשנה זו, רבינו בכה בדמעות וכל הקהל צו עמו. היה מקובל שאחרי כל דרשה קבל מטעם החברה קדישא שלושה מטבעות זהב, כשנתיים לפני פטירתו, לא אמר דרשה בשל חולשתו, בכל זאת החליטו ראשי החברה קדישא לתת לרבינו את המטבעות, וכשספר הגבאי של הח"ק את המטבעות לרבינו, אמר לו רבינו: כפי שאני רואה נכון הוא הפתגם כי שתיקה שזה זהב (ועפ"י הגמרא מסכת מגילה: מלה בסלע משתוקא בתרין).

בדרשה אחת צ"י אדר אמר: יש ב' אופנים שאפשר לבוא לעזרת העני, או בחייו לתת לו לחם לאכול ובגד ללבוש, או אחרי מותו לקבור ולהספידו, ע"כ אומרת התורה: כי ימוך אחיך עמך והחזקת בו, לא צעניני מוות בלבד, אלא וחי עמך, כל זמן שהוא חי ג"כ תחזיק בו, ויש לרמזו במ"ש

סופ"ק דסוטה: תורה תחלתה גמ"ח וסופה גמ"ח, תחילתה גמ"ח דכתיב: ויעש ה' אלקים לאדם ולחשתו כחנות עור וילבישם, וסופה גמ"ח דכתיב: ויקבור אותו בגיא, פירוש הדבר, כל זמן שהעני חי צריך לגמול עמו חסד בלבישה וכיו"צ ורק בסופו, צעת שמה, צריך ג"כ לגמול עמו חסד ולקבורו, והתורה באה לרמז, כי טובים השנים מן האחד, החברה קדישא אריכה ללאוהו גם לעניים החיים כי עני חשוב כמה, וגם לעניים המתים, ולכן נקראת חברה זו בשם חברה קדישא, לרמז שלא לבד אחרי מות קדושים אמור, אלא ג"כ בחיים קדושים יאמר להם.

נסתלק לגנזי מרומים י"ז אלול תרפ"ט בשביעה טובה בגיל כ"ג שנים ומנ"כ בבית העלמין הישן של קהילת בודאפעסט ז"ע סמוך לפטירתו ביקש כוס חלב ובכך עליו בשם ומלכות "שהכל נהיה בדברו" ובה החזיר את נשמתו להבורא יתברך שמו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מופלא בתורה ובעל השכלה מנהיג גדול רב פעלים נוהג בחסד עליון ומגיד מחונן, ענוותן גדול, אוהב שלום ורודף שלום,

מספרים עליו, כי למרות היותו נוהג ומגיד בחסד עליון, נהג להתכונן לפני שהשמיע דרשה, או אפילו סתם דברי תורה. פעם לפני מסיבת מצוה, מלאו אחד מהנכבדים שלו, שהוא מטייל בחדרו ומדבר לעצמו, כלומר, שהוא מתכונן לדרשה, שאלו: הלא אמרת כבר מאות דרשות בחיידך, האם אתה צריך להתכונן גם עכשיו על מה שאתה צריך להגיד? על זה השיב רבינו ז"ע: על מה שאני צריך להגיד, על זה כבר אני לא מתכונן, אני מתכונן על מה שאני לא צריך להגיד.

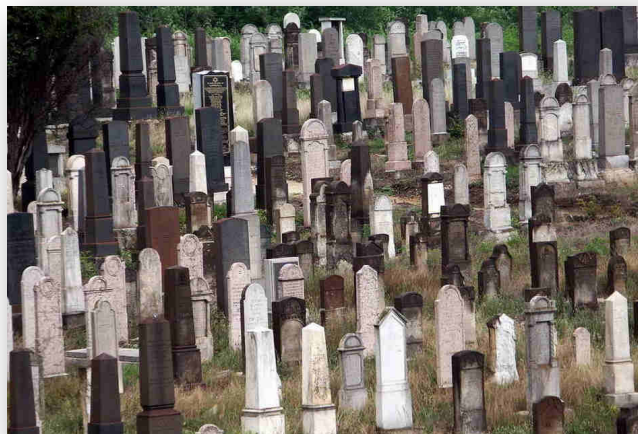
רבינו למד תורה בנעוריו אצל אביו ואחר כך בישיבת המפורסם פרעשבורג אצל הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר ז"ע ונחשב לתלמידו המובהק ורבו סמכו להוראה, בפרעשבורג הטיין רבינו כעילוי ונבחר על ידי רבו הכתב סופר ז"ע

לשמש למדריך בנו הגה"ק ר' שמחה בונם בעל שבת סופר ז"ע,

כיהן ברבנות בסאבטיץ, ובווערבווי, ובקהל יראים בודאפעסט. בן כ"ב שנה היה רבינו כאשר נתמנה לרב של קהלת סאבטיץ בסלובקיה, כעבור י"א שנים עבר משם לעיר ווערבווי לשמש בתור רב הקהלה במקום ששימש בה זקנו הגה"ק ר' יעקב אלטענקונשטאט בעל חידושי יעב"ץ הנודע בשם ר' קאפל חריף ז"ע,

ובשנת תרמ"ט נבחר לאב"ד של הקהלה החרדית בעיר בודאפעסט ועמד בראש הקהלה במשך ע' שנים כולם שהו לטובה, וכמו כן שימש בסענאט העליון של הממלכה הונגרית ובתפקיד יועץ המלך פראנץ יוזף ועל ידי זה עשה הרבה טובות לאחינו בני ישראל.

זכה לבנין וחתנין רבנים הגה"ק ר' ישראל רייך אב"ד אטורקעז בעל מנחת ישראל ז"ע, הגה"ק ר' חיים אבי רייך אב"ד בנובאק ז"ע, הדרשן המפורסם ווערבווי הגה"ק ר' שמואל רייך ז"ע הגה"ק ר' משה רייך אב"ד מיידיש בטרנאנסילבאניא ז"ע, חתנו וממלא מקומו הגה"ק ר' אפרים מרדכי פישל זוסמאן סופר אב"ד בודאפעסט בעל עטרת פז ז"ע, חתנו הגה"ק ר' זאב ליכטענשטיין אב"ד באורמעני ז"ע, וחתנו הרה"ק ר' ישראל אב"ד סאבאטיטש ז"ע.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יה אלול שס"ט

רבינו יהודה ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג

רבינו הגה"ק שר התורה מופת הדור רבינו יהודה ליוואי הנקרא מהר"ל מפראג ז"ע נולד בליל פסח באמצע הסדר בשנת רע"ב בעיר פוזנין-פולין וע"י לידתו ניצול אביו מבלבול עלילת דם, שרצו להעליל עליו באותה לילה, וניבא אביו על בנו הנולד לו, זה ינחמנו מעלילת דם, וקרא שמו יהודה ליוואי, ע"ש הקרא גור ארי' יהודה, מטרף בני עליה, לאביו הגה"ק ר' בצלאל מווירמייזא ז"ע בן הגה"ק ר' חיים מורמייזא אב"ד וראש מדינת אשכנז ז"ע בן הגה"ק ר' בצלאל ז"ע בן האיש האלקים הגה"ק ר' יהודה ליוואי הזקן ז"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

חיבר יותר מעשרים ספרים ומהם ספר גור ארי' יהודה, גבורות ארי, דרך החיים, באר הגולה, גבורות ה', דרשות מהר"ל מפראג, נתיבות עולם, תפארת ישראל ועוד ספרים הרבה בכל מקצועות התו'.

הרה"ק ר' ישראל המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל ז"ע אמר: שכל הספרים של רבינו נאמרו ברוח הקודש.(נתיבות עולם הסכמה)

עסק בצירופי ארחיות ושמות הק' והי' בקי בס' היצירה וכיון שבזמנו היו רגילים שונאי ישראל כמעט בכל שנה להעליל על היהודים עלילות דם גמר דעתו, שבדעהו, שבדעהו יעשה סוף לעלילות אלו, וביקש רשות מהמלך לדבר עמו בענין זה, ולהוכיחו שכל העלילות דם שקר הוא, ומבטן שונאי ישראל ילאו, המלך ראה חכמתו והבטיחו להיות בעזרו למחוק עלילות דם ממדינתו, ואסף חכמי הכומרים כשלא מאות חתיכות להתוכח עמו, ונלח כולם בחכמת אלק' שבו, ומן השמים הראוהו שיעשה גולם, והגולם עשה פקודתו וכ"פ הציב את ישראל מעלילות דם, עד שהמלך הוציא פקודתו, לכל יבא עוד שום עלילות דם לפני השופטים כי הכל שקר וכזב ותשקט הארץ, ובני"י ישבו בשלום ובטח בארצם

ביום ה' י"ח אלול שס"ט נסתלק ועלחה נשמתו לשמי מרום זקן ושבב ימים בן ל"ז שנים ומנו"כ בבית החיים הישן בעיר פראג.

לפני הסתלקתו פקד על אנשי הקהלה כי יקבלו לרב במקומו את תלמידו הגה"ק ר' שלמה אפרים איש לונטשיץ בעל כלי יקר ז"ע וכאשר איוה המהר"ל כן עשו אנשי הקהלה וקיבלו את ר' שלמה אפרים ז"ע בכבוד גדול והוא שירת את אחיו אשר בקהלת פראג המעטירה באמונה ובמישרים עשרות שנים.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו נתגדל בקדושה וטהרה על ברכי אביו, ועלה על כל בני גילו, ונעשה ארי שבחורה גאון הגאונים איש חלקים קדוש וטהור בקי בנגלה ובנסתר, לא נמלא כמוהו בכל הארץ,

אשתו הרבנית הלדיקה מרת פערל ע"ה היתה בת הקאזין והלדיקה ר' שמואל שמעלקא ב"ר יעקב הנקרא רייכער שמעלקא ז"ל שהי' עושר אדיר וקרוב למלכות,

אחר חתונתו נתקבצו אליו תלמידים מכל פנות ומחנות, מכל הארצות יצבו לפניו גדולי ישראל ובתוכם רבינו הגה"ק ר' יו"ט ליפמן העליר בעל תוס' יו"ט ז"ע הגה"ק ר' שלמה אפרים לונטשיץ בעל כלי יקר ז"ע, הגה"ק ר' דוד גאנז בעל למח דוד והנחמד ונעים ז"ע והגה"ק ר' אליהו מלוארנץ הנקרא ר' אליהו בעל סם ז"ע, ככה הרביץ תורה וקדושה בפראג בתור ריש מתיבתא עד שנת קד"מ, ותקע אהלה של תורה בפוזנא עד שנת ש"ח בתור ר"ם ועד שנת שני"ב בתור אב"ד רק בפוזנא, ואז נבחר לאב"ד על כל מדינת פוילן גדול, ומקום כסא כבודו הי' בפוזנא,

בשנת שני"ט עלה לאב"ד פראג וראש לכל רבני המדינה. ביתו היה כבית מלכות, שר וגדול היה ליהודים, כל חכמי דורו השכימו לפתחו, וקראוהו רוח אפינו, מחמד עינינו ומופת דורינו,

הי' שר התורה שהי' גלוים לו סודי התורה, הי' בקי בכל החכמות, ונתנו לו סם הכבוד רבן של כל בני הגולה,

רבינו הגה"ק ר' משה איסרליש מקראקא בעל הרמ"א ז"ע אמר על רבינו שיש בו ניוץ מנשמת דוד הע"ה, ונכדו הגה"ק ר' נפתלי הכהן ז"ע כ' אביו זקני מהר"ל מפראג שימש ברוח הקדש, וכ"כ בקיאור של"ה: המהר"ל מפראג הי' לו תואר "ארי שבחורה" וגם נקרא "רי ליב הגבוה".

גם זכה רבינו לבנין וחתנין גדולי התורה מופה"ד והדרו, בנו יחידו הגה"ק ר' בצלאל חריף אב"ד ור"מ קאלין ז"ע חתנו הגה"ק ר' יצחק ב"ר שמשון הכהן כ"ץ השוחר טוב ז"ע הגה"ק ר' שמעון בראדעס ז"ע הגה"ק ר' אברהם הלוי וואלנערשטיין ז"ע הגה"ק ר' הירש סאצטין ז"ע הגה"ק חיים וואהל ז"ע כולם אדירי תורה ארזי הלבנון שמהם ילאו שלשלת היוחסין מאורכי ועמודי העולם ז"ל.

סגולות ספרי רבינו

העיד הרה"ק ר' שמואל מקמינקא ז"ע שספרי מהר"ל מפראג הם מסוגלים להנצל משמץ מינות ח"ו, והזהיר שכל מי שירא לנפשו מבלבולי הרהורים באמונה ילמד ספרי מהר"ל מפראג.

מקובל מצדיקים אשר הדפסת ספרי רבינו מסוגלים לישועות גדולות בכל ענינים. וסיפר הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר בעל יואל משה דברי יואל ז"ע מהרה"ק ר' ישראל מריזשין ז"ע שציוה לאיש שהוצרך לישועה גדולה להדפיס ספר פאר באר הגולה ממהר"ל ז"ע וגם נתן לו מכתב הסכמה. (נצח ישראל למהר"ל הקדמת המ"ל מחדש)

הרה"ק בעל דברי יואל משה ז"ע היה מעיין בספר גבורות ה' מרבינו מהר"ל מפראג ז"ע ואמר פעם אחת: שאינו יודע האיק יכולין לישוב אל הסדר אם לא למדו בספר גבורות ה'.(מחזור דברי יואל פסח)

הרה"ק ר' שמעון מזעליחוב ז"ע הזהיר ללמוד כמה פעמים בספרי רבינו ואמר שהם יסודי האמונה והקדושה לנפש מישראל. (נהרי אש)

רבינו הרה"ק רבי ישראל דוב בער גילערנטער אב"ד סטאפטשעט יאשיניצא בעל רביד הזהב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם יוסף אב"ד עיר ישן זי"ע בן הרה"ק ר' צבי הירש אב"ד סטרעליסק - באלחוב זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעסיל ע"ה בת הרה"ק ר' דוד אב"ד סאטנוב, סמאטרוטש וזוואניץ זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל חריף אב"ד סטאנוב בעל תפארת ישראל על התורה, מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע הנקרא ר' ישראל הגדול או ר' ישראל חריף בן הגה"ק ר' שלמה זי"ע

ונכון לזמן מה שכתב רבינו על הפסוק: וַיַּחַד לְמִשְׁחָה מֵאֲדָם וַיִּאֶמְרָה אֵל יְהוָה אֵל תִּפְּנֶה אֵל מִנְחָתְךָ לֹא חָמוֹר לְחֹד מִקָּדְשִׁי וְלֹא הֶעֱלֵיתִי לְחַת לְחֹד מִקָּדְשִׁי. (פרשת קרח ט"ז ט"ח) הגה ידוע כשנינו חז"ל להלמי המלך כתבו לא חמד אחד מהם (עיינ מסכת מגילה ט:). דהנה הצדיק כריד להיות במדינה גדולה כל כך כשנצאו אליו המקורבים ורצונם ללמוד ממנו תורה ומצוות ודרך השם לריכים מקודם לקרב את עצמו אליו והוא ישא את נפשם ויבטל מהם כל חמדה ותאוה, כאשר שמעתי מפה אדמו"ר הרב הק' מראפשיץ זי"ע שאמר בזה הלשון: מעיד אני על רבי ר' אייכל מלוצלין זי"ע כאשר בא אליו אדם מחדש מיד נטל את נפשו ונשמחו ורחצה וכיבס אותה וניקה אותה מכל טומאה וחללה והחזירה לו כאשר נתנה לו כשעת הולדו, כך שמעתי. וזהו פירוש בדרך הלכה הקרא, דקו ואזכירם אמרו לא נעלה רעה לומר שאמרו בדרך חסידות שאינו יכול להעלות נשמותיו למקום אשר נחצבו משם, ומשה רבינו

ע"ה ברוב ענותנותו אמר: אמת לא חמור אחד מהם נשאתי, רעה לומר שלא טהרתי אתכם מכל תאוה וחמדה כדרך הצדיקים וגם נוכל לומר שהפירוש הוא שלא נשאתי את החומריות שלכם רעה לומר לזכך ולטהר אתכם מכל מיני גשמיות וחומריות כי חמור הוא לשון חומריות כי כן הוא האמת מי שמדבק ומקשר את עצמו בצדיק אמת ויכול חטאה את נפש התלמוד מכל חמדה ותאוה ומכל מיני חומריות וגשמיות וכלם מדבק את עצמו ח"ו בצדיק שאינו הולך בדרך אמת אדרבה יוכל להרע ח"ו לנפש בתלמיד על כל אמר משה רבינו ע"ה לא חמור אחד מהם נשאתי אף על פי שאינו בדרך בצדיקים הגדולים אשר מטהרים את התלמידים מכל חמדה ותאוה או לא חמור אחד מהם נשאתי רעה לומר שלא נשאתי את החומריות והגשמיות שלכם היינו לזכך אתכם מכל מיני חומריות וגשמיות עם כל זאת, ולא הרעתי את אחד מהם, רעה לומר שחלילה לא הרעתי להתלמידים ואנשים המסתופפים בצילי שאביא אותם ח"ו לבחינת רע כמו צדיק שאינו הולך בדרך אמת חלילה. (רביד הזהב)

רבינו היה מפורסם לחריף וצדיק משנתו זך ונקי הצדיק קדוש וטהור חסידא ופרישא, המופלג בחכמה וביצירתו הקדומת לחכמתו.

היה נאה דורש ונאה מקיים, בגדול זהירות וזיויות והתלהבות בתורה ותפלה ומעשים טובים.

רבינו מלא חן ושכל טוב בעיני גדולי צדיקים וגאוני עולם, וסיפר כאשר רבינו נסע עם אביו עוד קודם חתונתו להקביל פני הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע, ובעת בואו שם, ואז כראות הרה"ק מרימנוב זי"ע את רבינו חיפץ הגיח יד קדשו על פניו וברכו בצרכת אלקים יחנך בני. והיה לפלא בעיני הרואים, כי עוד בימי הבחנות לקח לעצמו דרך עץ החיים, לעסוק בתורה ועבודה בתמדה רבה. ונתקיים בו אומרים ז"ל: מי שיש בו חן ביודע שהוא ירא שמים (מסכת סוכה מ"ט:)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת לאה ע"ה בתהרה"ח ר' יעקל מרימנוב ז"ל, ואחר חתונתו היה דירתו שם ברימנוב צבית חמיו שהחזיקו לערך י"ד שנים, ומאז קיים הוא גולה למקום תורה ולמד תורה אצל מחותנו הגה"ק ר' יעקב כזי יאלעם בעל מלא הרועים אב"ד דינוב הנקרא יעקלי פרעמישלאר זי"ע וחיבב אותו עד מאוד.

והיבנה יתירה נודעות לכל גדול היקר והחשיבות אשר היה לרבינו בעיני כבוד רבו המובהק הרה"ק רבי נפתלי כזי הכוויץ בעל זרע קודש / אילה שלמה ראש שושלת ראפשיץ זי"ע אשר אהבה רבה ואהבת עולם אהבו, ממך אהבת אבות לבנים ולמלו דעת וזינה כ"פ זינו לבניו. ורבו הרה"ק מראפשיץ הגיד עליו שיש לו נשמה קדושה ויקרה, שהוא מקטורי תגא שלו, ותמיד היה רגיל על

לשנו לקרוא אותו השם החי"י: ישראל צ"ע ל"עב, ומגלגל צפומי דרבינו לאומי: זאת נחמתי בעניי כי כבוד אדמו"ר בודאי התכון לח"י הנחיי"ם, אחרי כי כל זה מגמת הצדיקים אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו להיות התלמידים קשורים אלם בעצבות אהבה וכבסמורת נעועים לבעלי אסופות.

מותרו של רבינו
ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד מאת בני ישראל בריית עולם. (פרשת אמור כ"ד ח') נראה לי על דרך הרמז דהנה ידוע דרך היצר הרע שכל ששת ימי המעשה האדם היא טרוד בפרנסה וכשבא שבת קודש ורוצא לשווב מדרכיו נופל אל עצבות ובאמת אין זה דרך עבודה רק צריך לשווב מקודם שבת, בערב שבת קודש, ובשבת קודש יהיה בשמחה וידמה לו שכבר תיקן הכל וכל ששת ימי המעשה עשה רצון קונו כדאיתא בספרי מוסר שאמר רבי שמעון בר יוחאי אמר לאמו, אימא שתיקה שבת היום [עיינ מסכת שבת ירושלמי פרק ט"ו ה"ג] רבי שמעון בן יוחי כד הוה חמי לאימיה משתעיא סגין (כאשר ראה שאימו מרבה בדיבור בשבת), הוה אמר לה: אימא, שובתא היא (שבת היום, ולא ראוי להרבות בדיבור) דהנה אימא נקרא תשובה אם לבינה תקרא, ובינה נקרא תשובה כדאיתא ולבבו יבין ושב ורפא לו. (ישעיהו ו' י') על כן אמר רשב"י דבשבת קודש צריך לשתוק מתשובה וצריך לעשותה קודם שבת וימרמר על עוונותיו, אבל בשבת עצמה צריך להיות בשמחה, וזה: ביום השבת יערכנו, לשון ערכין לשון שומא, לפני ה' תמיד, ורצה לומר ביום השבת יהיה בשמחה וידמה בעיניו כאילו כל ששת ימי המעשה הוא לפני ה' תמיד, ה"ד שיתית ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז ח') והבין. (רביד הזהב)

ויחזר למשה מאד ויאמר אל יְהוָה אל תִּפְּנֶה אֵל מִנְחָתְךָ לֹא חָמוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאִיתִי וְלֹא הֶרַעֲתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם. (פרשת קרח ט"ז ט"ח) הגה ידוע כשנינו חז"ל לתלמי המלך כתבו לא חמד אחד מהם

יט אלול [ב]

רבי ישראל דוב בער ב"ר אברהם יוסף זי"ע אב"ד סטאפטשעמ

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב פריעדמאן מסאדיגורא זי"ע נולד כ' מרחשוון בשנת תק"פ לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפניסק זי"ע

וגם הגה"ק ר' אברהם דוד וואהרמן מצוטשטש בעל אשל אברהם זי"ע חיבבו מאוד, ובראיתו את פניו בידך עליו ברכת שהחינו, ואמר לו בזה"ל: אודיע לכם שבכתי עליכם ברכת שהחינו, גם ומלכות. ופעם אחד בצוואו אלכו אמר היום עליכם על מחשבתי בצעת תפילת שמנה עשרה.

ועוד שימש רבינו תלמידי חכמים ולדיקים גדולים מפורסמים שהיה בדורו וכולם היה מחבבים אותו, ובכל תוקף החסידות הרבה קנין של תורה בהתמדה גדולה ונפלאה לא ייעף ולא יגע ללמוד וללמד תורה בחנם לתלמידיו, וחידש חידושים בגמרא פירוש תוספות, וייעץ עם רבו הקדוש מראפשיץ אם ירשם בספר החידושים? והשיב לו ברוח קדשו: כתוב בני לך קרב על דבר אמת (תהלים מ"ה) ולא התחיל לקיים וקנה"ה לך חבר, וגשאר אחריו ברכת חידושים על כמה מסכתות ושיטות וחידושי תורה ודרושים לשבת שובה ושבת הגדול, כי נתן ה' לו לשון לימודים לדרוש בצבחות וימים טובים ועתה קודש דברי אמת נאמרים בלשון אה שפתותיו שונים נוטפות מור, וכלכל דבריו במשפט. וזה חוכה את הרבים באמתותיו הטורחים, להורות לנו ולכל הבאים להסתופף בזילו אשר נלך בדרכי השי"ת ובחורתו הקדושה, וביחוד בעת עסקו בעבודה זו תפילה היו דיבוריו ויאלים מפיו הקדוש בהתלהבות נפלא והשמחה שיר ערב ורתת זיעה ושאלת ארי והשומע אם אכן הוא ניומה וגמס לבו כמים. ונתקיים בו מה שאמר במיתה שאלו ויונתן שקונן דוד המלך והאמר ללמד לבני יהודה קשת"ר ר"ת ק"ריאלה, ש"מע, ת"פלה, תורה וגם משה"כ הגה כתובה על ספר הישר, כלומר כל השומע חידושי תורה מפיו היה רואה שבאמת כן כתוב בתורה והוא הפירוש בלא עקמומיות ח"ו. וכמו כן דיבורי תפלתו התבונן החם פירוש הישר,

כשהגיע לשקיים שנה נסתלק לגנוי מרומים י"ט אלול, וזמן קודם פטירתו ילא מפיו הטורח שלגונו להיות מקום קברו בק"ק דיקלא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' משה מק"ק יאשיניאל זי"ע הרה"ק ר' נפתלי צבי מהארבענקא זי"ע, הרה"ק ר' ישעיהו מיכל מסאניק זי"ע, הרה"ק ר' אברהם יוסף יעקב זי"ע, וחתנו כבנו הרה"ק ר' יוסף שמואל ב' ר' משה דוב אב"ד קוטוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתי אלה בקרבך. (פרשת בא ו' י"א) יש לומר על דרך הלצה: איתא לא דיברה הכתוב אלא כנגד היצר יצר רע. (פרשת כי תצא כ"א י"ג) ועל ידי זה נתהווה התורה והמצוות בגשמיות אף שבפנימית התורה הוא רזי התורה עם כל זאת הגשמיות התורה הוא הכל על ידי היצר כמו שאמר חז"ל כלום יצר הרע יש ביניכם (ענין מסכת שבת פ"ט:) רצה לומר דכל מצוות התורה באים על ידי היצר הרע, ועל כל אומר בא אל פרעה רצה לומר בא אל היצר הרע ותכניע אותו, כי אני הכבדתי את לבו היינו קושית הידיעה והבחירה, ואף על פי כן עשיתי זאת כדי שיתהווה על ידי זה אותיות התורה, וזהו: למען שתי אתי אלה, רצה לומר שנתהווה על ידי זה אותיות התורה, וזהו אתי אלה היינו התורה הנקרא אלה המצוות. (רביד הזהב)

אל תפנו אל האבת נאל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אפי' ה' אלקיכם. (פרשת אחרי י"ט ו"א) הנה להבין מה שבא התורה דהיא נצחית לרמוז בזה, נראה לי על פי הלצה, דהנה הפגמים שבאו לאדם הוא בא מהתאוות ומה שרוצה הכל כמאמר חז"ל: אמר ר' יודן בשם ר' איבו: אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו (קהלת רבה, פרשה א' סימן ג') וגם כל החסרונות באים לאדם בשביל שרוצה לידע כל עניני עולם הזה, וזהו שהזהיר הכתוב: אל תפנו אל האבת, לשון רצון כמו ולא אבא ה' אלקיך לשמע אל בלעם (פרשת בלק כ"ג ו') ורצה לומר לא תפנה אל האובות היינו תאוות ורצונות של שקר, ואל הידענים: רצה לומר שלא תרצה לידע כל עניני העולם הזה רק תמים תהיה עם ה' אלקיך. (רביד הזהב)

היו פגומין המעשים ואחר כן עזר השי"ת דאכשר דרא להראות שכן הוא התנהגות העולם, וזהו בראשית רצה לומר בהתחלה ברא אלקים לשון קשה תקיף ואחר כן שיתף עמו מדת הרחמים כמו שכתוב: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושממים. (פרשת בראשית ב' ד') והבין. (רביד הזהב)

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלקים התהלך נח (פרשת נח ו' ט') פירש"י: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח: כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי: לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום. ומקשים מפרשי התורה היאך שייך דורשין לגנאי על צדיק תמים כזה? יש לומר דהנה איתא דאדרבא ק"ך שנה צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא. (מסכת כתובות ק"ה:) ונראה מדבריהם ז"ל דפשוטי בני אדם אוהבין משבחין לצדיק אשר אינו מוכיח אותם ודורשין לשבח, והנה בנח איתא ב' דעות דיעה אחד איתא בזוה"ק דלא הוכיח אותם על כן היה צריך להסתיר אותו בתיבה מפני הקטרוג, ודעה אחד איתא דאדרבא ק"ך שנה שבנה התיבה היה כדי להוכיח אותם הודיע להם שיביא הקב"ה המבול, ועל כל נראה לי בדרך הלצה: יש דורשין לשבח רצה לומר שהו משבחין אותו על שלא היה מוכיח אותם וכמו שאמרי חז"ל האי צורבא מרבנן וכו' והדורשין לגנאי שהיו שונאין אותו על שהיה מוכיח אותם, על כן לא קשה מה שמזכיר התורה הדורשין לגנאי כיון שעל פי האמת הוא שבח, כן נראה לי בדרך הלצה. (רביד הזהב)

יט אלול תרמ"ה

רבי זאב נחום ב"ר אהרן זי"ע בעל אגודת אזור מביאלא

רבינו הרה"ק רבי זאב נחום בורנשטיין אב"ד ור"מ ביאלא בעל אגודת אזור זי"ע נולד בשנת תקפ"א בעיר שטקוטשין סמוך לקילץ לאביו הגה"ק ר' אהרן בורנשטיין משטצקאצין זי"ע מצאצאי הגה"ק רבינו משה איסרליש מקראקא בעל הרמ"א זי"ע והגה"ק רבינו שבתאי הכהן בעל הש"ך זי"ע

זי"ע ואחרי הסתלקותו כ"ב שבט תרי"ט, נסע להרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע ואחרי הסתלקותו בכ"ג אלול תרכ"ו המשיך לנסוע להרה"ק ר' העניך מאלכסנדר זי"ע ולאחר הסתלקותו קיבל עליו את מרות בנו הגה"ק ר' אברהם מסוכטשוב האבני נזר זי"ע ונסע אליו כחסיד לכל דבר,

ובפעם ראשונה שבה לבנו סירב בנו האבני נזר לשבת בראש השולחן וראה לפנות מקומו לאביו, אך רבינו סירב, ובסופו של דבר הציבו שתי כסאות ושניהם ישבו בראש, חסידים שבאותו זמן אמרו שקשה לתאר את גודל ההכנעה שהיתה לבנו ובאזיה ביטול היה יושב לפניו בשולחן הטהור, ואין לתאר גודל הכיבוד שהיה האבני נזר זי"ע מכבד את אביו.

סיפר הרה"ק ר' יצחק מנחם בורנשטיין משעלדיץ זי"ע: רבינו היה נוהג עלמנו שנים רבות ליקח אתרוג במולאי יום הכיפורים בבוואו מצית הכנסת עוד קודם הבדלה, ולא הביט כלל על האתרוג אלא לקח ממנו אתרוגים אחד מכוסה עדיין בצלילתו, והניחו בקופסא סתום ופתחו ביום סוכות בבוקר, והיה תמיד האתרוג שלו הדר ויפה יותר מכל האתרוגים שבעיר, והיה גם גביר אחד ששילם לו חמשים ר"כ עבור אתרוג יפה והדר מאוד בכל שנה ושנה, ובכל זאת היה האתרוג הסתום של רבינו יותר משלו, ואחר כך איהו שנים קודם פטירתו חזר מהנהגתו זו, וברר לעצמו אתרוג ככל אנשים, ובהיותו שליח בקשתיו שיאמר לי טעמו וכוונתו מתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? ועוד הלא באמת היה המטרה בסנה אולי לא יהיה כשר ולא יוכל לבדך עליו, ולא רצה רבינו להשיבו דבר, אך אחר בקשות רבות וגעגועים אמר לי שהא פשוט: כי חלקים עשה את האדם ישר ואם כן אם מונח דבר טוב ורע מדוע ומהיכי תיתי יקח האיש את הרע, אך בעונות מקלקלן את האברים על כן הוד נוגע בהרע, אבל מולאי יום הכיפורים שצבר נמחלו העוונות שוב בטה יקח האדם הטוב ולא תגע היד בהרע, אבל בסוף ימיו היה ירא לעשות כן כי צננה האחרונה אי אפשר שיהיה סליחות העונות בשלימות לגמרי, שאל כן לא היה אפשר לפטור מן העולם, ואחר שאין הסליחה כראוי שוב יכול ליגע בידו באתרוג שאינו כשר או הדר ויש חשש סכנה להמורה, ועוד הלך עד היום האחרון לריד אדם לעבוד הש"ת בצורה ועבודה, ואם ידע על ידי זה שלא לקח האתרוג הטוב שיפטור בשנה ההיא לא יהיה דעתו כלולה ולא יעבוד העבודה כראוי, לכן הפסיק מזה. (אביר הרועים)

כשלושים שנה ישב רבינו על כסא הרבנות בביאלא ועד יומו האחרון ניהל ברמה את רבנותו ואת ישיבתו והרבין בה תורה וקדושה, בקיץ בשנת תרמ"ה נחלש וכוחותיו הלכו ואזלו, וביום ראשון י"ט אלול תרמ"ה נתבקש לייצגה של מעלה כשהוא בן ס"ד שנים, ונטמן בעיר ביאלא וההל הוקם על קברו. והספירו אותו כמה רבנים גדולים ובראשם בנו הבעל אבני נזר זי"ע, ואמר בתוך הספירו מדברי הזוה"ק בהסתלקות הרשב"י שאמרו שהופעה הוא לעפר שקבלה גוף קדוש כזה, כלשון כמה העזה וכו' ולכאורה איזה חופפה הוא, הא ארצה הארץ עושה טובה להגוף שמקבלתו לכלות את הגוף וישאר רק הרוחניות הנשמה הקדושה? ומה דוקא ברבן שמעון בר יוחאי, ולא אמרו כן בתנאים ואמוראים אחרים כלשון כזה? אכן רשב"י שיצב י"ג שנים במערה בזוהר בעפרה וכך היה מודרך כל כך שלא הורג עוד לעפרא, כן אבי מו"ר עטרת ראשי הקדוש וטהור, איננו רייד להודרך מעפרא כי הוא רק עור ועצמות ממש בלא בשר וגוף, משקידתו בתורה לילה כיום יאיר לו עם תלמידים, מעודו ועד וקנה ושיבה, ועליו יאמר וי להאי שפרעא דבלי בארעא. (אור פני יצחק)

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם מסוכטשוב בעל אבני נזר זי"ע והרה"ק ר' מאיר בורנשטיין זי"ע

וצותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדוש וטהור, ומלבד גדול חכמותו בתורה, עוד היה דקתה להפליא, מדת בטיין שהיה לו לא יוכל לזייא, וגם היה מלומד בנסים.

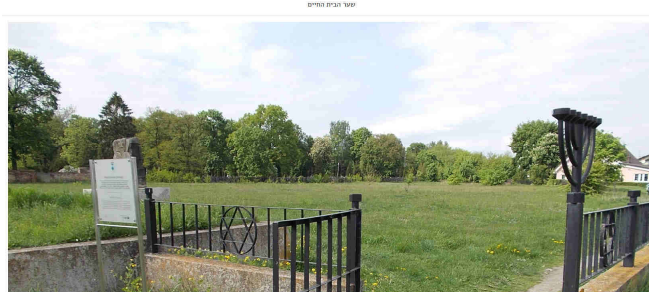
בזעיותו למד רבינו אלל הגה"ק ר' שלום כבי הכהן אב"ד זגערניץ זי"ע

ובשנת תקל"ז נשא להרבנית האדוקה מרת דאבריש ע"ה בתו של הגביר הרה"ח ר' מרדכי כבי ערליך מבענדין ז"ל, (וכידוע שהרבנית דאבריש ע"ה זכתה לגילוי אליהו ז"ל) ונתיישב עם בבענדין והיה סמוך על שולחן חותנו, בבענדין פתח את ישיבתו שהיה לבית יוצר לתלמידי חכמים מופלגים, והיה אומר שיעורים מדי יום ביומו ובשבתות וימים טובים, וכן השפיע בתלמידיו תורה ויראת שמים וחסידות,

באזיה זמן לאחרי נישואיו לא נתכרך בזש"ק נסע רבינו להרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע ונתן לו פתקה, וכשנסע הרה"ק מלעלוב ללובלין לקח עמו את הפתקה, ונתן את הפתקה להרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, כשקרא הרה"ק החוזה זי"ע את הפתקה אמר: א ווא וואס א גדולה סיווארט דעם איד, (ואמר על זה הרה"ק האבני נזר: זיי האבען געמיינט אז איד וועל אויסוואקסן א לייט)

וכמו כן הגיש רבינו בקשה שיפקד בזרע של קיימא להרה"ק ר' מנחם מענדל מקואק זי"ע וסיפר שהרה"ק מקואק זי"ע התחיל לקרוא השם ושאל את רבינו מי הוא האב"ד. ענה רבינו שאמו האמה

לו שזה היה דודו תלמיד חכם. ושוב שאל מי ה'נחום? והרה"ק מקואק בעצמו ענה אולי הר"ר נחום מפשדבור זי"ע? כן נכון. ואחר כך קרא גם האשה לדאבריש, והתעמק לערך שעה. ובירך את רבינו ובאותה שנה בשנת תקל"ט נולד בנו למזל טוב הרה"ק ר' אברהם מסוכטשוב בעל אבני נזר זי"ע הנודע בשם העילוי מאלקאס.

סיפר בשם הרה"ק מקואק זי"ע שגילה פעם אחת למה זכה רבינו לכן כזה, מפני שפ"א צפורים אירע בעולם דבר גורא שכל האדוקים והלומדים היו טרודים כולם בשעה אחת במאות היום של פורים, ולא היה נמאף בכל העולם שום א' שילמוד אז בשעה ההיא, זולת רבינו היה יושב ולומד ונשמע קולו במרום, והיה רעש בשמים מזה כי אלמלא הוא כח העולם כולו עומד בשעה ההוא בלי עסק התורה הק' למטה על כן ניתן לרבינו משמים מתנה זו שיהיה לו בן הזה הגה"ק האבני נזר זי"ע השך התורה והיראה שיאיר את פני העולם כולו בצור תורתו וקדושתו וטהרתו ויגלה בה עמיקתה ומסתרתה.

וסיפר פעם אחת ביום הכפורים שלח רבינו את בנו הר"ר אברהם מצית הכנסת לביתו לאכול ולשתות כדרך תינוקות. משחרר לבית הכנסת שאל אותו רבינו: אכלתה השיב התינוק: הן. שוב שאל אותו רבינו: קידשת קידוש היום? השיב בנו: לא. שאל אותו רבינו: מה טעם? מחזיר לו בנו: הם דברים כפשוטם, מפני מה קטנים מקדשים קידוש היום בשבת וביו"ט? כדי לחנכם במצוות, והיה גילוי בהן לכשיגדלו, ילא יום כפורים שאסור באכילה ושתיה, ואין קידוש היום נוהג בו, אם כן אין בו לין חינוך. (ויקהל משה)

בשנת תרי"ע עבר רבינו להתגורר בעיר אלקאס בתור אב"ד אס, ובשנת תרט"ו קיבל את הרבנות בביאלא ע"י השפעת רבו מובהק הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת קאקא זי"ע ושם הרחיב גבולו בתלמידים שייצבו המפורסמת. היה מגדולי חסידיו ומקורביו וכן מחותנו של הרה"ק מקאקא

מאמירותיו הקדושים

פעם אחת שאל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקואק זי"ע את רבינו אם יש לו פרנסה? והשיב לו בזה הלשון: גישט קשה, ושאלו הרה"ק מקאקא בזה"ל: וואס טייטש? כי ידע שרבינו אין לו, והשיב לו רבינו בזה הלשון: איך האב א טבע אז אויף דעם וואס איז געוועזען איז מיר גישט קיין חילוק, און אויף דעם וואס וועט זיין קאן דאך השי"ת העלפין. (אביר הרועים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן ג"י

יט אלול תרל"ד

רבי משולם פייבוש ב"ר נפתלי הירץ מברעזאן

רבינו הרה"ק ר' משולם שרגא פייבוש מברעזאן זיע"א נולד קודם שנת תקע"ט, לאביו הרה"ק ר' נפתלי הירץ אב"ד ברעזאן זיע"א

בהגיע לפרקו נשא את ז' הרבנית האדקנית מרת חנה ע"ה בת הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א.

עד מהרה התפרסם רבינו בקדושתו ואהבתו לכל איש מישראל, כפי שבנו מ"מ הרה"ק ר' ליבוש זיע"א כותב בהקדמתו לספרו של רבינו "שפת אמת" וז"ל: סוב"ר הרזי"ם חכם חרשים, ידיד ה' וידיד אנשים, חכם מקובל אלוקי נבון לחשים, בזינא קדישא דחילא ופרישא כקש"ת משולם שרגא פייבוש זאוק"ל, לדיק חסיד ועניו, וחכמת אדם תאיר פניו לקבל כל אדם בסבר פנים יפות בנועם שיחתו, האיר מחשכים, ונשמע קולו צבואו לדבר בקודש ורבים מישיני אדמת עפר אולת הקיץ לחיי עולם בקול תפילתו, כל השומע אותו אף אם אבן הוא נימוח וכחך כליותיו הפליח, ורוח חיים בקרבו הפיח, עד כאן לשונו, כאשר מכל שורה יכולים ללמוד רבות ממעלותיו של רבינו זיע"א.

רבינו היה מופלא בענוותנותו עד למאוד, וכאשר לפעמים הגידו לדקתו ותהלתו בסוד עדת ישרים, הרגיש מיד ברוח קדשו שמדברים ממנו, ומיד בא מחדרו ויאו להפסיק הדברים.

רבות היה נוסע להסתופף בכל לדיקי דורו, אבל ביותר הרבה להסתופף בכל חותנו הגדול זיע"א שמילא אותו ברוח אלקים כראוי וכיאות. כי עזה היתה אהבתו אליו והיה מחבבו תמיד בחבה יתירה, כי החזיקו לאיש אמת, וכפי שאמר פעם חותנו לאנשיו, אם תראו ללמוד מדה אמת תלמדו מחתני זה, כי הוא איש אמת.

חיבה יתירה נודעת לו מחותנו, שנתן לו את התפילין שהיו לו בירוסה מחותנו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א.

הגדיל חתנו עשות כאשר נתן לו סמיכה. כפי שכותב בנו ר' ליבוש בהקדמתו לספרו של אביו, וזלה"ק: אאמו"ר נסמך מאת אריות שבחבורה בעלי אספקלריה המאירה מאת חותנו הדיק הקדוש מו"ה ישעיה אשר זללה"ה נשמתו באור החיים כרורה, ובעודו רך בשנים ניתן לו הסכמה ממנו שיכתוב ידו לה' מה שחידש בתורה הטהורה בתדירא, אף כי הוא היה מקפיד על זה והזהיר באזהרה, וגם הוא בעצמו בסוף ימיו תורת אלקיו בלבו עזרה ולא בשרסם בקהל רב בין ראשי יושבי שורה, ובכל זאת כאשר נודע לו מכתבים של אאמו"ר ז"ל אחר דרישה וחקירה לאמי הרבנית והאדיקת הוא בתו היחידה והיקרה מרת חנה תחיה, אמר, יכתוב יכתוב ידו לה' בתורה הקדושה בראשית ברא.

ביום י"ט אלול תרל"ד עלתה נשמתו הטהורה השמימה, ומנו"כ בעיר ברעזאן. בפטירתו כוה שלא ינעלו את אהלו וכשם שביתו היה פתוח לכל, כך יוכל כל אחד להתפלל על כיוון הקדוש כל זמן שיראה.

זרעו אחריו: בנו מ"מ הרה"ק ר' אברהם זרח אריה יודא ליבוש זיע"א מבערזאן מח"ס אמרי יהודה.

גם היה לו בחור בשם ישעי' אשר שנפטר בן טו"ב שנים בשנת תרכ"ז.

כ אלול תרל"ד

רבי יצחק ב"ר אלימלך זי"ע הנקרא ר' איציקל בראדער מבראד

רבינו הרה"ק רבי יצחק רובין מבראד הנקרא ר' איציקל בראדער זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אלימלך אב"ד סאקאלאו זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ בעל אור ישע זי"ע בן הצדיק נסתר הגה"צ ר' אליעזר ליפמאן ז"ל

רבינו היה לדיק יסוד עולם חסיד מפורסם.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת איילדיל ע"ה בת הרה"ק ר' שלום רוקח בעל הגר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אור הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המהולל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע, והגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע

שנפתח לחוד סוכותו, והיה שולח לה את הד' מינים שלו לברך עליהם, אף על פי שאכל הרה"ק מאלנו לא היו הגשים יושבים הסוכה, ולא נטלו ד' מינים כדעת החכם צבי ז"ל כידוע.

פעם אחת היה אלכלה אחד שהרופים החיאשו משתי ריאותיו, באמרם שכלו לגמרי, אמרה היא שאכל צביה בל פעם איש כזה, ואמר צביה הקדוש: שאין כח לרופאים לומר שכלו ריאותיו, ואפילו אם לרקו דבריהם, מי שאמר שצריכים ריאה כדי לחיות, יאמר לפלוני לחיות בלי ריאות, ופלוני נתרפא, וגם זה האיש נתרפא כלי. (באהלי לדיקים)

ופעם אחת הזכיר לפניו חולה שהרופא אמר שריאותו נבקעה וח"ו לא יחיה, אמרה היא שהרופא עם הארץ ואינו יודע, לכל זמן שלא ניקב עד הסמפונות אינה טריפה, ונתרפא. (שחן זקנים)

הרה"ק ר' אלטר אייכענשטיין מירטרטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה יעקב מסטריא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל ליקוטי תורה זי"ע נשא את הרבנית הצדיקה מרת מלכה דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יהושע הלוי ראזענפעלד מקאמינקא זי"ע בן הקלון והחסיד הרה"ק שלום מקאמינקא זי"ע בן הקלון והחסיד הרה"ק ר' יעקב יוסף ראזענפעלד מראווא זי"ע. החתונה נתיימה בקאמינקא בערך בשנת תרכ"ח, ורקו של החתן הרה"ק מזידיטשוב בל להשתתף בשמחת נכדו, צעת שהסחובצה הכלה סביב החתן כנהוג ז"פ, עמד עם הרה"ק מזידיטשוב וניגן את נוסח העבודה של מוסף דיוס הקדוש ובעת הזוית הדם על הפרוכתו ואמר אחת ואחת אחת ושחים וכ"ץ על כל סיבות שעשה, ניגן הרה"ק מזידיטשוב את סדר העבודה בניגון שהיה מנגן דיוס הכיפורים, בסיבוב הרביעי נפלה הכלה בחלשות ל"ע מרוב אימה, נתפחד צביה הרה"ק מקאמינקא

די אלטע שול אין בראד

ואיפך רבינו שהיה פעם אחת בשולחן הטור של חותנו שלום זי"ע, והשר שלום אמר תורה בסתרי הקבלה, שלא היה מי מן היושבים שם שיבינו את הדברים, והיה רבינו מתמה בלבו על חותנו, מדוע יאמר ברבים תורה שאין אחד מהמסובים מציון, ואכר כן אמר הרה"ק מצעלזא: שמלאכים ושרפים השתוקקו שיגיד הדיבורים האלו להעולם, והיה כל זה בעיניו לפלא. אחר הסעודה נכנסו הבנים והמקורבים אל הרה"ק מצעלזא, ואמר עוד הפעם שמלאכים ושרפים השתוקקו שיאמר דיבורים הללו, אמר רבינו לגיסיו שעמדו שם: אינו מבין למה לריך לומר התורות לפני העולם שאינם מציינים, אם המלאכים משתוקקים לזה יכול לאומרו בינו לבין עצמו? ושאלו לו חותנו הקדוש מה שאמר? וחזר רבינו על דבריו, ואמר שאינו מתכוון ח"ו להקשות אלא שרואה לבין

הנהגות? אמר לו השר שלום: ר' אייזיקל, הדיבורים האלו הם טובה להעולם, אף על פי שאין מציינים מה שאני אומר אלא שומעים איך שיאלו מפי. (זרעא קדישא)

ונכון לז"ן: גם הצדיקה מרת איילדיל ע"ה הייתה מפורסמת בצדקתה, ורבים באו להתברך מפיה כאחד מגדולי הצדיקים.

ואיפך שבשנת תרי"ב נחלה השר שלום זי"ע וקרא לכל בניו ואמר להם: איהר זאלט וויסען דאס מין איידעלע איז ביי מיר פארעכנט ווי אז זעהן. (כתבי ז"ל הערצבערג ז"ל מצבאלטימאר)

הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע סיפר לבן בנה הרה"ק ר' פייוויש מייאברוב הי"ד זי"ע צבי"ל: פארצייטענס איז געוועהן אז ערליכע וועלט, ולא נתנו לבת ירושה בין הבנים, וכשנחלק אב"ד הרה"ק מהר"ש מצעלזא, נתנו לבתו הרבנית הצדיקה מאלעסקא איזה חפצים מאביה, אבער דער טאטע הרה"ק ר' יהושע מצעלזא זי"ע הנקרא דער מיטעלער רבי מיסד חברה מחזיקי הדת, האט געזאגט: דער טאטע (השר שלום) האט דאך געזאגט אז מין איידעלע פעלט נאר אז ספאדיק מיט אז שטעקען להיות רבי, אל כן כוחה יפה כבן, ונתנו לה ירושה שזה עשה עם שאר הבנים.

ובחלקה של הצדיקה איילדיל ע"ה נפל הרבה חפצים מאביה הקדוש, מנורה של חנוכה מאביה הקדוש, הלייכטער של שבת קודש מאמה הצדיקה מרת מלכה ע"ה, והשלחן שהיה צביה הק' לומר עליו ולוקח קוויטלעך, והואזנט זייגער של צביה הקדוש.

כשהיתה חולנית ל"ע נסעה להיות אלכל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלנו זי"ע, והיתה אלכלו בימי חג הסוכות, הרה"ק מאלנו צביה לבנות עבודה סוכה קטנה עם הלון

ואמר: מחותן לעבן, וואס האט איהר געטוהן? ענה הרה"ק מזידיטשוב: ס'וועט זין אז הפסק, אבער שפעטער וועט גוט זיין, וכוונתו על ימי חייה של הכלה, ואכן אחרי החתונה לא נפקדו דש"ק למשך י"ז שנים ל"ע. הרה"ק ר' אלטר חזונו נשארו להיות סמוכים על שולחנו של הרה"ק מקאמינקא כל השנים הללו. פעם אחת באה לקאמינקא הרבנית הצדיקה אשת רבינו, הלכו כל העם אליה בפיתקאות כמו לדיק מפורסם, וכיון שהיתה מוחזקת ומלומדת ציינסים לווה הרה"ק מקאמינקא ושהיה חתן גיסו של הרה"ק מצעלזא זי"ע לבתו הצדיקה מלכה דבורה הג"ל שהלך אליה להזכיר את עצמה, וכן עשה, אמרה לה הרבנית: עה ביי אונז אין די פאמיליע איז דאס נישט געווען, היינו שאכלנו לא אירע דבר כזה שלא יהיו נפקדים! כשהזרה לצביה וסיפרה לו את דבייה, אמר בחרדה: וואו קומט אז בעלזער רב'ס טאכטער אזא ווארט, לומר פאמיליע, בלשון אשכנז ולא משפחה כנהוג מקדמת דנא, לא עברה ימים מועטים ונפקדה דש"ק והולידה בת, ועוד אחר כן בן. (זרעא קדישא)

נכתב לגנני מרומים כ' אלול שנת תרל"ד ומנוחתו כבוד בבית החיים בראד.

ביום א' י"ד כסלו בשנת תרמ"ו נפטרה זוגתו ומנוחתה כבוד בק"ק בראד.

נשארו אחריו בניו הקדושים: הרה"ק ר' נפתלי צבי מראדיכאו זי"ע, הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מסערענט זי"ע הרה"ק ר' אלימלך מייאברוב זי"ע, חתנו הרה"ק ר' מאיר מאשקאוויטש משאץ זי"ע, חתנו הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל שפירא מראדיכאו זי"ע והרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר רוקח מרעדים זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כ אלול תשנ"ו

רבי משה אריה ב"ר ישראל גאב"ד ירושלים בעל עטרת יהושע

רבינו הרה"ק רבי משה ארי' פריינד גאב"ד ירושלים עדה החרדית בעל עטרת יהושע זי"ע נולד בשנת תרס"ד לאביו הרה"ק ר' ישראל פריינד אב"ד הוניאד זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד אב"ד נאסאד זי"ע

טובה שנולד לאחד בן, או שעושיין שידוך וכדומה היה שך ושמה מאוד, וראו שקדבר זה הוא אלולו כמו שמחתו, וכמו כן כשהביאו לו ילד לבכר השתעשע בהילול כבן שלו.

בשנת תשכ"ט נבחר לכהן כחבר בבית דין לדה העדה החרדית ירושלים, ובשנת תשל"ט נתמנה כראב"ד, ואחר פטירת הגה"ק ר' יצחק יעקב ווייס בעל מנחת יצחק גאב"ד ירושלים זי"ע נתעטר רבינו בעטרת הרבנות של ירושלים.

וספר שפעם אחת נתן לו אחד מקל של כסף במתנה, אמר רבינו להרבניתי: שהוא בוש בזה שאינו יאות לאדם פשט להלוך במטה של כסף, הישצה לו הרבניתי: הלא כל הרבנים מהבית דין הולכים במקלות של כסף? ענה רבינו בפשטות ובצבירת לבו: להם להרבנים בודאי ראוי ויאורת להלוך במטע של כסף מפני שהם אנשים גדולים, אבל אני באמת איני יודע למה בחרו בי לשמש בתורת האב"ד, הלא המה גדולים וטובים ממנו, אלף שמזלי גרם לי שצחרו בי על אף שהם גדולים יותר ממנו.

בשנה האחרונה לימי חייו בעת רעוא דרעוין כשאמר הפסוק שמע ישראל משך זמן רב בחיבת אחד, וביומו האחרון י"ט אלול קרא קריאת שמע הרבה פעמים בזה אחר זה, ובכל פעם קרא קריאת שמע מלה במלה בקול בהיר, אפשר עשירים פעמים.

נכתב לגנזי מרומים כ' אלול בשנת תשנ"ו ומנו"כ בהר הזיתים..

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו עבד ה' במסירת נפש ממש, היה גאון ולדיק אמת קדוש וטהור גדול בתורה וחסידות אוהב שלום ורוך שלום, ענוותן גדול וספל בכך, שכל ראויו יכירון ויעודין על זה, שהכניע עצמו לכל אדם אף לאנשים פשוטים, לדיבורו היה תמיד בנחת וברוב הכנעה מלאים חן, ופניו הפיקו נוגה מאירים כספירים בקדושה וטהרה, ורבים בלו אליו רק לשבוע מזיוו תואר קלסתר פניו הק'.

מדריגותיו בענוה ושלמות רוח היה עד להפליא. פעם אחת בקש אחד שיחזק אותו בדברים, ענה רבינו: אני רצין לעצמי גם כן דברי התחזקות, אין לי כלום. וכמו כן סיפר שאחד בקש מאתו שיבדק לו בתורה ויראת שמים: ענה רבינו במריכות ובשלמות רוח: היו ראוי שאתה תבדק אותי שאני יהיה ירא שמים! ופעם אחת ביקש אחד מאתו שיתן לו התרת הוראה, אח"כ התגלגל רבינו ואמר: כל אחד רואה מאתי הוראה והסכמות, איני יודע מה רואים ממני, הלא אני לא הדפסתי אפילו ספר אחד.

בגיל צעיר יצרפו רבינו להנהיג ישיבתו בהוניאד, גם שימש בהוראה אלף זקנו שאירפו לדין תורה בהיותו רק בן שמונה עשרה שנה, וכשגלגלו יצב הגה"ק ר' אברהם שלמה הכהן כ"ז אב"ד ריסקווא זי"ע שהיה ידוע כאחד המומחים הגדולים בעולם בדיני ממנות.

רבינו שמש כראש הישיבה צעיר סאטמאר בשיבתו של רבו מובהק הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר זי"ע,

בשנת תש"ד הוגלה לאושוויץ ושם שיכל אשת נעוריו ושמונת ילדיהם, כל משך שהותו במחנות השתלשל שלא לחלל את השבת קודש ולא להגעל במאכלות אסורות עד כדי מסירת נפש, הוא גם הרבה ללמוד תורה בעל פה.

אחר השחרור חזר לעיר סאטמאר והחל בשיקומה של הקהילה תחת הנהגתו פרחה הקהילה והפכה לשם דבר בצרף רומניא כולה,

כשיד הקומוניסטים גזרה ברומניה עזב את המדינה ובשנת תשי"א השתקע בירושלים עינה"ק.

היה נערץ ונקדש אלף כל בית ישראל בהיותו סמל של קדושת ישראל ולוחם מלחמתה של תורה מתוך ענוה יתירה.

אוהדי בית סאטמאר וגם הרבה מיקירי ירושלים שמוהו עליהם לראש, כשמרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זי"ע יסד את ישיבת ייטב לב בירושלים עינה"ק, נתמנה רבינו כראש הישיבה, בה הרביץ תורה משך כארבעים שנה, ובו בזמן שימש כמורה לדק של העדה החרדית, מכל שכבות העם פנו אליו בשאלות בדבר ה' זו הלכה.

דרכו של רבינו שהיה שמה בשמחת בכל אחד ואחד כמו בשמחה שלו, כמו כן בכל צער ה' ישמרנו היה מילר לו כמו לערו, עד שהיה ממש כאב לכל אחד. כשצקרו לו בשורה

מתורתו של רבינו זי"ע

במסכת אבות: (פרק ב' משנה ח') רבי יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת. וצריך ביאור הלשון לעצמך, וגם צריך ביאור הלשון נוצרת. ואפשר לפרש על פי משל: לעבד שלמדו אותו טכסיסי מלחמה האין להתנהג במלחמה, והאין צריך לעמוד נגד השונאים העורכים אתו מלחמה, והסדר הוא כי בשעה שלומדים עם העבד אין משימים אש בתוך הכלי זיין, והיה מעשה שהיה באמצע מלחמה, ולקח העבד הכלי זיין אבל אש לא שם בתוכו, וכך היה עורך מלחמה נגד השונא, ובוודאי שהיו השונאים כובשים אותו.

והנמשל הוא כי הבורא ב"ה נתן לנו את תורתו באש שחורה על גבי אש לבנה, כדי שנלחם עם החומר שהוא היצר הרע, ואנו אומרים בכל ברכה אשר קדשנו במצותיו, קודש הוא מלשון פרישה, וכמו שפירש רש"י על הפסוק: קדושים תהיו, הו פרודים מן העריות, (פרשת קדושים י"ט ב') והכוונה היא כי על ידי המצוה שאנו עושים בחשך נמרץ ובגודל התלהבות נעשים דבוקים בפנימיות המצוה שזוהו האש לבנה, ואנו מתרחקים ומתפרשים מהחומר, ולפי גודל ההתלהבות כן הוא גם גודל הפרישות מן החומר, ובאים ע"כ להשגת הבורא ב"ה, אבל אם עושים מצוה מבלי התלהבות כמצות אנשים מלומדה, הרי הוא דומה לאותו העבד שאין שם אש בתוך הכלי זיין. וזהו שאומר התנא אם למדת תורה הרבה, שלמדת תורה וקיימת הרבה מצוות, אל תחזיק טובה לעצמך, שתחזיק זאת לעצמך הוא הגוף, כי לך נוצרת, פירוש הרי נבראת עם צורה כדי שתגביר את כח הצורה הרוחנית אל הלב ותתגבר על החומר ותהיה דבוק בצורה העליונה..

פעם אחת התנצל את עצמו איש אחד לרבינו שהוא נכשל בעונות רח"ל: אמר לו רבינו: זהו מעשה יצר הבא מעצבות ומרה שחורה, צריכים לעבוד הש"ת בשמחה ובטוב לבב.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כא אלול תקכ"ד

רבי יהונתן ב"ר נתן נטע זי"ע הנקרא רבי יונתן אייבשיץ

רבינו רשכבה"ג הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ בעל יערות דבש אב"ד דג' קהילות אה"ו: אלטונא-האמבורג-ואנסבעק זי"ע נולד בשנת תנ"ד לאביו הגה"ק ר' נתן נטע ר"ם בק"ק אייבנישיץ זי"ע, שהי' נכד מהגה"ק ר' יונה ב"ר ישעיה תאומים פרענקל מפראג בעל קקיון דיונה זי"ע. ולאמו בת הגה"ק ר' משה יצחק יהודה לייב צינג אב"ד העלישוי ופינטשוב זי"ע

ובשנת תע"ד חזר לפראג ונבחר לדרשן הקהלה ונתמנה לריש מתיבתא דמתא, ומשנת דע"ת לא פסקה ממנו ישיבה ולא חדל להרביץ תורה עד סוף ימיו, ורבים מישראל התקבצו אליו לשחות בצלמא תורתו העמוקה

ואחר הסתלקות הגה"ק ר' דוד אופנהיים אב"ד פראג זי"ע ב'ז' תשרי בשנת תל"ז, נתמנה למלאות מקומו כאב"ד פראג,

ובשנת תק"א נקרא לשמש כאב"ד בקהילת מיץ שברפא במקומו של הגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא בעל פני יהושע זי"ע שעבר לפראנהפורט דמיין, וגם במיץ החזיק ישיבה גדולה,

בשנת תק"ה כשנזר גירוש ר"ל על יהודי אסטרייך, לא נח ולא שקט רבינו עד שבעה"ח נחבטל על ידו הגזירה רעה,

בשנת תק"י הוזמן לשבת על כסא הרבנות אה"ו אלטונא-האמבורג-ואנסבעק במקומו של הגה"ק ר' יחזקאל קאנלבויוג בעל כנסת יחזקאל זי"ע ובסוף שנת תק"י עבר ממיץ לאה"ו ושם המשיך לתפוס ישיבה, ושם קפץ רוגזו של הגה"ק ר' יעקב עמדין זי"ע אשר חשדו מכת ש"ץ רח"ל אודות הקמיעות שנתן ליולדות לעלור המגפה אשר פרצה בעת ההוא, ויאל ריב גדול ונורא בקרב מחנה ישראל אשר הרעיש כל העולם כולו, עד שסופרו ראו כל עמי הארץ כי שניהם נחכונו לש"ש ושאדקת הרבני עומדות לעד

סמוך לפטירתו בשנת תקכ"ב הדפיס את ספרו כרתי ופלתי על יו"ד ח"א,

נסתלק לגנוי מרומים ביום ג' כ"א אלול בשנת תקכ"ד ומנו"כ בעיר אלטונא.

נשאר אחריו ספריו הק' ה"ה: תפארת יונתן, חזי יונתן, בני אהבה, קשת יהונתן, אורים ותומים, כרתי ופלתי, אהבת יהותן, יערות דבש.

ביתו של רבינו זי"ע עבדה משרתת במשך שנים רבות ואחר הסתלקתו סיפרה ב' דברים מרבינו. א. שהגם שעבדה אצלו שנים הרבה מ"מ לא ראה אותה ולא הסתכל עליה אף פעם. ב. שבכל לילה בשעת חלואת געה רבינו בזכיות רמות כאלו, עד שהיה דומה הדבר שזה לו הלילה האחרון לחייו.

פעם אחת בימי החורף היה בליל שבת קודש שחל תקופת טבת והרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל חידושי הרי"ם ראש שושלת גור זי"ע אכלו ליל ש"ק עם קהל החסידים הסמוכים לשלחנו הטהור, ולא אמר אז דברי תורה לפני העם כדרכו בכל ש"ק, רק סיפר כי פעם אחת שאל כומר אחד את הגה"ק רשכבה"ג הרבי ר' יונתן אייבשיץ זי"ע: הלך יש לכם היהודים עת שאינכם לומדים תורה, וחכמים כתבו כי העולם עומד על התורה, ואם כן על מה העולם עומד בשעות הללו? והשיב לו הרבי ר' יונתן זי"ע: כי מנהג ישראל תורה, וזהו בעצמו שאין לומדים אז, הוא תורה, ועל זה יש קיום העולם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מקובל חלקי גאון וחריף בתורה חכם ומוח עצום מרביץ תורה ותופס ישיבה, והיה בקי בכל החכמות, ושמו ילא בכל העולם לשם ולתפארת.

והיה מכוזב גם צעני המלכות והשרים והתווכח הרבה פעמים עם ראשי הכומרים צעני האמונה, ועשה חיל ופעל שלו נתנה הרשיון לבדו להדפיס הש"ס במדינת פיהס, שהי' אסור לפרסם מטעם הממשלה במדינה זו, ובכמה מקומות ובכמה ארצות פעל טובות גדולות לעם ישראל כי היה מכוזב גדול צעני המלכים ושרים וקובל מהם הרבה אריות הכבד, והמלך דלנעמארק כיבדוהו בתואר "בארן" והוא לא התנהג עצמו בתואר זה מעולם, ולא הזכירו ואפילו מקרוביו לא ידעו מזה עד אחר פטירתו שצנו הצעיר הגה"ק ר' בנימין וואלף זי"ע השתמש בראשונה בתואר זה.

וסיפר פעם ילא רבינו מביתו לרחוב, פגשו בו המלך ואמר לו: הרגלים לאן? השיב לו רבינו: אדוני המלך, איני יודע! כעם המלך וזה לאסרו, לאחר ששכבה חמת המלך שלח להביא את רבינו ואמר לו: מפני מה לא החזרת לי תשובה כהלכה על שאלתי? אמר לו רבינו: אדוני המלך, תשובה כהלכה החזרתי לך, אין אדם יודע להיכן רגליו מובילות אותו ועיניו הרואות שרק יאלתי מביתי על מנת ליכך לבית המדרש, ורגלי הובילו אותי לבית האסורים.

למד בישיבת הגה"ק ר' מאיר אייזנשטאט בעל פנים מאירת זי"ע בעת שהיה אב"ד בקהילת פרוסטיץ הסמוכה לאייבשיץ,

וי"ב מרחשון בשנת תס"ח נסתלק אביו הק' זי"ע,

בשנת תס"ט כשעזב רבו הבעל פנים מאירת את פרוסטיץ וחזר לארץ מולדתו פולין לק"ק שידלואווי, עזב רבינו אל דודו זקנו הגה"ק ר' אליעזר הלוי אייזננא אב"ד הלישוי זי"ע ונתגדל אצלו ושם למד עם בן רבו הגה"ק ר' יוסף בעל עדות ביוסף זי"ע.

וכשהגעו לפרקו בשנת ת"ע נשא בת הגה"ק ר' משה יצחק שפירא אב"ד בומסלא זי"ע ואחר נשואיו היה סמוך על שלחן חותנו וסייע לו בהוראת איסור והיתר, ורבינו כתב בספרו על חותנו: הוא אשר לקחני מבית אבי באשר אבי ואמי עזבוני בילדותי והוא נתן לי את בתו לאשה וגדלני והלבשני לא חסר לנפשי מאומה. ושם למד בקדושה ובטהרה על התורה ועל העבודה וימס ולילה עם החזרותא שלו,

זמן קצר אח"כ עבר לפראג לבית זקינו הגה"ק ר' אהרן יחיאל מיכל שפירא מפראג זי"ע, ושם קיבל תורה מתלמידי הגה"ק ר' אברהם ברוידא זי"ע וביניהם הגה"ק ר' יונה לאנדספר בעל מעיל צדקה זי"ע והגה"ק ר' נתנאל ווייל בעל קרבן נתנאל זי"ע, כשנתיים ישב בפראג,

ובשנת תע"ג נסע להאמבורג לבית אבי חמותו הגה"ק ר' מרדכי כהן זי"ע

בעמוד העבודה עבודה שבלב זו תפלה היה רבינו עובד ה' מאין כמותו, רבינו היה בתפלתו בעל בכי ובסוף התפלה היו מוצאים במקום מושבו כאילו מים נשפכו שם, רבינו היה אומר כי שעת התפילה בעמדו לפני ה' היא חלקו בכל עמלו. (בית יהונתן הסופר)

הגה"ק ר' צבי קינטסליכער זי"ע אבד"ק טבע, היה לפני המלחמה אב"ד בית הכנסת בעיר הערמענשטאט והיות שהיה אז זמן מלחמה היה הרבה פעמים שקבוצות אנשים דברו נייע"ס בבית הכנסת, הר"ר צבי אמר לפניו דברי מוסר, ותוך הדברים סיפר שפעם שאל גלח להגה"ק ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע הרי אפילו האומות העולם בבית תפילתם עומדים באימה ובריאה ואמאי בתי כנסיות של בני ישראל רועשים וגועשים? , ענה לו ר' יהונתן: אתם באים לפני אדון הכל כעבד לפני רבו ולכן עמידתכם הוא כעבד לפני המלך, אבל אנו הרי אנחנו בניס למקום ולכן עמידתנו הוא כבן לפני אביו. ואמר הר"ר צבי: שזה רק ללימוד זכות על ישראל, אבל באמת צריך לעמוד לפני הבורא ב"ה באימה ובריאה. ובה פירש הפסוק "בנים אתם לה' אלוקיכם" ועם כל זה "לא תגודדו" בבית הכנסת, וכדרכת ח"ל על זה (יבמות ג) לא תעשו אגודות אגודות. (פניני תורה וחסידות)

כבר נודע במקובלים כי כל אומה ואומה אין להם צלם שווה לאומה אחרת, וכן צלמא דישראל לצלמא דשאר עמין. (תפארת יונתן תצ"א)

כב אלול תרס"ו

רבי ישכר דוב בער ב"ר מרדכי זי"ע אב"ד סאטמאר

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב בער לייפער אב"ד סאטמאר, הנקרא רבי בערצי מסאטמאר זי"ע, אחי הרה"ק ר' יצחק מסאטניסלוב זי"ע, הרה"ק ר' מאיר ראזענבוים מקרעטשניף זי"ע, הרה"ק ר' ישראל יעקב מחוסט זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מלאנצוט זי"ע הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז זי"ע, נולד בשנת תר"ה לאביו הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע הנקרא ר' מרדכי'לע מנאדבורנא בן הרה"ק ר' ישכר בערטשע מנאדבורנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הגדול ראש שושלת פרעמישלאן זי"ע, ויחוסם למעלה ראש עד רבינו יעקב מקורבל בעל שו"ת מן השמים זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש אב"ד יאס זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן משה טויבש בעל שו"ת תועפות ראם וקרני ראם זי"ע בן ר' יעקב זי"ע שהיה ממשפחה מיוחסת לרבינו הגה"ק רבי יואל סירקס אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע והגה"ק המהרש"ל זי"ע והגה"ק בעל הלבוש זי"ע

עד רבינו הגה"ק רבי יוסף טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא צעל חוספות יום טוב זי"ע

וסופר שטרם נישואיו סיים רבינו שתי פעמים ש"ס, אביו הרה"ק מנאדבורנא זי"ע הכיר עליו שביעות רצון מיוחדת, וספט שלפי גודל חשיבות בנו יש בזה מעין פסג, ואמר לו: בני חביבי אם מסיימים פעם שניה את הש"ס לפני הנישואין אין מקום להתנארות. (אוהב חסד)

רבינו כיהן בהתחלה בצאכניע גאליצא, ולאחר מכן בצעליש, ובסוף ימיו לאחר הסתלק אביו בט"ו תשרי לביל ראשון של חג הסוכות בשנת תרנ"ה בעיר סאטמאר.

סיפר בנו הרה"ק ר' איתמר מבישינא זי"ע שאחד מחסידיו הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית צעלזא זי"ע היה לו משפט, וכל אל רבו מצעלזא להזכיר עצמו לישועה, אמר לו רבו: עכתי שחסע להרבי מצאכניע בענין זה, הוא גדול מאד צענינים אלו ואיך ראט דיק לו פארן וועגען דעם אוס בצאכניע רבי'ן, ער איז זייער גרוים אין דעם ועכשיו כבר אינו גר בצאכניע, וגר כעת באיזה מקום באונגארן, סע לצאכניע, וסם יתודע לך איפה הוא גר עכשיו. כן עשה האיש ונסע לרבינו וסיפר לו אודות המשפט, כתב לו רבינו על נייר אות באות מה שיטענו עבורו האדוואקאטן, ולקח האיש את הנייר, והם טענו ככל מה שהיה כתוב על הנייר, ויאל זכאי בדינו.

ואחר כך כתב מכתב לרבינו שיאל זכאי בדין, והמכתב הגיע בצלמלע השבעה מרבינו אחר הסתלקותו, והרה"ק ר' איתמר מבישינא זי"ע ענה לו במכתב, ואחר כך בא הוא בצלמלע עם פיון, ואמר אז: שאל לו מדוע לא נסע לרבינו כל השנים הללו. (שיח זקנים – עיין בספר עבודת עבודה שסיפר המעשה זו על יהושע רוקח מצעלזא, הגקרא דער מיטעלער רב זי"ע"א)

פעם שלח שר המחוז שוטרים לאמר לרבינו צפקותו שעד שגושים יום ילך רבינו מעירו, והשיב רבינו לשוטרים שיאמרו לך בשמו שהוא יסתלק קודם ממקומו, וכן היה שכתוב שבעו צא אל השך מפלה. (אוהב חסד)

נכתב לגנוז מרומים כ"ב אלול שנת תרס"ו ומנוחהו כבוד צבית החיים סאטמאר.

נשאר אחרינו בניו הקדושים כולם היו לאדמו"רים הרה"ק ר' מאיר מקליוולאנד זי"ע, הרה"ק ר' איתמר מבישינא זי"ע, הרה"ק ר' דוד מצאנא זי"ע, הרה"ק ר' אהרן משה מנאדבורנא זי"ע, הרה"ק ר' שמואל זי"ע, הרה"ק ר' יוסף מפיטסבורג, פנעסילוועניע בעל דקת יוסף זי"ע, הרה"ק ר' שלום מנדבורנא ברייטן-ביטש ניו יארק זי"ע, וחתנו הרה"ק ר' יצחק דער רויזענבוים מסאטמאר זי"ע חתנו הרה"ק ר' מאיר רויזענבוים מסאטמאר זי"ע, חתנו הרה"ק ר' יצחק לייפער זי"ע

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מאוד, צעל מפות ופעול יצועות, וידוע ומפורסם לגאון אדיר בקי ב"ש"ס ופוסקים, וכמו שהיה נחשב כמאד מגדולי החוזה בתורות הגולה, הרי בחכמת הקבלה השיג שיאים גדולים ביותר. מספרים כי פעם נזדמן ברככת עם הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס ראש שושלת ספינקא צעל אמרי יוסף זי"ע, ובכל הדרך שוחחו ביניהם וזכרו שאלות מסוככות בתורת הקבלה, ובעל אמרי יוסף חזר מספר פעמים על דבריו שנאמרו בפשטות ובענוות חן. (ראשי גולת אריאל) וחסידים רבים נהרו אליו לשמוע מפיו תורה ודבר ה', והיה אומר דברי תורה שעות ארוכות.

בהיות רבינו עדיין רך בשנים כבן שש, כבר היה לו הכח לפעול יצועות, כי פעם בעודו ילד בן שש, בא איש אחד לבית אביו הרה"ק ר' מרדכי'לע מנאדבורנא זי"ע לישועה, כי איש זה התפרנס ממכירת מתכת להממשלה, וכעת תפסו אותו השוטרים, כי פעם בזמרו מהסחורה הג"ל חסרה מן המדה כמו חצי קילא, ואסרוהו בבית הסוהר עד זמן המשפט, ועל ידי השתללות נתנו לו חופש ללכת מבית הסוהר עד זמן המשפט, שיתקיים בעוד כמה ימים, ומתיאר שישארו אותו לכמה שנים על חטא זה, כה דיבר האיש בבכי בבית ר' מרדכי'לע זי"ע, והיות שהרבי ר' מרדכי'לע לא היה אז בביתו, אמר רבינו שהיה בן שש להאיש: אם נתן לי כמה פרוטות אני מבטיחך שנתלך מהמשפט, ונתן לו כמה פרוטות, ואמר רבינו להאיש: צבא עת המשפט, תאמר אל השופט שלדעתך לא החסרת כלום מהמשקל, ושימלאו בקשתך לשקול עוד הפעם, וכן הוה. בהגיע יום המשפט, אמר האיש שזבקה בקשתו לשקול עוד הפעם כי לדעתו לא יסר כלום, ושקלו עוד הפעם וראו שהכל מכוון ואינו חסר כלום, ואחר שיאל האיש זכאי מהמשפט, בא אל הרבי ר' מרדכי'לע וסיפר ששעה כלעת בנו בערצילע ועבר הכל השלום, שאל הרה"ק ר' מרדכי'לע את רבינו: האיד עשית דבר כזה ליטול מעות מיהודי וכי מה עשית לזה? והשיב רבינו: היות שאבא לא היה אז בבית, חשבתי שאבדק את המלאך מיכאל, שבעת שישקלו השופטים המתכת יכבדו את ידו עליהם. (עבודת עבודה)

כשהגיע לפרקו נשאל לבנו של הרה"ק ר' אלעזר (לזכרו) בראגוויין מאחיפולה סטרעטין זי"ע, בן הרה"ק ר' יהודה לבי ראש שושלת מסטרעטין צעל שארית יהודה זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זאנוויל אב"ד זואלא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי פנעסעם ממדינת רוסא אב"ד נראווב זי"ע אשך כתב הרה"ק ר' דוד אלימלך יואלש מקאליש זי"ע ששמע בשם הרה"ק ר' יהודה לבי מסאטמארעטין זי"ע שאמר בשם הרה"ק ר' יצחק מדראבהיטש זי"ע שהיה פעם אחת אלל זקינו הרה"ק מרדכי שנתגלה לו מן השמים שהוא שר התורה דבורו, בן הרה"ק ר' אברהם צ"ר אברהם זי"ע דוד אחר דוד צעלי רה"ק ר' עד התנא האלוקי רבי יוחנן הסנדלר ע"ה ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ובזיווג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יהושע העשיל אייכענסטיין מחודורוב זידיטשוב זי"ע (שהיה חתנו של הרה"ק ר' אלעזר מאחיפולה זי"ע) בן הרה"ק ר' אלכסנדר סנדר יום טוב ליפא מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענסטיין מזידיטשוב צעל פירוש מהרי"א על המדרש זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכענסטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש

מתורתו של רבינו

ויאמר משה לחתנו פי יבא אלי העם לדרש אלקים. (פרשת יתרו י"ח ט"ו) כי יבא אלי אזי יפעלו שתיהם חן בחינת, העם, שיהיה להם ישועה בעיני עולם הזה, והן לדרש אלקים, שיקבלו יראת שמים. (גדולת מרדכי)

פעם אחת היה הרה"ק ר' איתמר מבישינא זי"ע במאריענבאד בט' הימים של בין המצרים, והיה שם גם הרה"ק ר' צבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע. הדרכי תשובה זי"ע עשה סיום מסכת וערך סעודה עם בשר, וכאשר ראה את הרה"ק מבישינא ביקש מאתו שגם הוא ישתתף בהסעודה, אמר לו ר' איתמר: אבי הרה"ק מסאטמאר לא היה דעתו נוחה ממה ששוישן סיום כדי לאכול בשר, והיה מפרש הפסוק: התאוו תאווה וישבו ויבשו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר.

(פרשת בהעלותך י"א ד') התאוו תאווה, מפני שמתאווים, ויאמרו, עושים סיום, ואומרים, מי יאכלנו בשר. אמר לו הדרכי תשובה: איך וועל מאכן פאר אייך פיש, אבל הרה"ק מבישינא לא רצה כלל לבוא למסיבה שאוכלין בה בשר. (שיח זקנים)

ולא ישיגוהו משיגי הגוף, פירש דהיינו כל זמן שאדם הולך אחרי תאוות עולם הזה ושקוע בצרכי גופו אי אפשר להשיג את הבורא ברוך הוא. (אוהב חסד)

כידוע המאמר שהאדם צריך ללמוד שלשה דברים מנער קטן. א) שדרכו תמיד לעשות מעשה ואינו יושב בטל אפילו רגע אחד. ב) שאם חסר לו דבר מה, אזי הוא מרים את קולו וזוכה עד שנותנים לו. ג) כל מעשיו ותנועותיו ודבוריו הוא עושה באמת ובתמים בלי שום פניה ומחשבת פסול, ועל זה אמר רבינו ומשום הכי כל מה שהתינוק עושה, נושא חן בעיני כל רואיו. (צדקת יוסף)

כב אלול תרע"ח

רבי אברהם משה ב"ר עמואל זי"ע מפשעוורז ראספשא

רבינו הרה"ק רבי אברהם משה וולטפרייד מפשעוורז ראספשא זי"ע נולד בשנת ת"ר לאביו הרה"ק ר' עמונואל מפשעוורז זי"ע בן הרה"ק ר' ישעיה וולטפרייד ראש שושלת פשעוורז זי"ע [בימיו יצא צו מטעם הממשלה כי כל איש צריך להקרא בכנוי משפחה, וכאשר שאלוהו את רבינו איזה שם לוואי יקרא משפחתו, ענה ואמר: מיין משפחה נאמען זאל זיין (שמחת עולם) "וועלטפרייד". ובנוסח אחר מספרים כשהלכו הפקידים לדרוש ממנו את כינוי היה הרה"ק ר' ישעיהו אומר באותו פרק זמן את תפילת ידיד נפש, ואמר והיתה לה שמחת עולם, ולשון שמחת עולם וועלט פרייד.] נולד בשנת תקי"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר בלאסק זי"ע בן הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד בלסק זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד הילדוסים בעל אבן השוהם וראב"ד הנובר זי"ע, ולאמו בתו של הרה"ק ר' ישראל הורביץ זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב בעל החוזה מלובלין זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אליעזר משברשין זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע

הסמוכה לפשיטריקוב, למן העת ההיא נקרא אנשי שלומו "חסידו ראספשא" ובשנת תרע"ו חזר והעתיק שוב משכנו לעיר פשעוורז, וטעמו ונימוקו עמו, כי מהאוהו הוא לשכב עם אבותיו, ואמנם לא ארכו הימים וכב"כ אלול שנת תרע"ח נסתלק לגנוי מרומים באוהל של זקינו הרה"ק ר' ישעיהו זי"ע

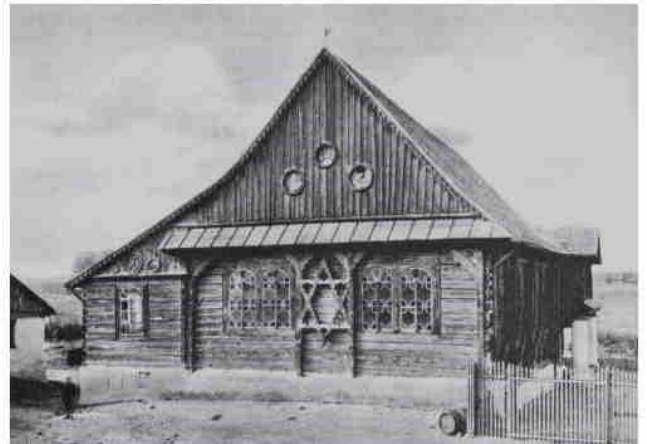
נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' שלמה זלמן הי"ד זי"ע שמילא מקומו, הרה"ק ר' עמונואל מפאצ'אניץ זי"ע, הרה"ק ר' ישעיה מקאליש זי"ע, והרה"ק ר' ישראל מראדאמסק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק הדור שחסידים למאות נסעו אליו לשמוע ממני תורה וקדושה, היה בעל עבודה גדולה ונשגבה, מופת הדור והדרו.

רבינו היה ממליץ על כנסת ישראל בהגלות המר הזה ואמר: וְיִזְדוּ שְׁמַיִם פְּלִאָה ה' אִף תִּמְוָקֶךָ פְּקַהֵל קְלָשִׁים. (תהלים פ"ט ו') שהשמים נותנים הודלה להשם יתברך על הנפלאות הבורא

בית המדרש בעיר פשעוורז

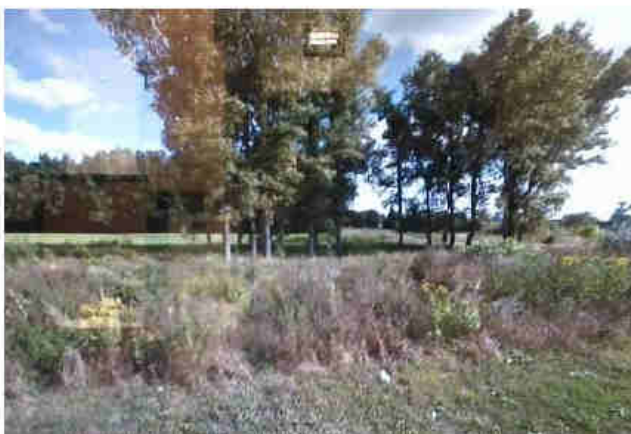
שהאמונה מחזקת אף בזמן בגלות המר הזה בקהל קדושים בעם בני ישראל.

כאשר נסתלק רבינו לגנוי מרומים בכ"ז שבט בשנת תרכ"ה, עלה רבינו למלכא כסאו, והרה"ק ר' חיים האלכזרעקשטא בעל דברי חיים מלאנו זי"ע תמן בימינו שימלא מקום אבותיו לשבת על כסא הרבנות, וכתב אגרת לאנשי פשעוורז: ואם כי עודנו רך בשנים, עוז פניו תאיר ביראה וחכמה, למרות זאת עוררו אנשי דלא מעלי מחלוקת כנגדו, ונאלץ לעזוב את העיר.

ונכון לזיין מה שאמר רבינו פעם אחת: וְיִרְחַ הַשָּׁמַיִם וְיָצֵא הַשָּׁמַיִם (קהלת א' ה') עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע (קהלת רבה) וקשה לפי זה המימרות של הגמרא גדולה סילוקו של דיוקוס כשריפת בית אלוקינו (עין מסכת ראש השנה י"ח) ולפי הג"ל מה גדולה כל כך החורבן של מיתת דיוקוס, הא בלא דיוקוס אחר לעולם? ויהאן לפרש דהנה כל אחד ואחד רואה ויודע כי בהשקיעת שמש אין דומה לזריחת שמש וחילוק גדול יש, וזה הכונה בהמימרות הג"ל אף על פי שבא דיוקוס אחר לעולם, וזרח השמש וצא השמש שהזריחה של הדיוקוס החדש הוא כמו השקיעה של דיוקוס הישן, ועיין היטב בזה.

בשנת תרמ"ה נתקבל כאב"ד בעיר סולעיאוו, וכעבור כמה שנים איוה למושב לו בעיר ראספשא

שטח הבית החיים

מתורתו של רבינו

וַיָּגֶשׁ אֵלָיו הַיְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדִבֵּר נָא עֲבֹדְךָ דְבַר בְּאֲזִי אֲדֹנָי וְאֵל יְחִיר אֲפָךְ בְּעֶבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרָעָה (פרשת ויגש מ"ד י"ח) דהנה מצינו שהתפלל משה רבינו ע"ה: וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר (פרשת ואתחנן ג' כ"ג) כוונתו היתה על עקבתא דמשיחא, אשר הדעת התורה אזי יהיה בהגלות והגשמיות מתרבה בכל יום ויום, ביקש משה רבינו ע"ה שיקבל השם יתברך מכל ישראל אז אמירה בלבד בתפלה, וזה בעת ההיא לאמר, בעקבתא דמשיחא הדיבור בתפלה לחוד יקבל הש"ת משיחא יקבל הש"ת ויהיה באזני, וכמאמר הפסוק: כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא יִבֹּן גָּדֹל לְאֱלֹקֵינוּ. (פרשת האזינו ל"ב ג') באותו הזמן האמירה בלבד יהיה בזה גדלות ה' אלקינו למען גדול הלחץ זו הדחק אשר יהיה בימים ההם.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כב אלול תרס"ג

רבי מרדכי דוב ב"ר משולם זוסיא בעל עמק שאלה מהורנסטייפל

רבינו הרה"ק רבי מרדכי דוב טערווסקי ראש שושלת הורנסטייפל בעל חיבור לטהרה זי"ע נולד בעיר הורנסטייפל יום ה' דחנוכה כ"ט כסלו בשנת ה' ת"ר לאביו הרה"ק ר' משולם זוסיא אוערבאך אב"ד טאלמיטש זי"ע בן הרה"ק ר' מיכל קרימער זי"ע בן הרה"ק ר' הערש מענדל מהניפאלי זי"ע בן הרה"ק רבי ר' משולם זוסיא מהניפאלי זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שטערנא פייגא ע"ה בתו של ר' יעקב ישראל טווערסקי מטשערקאס זי"ע בן הרה"ק המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע וחתן ר' דוב בער שניאורסאהן דער מיטעלע רבי מליבאוויטש זי"ע חתן הרה"ק ר' יעקב ישראל טעוורסקי מטשערקאס זי"ע בן הרה"ק המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע

הרופא היה רוס, ודיבר רוסית. פנה רבינו. שלא הבין כ"כ רוסית אל הסוציזם אותו בשאלה: מה אומר הרופא? מסרו לו את דבריו, אמר רבינו להם: תאמרו לו, שאם בא לפעמים יהודי עם קוויטל ואי אפשר להשיעו, אז כואב הרבה יותר, ומוכרחים ג"כ לשחקו.

פעם אחת נקרא רבינו לזקנו הרה"ק ר' יעקב ישראל טעוורסקי מטשערקאס זי"ע לבוא אליו שאל רבינו למטרת הזמנתו? אמר לו הרה"ק מטשערקאס זי"ע בוא עמי לחדרה של סבתא, נכנסו לשם, אמר זקנו זי"ע: יש לי סכסוך עם סבתא, והחלטנו שהיינו להגיע הסכסוך לפניך וככל אשר תפסוק כן יקום, וזה דבר הסכסוך: סבתא אומרת, שהיא כריכה להסתלק מן העולם קודם לי, לפי שאם תישאר אלמנה, וחסידים ודאי לא יבואו אז, לא תוכל להסתגל לחיי דידות, ואני אומר שעלי להסתלק קודם, שאם תישאר אלמן, פלג גוף לא אוכל להסתדר, ועכשיו: תפסוק אתה אנחנו סומכים עליך, אמר רבינו בחכמה: בעלם סבתא נודקת, חייה היא כאלמנה יהיו קשים יותר, אלא שמיון שדעת סבתא היא אחרת, אינני רוצה לעבור על דעת סבתא, ולכן דעתי היא שכשיגיע זמן הסתלקותך, תהיה הסתלקות שניכס בשנה אחת, וכן היה, בסיון שנת תרל"ו נסתלקה הרבנית ע"ה, ובאותה שנה נסתלק י"ג אלול הרה"ק מטשערקאס זי"ע.

רבינו נסתלק לגני מרומים במוצ"ק אור לכ"ב אלול תרס"ג בהונסטייפל אחרי ששפט את ישראל ארבעים שנה ושם חלקת מחוקק ספון.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' אהרן אלימלך שניאור זלמן מקראסנא זי"ע הרה"ק ר' חיים משה כ"ז מרחמיסטריווקא זי"ע הרה"ק ר' בנימין יהודה לייב משיקאגא זי"ע הרה"ק ר' ברוך דוד מראשקוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו נקרא בזכירתו של אברהם אבינו מרדכי על שם זקנו מטשערנאביל זי"ע ודוב ע"ש זקנו מליבאוויטש זי"ע בהיותו כבן שש נתייתם מאמו ונתגדל על ברכי זקינו הרה"ק מטשערקאס זי"ע בהיותו כבן י"ג התארס עם הרבנית הצדיקת מרת רייזל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת לאנז זי"ע. החתונה התקיימה בשנת תרט"ו בעיר הוסיאטין,

בשנת תרכ"ג הטיל עליו זקינו מטשערקאס זי"ע עול הנהגת עדת ישרון, והתחיל בהנהגת עדתו בעיר הארנסטייפל, עם פטירת זקינו מטשערקאס זי"ע ב"ג אלול בשנת תרל"ו, התקשרו אליו הרבה מחסידיו טשערקאס ונתמנה למלאות מקומו בנשיאות קופת ללכת רמבע"ג, שהיתה תחת נשיאות זקינו הק' מטשערקאס זי"ע בד בבד עם הנהגת עדתו הק',

רבינו היה איש קדוש מאוד גאון וחסיד נהג לסיים ש"ס מדי שנה בחג השבועות, ונהג ללמוד תורה בקול רם, כמו שסיפר בתו הרבנית הצדיקת מרת שרה מרים ע"ה אבי נהג ללמוד בקול רם כזה שנשמע בכל חלל הבית עד כי אמרו בלחות שאף המשרתת כבר יודעת ללמוד. כמו כן היה רבינו עניו וסבלי גדול, מפורסם כאחד מגדולי הפוסקים, והשיב להשאלים בדבר ה' זו הלכה, חיבר כמה ספרים מהם עמק שאלה, תורי זהב, חיבר לטהרה, פלא יועץ על התורה, עמק החכמה, ועוד.

הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע אמר על רבינו שאליו כריכים לנסוע כל האדמוורי"ם, לעינים וגם זקנים, הצעירים כריכים ללמוד ללכת בדרכיו הק', והזקנים יראו את עבודתו ויהביישו ממנו (מפי ספרים וספרים)

ופעם אחת היה רבינו אלל הרה"ק מטאלנא זי"ע וביקש מרבינו שישאר לשבת בשבת קודש בטאלנא, התנצל רבינו ואמר שהיות ולא היה בדעתו לישאר כאן על שבת קודש לא הביא מלבושי שבת עמו, תוך כדי ליבור נכנס לחדר יהודי זקן מעוטר בזקן לבן, והורה הרה"ק מטאלנא זי"ע לרבינו לקום לפניו, ורבינו הבין שהזקן הוא אדם נכבד מאד ומפני כבודו נהבקש לקום אך תיכף הבחין שהוא חייט ובא למדוד עבורו קאפוטע, ונשאר שם לשב"ק. לאחר השבת בעת שנסע משם אמר הרה"ק מטאלנא: יונגלייט לערענט אייך פון אים, און אלטע לייט שעס אייך פון אים.

פעם אחד חלה רבינו והרופאים החליטו שיש אורך לכרוז מקום אחד בגבו בשפוד רותח, הסכים רבינו לכך, ורופא אחד ניגש לעשות זאת. ולהרופאים יש ג' דרגות של חוס בלחות השפוד שרובים בו בגבו של חולה. אם החולה אינו מרגיש כלום בחומו של השפוד הראשון, שם הרופא שם שפוד שני בדרגת חוס גבוהה יותר, ואם גם אז אין החולה מרגיש הוא נותן שפוד שלישי בדרגה העליונה של חוס, ברם רוב החולים מרגישים כבר בשפוד הראשון. וכשנתן הרופא השפוד הראשון, סבל רבינו ושתק, חשה הרופא שדאי עדיין אינו מרגיש בהחוס, והחליף השפוד הראשון בשני, רבינו הרגיש היטב בכאב אבל מתוך סבלנותו שתק טוב ולא הוציא אף אנחה אחת מלבו, החליף הרופא שוב את השפוד השני בשלישי, ורבינו מוסיף לקבל את יסוריו בזהבה, ואינו מוציא אף הגה מפיו. נשתומם מאוד הרופא וקרא: אינני יודע אם הוא מלאך או שד!

ל"ג ריזול בת משה אהרן נ"י

כג אלול תקפ"ו

רבי אורי ב"ר פנחס השרף מסטרעליסק בעל אמרי קדוש

רבינו הרה"ק רבי אורי קלוגהויפט בעל אמרי קדוש מסטרעליסק הנקרא השרף סטרעליסק זי"ע נולד בעיר יאנוב הסמוכה ללעמבערג לאביו הרה"ק ר' פנחס זי"ע החייט מיאנוב. אמו ע"ה היתה צדיקת גדולה והרה"ק המגיד הגדול ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ניבא עליה שתוליד בן שיהיה אור המאיר לכל העולם

רבינו היה איש קדוש מאוד, לדיק יסוד עולם.

פעם אמר רבינו דכל זמן של עשה הוא הבדלה במוצ"ק המפתחות של הגיהנם הם בידו. (מיכלא לאסוחותא)

היה גדול בתורה ועבודה והיה מפורסם כפועל יצועות בקרב הארץ, ומשפיע שפע רב לכל הבאים בזילו שפע של פרנסה רבה ועשירות והיה תלמיד מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע

והרבה לנסוע לדיקוי דורו, ומליזענסק הלך לאוסטרע להרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטרע הנקרא רבי יעבי על שם ספרו זי"ע, ומשם הלך להרה"ק ר' פנחס שפירא מקארין זי"ע שהיה אז און לדיקוי הדור, אך תיכף כאשר הרה"ק מקארין זי"ע ראה את רבינו, נתן לו שלום ואמר לו כך לשלום כי אני איני הרב שלך, ואחרי כן נסע לנעשין להרה"ק ר' מרדכי הזקן מנעשין זי"ע, וזמנו הלך להרה"ק ר' משולם זושא מהאניפולי זי"ע שקירב אותו מאוד, ובשעת פטירתו ממנו בידך אותו שהשיגה לא הסתלק ממנו כל ימי חייו, ושקירוב ימלא לו רב לפי שורש נשמתו, ואז הלך לקארלין להרה"ק ר' שלמה הלוי מקרלין זי"ע, וכבש את שם מלא אותו כשאר יושב על גל אבנים ושקרוי פרימא בלע"ז על הדרך שהיה סומך לביטו, נתן הרה"ק ר' שלמה זי"ע לו שלום, ומיד נפלה עליו אימה גדולה, וזמנו הבין כי זה רבו כמו שאמרי ח"ל ומורא רבך כמורא שמים, ונשאר אצלו זמן זמנים טובא, ונעשה תלמידו המובהב, ואצלו נדבק ביותר והיה מגדולי החבדניים,

ורבו מקרלין אמר על רבינו שהוא שקול בעיניו כמו אלפי חסידים,

וכשהגיע לפרקו נשא בזיו"ר את הרבנית פריילד ע"ה בת איש י"ג ולמנו, ובזיו"ו שני נשא הרבנית האדוקה מרת בלימא ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד מקולומיזא זי"ע

ולאחר הסתלקות רבו ה' בכ"ב תמוז שנת תקנ"ג שב ללעמבערג והחל להגיד את העדה, ומשם עבר לסטרעליסק.

רבינו היה כמו אחד משרפי אש כל היום וכל הלילה מגודל פחד יראת בוראו והיה כל כך מתדבק בקונו שבכל יום ויום כשהלך לתפלת שחרית, הלך להקטין אך גיעעגין, לפטור מנחמה ודל בני צדק, כי אולי יסתלק מרוב דביקותו בהפילה. (ועשר לחאחות)

כמו כן יספר כשהיה בנו יחידו הרה"ק רבי שלמה זי"ע אחרי פטירת אביו בסאדיגורא שאל אותו הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רח"ו זי"ע לספר אמה הנגהב מאביו. סיפר הו"ו: שני בדרים היינו שקודם שהלך להתפלל תפלת שחרית היה הולך בכל יום ויום לחדר הביטול איד או געזעגנין עם הרבנית שלו ובני ביתו, כי אולי יסתלק בתפלתו מרוב דבקותו בהבורא ברוך הוא. וגם אמר להם בהתפרדו דעו כי יש אחי בביתו חיבה אחת עם כתבים ואלו הכי"ק שבתיבה הוא מרבי ומורי הרה"ק ר' שלמה מקרלין זי"ע לא ממני, ולא יתלו הודוקי תורה האלו בי.

וקול תפלתו היה נשמע כמה פרסאות בקול חזק ושאגת ארי ואפי' אבן נימם למים, ולא נח ולא שקט כל היום ממסירת נפש עד שנהנהו מגודל פחדו להתקרב אליו.

פעל פעולות רבות בעת תפלתו בעת תפלת עזרת כיבס נשמות תלמידיו, בילדותו היה רועה אצל, ובכל פעם כאשר עמד להתפלל בשדה עמד האלף על שתי גרביהם ועיניהם נשאות למעלה

פעם אחת בא רבינו לעיר אחת וכדרכו בקודש התפלל בהתלהבות עזומה ובנסירות נפש והאריך הרבה בתפלתו, אחר התפילה אמר הרב דמתא לרבינו: וכי און חושק מר לטריחה לזיבורא? הלא בר' עקיבא מלינו (מסכת ברכות ל"א) כשהתפלל עם האיבור היה מקצר ועולה מפני טוהר הכבוד, השיב לו רבינו: הלא היו לר' עקיבא עשרים וארבעה אלף תלמידים, ובודאי סהיו בתיבה על כל פנים עשרה למינו, שתפילת רבם

עזומה זהו: בשלמא בן אדם שהוא צעל גבול וצעל תכלית יש אצלו חילוק בין דבר גדול לדבר קטן, למשל דבר גדול כגון חתיכת זהב הוא חשוב אצלו ומשגיח עליו היטב שלא יאבד ממנו, ועל חתיכת כסף גם כן משגיח אצלו שההשגחה פחותה משל זהב, ועל חתיכת נחושת גם כן משגיח אצלו שפחותה משל כסף, וכן הלאה, עד שעל חתיכת קש קטנה אינו משגיח מפני קטנותו שויה, וכל זה שייך אל כל בן אדם שיש אצלו הפרש וחילוק בין דבר גדול לדבר קטן. אצל הבורא ב"ה דכולא עולמא כלא חשוב קמיה א"כ כיון שאני מאמין שאפילו כל העולם כולו כלא חשוב קמא קוב"ה ועם כל זה הוא יתבדק משגיח על העולם, א"כ מה חילוק יש בין כל העולם, תכל ויושבי בה, לבין חתיכת קש קטנה, לכיון שהקב"ה בלתי בעל תכלית, א"כ אין הפרש בין דבר גדול לקטן, דלפי גדולה ובראנו ית"ש אין ערוך אליו גם כל העולם כולו לקטן יחשב ועכ"ז משגיח עליו, א"כ משגיח גם על כל פרט שבפרטים, וא"כ מי שאינו מאמין שהקב"ה משגיח על חתיכת קש הג"ל א"כ הוא מפריד אלוף ונותן ח"ו קצבה לגדולתו יתבדק, ר"ל. וא"כ באמת אפיקורס יחשב כמו שאמר רבינו הקדוש. ובכן התחזק החסיד הזה באמונתו זו והתעמק בה מחד שמעתי ואמין באמונה שלימה בהשגחה פרטית שאפילו על חתיכת קש קטנה השי"ת משגיח. וכאשר זכה להתבוננות זו רץ בשמחה לחיביו לומר לו שזכה לבך, ופתאום רואה שגם חבירו רץ אליו, ונפגשו באמצע הדרך, וכשהתחיל לספר לחבירו שזכה להתבוננות הג"ל סיפר חבירו שגם הוא האירו עיניו בהתבוננות הג"ל וזכה להגיע לאמונה זו, ושמהו שניהם שמחה עזומה, ופתאום בא הרבי ונתן להם שלום בהארה פנים באהבה עזה וקירבם מחד וקשרם על לוח לבו הטהור. אח"כ הבינו החסידים שרבינו התפלל להקב"ה שיזכו להגיע לאמונה זו השלימה והאדרסה וההכרחית לכל דבר ישראל, כי אם לא תפלת רבינו, היתכן שברגע אחד ממש האירו לבותיהם של שניהם יהו. (דברי שלום)

ביום כ"ג אלול עלה נשמתו הטהורה בסערה לשמים בשנת תקפ"ו. ומוצא בספרים שנתבקש בישיבה של מעלה, להיות מבר"ד הגדול להלך בחומר העונשים כי ה' מליץ גדול לישראל. ומנוחתו כבוד בבית החיים בסטרעליסק.

וסיפר שבעת סתימת הגולל התחיל בנו יחידו הרה"ק רבי שלמה זי"ע לאמר קדיש אצל לא אמר יותר מד' תיבות יתגדל ויתקדש שמהי רבא ופסקה, שאל אותו הרה"ק ר' יהודה זבי מסטרעטין זי"ע למה לא יאמר יותר? ענה הו"ו: אבי הוא ערף וכבר הוא תחה כסא הכבוד, ואין טורף להעלותו. כאשר ספרו מזה להרה"ק ר' זבי הייט מזיזיטש"ב זי"ע אמר: ווי נעמט מען א זאלעק קינדער וואס זאלען ווייסען ווי זייער טאטע א"ז.

בנו יחידו הרה"ק רבי שלמה זי"ע מילא מקומו בסטרעליסק אולם לא האריך על כסא ממלכתו. אלא עד ארבע חודשים, ונתקטר בהאי קטירא ועלה השמימה ביום כ"ב טבת תקפ"ז וסיפר שאמר: איד ווייס ניטעט ווי מיקנע לעבן נאך אור טאטען.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו
אמרו בגמרא (מסכת מגילה י"ז) תפלה מנלן דתניא וכו' פירוש דח"ל מקשי: תפלה מנלן? מנין ישיג האדם כח להתפלל כראוי לפני הכבוד? ומשני: שתיא, כלומר על ידי לימוד התורה, שעל ידי לימוד התורה קודם התפלה, וזכה האדם להתפלל בלב דן וכוון. (אמרי קדוש)
רבינו זי"ע אמר טעם אשר המנהג הוא בין החסידים יראי ה' לשתות מעט י"ש ולומר "לחיים" זה לזה על כל צרה שלא תבוא, כי לחיים ביטמ"ר מנה"ג ומונה משבר ומבטל הדין.

כד אלול תרע"ח

רבי אברהם יוסף ב"ר אריה יהודה ליבוש זי"ע בעל אורה ושמחה

הרה"ק רבי אברהם יוסף מזשילין זי"ע נולד בשנת תר"א, לאביו הגה"ק ר' אריה יהודה ליבוש איגרא זצ"ל אב"ד זאליטשטיק, ולאמו בת הנגיד הר"ר צבי הירש מענדלסבורג מקאזמיר ז"ל, שהיה חתן הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע אב"ד טיסמניץ ופרעשבורג

רבינו היה גאון בנגלה ובנסתר, מקובל ועובד ה' במסירות נפש היוצאות מגדר האנושי, ונדע בתפילותיו הוהטות לשעות ארוכות ביום, עד שהגיע לקיים מאחז"ל (מסכת ברכות דף כ"א) וזוואי שיהפלב אדם כל היום, תפילותו התעוררו לבות המתפללים לבכי בכל יום פשוט כביום הכיפור.

נדד כל ימיו ממקום למקום. הוא גר בצוטוואן, בקאלאמייא, בטוראנא, בזשילין שעל שמה נתפרסם, בקאטנוב, בטשעבין, ובשנתיו האחרונות התגורר בקרקא.

וסיפר הרה"ק ר' אברהם יוסף קאליק ז"ל שגר בטריעסט שבניס זכרים לא התקיימו אצלו, ואביו הרה"ק ר' חיים יחיאל ז"ל היה רגיל לנסוע לרבינו שגר בעת ההוא בקאטנוב, והוא ואביו היו מזכירים עצמם לרבינו שיושע בזן זכר.

פעם אחת כשצא הר"ר חיים יחיאל לקאטנוב לרבינו, אמר לו רבינו: יג אלכינו אורח חשוב הרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאזשניץ זי"ע, סוואלט געווען כדאי דו זאלסט דיק פראווען ציי אים.

נכנס הוא אליו וביקש שבנו יושע בזן זכר. שאל אותו הרה"ק מקאזשניץ: סייגייט דיר שטארק און לעבען? ענה לו כן ו דבנו עזב שידוך וחשב הוא שאפשר זהו מחמת קפידת הכלה!

אמר לו הרה"ק מקאזשניץ: אם זהו נוגע כל כך בחיים שלך, אז תן לי כסום מסוים, והנני מבטיחך שיוולד לבנך זן זכר, ואמר סטום גדול מאוד.

הרה"ק חיים יחיאל נבחר לשמוע סטום כזה, ודן החולה מחדרו של הרה"ק מקאזשניץ לחדרו של רבינו, ואמר לו: הוא מבקש סטום גדול מאוד!

שאל אותו רבינו: אין לך הסכום? אמר לו הרה"ק חיים יחיאל: יש לי נכסים כסום הזה, אבל זהו כל רכוסי.

אמר לו רבינו: אם לאונך שבנך יושע בזן זכר, תן לו, אין ביכולתי להגיד לך מה תעשה.

אמר הר"ר חיים יחיאל: אם הייתי יודע שזהו מובטח מאת פראענעט, הייתי נותן.

אמר לו רבינו צה"ל: אויב ער האט דיר אנגעזאגט, בין איך זייער וערב.

חזר הר"ר חיים יחיאל להרה"ק מקאזשניץ, ואמר לו שמסכים לתת הסכום, אבל לריד לזה זמן של ג' חדשים לאסוף כסף

מנכסיו.

אמר לו הרה"ק מקאזשניץ: לא, אלא לריד אתה להביא לי את הסכום עד ליום מחר בשעה ארבע.

בלית ברירה הלך הוא ללות מידיו את המעות והביא לו את כל הסטום.

בלילה ההוא בייג' אלול בשנת תרס"ח נסתלק הרה"ק מקאזשניץ בבית רבינו ונתברר מדוע לא ראה הוא לחכות ג' חדשים ולתשע חדשים נולד זן זכר להר"ר אברהם יוסף.

אגב: רבינו נתן אחר כך במתנה להרה"ק ר' שמעון נתן נטע מלעלוב זי"ע המטה שעליה נסתלק הרה"ק ר' ירחמיאל משה זי"ע צביתו. (שיח זקנים)

נהג רבינו שבעת שהתפלל קבלת שבת לא נתן לאף אחד להיות צבית המדרש, רק עמדו לידי החלון ושמעו קול תפלתו שהיה ברשפי אש וממש נגוע בעת תפלתו, והתפלל קבלת שבת עד אשמורת הבוקר, ותפלת בריך שמייה לקח אצלו לערך שעה או יותר, ובשבת קודש במנחה העמיד עצמו להתפלל בזמנו, וטרם שאמר ואני תפילתי התחיל לומר הוזהר המוציא אש והתחיל כל כך לתוסס יותר ויותר עד קרוב ללכות הנפש, ועד שגמר תפלת מנחה של שבת קודש היה כבר קרוב לחצות לילה, וסעודת שבת או מלכה אכל ביום ראשון אחר ההארים. (אוצר ישראל)

וסיפר הגה"ק ר' שמעיה שווארץ אב"ד וועלץ סאטמאר מאנטריאל זי"ע כי בימי בחירתו גר בסעמיהאלי, ובעת ההוא

שהיה רבינו עם צבית הרה"ק ר' חיים ציערמאן ז"ל ראה"ק דס, וראה שאמירת בריך שמייה נמשכה אצלו שעה וחצי כי רבינו התעמק במתשבותיו בזמן ארוך ברציפות. (עבודת עבודה)

וכמו כן סיפר הרה"ק ר' מרדכי אבי שמערלער ז"ל שהיה פעם אחת משובתי שבת קודש אצל רבינו, ובשבת קודש התפלל מהבוקר ועד הערב, ודרכו היה להתפלל בחדר מיוחד בתוך הבית המדרש, ורק לקריאת התורה יצא מחדרו לבית המדרש.

וסיפר שרבינו האריך צריך שמייה

בפתחת הארון שעה ורבע, והיה עם קהל רב מאוד, גם כשסיים או שבעים אורחים שבאו אליו לשבת קודש, וכל הקהל הזה עמדו משני האדמים על יד הארון קודש, ובוכים ומתוודים בתשובה ממש כיום הכיפורים, ופחד רב שרר באותה שעה שאי אפשר לתארו. (רזא לעובדא)

בימי נעוריו נתגלגל אצל דודו הגה"ק ר' משולם ישכר הלוי הארויז זי"ע אב"ד סטאניסלאוו בעל שו"ת 'צר ליואי', ונתפרסם לעילוי וחריו. אחר כך היה תלמיד מובהק מהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת אלנו בעל דברי חיים זי"ע שכבדוהו עד למאור.

פעם נסע רבינו להרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משיאווא זי"ע, ואמר הרה"ק משיאווא זי"ע על רבינו: די וועלט איז נישט ווערד א דעם לדיק, האט מען אים פארדרייט די זמנים.

כידוע ישב רבינו בשולחנו הטהור של הרה"ק משיאווא זי"ע בליל שבת קודש והחזיק עדיין קורס קבלת שבת, ובשנתו לו הבעל דברי יחזקאל שריים ארזם רבינו לאכול אחר כך, ואף שידע מזה הדברי יחזקאל, כידוע שהיה מקפיד מאוד לקיים דברי האו"ע כפשוטן עם כל זה לא אמר כלום. (אוצר ישראל)

נהג שעל חג הפסח אפה בית מלא עם מצות וחילוקם לעניים, וכמו כן שלח הרבה מעות לעניי ארץ ישראל. (אוצר ישראל)

חתנו של רבינו בצו"ש היה הרה"ק רבי מרדכי'ע מנדבורנא זי"ע, שהתבטא עליו: שאינו יכול לפעול עבורו שיושע בבנים, כי יכול הוא לפעול רק עבור בני אדם, אבל לא בשבילו שאינו בגדר אנושי כי אם מלאך חלקים ממש, ומלאך אינו מוליד... ומטעם זה דרשה גם היא להתגרש הימנו, ונשא בשלישית את הרבנית האדוקה מרים סעריל ע"ה בת הגה"ק ר' יחזקאל קטן מטיסמניץ זי"ע הרבנית זו הולידה לאור את ספר בעלה הקדוש 'תולדות אברהם יוסף' ובסופו ארבעה דפים סיפורים פלאי פלאים שפעל ועשה בין שנות תרנ"ח-תרע"ב ונרשם לנלח ע"י תלמידו הר"ר אהרן זילבערבערג מביאלא ז"ל.

בשנת תרל"ג הוליד לאור יחד עם אביו את הספר אגרא רמה של זקנו הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע בשנת תרע"ד הדפים בקאטנוב את הסידור 'אורה ושמחה' עם תוספות שונות שגלקטו על ידו מסידורים של מקובלים ומסידורי הספרדים. באותה שנה הדפיס בפאלגורזע השלמות לספר 'ליקוטי אבי' בשם ליקוטי יוסף.

נסתלק לגנזי מרומים ביום כ"ד אלול שנת תרע"ח, וארון קדשו נגנז בציה"ח האדש בקאלחא סמוך לליון של הרה"ק ר' קלונימוס קלמן עפשטיין בעל המאור ושמש זי"ע

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

נשאר אחריו ספר לקוטי יוסף, תולדות אברהם יוסף, קונטרס מקיף הכולל, סידור אורה ושמחה

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אמר רבינו זי"ע שהגיד לו הרה"ק משיאווא זי"ע, שסופר סת"ם אל יכתוב ספר תורה בלילה.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כד אלול תרצ"ג

רבי ישראל מאיר ב"ר אריה זאב בעל חפץ חיים מראדין

רבינו שר התורה והיראה הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן קאגאן בעל חפץ חיים מראדין זי"ע נולד ביי"א שבט בשנת תקצ"ח בעיר זיטל - הורדנה סלאנים לאביו הגה"ק ר' ארי' זאב מלמד לבני עשרים בעיר ווילנא זי"ע

רבינו הקים בראדין ישיבה לתלמידים מופלגים, כשהוא בעצמו טורח בהקמת הבנין ובדאגה לכל כרכי התלמידים. בישיבה זו הרביץ תורה למאה תלמידים, כשחתנו הרבנים מסייעים על ידו, משיבתו ילאו רבנים ומרביצי תורה רבים.

ומסופר: שגדולה היתה שמחתו של רבינו בראותו שצחורים מאמריקה באים ללמוד תורה אלכו, מאורע כזה היה מרגשו עד לידי דמעות דומה כאילו ראה בהופעתו של צחור ישיבה אמריקאי בישיבות הגדולות באירופה הקדמה לקיבוץ גלויות. בערב יום כיפור אחד הבחין בין התלמידים שהתכנסו לביתו בכמה תלמידים אמריקאים, פתח ואמר מעין כן: התנא רבי נהוראי שמקום מגוריו היה בארצנו הקדושה אמר: הוי גולה למקום תורה, היהודים מפוזרים ומפורדים המה כעת בעולם כולו, אמריקה הלוא אף היא גלות היא, ובמלמלו כאילו בעצמו נדס לפתע כמהרהר ושזב החל טוען בהתלהבות: הדיטה וראה רבש"ע עומד לו צחור ועוזב את ביתו, את הוריו וקרוביו באמריקה אף שמכילה את כל התענוגים והנוחיות הלוא גם שם מלוות כבר ישיבת ואילו הוא בא לכאן לעיירה קטנה ונידחת לחוות חיי אכזר הרי זו ללות בתוך ללות לשם מה ולשם מיי? לשמן ולשם תורתך, בגלל זה למד, הלוא עליך לרחם כבר על עמך ישראל ולקבצנו מכל גלויותינו, חייני הגיעה העת הגיעה! ופרץ בצכי (ספר החפץ חיים)

כמו כן הקים רבינו בראדין כולל מיוחד ללימוד סדר והלכות קדשים, כזכי להתכונן לביאת משיח העומד אחר כהלנו כאשר נטרך להתחיל בעבודה צבית המקדש.

בצבות השנים נתפרסם כשר התורה וכגדול הדור. וסיפר הרה"ח ר' פרץ אנפאנג ע"ה ששמע מהרה"ח ר' משה באלזער ע"ה שהי' צעת המעשה, כשגזרה ממשלת פולין שילמדו לימודי חול, נתאספו הרה"ק ר' אברהם מרדכי אלטר בעל אמרי אמת מגור זי"ע והרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע ורבינו החפץ חיים זי"ע כדי לטכס עצה, אמר הרה"ק מגור: שישלחו את הגה"ק ר' אהרן לעווין אב"ד ריישא בעל אבני חפץ זי"ע אל השר (שהשתדל אודות הגזירה) משום שיודע היטב לדבר בשפה הפולנית. אמר הרה"ק מהר"א מצעלזא: כיון שכבר נגזרה גזירה אי אפשר לבטלה בדרכ הטבע, ועל כן ישלחו דוקא אחד שאינו מכיר בשפת מדינת פולין, ושנית, אם ישלחו מי שיודע בטיב את לשונם, יגיד השר שאדברנה משם ראיה שרבינו ללמוד לימודו חול, שהרי לפנינו רב גדול ויודע בטיב השפה. כשגמר הרה"ק מצעלזא את דבריו, עמד החפץ חיים ממקומו והגיה את ידיו הק' על כתופו של הרה"ק מצעלזא ואמר: אין לנו על מי להשען אלא על הרבי מצעלזא, וכה ה', שהלכו הגדולים אל השר, ורבינו פתח בצכי, ורלו לקחת אדם שישמש למליץ שיתרגם את דבריהם לפני השר, אמר השר על זה: שהחפץ חיים דיבר הארץ שפראך, ולשון זה מבין כל אחד, ונתבטלה הגזירה. (שיח זקנים)

וביום כ"ד אלול תרצ"ג זקן ושבע ימים בן 77 שנים נסתלק רבינו לגנוי מרומים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהיותו ילד בן 7 לקחו אביו עמו ללמוד שם לווינא, ובהיותו כבן 17 נפטר עליו אביו, ואחיו הגדול הגה"ק ר' אהרן קאגאן ז"ל למד עמו ופיקח על חינוכו. אמו האלמנה נישאה אחר כן לאיש תלמיד חכם ועושר בעיר ראדין,

ובהגיעו לפרקו השיאחו אמו עם בת בעלה, והם החזיקוהו משך מספר שנים כזכי שיוכל להמשיך ולהתמיד בלימודיו,

לאחר מכן עבר למינסק ואחר כן לווינא, שם למד בהתמדה וביגיעה עמומה, הוא התפרנס אז מלימוד עם תלמידים צעלי כשרונות.

ואחר כך שב לראדין ושם ישב בביתו בקביעות ועסק בתורה, וזוג' הרבנית ניהלה חנות קטנה לפרנסתו, בימים ההם נתן ליבו למסור צבית המדרש שיעורים לבעה"ב ופועלים, כשהוא משריש בהם יראת שמים ואהבת תורה, כן ייסד גמ"ח להלוות לנצרכים, ופעל גדולות ונאורות במעשי דקה וחסד לבני עירו וכל הערים מסביב, כשהיה בן 6 התעורר לכחוב את חיבורו חפץ חיים.

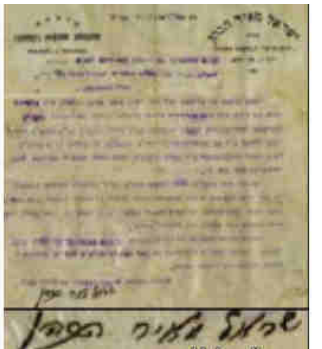
כשסיים את החיבור נסע מעיר לעיר למוכרו ולא כתב שמו על חיבורו, והשתדל שלא לגלות מי הוא המחבר.

רבינו היה מקפיד לקנות נעלים ללא שרוכים ונימוקו עמו: שעל ידי כן מרויח ככל יום לפחות עוד דקה אחת של הזמן שקושר וחולץ את נעליו. ובמשך שנה הרי הוא מרויח שלש מאות וששים דקות שהם שש שעות, ובמשך שבעים שנה ימי שנותינו בעולם הוא הרי הוא מרויח ארבע מאות ועשרים שעות.(היא שיחתו)

כל ימי חייו סירב להצעות רבנות, והיה מסביר כי הוא טרוד בכתיבת חיבוריו ויש לו גדר שלא להפסיק ממלאכתו כל זמן שלא יסיים את המשנה ברורה. במשך השנים כשהגיע לכל הערים למוכר את חיבוריו, ילא שמו כגאון עולם ומרביץ תורה ויראה, ככל עיר ועיר היו לו מכירים שהערימוהו עד מאוד, ובכל מקום כיבדוהו להשמיע שיחות חיזוק, בשיחותיו המעוררות ובחיבוריו הרבים שגפולו באלפי עותקים ובכמה שפות, חיזק וביסס את יסודות התורה והיהדות בכל ערי ליטא ופולין.

חיבר עוד ספרים ומהם משנה ברורה, שמירת הלשון, חפץ חיים נדחי ישראל, תורה אור, תורת הבית, שם עולם, תפארת אדם, איפית לישועה, ספר המנוחות הקצר ליקוטי הלכות, מחנה ישראל, זכור למרים, אגרות החפץ חיים, אהבת חסד, חומת הדת, דבר בעתו ועוד.

הגה"ק ר' אלחנן וואסערמאן מבארנאוויטש הי"ד זי"ע בסדר הישיבה שלו בצארנאוויטש היו לומדים מוסר בכל ערב חזי שעה קודם תפלת מעריב בשעה השע, וגם הגאון הג"ל התיישב על כסא, ולמד מוסר, פעם אחת לקח ספר חפץ חיים, והוילא מטפחת (טיכל) ותיכף התחיל לכות, וכה למד בספר חפץ חיים. (שיח זקנים)

מישראל לבין גוי רשע? אדם מישראל כשהוא בצרה, מתפלל להש"ת ומבקש ברכה מצדיק. לא כן בלק, שבהיותו בצרה, הלך אל בלעם לא לדרוש ברכה לעצמו, אלא לבקש קללה לזולתו.

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי נמהו. (פרשת בלק כ"ג י') מובא מרבינו: שבלק ביקש מבלעם: תספור היהודים וכן יהיה בהם נגף, וכי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. (פרשת כי תשא ל' י"ב) אמר לו בלעם והלא אצל היהודים הם צדיקים, וצדיקים במיתתם קרויים חיים, ואם כן אני צריך לספור גם את "שוכני העפר" וכיצד ייתכן הדבר - "מי מנה עפר יעקב"?

מסופר: רופא לא דתי ביקר פעם אצל רבינו זיע"א. שאל אותו רבינו: איך אתה יודע שמחר תזרח השמש? ענה לו הרופא: הרי ידוע שכל יום זורחת השמש, מדוע עלינו לחשוב שמחר לא תזרח השמש? אמר לו רבינו לא בגלל זה חייבת השמש לזרוח, המחייב הוא, הפסוק בתורה "ויום ולילה לא ישבותו", (פרשת נח ח' כ"ב) בתורה כתובה מציאות, ולכן לא ייתכן שהשמש לא תזרח מחר. (סיפורי צדיקים)

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגןשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר תבדך ואשר תאר יואר. (פרשת בלק כ"ב ו') רבינו היה אומר: מה בין אדם

ל"ג ריזול בת משה אהרן נ"י

כה אלול תרנ"ד

רבי דוד ב"ר חיים זי"ע בעל דרכי דוד מקאשאנוב

רבינו הרה"ק רבי דוד הלבערשטאם מקאשאנוב נולד ברודניק בשנת תקפ"א לבן שני לאביו הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד טארניגראד זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו הגה"ק רבי שלמה לוריא אשכנזי בעל המהרש"ל זי"ע מגזע רבינו רש"י הקדוש זי"ע

מצבה

קפידא על ר' דוד בן החכם כבי. וכיון שבנו ר' דוד מקאשאנוב נקרא על שם ר' דוד מיאריטשקוב הג"ל, חלה עליו הקפידא של אוחו רב, ובעבור זה נגזר עליו לסבול חלישות הדעת. מיד שלח הדברי חיים את בנו רבינו סיסע עם מנין אנשים לעיר יאריטשקוב להשתטח על קברו של אוחו רב ולבקש ממנו מחילה. מיד כאשר חזרו משם, הגיע טעלעגראס ללאנו: כי הרה"ק ר' שלמה מראדלמסק בעל הפארתא שלמה זי"ע הודיע: כי בא יבא לחוג את חג השבועות בלאנו עם חסידים רבים, כדי לפשר חילוקי הדברים שבין חסידי לאנו לחסידי ראדלמסק שקהאנוב ולעשות שלום ביניהם, ומאז נשקטה המחלוקת והיתה שלום והשקט בין החסידים. (עבודת עבודה)

רבינו נהג לחלק "זוקערליך" לילדים קודם התפלה, כי ר' אליעזר יהיב פרוטה לעני והדר מאלה (בבא בתרא דף יז), ומי עוד עני ונכרך כילד לאוקערעל.

בניו היה הרה"ק ר' נפתלי הרב האחרון בקאשאנוב זי"ע, הרה"ק ר' יוסף זאב דומ"ץ קאשאנוב זי"ע, הרה"ק ר' אריה לייבוש אב"ד זוקלער זי"ע, והרה"ק ר' משה זי"ע, חתניו היו הרה"ק ר' אלעזר וויסבלום זי"ע נכד הרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע הרה"ק ר' יחיאל ארוביץ מפאקשוויץ זי"ע הרה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים מאוהעל זי"ע הרה"ק ר' שלום שפירא מפשיטיק זי"ע והרה"ק ר' שמעון אלחנן תאומים-פרנקל רב בפדגורוצ קראקא זי"ע, וזכה ג"כ שכל יוצאי חלציו המה לדיקים וגדולי ישראל.

רבינו הקפיד מאד על חינוך ילדיו שלא יתרגלו לחיי מותרות ומסופר: כי פעם עבר במטבח ושמע שאחד הילדים אמר על מאכל אחד שבישלו באותו היום כי אינו אוהב מאכל זה, אז איווה רבינו שכל השבוע יבשלו רק מאכל זה כדי שבהכרח יתרגל הילד ולא יהיה בדרך במאכלים. (אוצר החסידות)

היה מרגלץ בפומיה דהרה"ק ר' לייבוש מצרעזאן בעל אמרי יהודה זי"ע משמיה רבינו: שכאשר אדם שומע איזה בני אדם המדברים ביניהם מענייני וסיפורי לדיקים וממנהגיהם ומעלתם, כדאי אפילו לסגור הגמרא וליכך לשמוע מה שהמה אומרים. (אמרי יהודה)

ובספר דרכי דוד הביא גם בנ"א: זאל מען מאכען א קנייטש אין די גמרא, און גיין הערען וואס זיי פארציילען.

נסתלק לגנוי מרומים כ"ה אלול תרנ"ד ומנו"כ בקאשאנוב

וכתו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון עולם בקי בנגלה ובנסתר תלמיד חכם עזים והתמדתו בחורה היתה להפליא, מנהגו הי' שכל פעם שהיה מחעורר אף אם הי' באמצע הלילה, קוב לא חזר לישון אלא קם ממטו וישב ללמוד עד אור הבוקר. ואף על פי שלא ראה להתנהג נשיאתו כרמה, מכל מקום נתקבצו אליו חסידים מכל הפינות, ובע"כ נענה ראשו להם. אחיו הגדול הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע נהג בכל שנה ושנה בעשיית יתרון פיתקא לרבינו, ואמר שרבינו הוא לדיק הדור, והעיד עליו שלומד תורה לשמה. וכמו כן אמר כשרואה לקיים ועשה לך רב, נוסע לאחיו לרבינו לקשאנוב. (מליצי אש)

הרה"ק ר' יעקב גראנער מקאשאנוב זי"ע למד בחברותא עם רבינו זי"ע, פעם אחת ביקש הוא מרבינו שהוא רוצה לראות את אליהו הנביא ז"ל, הבטיחו רבינו שבצוא הזמן יזכה לראותו, אך הוסיף ואמר זאלסט זיין א בר שכל. במוצ"ק אחד קרא אותו רבינו וביקש ממנו ללוותו

אל מחוץ לעיר לשאוף אויר את, בהיותם מטיילים בשבילי פאתי העיר, והנה הגיע למולם איש לבוש הדר רוכב על סוס אבי. האיש נעצר לידם, ירד מעל סוסו ונעמד לשוחח בצד עם רבינו. כשראה ה"ר יעקב נזכר בהבטחה שהבטיח לו רבינו, ניגש הוא אל הרוכב ההדור והואיט לו יד ואמר לו שלום עליכם, הלה השיב לו עליכם שלום, ומיד עלה על הסוס ונעלם, פנה רבינו על ה"ר יעקב בחיוך ואמר: מעתה אתם נכללים במה שנאמר: אשרי מי שנתן לו שלום והחזיר לו שלום. (לב ישראל)

רבינו היה תלמיד מאת אביו הק, ומהרה"ק ר' כבי הירש מרומנוב זי"ע, ומהרה"ק ר' ישכר בער מראדושיץ זי"ע, בשנת תרי"א נתקבל לרב"ד קאשאנוב בגאליציע, ומשנת תרל"ו החל לשמש באדמו"ר,

בזיו"ר היה חתנו של הגה"ק ר' יוסף זאב מטרניגראד זי"ע ממנה נולדו לו שני בניו הגדולים, ובזיו"ש שני נישא להרבנית הצדיקת מרת לאה זיסל לבית לינץ זי"ע נכדה הגה"ק ר' דוב בעריש גוטליב משינאווא בעל היד הקטנה זי"ע.

וסיפר שבעת אשר שימש רבינו ברבנות בעיר קאשאנוב נהוהתה פעם מחלוקת גדולה בעיר, בין חסידי לאנו לחסידי ראדלמסק שגרר שם, ונגרם הרבה חלישות הדעת לרבינו, כאשר שמע מזה הדברי חיים התבונן בדבר: למה נגזר על בנו לסבול חלישות דעת כזו? ואחר שעיין בעומק הדברים, הבין כי הסיבה שגרמה לכך היא, משום שהדברי חיים התייחס אחר הגה"ק ר' כבי אשכנזי בעל ש"ת חכם כבי זי"ע והשם "דוד" קרא לבנו זה על שם זקינו הגה"ק ר' דוד זי"ע בנו של החכם כבי זי"ע ר' דוד הג"ל היה אב"ד בק"ק יאריטשקוב, אבל לא שימש שם ברבנות, אלא רב אחר שימש ברבנות עיר יאריטשקוב בעת ההיא, ויאריטשקוב היא עירה קטנה בגאליציה המזרחית מחוץ לעמבערג, תושביה היהודים היו סך הכל כמה מאות משפחות, אבל לעומת זאת היתה העיר חשובה בעיני הצדיקים אשר כינו אותה בכינוי של חיבה "יראה - תשובה" (כעין נוטריקון לחיבת יאריטשקוב) לוח בית הכנסתן. ואותו רב היה רגיל להתפלל עם ר' דוד בדברי תורה, ומפני שר' דוד היה גדול בחורה יותר ממנו, נגרם בלא הודע חלישות הדעת לאותו רב על ידו, והיה לו

ל"ג ריזול בת משה אהרן נ"י

כה אלול תקמ"א

רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק המגיד הקדוש מזלאטשוב

רבינו הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד הקדוש מזלאטשוב ויאפלא ז"ע נולד בבראד בשנת תפ"ו לאביו הרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש ז"ע הנקרא רבי איציקל מדראביטש בן הגה"ק ר' יוסף מפיסטין שנקרא רבי יוסף איש אמת ז"ע בן הרה"ק ר' משה מסוויזר ה"ד ז"ע, נכד הגה"ק ר' יצחק חיות בעל זרע יצחק וס' אפי רברבי ז"ע גיסו של רבינו הגה"ק המהר"ל מפראג ז"ע ולמעלה בקדוש עד רבינו רש"י הקדוש ז"ע ודוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. לפי המקובל היו אבותיו צדיקים נסתרים, ולפי מסורת המשפחה, שבעים ושתיים דורות היו אבותיהם בעלי רוח הקדוש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יענטא ע"ה. הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק ז"ע אמר שרבינו היה לו נשמת התנא רבי אליעזר דמילה ע"ה

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך ז"ע התבטא שכאשר רבינו נכבש את מלכותו לקראת התפילה ומחבר את התקנים, הוא ממשיך שפע למעלה לפי אלפים כיתות מלאכים וחיות.

הרה"ק ר' פנחס הלוי הרוויץ הנקרא בעל הפלאה מפראנקפורט ז"ע אמר שכל כוונותיו הוא לשם שמים, ואסור לבטלו מעבודתו הקודש.

בעת ערוב דרעוין בשב"ק נלכס ויכך כ"ה אלול בשנת תקמ"א בחיותו בן נ"ה שנים הסייג נשמתו לאלקים פתאום בעת הלכו לנה ולנה דביקות נפלא בחדרו, ואמר: בהאי זמא אסתלק משה (זוה"ק) כי לערך ב' שנים קודם פטירתו היו לריכוין לשמור אותו שלא ילא נשמתו מרוב דביקות בוראו, כי היה רכבו ליכך לנה ולנה עד שפניו היו בוערות כמראה הלפידים והיה כריך שמירה יתירה, והיה דרכו לאכול סעודה שלישיית בחדרו מיוחד עם איזה מנצח, ואח"כ היה הולך לבית מדרשו לומר תורה ושיירות עד עגמת הסעודה שם. ובעת הזאת לא היה שם אדם אלא היה רך בחדרו אנה ואנה, עד שראתה בתו הדליקה ורצתה ואמרנה לאחיה הרה"ק ר' יצחק ז"ע ודך למחרת תפסוהו לבלבל אותו ולהוריו, ונפל על כשמו ואמר בקרלו שמוע ישראל, ומעחתו כבוד בעיר יאמוליו.

נשאר אחיו בניו ה' הרה"ק ר' יוסף ראש שושלת יאמפלא ז"ע הרה"ק ר' יצחק מראדוויל בעל אור יצחק ז"ע הרה"ק ר' בנימין זאב ואלף מזבארין ז"ע הרה"ק ר' משה ראש שושלת זוהייעל ז"ע והרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ ז"ע שאמר רבינו עליהם שהם נגד חמשה חומשי תורה ועל כבודו הר"ר ר' יוס'לע מיאמפלא אמר שהוא נגד חומש בראשית. (עבודת עבדה)

מסופר על אחד מבני רבינו שנפטר בחיי אביו, כשעלה לבית דין של מעלה ודלו כל מעשיו הטובים הרבה מאלו, הגיע מלאך גדול אחד וכוחו פיו הפיח כל מעשיו הטובים והיו כולם כלה היו, מלבד אות ה' אחת שלא היה יכול המלאך להפיחו ולבטלו, אמר רבינו: שמה אות ה' היא מספיק לו לבנו להכנס לחיי עולם הבא. (מרה"ג ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א)

מסופר על אחד מבני רבינו שנפטר בחיי אביו, כשעלה לבית דין של מעלה ודלו כל מעשיו הטובים הרבה מאלו, הגיע מלאך גדול אחד וכוחו פיו הפיח כל מעשיו הטובים והיו כולם כלה היו, מלבד אות ה' אחת שלא היה יכול המלאך להפיחו ולבטלו, אמר רבינו: שמה אות ה' היא מספיק לו לבנו להכנס לחיי עולם הבא. (מרה"ג ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א)

"ויגדלו הנערים" (פרשת תולדות כ"ה כ"ז) פירש רש"י, שכל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם, אולם כיון שנעשו בני שלש עשרה זה פירש לבתי מדרשות, וזה פירש לעבודת גיולוים. בנו של רבינו היילד זאב (הרה"ק ר' בנימין זאב ואלף מזבארין ז"ע) ככל הילדים בני גילו, כמותם למד, וכמותם החשוב וביהק. כאשר התקרב לגיל שלוש עשרה, פנה רבינו אביו לסופר ס'ס'ס מומחה, בבקשה כי יכתוב תפילין עבור בנו ויקורו. ניגש הסופר למלאכה בקדושה ובטהרה וברוב רגש, לא בכל יום מזדמן לו לסופר לכתוב תפילין לבנו של דקיד הדור. כאשר סיים, בא הסופר לרבינו והראה לו את הפרשיות. שמח רבינו בפרשיות המהודרות, אולם בקשה אחת הייתה בפניו לפני שהכניס את הפרשיות לבתיים, הבא אותן אלי שוב. כעבור זמן בא הסופר ובידיו הבתיים והפרשיות. נטל רבינו את הבתיים בידיו והחל בוכה, כפי חרטי מועומק הלכ. והלמעשה, דמעות קודש, גולשות לתוך בתי התפילין, והסופר רואה ומשחומם. כאשר נרגע הרבי מבכיו, היו בתי התפילין מלאים מדמעותיו. רוקן רבינו את הבתיים, ייבש אותם פנה ואמר לסופר, עתה רשאי אחת להכניס את הפרשיות אל תוך הבתיים. בהגיע היום והנגע זאב החל להגיח תפילין, חל שינוי בעבר ללא הכי, ליבו התמלא בלהבת תורה ויראת שמים, ומאלו עלה ונתעלה עד שהיה לאחד מלדיקי הדור, הרה"ק ר' בנימין זאב ואלף מזבארין ז"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הוא אותה קליפה קשורה בו רח"ל. (ערוגת הבוסס מהגה"ק ר' משה ארסטער ז"ע)

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת מרים ע"ה בת המקובל הגדול הגה"ק ר' מאיר פופריש הכהן כ"ז ז"ע בן גאה"ק ר' יהודה ז"ע בן הגה"ק ר' יעקב למה ז"ע בן הגה"ק ר' ישראל אשכנזי ז"ע.

אחר חתונתו התבאר עצמו אלף ימים ולא דיבר עם אדם ולא ראה אדם כדירה והקב"ה נפלא כל רגעיו לעבודת ה', ואח"כ נעשה מלמד תינוקות בעיר בראדי עיר מלאה תלמידי חכמים וסופרים והי' שם בצרות עת גאוני ארץ לומדים מופלגים שלא טבעם בכל העולם,

והתיעצו לנדות ולהארים את רבינו הבעש"ט ז"ע אודות שיטתו החדשה שיטת החסידות ומשדו אותו שח"ו אינו מסטרא קדושה אך הסיכינו לעשות החרס והגדו בהסכמת כל תלמיד חכם שבעיר וקראו את רבינו המלמד שם הוא יסכים עמם שהכירו בו מגדול בצורה הוא ולומד תורה לשמה בקדושה וטהרה, אך רבינו נמנע עצמו להסכים להחרס באומרו: כי הוא נגד דין תורה הקדושה דקיי"ו (קידושין כ"ג) זכין לאדם שלא בפניו אבל אין בזין לו אלא בפניו, ואין לך חוב גדול מגדו והחס ואלך אפשר לנדות הבעש"ט שטרם שנשאל אותו על התמיהות ושיטה חדשה שלו אולי יכול לתרץ עצמו ולא יקשה עליו מידי ועי"ז נבטל הכנת החרס, אבל רבינו לא רצה שוב להתמהמה בבראדי שראה עד כמה מתנגדים גאוני בראדי לדרך החסידות והקבלה ולכו הי' נוטה לדרך החסידות ונסע למעוזיבו הבעש"ט ז"ע. שקבלו בצורה ובחבה, ואמר לו עליך אמר דוד מלך ישראל ע"ה הקרא (תהלים מ"ה ח') אהבת לךך ותשגל רשע על כן משחק אלקים על שבתלה ענת גאוני בראד תהי' מגיד מוסרים וינהרו אליך תלמידים הרבה מישראל. ולדיק גוזר והקב"ה מקיים, שרבינו נעשה איש אלקים מכל אפסי ארץ לראות עבודתו ודיקתו בה' וכל דכיו נבחי' אש בוערים על נד השמים.

הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת מנעשחיו בעל רשפי אש ז"ע, והרה"ק ר' יעקב יצחק הרוויץ בעל החוזה מלובלין ז"ע והרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפפא ז"ע, והרה"ק ר' ארון לייב מפרימישלאן ז"ע והרה"ק ר' חיים מטשערטוויץ בעל באר מים חיים ז"ע והרה"ק ר' יצחק אייזיק הנהן בעל בדית כהונת עולם ז"ע והרה"ק ר' משולם פייבוש הלוי העללער מזבארין ז"ע הגה"ק ר' דוד שלמה אייבשיץ בעל לבושי שרד ז"ע, והרה"ק ר' לבי הייך המגיד מנדבורנא בעל למה ה' לבני ז"ע, הרה"ק ר' ארי לייב הנקרא דער שפאלער זיידע ז"ע, והרה"ק ר' יוסף מזמיגרנאד ז"ע. ועוד שאר קדושי עליון היו תלמידיו.

רבינו היה איש אלקים נורא מנורה הטהורה וזכה להיות מבני היכל הקדישא של מן הבעש"ט ז"ע, אשר העיד על רבינו שלא טעם טעם חטא מימיו.

היה אחד ממסדרי הניגונים ואף חיבר הניגון המפורסם הנקרא "דער התעוררות רחמים רבים ניגון".

וספר שכעשת ההסתלקות של הבעש"ט ז"ע ביקש מתלמידיו לזכר הניגון זה, ובסופו הבעש"ט ז"ע לכל אדם שישיר את הניגון הזה כרגש של התעוררות תשובה בכל עת, שהוא ילטרף לשיירה בשמחתו ויעוררו עליו רחמים רבים לפני השי"ת.

וגם זכה לשמש אותו שנים אחדות.

כשהיה עוד ילד קטן בבית אביו, היתה העניית גדולה מאוד, עד שלא היו אפילו מנעלים עבור היילד רבינו לנעול על רגליו.

פעם אחת בערב שבת לא היה בבית ממומה להכין לצרכי שבת, הרה"ק ר' אייזיק בטח בה' שזדקלא לא יעזבנו והלך לבית המדרש להתכונן לכבוד שבת, פתאום דפק ערל אחד בבית, ובידו עוף למכור, אמר הרבנית שרמה לקטור ממנו, אבל אין לה כלום במה לשלם בעדו, אמר הערל שהוא מסכים לתת לה בהפקה, ותשלם כאשר יהיה לה לשלם. כאשר שמע זאת רבינו היילד אמר לאמו: אלא אל תקני עוף זה ממנו, כי אם הוא מסכים ליתן בהפקה בודאי נגב הוא, ועוף זה נגוב הוא בידי. השיבה לו אמו: הלא אני לא נגבתי את זה, והמזל מזוטו של ים הרי אלו שלו, ולקחה העוף בשמחה רבה, ורצתה אל השוקט לשחוטו ולהכניו לכבוד שבת. לא עבר זמן רב ויבא אותו ערל שנית ובידו שק קמח למכור, אמר הרבנית שוב שאין לו לשלם לו, השיב הערל קמי גס זאת בהפקה. חזר היילד את דבריו לפני אמו: כי ודאי ערל זה נגב הוא, כיון שנותן הכל בהפקה ואין ליקח ממנו שום דבר, אבל אמו לא שמעה לדבריו ולקחה גם הקמח בשמחה גדולה, ובקמח זה אפתה חלות לכבוד שבת. כעבור זמן קצר בא שוב אותו הערל ובידו דג למכור, כך נשנה הדבר כמה פעמים, עד שהערל הביא כל כרכי שבת בהפקה, והרבנית הכינה כל טוב לכבוד שבת. כאשר חזר הר"ר אייזיק לביתו אחר התפילה, מלא שלחן מוכן מלב טוב וטוב, אבל לא אמר דבר, אלא קידש על היין בשמחה רבה ועדן סעודה שבת בדינה. הרבנית המתינה שבעלה ישאל לה מאין השיגה כל זאת? אבל כאשר לא שאל כלום, לא יכלה להתאפק עוד ואמר לבעלה: ניטראמאל פרענסטו מיד מאין השגתי כל זאת? הלא השארתי בחוסר כל? אמר הר"ר אייזיק: אני לריך לשאלו לך כלום, כי אליהו הביא בראשית המזרעה, והתאונן לפני כי היילד מיכל'ע אמר עליו שהוא נגב. (עבודת עבדה)

לנעירותו כבר היה גאון ועליו נפלא ועלה ונתעלה בצורה ובקדושה מפי אביו ז"ע ואחר כך היה מהארתיות שצבורת לומדי הקלוזי הגרוע בבראדי.

ראש הקלוזי הגה"ק ר' חיים כאנזער ז"ע העיד שהינו לומד תורה לשמה.

וספר שפעם אחת בא המגיד רבינו ז"ע להקלוז, וראה איש אחד מתפלל לפני התיבה, אמר הוא לרבו הגר"ח ז"ע מדוע מניח אתה לאדם שאינו גאון לירד לפני התיבה? אמר לו הגר"ח ז"ע: מנין אתה יודא שאדם שאינו גאון הוא? אמר לו רבינו: הלא אמרי חז"ל בגמרא (מסכת עבודה זרה ה') כל העובר עבירה קטורה בו ככלכל! ואני רואה קליפה זה קטורה זה, אמר לו הגר"ח ז"ע: אני מבקש ממעלתו להראות גם לי מה שענינו רוחות, והעביר רבינו את ידו על פני רבו הגר"ח ז"ע וראה גם

מותרות של רבינו ז"ע
רבינו ז"ע מפרש את הפסוק (פרשת דברים ה' ה') אנכי עומד בין ה' וביניכם "אנכ" מה שאדם מחזיק עצמו לאנכי, היינו לאני ויש, ומתגאה ברוחו, זה עומד ומפסיק כמחיצה בין ה' וביניכם. (עבודת עבדה)
אמרי חז"ל: הא למדת שענוה גדולה מכולן (מסכת עבודה זרה כ') ובאמת שמעתי קעת בחג השבועות הזה מפי ק"ק הרב המגיד מוה"ר"ם נ"י שאמר בזה"ל: העולם חשבו שמצוה להיות עניו ובאמת מצוה זו לא נאמרה בתורה רק התורה מספרת שבח משה רבינו, והאיש משה ענו מאד, מכל האדם אשר על פני האדמה. (פרשת בעלעלות ב' ב' ובאמת ה"ס"ם העלה בלבם דבר זה שמצוה להיות עניו כי מקודם מגדיל לב כל האדם בגבוהותו ומדמה לו שהוא

כו אלול תקפ"ט

רבי מאיר אברהם ב"ר משה יוזפא זי"ע בעל פרי צדיק

רבינו הגה"ק רבי מאיר אברהם בעל פרי צדיק זי"ע היה אב"ד טשאבא לאביו הר"ר משה יוזפא זי"ע

והביא לידי חיטוטיו שכיבו, אז הבינו למפרע כוח רוח הקודש הופיע בבית מדרשו.

חתני רבינו היה

הגה"ק ר' פנחס דוד מזקנין זי"ע הגה"ק ר' שמעיה וויזנער זי"ע, הגה"ק ר' יוסף פינקלשטיין שו"ב במישקאלץ זי"ע שהוציא לאור את ספרו פרי צדיק, הגה"ק ר' נתן בליך רב בנאווע זי"ע, הרה"ק ר' שמעון ליבערמאן אב"ד שעניע זי"ע הרה"ק ר' יצחק יודא הלוי מליסקא זי"ע

וצוחו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה גאון ורוחני עמוס מקובל גדול איש מופת, מפורסם בגודל דקתו אשר מנעוריו היה חשוב בבית המדרש וריו ונסגר במחיצות פלוגותיו ד' אמות של הלכה עם תלמידים הגונים והרבה והפריץ לקנות קנין שלמות נפשו על התורה והעבודה לילה כיום האיר לו, ולמד תורה מתוך הדחק ויסורים של אהבה כיוצא בכל מכיריו.

הגה"ק ר' דוד דייטש אב"ד עיר חדש בעל אהל דוד זי"ע כתב על רבינו: חבל נביאים מתנבאים וספה אחת לכולם משבחין להאי גברא רבא ויקורא ה"ה הרב המאה"ג המופלג בתורה בחריפות ובקיאיות הגדולה המפורסם מו"ה מאיר אברהם זצלה"ה אשר היה אב"ד בק"ק טשאבא, וזה שנים רבות נתחבטן אצלו והלכו יראה וכו', וראיתי שכל מעשיו לשם שמים וגם שמעתי ממנו כמה פלפולים כדרך נכון מיוסדים על קיטב היושר וכו' (פרי צדיק הסכמה)

היה תלמיד מהגה"ק רבינו שמואל הלוי קעלין בעל מחלית השקל זי"ע שהתגורר בעיר בוסקוביץ, וגם הסתופף כלל הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב צער ממעזריטש זי"ע.

אגדות רבות התהלכו מסביב לאישיותו של רבינו, פישוטו וקדושתו נודע למרחקים, ספרו עליו כי במשך עשרים שנה לא אכל דבר מן החי. התבודד במערה מחוץ לישוב ועסק עם בתורה בקדושה.

אשתו הרבנית הגדולה פרומעט פעסל ע"ה היתה גם כן מפורסמת בלדתה וברוח הקודש שלה, תפילתה נמשכה כמה שעות ביום בדבוקות, גדולי ודלקי דורה כדורה למאד וקמו מפניה, ספרו עליה כי באמצע עבודת הבית התחילה לקפוץ כמו בקדושה, כי שמעה קדושה של המלאכים שרפי

ממרום.

היה אב"ד העיר טשאבא משנת תקס"ט עשרים שנה עד הסתלקותו, חיבר כמה חיבורים על הש"ס אמנם לא יצא לאור בחייו וגשורו בכתיבים, וזה לפני פטירתו שיחוקו דבריו בעט כרז ועופרת ולהפסיק את חידושו.

נסתלק לגנוי מרומים כ"ז אלול בשנת תקפ"ט

קודם הסתלקתו ביקש צוואתו להוליכו לקבורה לעיר הסמוכה מישקולץ, לא הבינו את הסיבת לזה, אחרי עשרים שנה סללו השלטונות מסילת כרזל לאורך הדרך שעברה בבית העלמין המקומי,

למצרים וטוב להם לישראל, וזה שני הפכים בנושא אחד, ועל זה רומז השם הויה ברוך הוא כנודע ואתי שפיר מה שאמר בזאת תדע כי אני ה' שעל ידי זה נתגלה לך טעותך ונבלותך. (פרי צדיק)

מתורתו של רבינו

נהויה ישרי בה. בקידושא רבא. ובחמרא טבא. דבה תחדי נפשא. (פיוט שנהגים לשיר בזמירות שבת בבוקר בשם האריז"ל) דיין יש שותהו וטוב לו ויש להיפך (עיין מסכת ברכות נ"ז א') אנחנו מבקשים: ובחמרא טבא. דביה תחדי נפשא, שמחת הנפש ולא שמחת גופניות. (פרי צדיק)

לה אומר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר ביד י על המים אשר בַּיָּאָר וְנִהְיֶה לְדָם. (פרשת וארא ז' י"ז) וצריך להבין ממה יודע לו עכשו יותר ממה שאמר לשעבר: ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח. (פרשת שמות ה' ב') ונראה דהנה נודע מזה"ק ומכל הסה"ק: דפרעה לא ידע רק משם אלקים ולא משם הויה, והטעם: מפני שאמר שא"י מן הרחמנות שלו כי אם מהדינים והעונשין ממה שעשה לדור המבול ולדור הפלגה ולסדום וכח"ג ולכן לא ידע רק משם אלקים שהוא דין כנודע, ועוד שייקר טעותו היה שאמר שב אי אפשר שיהיה שני הפכים בנושא אחד, כמבואר מזה בכמה ספרים, אמנם דמכת דם היה נראה ונגלה שיש ב' הפכים בנושא אחד, על דרך שאמרי חז"ל: ממכת דם נעשרו ישראל, שהיה ישראל מוכרין המים בדמים יקרים כי בלאו הכי לא היה אפשר להם למצרים לשתות נמצא היה רע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כו אלול תרל"ט

רבי שמואל אבא ב"ר זעליג ראש שושלת זיכלין בעל להב אש

רבינו הרה"ק רבי שמואל אבא ראש שושלת זיכלין בעל להב אש ז"ע הנקרא הזקן מזיכלין נולד ביום י"ט כסלו לאביו הרה"ק ר' זעליג מעיר לויביטש ז"ע בן הרה"ק יצחק איצק מזיכלין ז"ע בן הרה"ק ר' שמואל מטשערנוויסק ז"ע הנקרא ר' שמואל רש"י ע"ש שצדיקי דורו העידו עליו שהי' לו פעם גילוי רש"י הק' ז"ל, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יוטל ע"ה נכדת הגה"ק ר' יואל סירקש בעל הב"ח ז"ע והגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז ז"ע הר"ר איצק הנ"ל נשא להרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' פישל מסטריקוב ז"ע. וקרא שמו בישראל, שמואל ע"ש זקנו הרה"ק ר' שמואל מטשערנוויסק ז"ע, ואבא ע"ש דודו הגה"ק ר' אבלי חריף מקאליש ז"ע גיסו של ר' שמואל זקנו

זה המצבקר יודע ומבין לומר תמיד שח"ו אין כאן שום בית מיחוס, כי היה יודע שצדברים אלו ישא חן בעיני רבינו ז"ע.

ובכלל הי' רבינו מתנגד תמיד לכל דרכי הרופאים, והי' מרגלל בפומיה הק' שאינם יודעים, והרפואות שהמה נותנים הם הבל וריק. ופי' רבינו ז"ה בדרך האחות (תהלים קמ"ז) מלאמר הכתוב: אשר פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר. שקאי על הרופאים שמה שאומרים בפיהם היא שוא, וגם מה שכותבים רפואות ביד ימינם הוא ג"כ שקר.

בשנת תרל"ט כ"ו לחודש אלול כמו שתי רגעים קודם הסתלקותו הוליא את ידו הק' מתחת המכסה ולקח את הדיוקנא קדישא לילי' וגם את הפיארות הק' שלו והסוה אותם בידו הק' ואחר זה לקח את ידו הק' ושם אותה על עיניו הקדושות כמו ביחוד דק"ש וכך עלתה נשמתו הק' השמימה בליל מולאי שבת קודש פרשת נצבים וילך א' דסליחות בצעה חאי י"ב ומונ"כ בעיר זיכלין ז"ע,

זאת היתה לפליאה בעיני כל, כי ברגע ההיא שעלתה נשמתו הק' השמימה, נצברה פתאום רגל אחת מהמטה הק' ששכב עליו רבינו ז"ע, וגם זאת היתה לפלא, שצחור רבינו הי' תלויה על הכותל שני מורה שעות, ובאותה רגע שעלתה נשמתו עמדו שניהם פתאום מלכת, וגם אח"כ הבחין צעלי מלאכות לתקן את שני המורה שעות הללו, ולא הועיל וגשאריו צלי הילוך עד עתה.

נשאר אחריו בנו יחידו הרה"ק ר' משה נתנאל ז"ע שמילא מקומו וזכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש וגאון חלקי קדוש עליון נורא מאוד, אשר האיר את העולם בקדושתו וטהרתו ועבודתו, יאס"ע מופת הדור פועל ישועות בקרב הארץ, הפך כה הטבע מלד מי מושל די לדיק לעובת ישראל, שבת קודש לא דיבר כלל אבל אמר דברי תורה בלשון הקודש עפ"י חכמת הקבלה וסתרי תורה משך לכמה שעות, ופניו היה בוהר כלפיך אש.

היה נוהג להריח אש מקור הכסף כשר והיה מחלקו לעניים המחזרים על הפתחים. כשצאו אצלו עניים בני טובים היה מכלכלם על שולחנו ונותן להם מעות ביד רחבה. ואילו לזרכי בני ביתו היה מפריש מעט, והיו מוכרחים לקחת בהקפה. לבנו יחידו ולבנתו היחידה היו רק שני בגדים, אחד לחול ואחד לשבת קודש ולחג. מעולם לא נשא פניו לאף אדם.

משנות קטנותו וילדותו ניכרו בו כשרונות מזהירים וחרופת שכלו, כל מה ששמע מפי המלמד פעם אחת נחקק בקירות מוחו לבל ישכחו עור, והוכרח אביו ז"ל להחליף מידי פעם בפעם למלמד יותר טוב מקודמו, ובהיותו כבן חמש שנים למד כבר גמרא ותוס', ובהיותו כבן ח' שנים כבר למד בעלמו גפ"ת בדרך חריפות ויאש שמו להיילה בשם העילוי מלויביטש

בעת שהי' הגה"ק ר' משה אהרן אב"ד קוטנא ז"ע עודנו אב"ד בסטריקוב, הי' נקרא פ"א כבוא לברירות ענין א' לעיר לויביטש, וכאשר שמע שהי' זעליג י"ב בן ילד עילוי, שלח עבדו להביא את העילוי לפניו למען השתעשע עמו בחידושי אורייתא, ורבינו היה אז ילד בן ח' שנים, והגאון הג"ל דיבר אז עם רבינו בח"ת משך כמה שעות ואח"כ הלך ליטן, והי' צבוק כאשר נכנסו אל הגאון מלאוהו שוכב על המטה וסמרמטין כרוכים על ראשו סביב סביב, ונתנהלו לשאלו מה זאת? והשיב להם: הבאתם אלי אמש את העילוי הגדול הזה וייגע כל כך את מוחי בחידושי ופולפוליו עד שהביאני לכאז הראש, וסיים הגאון את דבריו: אין לקרוא עוד את הילד שעשועים הזה בשם עילוי, רק שם גאון בתורה נאה ויאה לו.

וכשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת גאלדא ראצא ע"ה בת דודו הרה"ק ר' מרדכי מבדוזאנוב ז"ע, אחר חתונתו הי' סמוך על שלחן אביו, והיה שוקד על עבודתו עבודת הקודש בקדושה וטהרה, והגה יום ולילה בתורה, ואחר כמה שנים ירד אביו מנכסיו וע"כ לקחו חמיו לגור על ידו בדודזנוב ששם פתח בית המדרש,

בשנת תר"ד נולד לו בנו הרה"ק ר' משה נתנאל ז"ע באותה תקופה ירד חמיו מנכסיו ולכן בסוף שנת תר"ד עבר לזיכלין ששם התגוררה דודתו מרת ביילא ע"ה המפורסמת בצלקתה אחות אביו שהבטיחה לו לספק לו את צרכיו.

כל ימי חייו לא נתבקר מעולם משום רופא, וגם לא ראו קורות ביתו שום רופא, ואם קרה חלילה איזה חולי ר"ל לאחד מאנשי ביתו, אז לא הגיח להשתמש כלל בשום רפואה מהרופאים. רק בעיר זיכלין הי' שם בימי רבינו איש אחד ירא אלקים, והי' נקרא שמה צפי כל בשם מבקר (כמוצן לא הי' יודע זה האיש לגמרי מתהלוכי רפואה הנהוג בין הרופאים) והי' אש קרה ח"ו איזה חולי לאחד מאנשי ביתו אז נקרא זה האיש המצבקר לביתו הק', ואם אמר זה המצבקר שהוא דבר קטן אז הי' רבינו שבע לזון מזה. וכבר הי'

מתורתו של רבינו ז"ע

והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו: פ"א קודם תקיעת שופר ברה"א אמר רבינו ז"ע לכאורה עונותיהם הוי ליה לומר? אך הענין הוא דבעת שישראל עושים תשובה הקב"ה מתחרט על אשר ברא את היציה"ר, ותולה עונות ישראל בו בכיכול שהוא בכיכול הגורם לזה, וכדרך שאמרו חז"ל ברכות ל"ב ע"א עיי"ש, וזהו הכוונה והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו בכיכול. והבן היטב.

לע"ג ריוול בת משה אהרן נ"י

כז אלול תרט"ו [א]

רבי שלום ב"ר אלעזר זי"ע השר שלום ראש שושלת בעלזא

רבינו הרה"ק רבי שלום רוקח השר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע נולד בבראד בחודש שבט שנת תקמ"ג לאביו הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע מצד אביו נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אוצר הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המקובל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע, והגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע

ר' מיכל ללוותו רחוק הרבה מהעיר, אמר לו בעל אוהב ישראל: למה אתה מטריח את עצמך כל כך ואינך חוזר לביה"ק, והשיב שאינו יכול לפרד מרבו, ואמר לו בעל אוהב ישראל: חזור לביה"ק וכל זמן שיהיה לך חיזה נרדף לישועה תודיעני, ולאחר פטירתו בכל פעם שהליך לך את טרתי תהיה לך ישועה, ואחר זמן שכבר לא היה בעל אוהב ישראל מאפסא בעולם נפל ר' מיכל במחלה כבדה, ובכל עת חליו התאמץ לליר לעצמו אורת רבו ולא עלתה בידו בשום אופן והשב את עצמו כלאחר ייארש רחמנא לילכו, ולביל שבת קודש שכבר עמדו אנשיו אל מיתו דרגעו האחרונים, הקיץ פתאום וכששב לאיתנו סיפר את חלמו שחלם בראותו ליל שבת קודש, שכבר הייתה נשמתו בעולם העליון וביקש את המולד אורו שיוליכיהו אל הרב הקדוש מאפסא והשיב לו שאין לו רשות לילך למקום גבוה כזה, אלא בשעה זו תבוא נשמת לדיק אחד מעולם התחתון ויאורו נשמתו כל הנדיקים לקראתו ואם תראה גם את רבך שם הולך לקראתו תעק אלו ויהי כן שראה שיאל גם הרב הקדוש מאפסא לקראת נשמת הגדיק הג"ל והכירו ועקב עקבה גדולה ומרה ועמד רבינו הקדוש מאפסא ושאל לו מה לך פה וסיפר לו את מצבו ויחנן שיהיה לו לעזר, כי יש לו עוד בניס לגדלם. השיב לו בעל אוהב ישראל: אני אין ביכולתי לעזור לך עוד להשיעך כי כבר אין לי התקשרות לעולם התחתון, אבל הרה"ק ר' אורי הגרף מסטרעליסק נפטר בזמן מאוחר אולי יש לו עוד התקשרות לעולם התחתון, ונלכו ביחד להרה"ק מסטרעליסק ונבקשו שהוא יהיה לך לעזר, והלכנו אליו ומלחנו אותו על שחתנו הקדוש, וישאל הרה"ק מסטרעליסק את בעל אוהב ישראל מאפסא מה לידידי צדיקי וסיפר לו שאני לדידי לישועה וכי אני אחד מאנשי שלומי ועבשיו אני לדידי לרפואה ולישועה, והוא כבר רחוק מן העולם התחתון ומבקשו שיעשה לי טובה, ואמר הרה"ק מסטרעליסק שגם הוא רחוק כבר מהעולם התחתון אבל נקומה ונלכה ביחד אל לדיק הדור הרה"ק ר' שלום רוקח בעל השר שלום מצעלזא זי"ע שהוא חי עוד בעולם התחתון והוא בוודאי יוכל לעשות לו טובה והלכנו שלושתנו אל הרה"ק מצעלזא אשר לא ראינו מעולם ובאנו אל ביתו והוא יושב אל שולחנו הטואר ועוסק בתורתו וקיבל את פני האורחים ושאל מהם מה אתם מבקשים והשיב רבינו בעל אוהב ישראל מאפסא את כל הענין הג"ל השיב הרה"ק מצעלזא ואמר להרה"ק מסטרעליסק הנה בנכם (הכוונה על חתנו הרה"ק ר' יצחק) – וכדוע שאתי פטירת הרה"ק מסטרעליסק זי"ע נתגלה לתלמידו רבינו השר שלום זי"ע ואמר לו: שישתדל להשיא בנות חתנו הרה"ק יצחק זי"ע (אור עולם) הוא אצלי על שבת קודש והוא נלך לישועה להשיא את בתו ולרש

לכחול, אז לקח הקערה והוריקה לתוך הזידינע קאפאטע שלו, וכנס אל הרבנית ובקש ממנה קף. ואמרה הרבנית כי יען שלקח את הרוטב לתוך הזידינע קאפאטע החדשה שלו תהו לו כף של כסף, וזה הלחוק הגדול כשראו שאלכ בצף כסף מתוך הקאפאטע, ובתוך כך נכנס עם רבינו זי"ע וספרו לו כל הענין ואת אמרת הרבנית, ואמר רבינו: כן כן, מגיע לו כף של כסף, ויפה עשה שלקח את הטשאלענט לתוך הקאפאטע שלו תדעו כי אצלי מקוים הכתוב ובדך את לחמד, ומאלכ סעודתי הוא רפואה לחולים, והאבדך הזה היה חולה על הריאות, והיה חולה מסוכן רח"ל ואחר כך הבריא לגמרי. (קובץ אליהו דף קי"ג אורח ש"ו)

רבינו היה גם כן מתלמידי הרה"ק ר' אורי קלוגהויפט בעל אמרי קדוש הנקרא הגרף מסטרעליסק זי"ע ומהרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע ומהרה"ק ר' אברהם יהושע העשל ראש שושלת אפסא בעל אוהב ישראל זי"ע.

פעם אחת שבת רבינו אלכ רבו בסטרעליסק, במולאי שבת צעת עשה הגרף מסטרעליסק הבדלה על הכוס אירע שנספך היון וחזרו ומילאו את הכוס ואירע עוד הפעם וכן נשנה כמה פעמים ולא ידעו פשר הדבר, לאחר הבדלה ניגשו כמה מהמקורבים אל הגרף מסטרעליסק אל רבינו, ואמרו שהוא בודאי יודע מה פשר הדבר הזה וביקשו שיגיד להם ולא רצה ולא הרפו ממנו והפליזו בו עד שנענה להם ואמר להם שיקראו ליהודי מאיזה עיריה שאלהם להם את שמה, וקראו ליהודי משם ושאלו אותו מה אירע אלככם, ענה להם שצויים שישי ממש לפני שאלו פטור יהודי אחד וממש לפני כניסת הגצת הספיקו לקוברו, אמר להם רבינו שיהיו זה היה מהותומים בהגרף מסטרעליסק וכשעלה למעלה לבית דין של מעלה הכניסו אותו לנן עין כי היה שבת, אבל במולאי שבת שנפתח הגהנוט עשו לו משפט וקילחו אותו לגהנוט, אבל הגרף מסטרעליסק אמר להשליחים שלקחו אותו שאינו מסכים שהוא ילך לגהנוט, ועו לו שאינם שואלים אותו, אמר אם כן אלך ואכבה את הגהנוט, וזה היה מה שנשפט היון בהבדלה שבכל פעם שנשפט כיבה עוד קאת מהגהנוט.

סיפר הרה"ק ר' זוד שפערבער אב"ד בראשאו זי"ע ששמע מאיש תלמיד חכם וחסיד שצעת שהיה הרה"ק ר' אברהם יהושע העשל מאפסא בעל אוהב ישראל זי"ע עוד רב בית דין צעיר יאם, היה דר שם עשיר אחד וחסיד בשם ר' מיכל יאסמיר ע"ה שהיה מאוד דבוק לרבו מאפסא וכשעזב ה בעל אוהב ישראל את העיר יאם נסע הרב

אצו נפטר בדמי ימיו בן ל"ו שנה, והגיה אחריו ח' יתומים, ובהיות רבינו ילד קטן, הובא לבית דודו הגה"ק ר' יצחק בער אב"ד סקאלה זי"ע שגדלו ונתן לו בתו לאשה הרבנית המפורסמת מלכה ע"ה, ולמד אלכ הרה"ק ר' שלמה לואקער המגיד מסקאלה זי"ע.

בהיותו למד אלכ המגיד מסקאלה, גמרו רבינו ושני חביריו שלא לישן אלף לילות ולעסוק בחורה, אחד מהחברים נפטר מהם אחר עבור חיזהו מאות לילות, והחבר השני נפטר אחר עבור ח"ת לילות, ורבינו לבדו נער האלף לילות, ובלי האלף היה לו גלוי אליהו הנביא ז"ל שלמד עמו תורה כל הלילה, וההלכה האחרונה אשר למד עמו היה הלכות בית הכנסת, ואחר זה בנה רבינו בעצמו ביהמ"ג הגדול בצעלזא בקדושה ובטהרה, שהי' עוסק בו כל ימיו.

פעם אחת שאלו החסידים את חתנו הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מייער הלך שמה מאלעסק זי"ע: אם אמת הדבר שהיה חותנו נעור אלף לילות ועסק בחורה ענה הרה"ק מאלעסק ואמר: "אני בעצמי הייתי ינוער עמו יותר משלשה אלפים לילות ועסקנו יחד בחורה

וכיפר צעת שהיה רבינו סמוך על שלחן חותנו, יאלה הגזירה לקחת יהודים לנצח, והאשורים היו מסתובבים בבתי היהודים ומחפשים אנשים לבחור מהם חיילים, פעם הרגיש חותנו שהאשורים עומדים להכנס לביתו ולקחת את רבינו, לען לרבינו שיך להחבא מפניהם, אבל רבינו לא שמע אליו, רק הלך ורחץ את עצמו במים חמים כמו לשבת קודש ולבש בגדי שבת, וישב אל השלחן ללמוד. האשורים באו והביטו בכל החדרים, ולא ראו אותו כלל, והלכו לדרסם. שאל אותו חותנו בתמימה רבה: איך קרה כדבר הזה? שאל ראו אותך בבית כלל? השיבו רבינו: הלא מקרא מפורש הוא במגילת רות: ורחלת וסבת ונשמת שמואלהך, אל תודיע לאיש, ויפיר השי' בנדים של שבת שאם כן תעשה כסדר הזה לא יראה אותך איש.

בשנת תקע"ז נתקבל רבינו לכז"ד בצעלזא.

רבינו היה גאון גדול ובעל מופת נורא, אם נתן ידיו הן על אבר של החולה מיד נתרפא אותו אבר, ודך רפואה זו אמר שלמד מהרה"ק ר' ישראל הופשטיין המגיד מקאזניץ זי"ע.

פעם אחת שמע הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מייער הלך שמה מאלעסק זי"ע כחוק גדול מחדר הרבנית, ויען שהוא לא היה נגיל בלחוק גדול כזה, נכנס ללכות סיבת הדבר, וראה כי שם היה אברך מהיושבים שלקח את הקערה עם הטשאלענט כדי ללבוש, ולקחו החסידים הכפות ממנו, ולא היה יכול ללבוש בלי קף, והתחילו הם

ממנהגי רבינו
אמר רבינו: שהמקובל האלוקי רבי שלמה אלקבץ זי"ע מחבר הזמר הקדוש "לכה דודי" שהתקבל בכל תפוצות ישראל, הזהיר על שלשה דברים שיונהגו בעת אמירת הזמר, ואלו הן: א' לזמרו בעמידה. ב' להיזהר משיחה בטילה. ג' לזמרו בניגון ובנעימה. (רשומים בשמך)

הוא היה אומר: מרגלא בפומייהו דאינשי: שלספר במוצאי שבת קודש, עובדות ומעשיות, מאור שבעת הימים הבעש"ט הן היו סגולה לפרנסה. ואמר בדבר זה ישנם ג' לאו דווקא. לאו דווקא במוצאי שבת, אלא אף בכל ימות השבוע. לאו דווקא סגולה לפרנסה, אלא סגולה לכל הרפואות ולכל הישועות שבעולם. ולא דווקא על הבעש"ט הן אלא על כל צדיקי עולם, (אפילו מאתנו גם) אפילו פון אינז אויכעט. (רשומים בשמך)

מתורתו של רבינו זי"ע
ואתה את בריתי תשמור (פרשת לך לך י"ז ט) רבינו פעם הוזמן לסעודת ברית-מילה ובתוך הדברים אמר לאבי הבן: "היום הושלמה ברית-המילה שלך". תמה האיש: "ברית-המילה שלי?" הסביר רבינו: "כל מצוה צריך לקיים בשלמות במחשבה, בדיבור ובמעשה. את ברית המילה אנו מקיימים בתיווך במעשה, אבל

במחשבה אין הוא מקיים את המצוה, שכן עדיין אינו בר דעת. רק כשהוא מכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו, הוא מתקן את המחשבה שהייתה חסרה בברית שלו עצמו. והוא ש: "זהו שנאמר לאברהם יצחק וישראל, ואתה וירעך תשמור, ואתה וירעך אחריך". לשם-מה נאמר שוב 'אתה?' אלא כאשר תקיים את הברית ל'זרעך', תגיע 'אתה' לשלמות במצוות המילה.

שר אחד שאל את רבינו זי"ע: כתיב בתורתכם ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה וכו' ונשתחוה ונשובה אליכם (פרשת וירא כ"ב ה') אם כן איפה נראה שאברהם לא הלך על דעת לשחוט את בנו, שהרי אמר בלשון רבים ונשתחוה ונשובה שגם יצחק ישוב עמו? והשיב לו רבינו: הנה זה דרכו של מלך לדבר בלשון רבים 'וירא' ואברהם היה מלך כמ"ש ח"ל: תחלה היה אב לארם ואחר כך לכל העולם כולו, ולכן אמר שפיר ונשובה בלשון רבים, אבל כנתנו לא היה אלא על עצמו.

ה' אלקים הרבה אתכם וְהַיְמִים כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם לְבַד (דברים א' י') ובמדרש רבה (פרק א) איתא: "ה' אלקים הרבה אתכם זהו שאמר הכתוב (תהלים ה' ח') אֲשַׁתְּחוּהוּ אֵל הַיָּחַד קְדוֹשׁ יְבָרְכֵךְ בְּיָרְאֵתְךָ. וצריך ביאור. ויש לפרש, ע"ד שחרגם יונתן על הפסוק (פרשת וירא י"ח ח') וְשָׁרָה שָׁמְעַת פֶּתַח הָאֵהָלָה, והוא אחריו דקאי על ישמעאל, ולא על המלאך. ור"ל, כדשראתה שר שישמעאל שמע את הבשורה שבשר המלאך לאברהם אבינו ע"ה פחדה מעין הרע של ישמעאל, ולכן צחקתה ועתה הדבר לריק להביל, א"ע שבלב האמינה באמונה שלימה לדברי המלאך, מ"מ צחקה לפנים. ואף על פי כן אמר לו הקב"ה לאברהם: לָמָּה צָחַקְתָּ

כז אלול תרט"ו [ב]

רבי שלום ב"ר אלעזר זי"ע השר שלום ראש שושלת בעלזא

פסוק (ח) נאמר עוד בפסוק: 'ואם לא תמלא ידה די שה וְלִקְהָה שְׂפִי תִּקְרֶינָה אוּ שְׂפִי יִנְהַר לְעֵלָה וְאֶחָד לְחֻטְאֵת וְכַפֵּר עֲלֵיָהּ הַפֶּה וְטָהְרָה, והדבר קשה: אם גם הפסוק 'ואם לא תמלא ידה די שה שִׂיד לְדֵינֵי הַקְּרָבֹת שֶׁל הַיּוֹלֵדֹת, וְיֵשׁ דֵּינֵים נוֹסְפִים, אִם כֵּן לִמָּה הַפֶּסֶק הַכְּתוּב וְקֵדֵם לְכֵן וְאִמְר 'זאת תורת היוולדת' וְקֵדֵם שְׂאֵמֵר 'ואם לא תמלא ידה, והרי גם דברים אלו ישיבים לתורת היוולדת, ואם כן התורה הייתה לריכה ולכתב את הפסוק 'זאת תורת היוולדת' בסוף הפרשה אחר הפסוק, ואם לא תמלא ידה, אלא, מכאן אנו רואים, כי באמת, תורת היוולדת, היא, שידה תמלא לקרבן עשיר. כלומר, על פי התורה לריכה כל יולדת שיהיה לה מיולי לריכה להביא מהמשונה לקרבן, אבל לזאת ממשיך הפסוק ואומר, באת יתרחש לפעמים שלא תמלא ידה די שה, אז לי זה גם בקרבן פחות, ותביא שתי תורים או שני בני וינה, אבל דבר זה עצמו שלא תמלא ידה, כבר איננו לפי התורה – לפי תורת היוולדת. הרי שלפי התורה כריך שיהיה לישראל די לרכס בכות. (אמרות חכמה)

פעם אחת ביום הכיפורים בזה איוזה גזירה גדולה ח"ו, והיה שם בללו עולם גדול, וקרא רבינו לאיוזה איש המוני עם הארץ שיבא לפניו, ובטורח ובקושי היה עד שמלאו אותו והוא לבדינו, ושאלו: תאמר לי בני הפירוש של: אם יענינו ענו כנו ה' יעשה למענו שְׂמֵךְ וְיִרְמִיאוּ וְהַשִּׁיב אֵלֵינוּ? והשיב האיש: וכי הרבי חושב שאני אינני יודע, הלא הפירוש הוא: אם עונינו, אם אפילו שחטאנו, ענו בנו, בכל זאת אנו בניך, ונעשה שחוק גדול בבית המדרש בין ההמוני מבני ישראל, ונתמלא רבינו בשמחה גדולה מזה הפירוש (כי זה היה בשעת התפלה כשהגיע זה העם הארץ לאלו הדיבורים, בכה מאוד אם עונינו אנו בניך) ונעשה מזה הפירוש שמחה בשמים ושעשועין דמלכא, ונתחוק הדינים על ידי זה. (טערת הקודש ח"ב מאמר השונה בתפלה)

נסתלק לגנוז מרומים כ"ז אלול תרט"ו ומנוחתו כבוד בבית החיים החדש בעיר בעלזא זי"ע,

דברי תורה נדפסו בספרים ביאורי החסידות, מדבר קדש, מהר"ש, לקט אמרי קודש.

נשאר אחריו בנו הק"ה הרה"ק ר' אלעזר זי"ע הרה"ק ר' יהודה זונדל מאורחא זי"ע הרה"ק ר' שמואל שמעלקא זי"ע ובנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יהושע הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע הרה"ק ר' משה מקארוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ארו' לייבזש ממאשאיסקא זי"ע הרה"ק ר' אורי מסמבור זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל סרגא האלבערשטאם משינאווא זי"ע, והתנו הרה"ק ר' חנוך העניך רוב מייער הלב שמה מאלעסק זי"ע,

והרה"ק ר' יצחק אייזק ווייס מסוואליווה בעל בית יצחק זי"ע שסיפר שרבו החיזק תמיד קרודם תחת מיטתו, והחסידים לא ידעו ולז הבינו את פשר הדבר, והיה לפלא.

הרה"ק ר' דוד שפירא מדינוב בעל כמה דוד זי"ע היה אומר על רבינו זי"ע: ה' יודעים אחם מה הוא היה? הוא היה יכול להחזיר את כל העולם בחשובה ברגע אחד, ומה שאינו עושה כן הוא משום ד'הדבק במדותיו בעיניו, וכשם שהקב"ה בעצמו יכול להחזיר את כל העולם בחשובה ואינו עושה כן, לכן גם הוא לא עשה כן.

אחד מחסידיו בעלזא סבל רבות על רגליו, עד שלא היה ביכולתו לילך ולעמוד על רגליו, באחד השבתות בפרשת יתרו, נקרא אותו חסיד לעלות לתורה בבית מדרשו של רבינו זי"ע, ורבינו שיהיה

הבעל קורא, סיים אלכו את הקריאה בתיבות (שמות י"ח כ"ג) ויכלת עמוד וגו', למרבה הפלא, כשיכרך אותו האיש את הברכה של אחר הקריאה, נעמד על רגליו כלאחד האדם ושב למקומו בגללו. והרה"ק ר' לבי אלימלך שפירא ראש שושלת בלזאוב בעל זכי לזדיק זי"ע נסע

פעם במיוחד לראות את האיש ההוא, שהחמיל לילך על רגליו בזכות ברכתו של רבינו זי"ע.

ביומי של רבינו, שררה עניות גדולה בקרב אחינו בני ישראל, עד אשר היו יהודים רבים אשר חילו בכל עת ובכל שעה את פניו של רבינו כדי שיבקש רחמים עליהם שיושעו בפרנסה טובה ובכלכלה מתוך הרחבה. פעם בשבת קודש פרשת תזריע, פתח רבינו בדברי קדש קודם הקידוש בצרכא דשבתא, כדי לעורר רחמים על בני ישראל שיושעו בפרנסה. וכך אמר: אף על פי שבכר אמרו רבותינו (מסכת גיגיג ט'): יאה עניותא ליהודאי, ואם כן העניות היא לכאורה יאה ויפה לבני ישראל, ומה לנו לבקש רחמים עליהם, אבל הרי כבר כתוב וַיֵּלֶךְ מִפֶּתַח לָאוֹן קֵל הַקָּדֵשׁ, (ויכ"ה א') ואם כל ה'הדר' של ישראל כבר יאל ואין להם אותו ורק נשאר להם ה'הדר' של העניות, הרי שכן הראוי אדם ה'הדר' ויפוי זה של עניות גם כבר יאל ויפסק מהם, ויושעו בפרנסה ובעשירות גדולה. לאחר מכן הוסיף ואמר: גם מהתורה גופא יש ראייה שכן הדין שהיה פרנסה וכלכלה לישראל. אלל יולדת אומר הכתוב: קָשָׁה פִי תִּזְרְעֵי וְיִלְקָה זָכָר וּגְוִ, וְלִקְהָה שְׂפִי תִּקְרֶינָה אוּ שְׂפִי יִנְהַר לְעֵלָה וְאֶחָד לְחֻטְאֵת וְכַפֵּר עֲלֵיָהּ הַפֶּה וְטָהְרָה יצתה נשמתו דיבור שני היאך קיבל, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, וכתב בפרשת ואתנתן: לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, הרי שלא פקעו הקידושין הראשונים, כי לא נצטוו לקדש עוד פעם. אמר הגאון מבערזאן שבעת ששאלו רבינו שאלה זו, עבר ברעיונו על כל הש"ס ולא מצא תשובה לשאלה

אין כל ואם יקבל ר' מיכל על עצמו שישלם את כל כרכי הנישואין אזי יהיה לו רפואה שלימה, מיד כבלתי על עצמי, ואמר לי הרה"ק מצעלזא הלא אינכם מכירים אותו אקרא לו ואראה לכם אותו כדי שביטול אלך חכירה ותמלא בקשתו, וקרא תיכף אותו את ארת נשמתו והסתכלתי בו היטב ומיד חזרה נשמתו בקרבי ואני המתנתי בכליון עינים מתי יבוא לביתי בן השקף כדי לקיים את נדרי לתת לו, ועבר זמן ועידן ולא בא, ונסעתי לבעלזא והכרתי מיד את הקדוש הרה"ק מצעלזא, ושאלתיו איפוא הוא בן השקף מסטרליסק שלא בא עוד אלי, והעובדה הייתה כך שבעת שהייתה נשמתו עם הזדיקים הג"ל בבית הרה"ק מצעלזא היה שם על שבת קודש בן השקף ובוים א' השיב לו את דברו ואמר לו הרה"ק מצעלזא שישע ליאם אל ר' מיכל וימלא אלכו כל כרכו והוא נחשף ולא נסע ונסע קודם לביתו ונתעכב זמן מה עד שצא לבעלזא עוד פעם ושאל אותו הרה"ק מצעלזא מדוע לא נסעת ליאם כמו שאמרתי לך? והשיב: שאין לו העולה מסע ונתן לו הקר שום שמירה ואמר לו שילך לרחוב פלוני בבעלזא וקם ימלא עגלה עם סוחרים הנוסעים גם כן ליאם ויסע עמם וכן עשה ומלא תיכף עגלה עם סוחרים ובעת נסיעתם שאלוהו הסוחרים אנה הוא נוסע ובאם יש לו תעורה מסע וענה להם שנוסע ליאם ויש לו שמירה מהרב הקדוש מצעלזא, ושחקו עליו אמרו לו טוב הדבר אבל קודם שנגיע לגבול תרד מהעגלה פן ידולע להם בגללו, וכן עשה וירד מן העגלה והלך רגלי עד בואו לגבול והסוחרים הלכו מקודם למשך המכס שם ונתנו תעודותיהם והלכו החוצה והמתינו עד שיביאו להם הרשוין וכן השקף נשאר עומד בחוץ והמתין על הסוחרים ואחר כך בא הפקיד והביא לסוחרים את הרשויות שלהם ובראיתו את בן השקף ביקש מאתו סליחה על שלא הביא לו גם כן את הרשוין ובעוד איוזה רעעים הביא לו גם כן רשוין ונסעו יחדיו על העגלה הלאה, וכשעברו את הגבול שאלו אותו הסוחרים אל מי אתם צריכים בעיר יאם והשיבם שהוא כריך לר' מיכל מייאם אמרו לו שגם הם צריכים לו אודות עסקם וכאשר באו קרוב לעיר יאם אמרו לו שימואל שירד מהעגלה שלא יבוא עמם ביחד וכן עשה ובבואו בחנותו הגדולה של ר' מיכל ורלו ליתן לו נדבה הגונה לזרע לקבל ואמר שרואה לדבר עם ר' מיכל עצמו, ואמר לו הפקידים אם כן תשבו פעם עד שיבוא ר' מיכל, וישב שם עד שבר ר' מיכל וראה שיושב אלל הפתח, ותיכף הכירו ונתן לו שלום בשמחה ובכבוד גדול, וקרא אותו לביתו ואמר לו הלא כבר המתנתי עליכם זה זמן רב ובדרך השם שכבר באתם ומיד כזה לבני ביתו שיכינו סעודה גדולה לכבוד האורח החשוב וקרא לכל בני המשפחה ויספר להם את גודל חשיבות האורח וכל המעשה אשר אירע לו בעת חלו ונתן לו אחר כך את כל כרכי החתונה בהרחבה בכבוד גדול (וארר הספורים)

הרבה אלפים אנשי שם נהרו אליו לשמוע בקול דברו וללמוד דרכיו הק' ובתוספת הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאנאן זי"ע הרה"ק ר' שלום הלוי מקאמינקא זי"ע, והגה"ק הארזי ר' שלמה קלוגער זי"ע היה מבקר רבינו הרבה פעמים, וכן היה מתלמידיו הרה"ק השיש ר' שמעון מיערסולאו זי"ע, הרה"ק ר' יהושע מלענגעשנא זי"ע והרה"ק ר' משולם פייביש מצעלזאן בעל שפת אמת זי"ע והגה"ק ר' לייביש טאמישצבער זי"ע והגה"ק ר'

שרה לאמר, האף אמנם אלד ואני זקנת. (פרשת וירא י"ח ג') כלומר, למה השתמשה בדרך זה לנוע עין הרע, הלא ישנה דרך אחרת: 'האף אמנם אלד' ראשי-תיבות ה'א'א' שהוא שם סגולה נגד עין הרע שלא תשלוט, וכיוון שישנה עצה אחרת, לא היה לה להראות כאילו אינה מאמינה לדברי המלאך ח"ו. וזהו פירוש המדרש ה"ל, דמשה רבינו ע"ה אמר: "ה' אלוקים הרבה אתכם", והקשה בספר קרניים (להמקובל האלוקי רבי אהרן קרדינא זי"ע) על הלשון שאמר משה על ישראל 'הרבה אתכם' שהוא ח"ו כמו להכניס בהם עין הרע. ותיקן, שיש בקבלה מרב הונא סגולה נגד עין הרע לומר הפסוק: "אשתחוה אל ה'יכל קדשך ביראתך שיש בו השם ה"א ברא"ת. שהוא שמירה מעין הרע. וזהו כוונת המדרש, לתקן איך אמר משה רבינו לשון 'הרבה אתכם' להכניס ח"ו עין הרע על ישראל, ותיקן: זהו שאמר הכתוב אשתחוה אל היכל קדשך וגו', שמשה אמר גם פסוק זה שהוא שמירה.

לך אמר להם שובו לכם לאהליכם. (פרשת ואתחנן ה' כ"ו) הגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שווארדאן אב"ד בערזאן הנקרא המהרש"ם ברעיואן היה פעם בבעלזא, שאל אותו רבינו איתא בגמרא (מסכת מגילה ז') קם

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כז אלול תק"ס

רבי נתן ב"ר יעקב שמשון הכהן זי"ע הנקרא רבי נתן אדלער אב"ד פראנקפורט

רבינו הגה"ק רבי נתן הכהן אדלער אב"ד פראנקפורט זי"ע נולד ביום א' יו"ד טבת בשנת תק"ב לאביו הגה"ק ר' יעקב שמשון צור ווינדמוהלע זי"ע בן הגה"ק ר' נתן אדלער הראשון דומ"ץ בפראנקפורט דמיין. אביו היה נכד הגה"ק ר' שמשון אשכנזי הדרשן בעל ילקוט שמעוני זי"ע

לאנדאן והמדינה זי"ע בהיותו כבר כ' כבר הי' מפורסם שמו בכל העולם לגאון וקדוש, צפרט שבחכמת הקבלה עלה למעלה ראש על כל חכמי דורו, ונתקבלו אליו תלמידים לפראנקפורט מכל הארצות. והעמיד גדולי עולם, ומהם הגה"ק ר' אברהם צבי אויערבאך אב"ד לארמאטאלט זי"ע. שהוליד ספר רבו הקדוש משנת ר' נתן על סדר זרעים עם ביאורו. וכי רבינו לא כתב חדושי תורה מעולם, כי אמר הטעם שמוחר לכחוד תורה שבעל פה משם עת לעשות לה' וכו' שהתורה נשכחה מלבד והוא אינו שוכח לעולם מה שלמד, פעם אמר ורק נקודת וקוים עשה בגליוני ספרו להזכיר אותו או תלמידיו שיזכר כחן מקום לעיניו בו היטב, והנקודות וקוים הללו פי' תלמידיו. ומזה עשו ספרו משנת ר' נתן ועתה נדפס ממנו ספר דרך הגשר חידושים ופולפולים על ידי הגה"ק ר' אברהם יהודא הכהן שווארץ זי"ע. הגה"ק ר' חיים דייטשמאנץ אב"ד קאלין זי"ע הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע, הגה"ק ר' יצחק אריה זעקל ווארמנער הנקרא הבעל שם מייכלשטאלט זי"ע, הגה"ק ר' שלום אולמאן הנקרא ר' שלום חריף בעל דברי ר"ש זי"ע הגה"ק ר' אברהם סג"ל צינגל אב"ד וויראצבורג זי"ע, הגה"ק ר' מנחם מענדל קארגוי בעל ספר גדולי טהרה על מקוואות זי"ע, ועוד ועוד אדירי התורה ארזי לבנון ילאו מצית מדרשן.

רבינו היה גאון עולם בקי בכל חדרי תורה בנבלה ובנסתר, ובעניי טומאה וטהרה והלכות עבודה אמרו חכמי דורו שאין כמותו בכל העולם. ונהג שעלה לדוכן בכל יום בבית מדרשו ואמר על עלמו דכשיבנה בית המקדש ב"א יעשה הוא העבודה בקדשי קדשים כי הוא בקי ב"ה בהלכות עבודה.

והעיד עליו תלמידו הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע: שהיה בקי בשבילי הרקיע יותר ממלאכי עליון, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע אמר: שזה רבות בשנים לא בא נשמה. קדושה לעולם כמו נשמת רבינו, זולת נשמת הבעש"ט הקדוש זי"ע. (חוט המשולש)

היה עניו כהלל, שפל בדר, ביותו היתה פתוחה לרוחה, ולמדו שם תלמידים ואורחים יומם ולילה, מעולם לא עבר עליו חרות לילה בשינה, הוא הפקיר כל הונו ורכושו, שלא יכשל שום אדם בעבורו, אם יגנוב או יטול דבר מחפציו בלי שישאלו, בשנת תקמ"ב ז"ך אלול נתקבל רבינו לאב"ד באסקאוויץ, אך שם קמו עליו מתנגדים מחמת חסידותו, והוא היה אוהב שלום ורודף שלום מזרע אהרן הכהן, עזב את העיר בשנת תקמ"ו וחזר לפראנקפורט. ושם קבלוהו בכבוד גדול, כי ידעו ממנו שהוא גאון הגאונים. קדש קדשים, בעל מופת גדול ונורא, ושיש לו גלוי אליהו ובעל רוח הקדש. ובנסועו מבאסקאוויץ לפראנקפורט אמר לתלמידו הגה"ק ר' משה סופר בעל החתם סופר זי"ע, שכל מנגדיו בבאסקאוויץ יבואו עוד אליו לבקש לחם כי ירדו מנכסיהם. והעיד הה"ס זי"ע כי כן היה שלא אחד מהם מת עד שירד מנכסיו לגמרי והלך לבקש לחם, כאשר חזר לפראנקפורט נתוספו ספסלים בבית מדרשו, ומשם הוראה וקדושה ילאה לישראל:

כבר בילדותו היה לפלא בעיני כל רואיו, כי היה חו"ב נפלא, וקדוש וטהור. וכשהיה בן יו"ד קראו הגה"ק ר' חיים יוסף דוד אזולאי בעל החיד"א זי"ע איש קדוש. והיה בעת שביקר הגה"ק החיד"א זי"ע בפראנקפורט בשנת תקי"ב הראו לו חכמי העיר את הילד כמי שמופלג בתורה וסוקד עליה, דבר שגרם לו לאחר לפעמים לתפילת שחרית ולהגיע בזמן אמירת עלינו לשבח, בעקבות זאת החיד"א קרא עליו את הפסוק (מלכים ב' ד' ט') הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עוזר עליו תמיד וכמו כן העיד עליו תלמידו מרן החתם סופר זי"ע: מיום עמדו על דעתו לא הסתכל אפילו בחלון, ומיום שנעשה בן תשע שנים לא הלך בחורות. (בהקדמה חת"ס עה"ת בראשית)

רבינו שם לילות כימים, לא פסק פומיה מגירסא, ולמד אלל רבו הגה"ק ר' יעקב יהושע פלק בעל פני יהושע זי"ע והגה"ק ר' משה ראפף ראב"ד פראנקפורט זי"ע, והגה"ק ר' אברהם אביש אב"ד פראנקפורט דמיין בעל ברכת אברהם זי"ע, שלמד עללו קבלה. ורבו המובהק הי' הגה"ק ר' טעבלי הכהן שיפף אב"ד

רבינו כינה את האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע והרה"ק ר' משולם זשאף מהאניפאלי זי"ע בשם: די פוילישע גנבים! ואמר הטעם על זה, כי כאשר הוא עולה השמימה בחזות הלילה, בעת שתרעין נפתחין, הוא מואל כבר את שני האחים עומדים בפנים כל ההיכלות, ומהיכן נכנסו לשם טרם שנפתחו התרעין? אלא ודאי הם מתגנבים ובהים במחתרת, לכן כינה אותם בלשון חיבה: די פוילישע גנבים. (עבודות עבודה שיחות)

נסתלק לגנוי מרומים כ"ז אלול בשנת תק"ס ומנחתו כבוד בבית החיים פראנקפורט דמיין

ועל מצבתו חרות שמבן ט' שנה לא פנה לבו לבטלה, ושכל היריעות לא יכילו לספר שבחו, והגה"ק ר' פנחס הורוויץ בעל הפלאה זי"ע אמר בהספדו עליו, כי לא אדם הוא להתנחם, ותלמידו הגה"ק החתם סופר זי"ע הספידו בפיוט ידים ורגלים צביהכ"נ לפני ארון הקדש, וסיפר בהספדו (תורה משה פ' שמיני) שנתודע לו פטירת רבו על ידי חלוש מן השמים. שראה בחלומו מחומשת ספרים שחורים, ושאל מדוע לבושין שחורים? והשיבו לו מן השמים, הלא ידעת מנהג עיר פראנקפורט ביום תענית ליבור מלכאים ספרי תורות שחורים ואיקץ והנה חלוש, ונדע לו שהספר תורה מאבאלת על מות לדיק וקדוש רבו זי"ע

מתורתו של רבינו

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם פי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (פרשת קרח ט"ז ג') בביאור טענת קרח אמר הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע בשם רבו הגה"ק ר' נתן אדלר זי"ע, שטענת קרח היתה שאין צריכים לרבי ומנהיג שיוורה את הדרך שכן, כל העדה כולם קדושים כולנו רבי' קדושים ורבי' גדולים, וכמו שאפשר ללמוד מטלית שכולה תכלת, וכי יעלה על הדעת שנצטרך להטיל בה ציצית, והרי אם חוט אחד של תכלת פוטר לטלית של מין אחר כל שכן כשכולה תכלת תפטור את עצמה. והשיב לו משה רבינו שאין הצדק כדבריו, שכן באמת צריכים להטיל ציצית גם באופן שכל הטלית היא של תכלת, כי הגם שכולה תכלת, מכל מקום אנו צריכים לחוט הזה של לבן לפוטרה, ומכאן נלמד שאפילו כשכל העדה כולם קדושים, מכל מקום צריכים שיהיה להם מנהיג, וזה צריך שידע כל בר ישראל, שלעולם לא משנה כמה שהוא גדול ופקח, צריך שיהיה לו רבי ומנהיג ומורה דרך.

כתב הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע: מקובלני ממורי הגאון זצ"ל שאין התלמיד זוכה לתכלית השגתו האחרונה, כל זמן שהוא חוסה תחת כנפי רבותיו, עד שנפרד ממנו לגמרי. (חת"ס פתיחה לדרוש ש"ש תק"ג)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כח אלול תר"ו

רבי משה ב"ר הלל המגיד משקלוב

רבינו הגה"ק רבי משה מגיד ריבעלין המגיד משקלוב ומנהיג הקהילה האשכנזית בירושלים בעל בית מדרש זי"ע נולד לאביו בעיר שקלוב בחודש אלול שנת תק"ם לאביו הגה"ק ר' הלל בעל קול התור זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין ראב"ד שקלוב זי"ע

רבינו היה הרב הגדול המפורסם בגאונותו וצלדקתו ויכרתו.

וכתב בנו הגה"ק ר' יצחק אייזיק בעל בית יצחק זי"ע: והנה מה אומר ומה לדבר מי לא ידע זה משה האיש אשר היה רועה את לאו קדשים ותהי המשרה על שכמו מגיד מישרים בק"ק שקלאוו ובשפתיו שפתי נבון אשר דרוש דרש משה השיב רבים מעון, ונהרו נהרי נחלי דמעות מתוכחתו אשר ירד בקרב איש ולב עמוק, גם היה אב ליתומים ולאלמנות ולכל כושל בהשגחתו עליהם, גם בהגמ"ח אשר עשה יותר משלשים אלף לעטלין המודפסים אשר היה לו והואו זוה עניים ועשירים. (בית המדרש)

עוד בימי ילדותו נתפרסם כילד הפלא בעל כשרונות עליליים בלתי מרויים, חכמי שקלוב ליינו אותו, כיכוב חדש בשמי הגאונות, בהיותו בן שבע שנים ולמד בחדר פרק שור שנגח (מסכת צבא קמח) שאל רבינו את אביו: מדוע לא החלו בחדר מהפרק הראשון של המסכת ארבע אבות נזיקין? ענה לו אביו שהפרק הזה הוא קשה יותר מדי בעד ילדים קטנים. אמר רבינו לאביו: אני חושב שזה שטות ואני רוצה להתחיל דוקא מהתחלה הפרק הראשון ואם לאו אברח מן החדר. אביו התחילו ללמוד אתו מהפרק הראשון ובמשך חודש אחד גמר את כל הפרק בהבנה עמוקה, מאז היה מוכרח אביו לשכור בעדו מלמד פרטי. ובהיותו י"א שנה היה בקי בכל הבבות של סדר נזיקין ובכל התנ"ך.

בהיותו בן שלושים ושלש שנה נתמנה לראב"ד בעיר שקלוב במקום אביו שנסע לפניו בן לארץ ישראל בשנת תקס"ט.

עוד מימי ילדותו היה מכוון בשם מגיד "דורש ציון" ממעשה שהיה: כשהיה נער בן ט"ו כבר נתפרסם כדרשן המפליא את שומעיו, ופעם הביאו אביו הר"ר הלל לוויילנא והמידו לפני הגר"א זי"ע שישמע את כחו בדרשנות, הגאון ז"ל שיבא את רבינו ואמר לו: דע, כי בכח זה שנתן לך אלקים עליך להיות דורש לציון, בנוסח הגמרא: ציון היא דורש אין לה דורש אין לה (וירמיהו ל' י"ז) מכלל דבעיא דרישה (מסכת סוכה מ"א) גם רמז הוסיף לו "דורש ציון" עולה בגימטריא כשמו " משה בן הלל בן בנימין" ויברכהו בצרכת ציון: כטל חרמון שירד על הררי ציון כי שם ארה ה' את הצרכה חיים עד העולם. (תהלים קל"ג ג')

לאחר פטירת אביו, בשנת תקל"ח החליט לעלות לארץ ישראל, בחודש תמוז שנת ת"ר עלה לארץ ישראל, והיה מנהיג הקהילה האשכנזית בירושלים משנת תר"א עד יום הסתלקותו. ששם בא בידידות רבה עם הגה"ק ר' שמואל סלאנט אב"ד ירושלים זי"ע

נסתלק לגנוי מרומים כ"ח אלול בשנת תר"ו ומנוחתו כבוד בהר הזיתים

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יצחק אייזיק בעל בית יצחק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו

פי יעקב בחר לו יישראל לקגלתו. (תהלים קל"ה ד) על דעת שלש מדות טובות נמצא בישראל ביישנים רחמנים גומלי חסדים, (מסכת יבמות ע"ח) וזהו "בחר" ביישן חסדן רחמן. (בית המדרש)

יאבגהם זקן בא ביימים וה' ברח את אבגהם בכל. (פרשת חיי שרה כ"ד א') איתא במדרש בכל יש אומרים בת ויש אומרים השליטו ביצרו, נראה רמז על שני הדרשות האלו בהקדם המובא מדרש נשא: 'ברוך ה' בנינים, וישמרך בבנות שהבנות וכו' ו"א וברוך וכו' וישמרך שיהא יצרך מסור בידך, ועוד אקדים המבואר בעל הטורים, 'ברוך נגד אברהם שנאמר וה' ברך את אברהם בכל, יאר נגד יצחק, ישא נגד יעקב, הרי שיברך נגד אברהם, והנה כשאומר וה' ברך הרי כמו יברך ה' וכשמססים עוד בכל כאלו רמז בכל השייכה לו, זהו וישמרך לזה ו"א בת ו"א השליטו ביצרו כשני דעות הנ"ל על וישמרך. (בית המדרש)

במדרש רבא (פרק ע"ח) כרחם אב על בניו (תהלים ק"ג י"ג) זה אברהם, נראה שדקדקי זהיה לו לומר: כרחם אב על בניו מהו אב על בניו? לזה דרשו על אברהם שרחם על סדום שהיו בניו לאבות אחרים אך אברהם נקרא אב עליהם, על דעת: כי אב המון גוים נתתיך (פרשת לך לך י"ז ה') וכדאיתא במדרש שם המכסה אני וכו' אב נתתיו עליה'. (בית המדרש)

כט אלול תשל"א [א]

רבי ישראל ב"ר ברוך פנחס זי"ע בעל אהל ישראל מקעשינעוו

רבינו הרה"ק רבי ישראל רבינאוויטש האדמו"ר מקעשינעוו בעל אהל ישראל זי"ע נולד בעיר סקאליע, שהוא סמוך לעיר סטרי בגלילות לעמבערג, במזרח גאליציע. לאביו הרה"ק ר' ברוך פנחס מסקאליע בעל טל אורות זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר חיים מיאמפאלי בעל שיח אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מיאמפאלי זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מיאמפאלי זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מדראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף ספראוידליווער זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסווירש זי"ע הי"ד שנהרג על קידוש השם נכד הרה"ק ר' יצחק חיות אב"ד פראג בעל אפי רברבא מחסידי פרובינצא זי"ע ולמעלה בקודש נכד רבינו שלמה יצחקי בעל הרש"י זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה אדל ע"ה בת הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מקאלביסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מקאלביסוב זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ בעל אור ישעי זי"ע חתן הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע, ונכדת הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקמרנא בעל היכל הברכה זי"ע. כשנכנס רבינו לברית מילה, היה אביו הר"ר ברוך פנחס המוהל בשעת הברית מילה

זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום מטריסק זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' אברהם מטריסק זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע

שמחת הגישואין של רבינו נקבעה בעיר ססמוד להגבול של רומעניא וגאליציע, ובהיות העיר מקום טיט ורפש, חשבו שלא יגיע עולם גדול אל החתונה, ולכן החליטו לעשות החתונה בכפר קטן רחוק מיאסי, אבל בפועל הגיע עולם גדול של חסידים משני האדמים.

ובהיות הרה"ק ר' מרדכי זוסיא מטריסק נכד הכבוד קדישא הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע, היו נוכחים אלל שמחת הגישואין הרבה מנכדי הרה"ק מרוזין.

ואחיו של רבינו הרה"ק ר' דוד יצחק אייזיק מסקאליע זי"ע היה מספר בהתפעלות על נימוסי מלכות של זרע קדוש ישראל מרוזין, שהיו גם לערך שמונים מנכדי בית רוזין לבושי צבעקאיעס לבנים, שאף אחד לא כסף עלמו אל המאכל וגם לא נשפר מהרוטוב על הצבעקאיעע שלהם, ואף אחד לא הוליא 'עאשטיכע' בכל משך החתונה, כי ישבו בנינוי מלכות, כדרכם בקודש של אלמאלי הרה"ק מרוזין.

הגה עיר קעשינעוו שברומעניא, היתה בכלל עיר ואם ישראל וביניהם היו תלמידי חכמים ואנשי אורה, וגם אנשי חיל עתירי נכסין.

ובעיר ההוא היתה קבוצה חשובה של חסידים סקאליע. בעיר קעשינעוו כבר היו זקנים של רבינו, הרה"ק ר' אליעזר חיים בעל שיח אליעזר זי"ע היה גיבול לפקוד מידי פעם בפעם ואחרי כן הרה"ק ר' ברוך פנחס זי"ע ואחרי כן הרה"ק מסקאליע זי"ע בהיות כן, היתה בעיר קעשינעוו קבוצה חשובה של חסידים סקאליע, אשר זכו להסחוסף כלל קדשם של האב הבן והבכד.

זמן מה לאחר הגישואין של רבינו הגדול אחיו הגדול הרה"ק מסקאליע מסודו עם אחיו אהרונ נוצר, וגם לאג למאזא בעירו מקום שיוכל להשפיע ממאור תורתו וקדושתו על עדת ישראל קדושים, וממילא ידווח גם מקור של פרנסה טובה וכלכלה, להנהיג עדת חסידיו בעיר קעשינעוו.

חסידים סקאליע שבעיר קעשינעוו, קבלו עליהם רבינו למורס ומאורס, להדריכם בדרך ה' ולהעירף עליהם מעטלי ברכותיו, ונהגו ממנו עצה ותוסיע, ורכיבים להצטרפו לשמוע תפלותיו הנעימים, שנאמרו במתיקות מיוחדת בנוסח המקובל מאבותיו הק', ויהי רבינו נושא חן בעיני כל ראויו, בפניו המאירות ומדות התרומיות. וגם פרנסו אותו ואת ביתו בכבוד ובריות. וקם בקעשינעוו בנה בית מדרשו ויסד ישיבה וזכה להעמיד תלמידים הרבה.

ושמו הטוב של רבינו התפרסם מיד ונהגו אליו חסידים מקרוב ורחוק, גם ישיבתו התפתחה ומספר גדול של בחורי חמד יסדו גם על החורה ועל העבודה, ואכן הגהיז און מעייתו, עד בערך שנת תלצ"ט.

לאחר כמה שנים שהיה בקעשינעוו, הוכרח רבינו לברוח מקעשינעוו ברומעניא, תחלה ברח רבינו לעיר יאסי, לבית חמיו הרה"ק מטריסק, ומשם ללאנדאן, בשנת תרל"ט כבר היה בעיר ללאנדאן.

בשנת תש"ב הקים רבינו בית מדרשו בית הכנסת האל ישראל בשכונת העגדין שבבולונו, מקום המדוייק של בית המדרש היה, 29 גריין לעיין העגדין ללאנדאן, והקהילה מסרה לו חדר גדול ורווחה ידים לכבודו לשמש לו לבית התפילה, ב'העגדין עדת' והיה לו שני קומות, קומה

בתקופת שהותם בעיר וויען, זכה רבינו להקביל פני הרבה מלדיקי וגאוני הדור, ביניהם הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח מצעלזא זי"ע כאשר סיפר רבינו. הרה"ק ר' ברוך פנחס חיבר ספר נורא 'טל אורות' על תפלת טל וגשם, ואנשים זמירות בדרך קבלה, והרבה מלדיקי הדור השתוקקו מאד לראותו. והרה"ק מצעלזא בהיותו בעיר וויען, גם כן הביע השתוקקותו לראות הספר הקדוש הנ"ל, והיה רבינו המחבר הק', שליח להולכה להביא הספר הקדוש לידי הקדשו, וכן עוד מלדיקי הדור.

כחמש שנים זכה רבינו לשלוב מאור תורתו וקדושתו של אביו הקדוש ר' ברוך פנחס בעיר וויען, עד שאגיע יום המר הנמרס בו נאחו ארצלים את המאוקים, ועלה הר"ר ברוך פנחס בסערה השמימה, ביום כ"ד אדר תר"פ.

ורבינו מספר שהגם שהיה לעיר מאד כשנתלק אביו, אף על פי כן למד ממנה הרבה וגם היה ידיו רב לו בש"ס ובפסקים בתורת הגללה והנסתר, וזה לשון רבינו בהקדמת זרע ברוך:

"לעיר הייתי לומים לעת שנפלה עטרת תפארת ראשנו אבא מארי ז"ל ולא זכיתי ללמוד ממנו כפי מדריגתו הגבוהה אבל מה שלמדתי ממנו הוא פרה ורבה אללי כל הימים ובאתם למדתי ממנו הרבה כי בשנים הקודמים מי שהי' בכו י"ד או ט"ו שנים כבר היתה לו ידיעה בלימוד גמרא וחסד' ופסקים ואפשר גם בלימוד הנסתר ואני הייתי רגיל להיות אלל אבי מורי ז"ל יומם ולילה ונכסתי לפני ולפנים והיה תמיד משגיח עלי בעיניו פתיחה כעניא לדבר אברא באהבתו אותי והי' משגיח עלי על כל פסיעה ופסיעה ועל כל מעשי והי' מוכיח אותי בתוכחת אהבה בלימוד התורה ביראה ואהבה לה' את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו הוא אלוני אבי ז"ל היה מאלפני ומלמדני".

מאז נמשך שלשלת הזהב על ידי אחיו הגדול של רבינו הרה"ק ר' דוד יצחק אייזיק זי"ע, וכבר אז בהיותו בן כ"א שנה, הכירו בו גדולי ומאורי עיר וויען שלגדלות נוצר, וכו נאה וכו יאה למלכות מקום אביו הק', והרבה מחסידיו אביו המשיכו להסחוסף כלל האדמים האעיר שהאיר שמי היהודים, אשר כבר נודע בגאונותו ודקותו בקרב תלמות וויען.

על אף הגסיונות הקשות שעברו על רבינו, בהלקה מאתו אביו הק' עטרת ראשו ובנת עינו, והגם שהיה בעיר וויען, מדינה קשה בתקופה קשה, לא הגיחו ידו מלהיות הולך וגדול בתורה ובחסידות וביאלת ה' טוירה, ותחת עינו הפקוחה של אחיו הגדול, הרה"ק מסקאליע המשיך ליטב על התורה ועל העבודה, להיות הולך וגדול בכל מכמני התורה, ובמעלות קדושים וטהורים, כפי אשר ראה בבית אבותיו.

באותה תקופה זכה לקבל תורה והדרכה ישרה מאתו, אשר היה רגיל ללמוד עמו במיוחד ולהשפיע עליו ממאור תורתו, עד שנעשה כלי מלא ברכת ה', כמו כן קיבל תורה בתקופה ההוא מפי הגה"ק ר' ירוחם פישל אראק אב"ד אוזריאן זי"ע אחיו של עמוד ההוראה הגה"ק ר' מאיר אריק זי"ע. רבינו היה הולך וגדל עד כי גדול מאד, להיות גבור במלחמתה של תורה, בחור כארסים.

כשהגיע רבינו לעונת השידוכין, ובהיות רבינו בחור נחמד וגם נעים, בעל לב טוב ומדות התרומיות, בעל אורה הנדרת, תלמיד חכם וצדיק אשר עבד ה' מעורויו, ומה גם שהוא בר אברה קדישין, בנו של אותו צדיק, הרבה חפצו להשתדך עמו.

מן שמיא קוצו ליה לנאה צדקנית, בת קדושים, הי' הרבנית האדקנית אלטא חיה שרה ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי זוסיא טווערסקי מטריסק

משנות ילדותו של רבינו נאמנים דברי רבינו שכתב בעלמו בהקדמת ספר של אביו ספה"ק דברי ברוך, וכתב ההקדמה בשם 'זרע ברוך' וכתב גם 'ודכונתא כד הויא טליא רגיל הייתי ללמוד ולהתפלל בחשאי, פעם אחת עמד על ידי כ"ק אחמ"ר ה"א ז"ל בשעה שלמדתי כונהגי אז בחשאי והיה מוכיח אותי בתוכחת אהבה ללמוד בקול בניגון הגמרא בחשק ובהתלהבות ובהיותו הדיבור, כי הקול יעורר הכוונה וירבה החשק והדברים שמחים ומאירים הקוים בזכרון טוב כל הימים.

וקוב פעם אחת מיסב הייתי על שלחנו הטוב בסעודת ליל שבת קדש ואבי מורי הק' ז"ל היה מזמר המזמירות בקול נעים ואני מסייע הייתי ומזמר בקול נמוך, ויגע על פי בידו הק' ואמר: השמיעני את קולך, כד את ה' מהונך - מגונך לזמר בקול ערב, בהרמת הקול בהתעוררות ובהתלהבות לפני אדון כל לכבוד שבת מלכתא. ומאז נתעורר בי הכח והחשק ללמוד ולהתפלל בהרמת קול ובהתלהבות בבחי' כל עלמותי האמננה".

עוד כתב רבינו שמתוך ההתלהבות שהתפלל פעם החעף אחר התפלה והא לך לשונן של רבינו: פעם אחת נתעלפתי אני אחר תפלת שחרית ונעשה רעש בבית, ובא אדוני אבי ז"ל ואמר שהתפללתי ביותר בהתלהבות והלך החיות וזכה ליתן לי יין חם כי היה מרגלל בפומיה בראש כל אסון, אלא חמר (מסכת בבא בתרא נ"ח:), ואבי הק' ז"ל אמר יין חם רפואה גדולה, אבל לא היה נמלא יין בבית כי היה צעת המלחמה ולא היה יין רק לקדוש ולהבדלה, וא"א ז"ל ליער עלמו על זה והלך בעלמו לחפש בבית חם נמלא יין, ומאז בקבוק יין שהיה מונח בקרן זוית בבית שאני הייתי שוכב על המטה, והוא בעלמו לקח היין להסם ונתן לי ושתיתי והטוב לי ונתרפאתי. ופתח אבי מורי פיו קדש בשבת והודיע לה' ואמר, שהוא יודע שלא היה גם יין אך הקב"ה שולח רפואה קודם למכה והזמין יין במקום הזה על ידי אליהו הנביא ז"ל.

עוד כתב רבינו שם שאביו רבינו ברוך פנחס היה מכנים בו חשק גדול בלימוד התורה והדרך ללמוד תורה וזה לשונן של רבינו "דכירנא כד הויא טליא והיה אלוני אבי ז"ל מוכיח אותי בתוכחת אהבה בענין לימוד התורה בהתמדה ובחשק גדול ביראה ואהבה והעיקר ללמוד תורה לשמה לשם לימוד התורה כי לקח טוב נתתי לכם (משלי ד' ב') ללמוד לשמה לשם השם תורת ה' תמימה (תהלים י"ט ח') ללמוד הרבה ולא להנאת עלמו רק לשמה כמו שאחז"ל (מסכת אבות פירק ב' מ"ח) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, רק הכוונה להיות לימוד התורה לשמה, כי לכך נוצרה, כי עיקר כוונת הבריה היה בשביל התורה חם לא בריות יומם ולילה התורה שמים וארץ לא לא שמי (ורמיה לז כה) על כן אין קשות ללמד לעבוד אותה אפילו שעה אחת, וברכת גם בשבתך בביתך וכו' (דברים ו' ז'), והגית בו יומם ולילה (יהושע א' ח'), רק העיקר שהיה יראת ה' לבנו כמאמר"ב (תהלים קיא י') ראשית חכמה יראת ה' ואז שכל טוב לכל עושיהם על ידי לימוד התורה ביראה ואהבה לשמה לשם השם אז יזכה לדבק נפשו בחי עולמים וזכה לאור פני מלך חיים אור התורה על ידי לימוד התורה בקדושה וטהרה וזכה לאור השכינה ויבא למנוחת רוח הקודש וגילוי אליהו הנביא".

ובמלחמת העולם הראשונה ברחו מסקאליע לעיר וויען, ורבינו היה בערך בן ט' שנים, והגם שהיה גם תקופה קשה מאד, ולא היה מקום מרווח לפריחת היהדות, המשיך רבינו בעבודתו בקדוש, להיות הולך וגדל כלל קדושת אביו הק', וגם היה זכה לעסוק בתורה ולהתבסס ממאור תורתו של אחיו הגדול הרה"ק ר' דוד יצחק אייזיק זי"ע שגבר אז נתפרסם בין הבלומים בעיר וויען ענאון לעיר אשר עתיד להאיר שמי היהדות.

כט אלול תשל"א [ב]

רבי ישראל ב"ר ברוך פנחס זי"ע בעל אהל ישראל מקעשינעוו

שחכחו לו חייף ומיד משלומך ומשלו' ביתך ומכל דבר שורש להחיות את נפשי. ובזה הגני אחיך וגיסה דו"ט ב'ה"ר ובאה"ר [=באהבה רבה ובאהבת עולם] המחכה לבטוחות טובות ומכל אשר לנו ומכל ישראל . .

כנראה זמן קצר אחר כך, כבר קיבל אחיו הודעה מרבינו על מצבו.

רבינו סבל רבות בעיר תל אביב, מאנשים שלא סבלו הרעיון שיהיה בהשגחה שלהם בית המדרש המתנהגת על דרך ישראל סבל. ועל ידי הגהר בריוני, נחייים ברבינו במלוא מובן המלה, דברי חז"ל, שארץ ישראל נקנית ביסורים.

ובכן כתב אחיו המכתב שלהן, לחזקו לאמרו ולברכו: ב' מו"מ [=מעטות מסעין] תשל"א בין המלכים יזרח אור לישקרים, ויגביה מזולו לראשי ההרים, ה"ה אהובי אחי יקירי הרב הגדול המפורסם, טובינא דחכימי, ידיו רב לו בגמרא וסבבא בנש"ק ארצלים ותראשיים מוה"ר ישראל' שליט"א. וז' היקרה הרבנית תחי' אהר"ש הטוב הגנתי מכתבים ממך אהובי אחי יקירי והי' למשיב נפשי ברצונו כתב ידך. והיא רעווא שזוכה לבשרנו ב"ט [=בטורות טובות] תמידי בתכ"י [=בחדר כלל ישראל]... ועתה ממרום ותגלגלו רחמינו יחי' לעזור לך ולהשיע לך בכל עניניך ברוחני ובגשמי וישלח לך רפ"ש מן השמים וגם ישלח לזוגתך תחי' רפ"ש מה"ש [=מן השמים] בחוד אשר חולי ישראל. והנהיב בחסדו בכל דור יחסד עמך ויעמוד בימיך להושיעך תמיד שתושע בישועה גדולה מן השמים ויברך בשפע ברכה והללחה ויח"ו [=וגישותיו חן] בעיני כל. ושיקטרו לך אלפי אנשים חשובים ועובדים בידיות ובאהבה וישיבו את מוצר ומלא כל משאלותך לעושה ולברכה לששון ולשמחה ולחיים טובים ארוכים ולשל"ו ושמעתי ונשכרתי ושנשכר ב"ט אמתות ושיהפכו כל הימים האלו לששון ולשמחה ושיהי' התגלות אלקי' בעולם וידע כל בשר שיש בורא עולם ומנהיג את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים והי' כולנו ככלל הרחמים והחיים והשל"ו וברכה ונחת רוח בכל ענינו בכלל ובפרט ושזוכה כולנו לגאולה ולשמחה במהרה בימינו א"ס... והי"ר שלא יתעמ עוד ח"ו שום לעב בכל משפחתנו יחי' ולא בשום בר גש מישראל המתמיינים בה' והי"ר שזוכה כולנו יחד לב"ט שמחות ומשמחות בתכ"י א"ס . . . ובזה הגני אחיך וגיסה דו"ט ב'ה"ר ובאה"ר המפלה לישועת ה' ולהרמת קרן ישראל

מאז השתוקק רבינו לעבור ולגור בארץ ישראל, וכבר בשנת תשי"ט כשהוליא לאור ספר הקדוש של אביו הרה"ק ר' ברוך פינחס זי"ע ספר הקדוש דברי ברוך כתב רבינו בהקדמתו להספר: ויזכיר ה' לעשות מעשים טובים בצדקה וחסד ביחד עם רעייתו היקרה אשת חיל עטרת בעלה הרבנים אלטא חיה שרה בת חוה גיטל תחי' לרפואה שלימה ואיחרי ה' את ימינו ושנחיתנו בטוב ובנעימים להיות ביהנו פתוח לרוחה וטהיה ברכת ה' עלינו שזוכה לעלות לארצנו הק' ארץ ישראל' לבנות בית נאמן לה' בחורה ועבודה וגמילות חסדים, שיהיה לנחת רוח לבנותיו הקדושים רבינו ומתחילת עשרת זקנים בני גנים ותפארת בנים אבותם ויהיו כל מעשינו לשם שמים.

כשהגיע רבינו לארץ הקודש תפורה התיישב רבינו בתל אביב ומתחילה היה באיזה חדשים ולאחר זמן הללחה לתפלה, ורק לאחר זמן הללחה לקנות בית ליהיה כרחוב שלום עליכם 42, והיה לו בית עם ד' חדרים. רבינו נבחר במקום ההוא, בהיותו קרוב למקום של הרבה לדיקים לבית רוזין, שהיו קרובי משפחתו מלד הרבנית.

בית יחזק לייזק בה"ק זאוקלה"ה זי"ע כל ב"ב יחי' פש"ה הג"ל [=כל בני ביתו פורסים שלום הרבנית ה"ל]

בחדש אלול בשנת תשל"א נחלה רבינו על מחלת הכליות וחולי הלב, ודיבר הרה"ק מסקאליע זי"ע לאחיו האצטרי הרה"ק ר' יחיאל מיכל זי"ע שהיה דר בבאר שבע פארק סיגע לארץ ישראל לימים נוראים הבאים שיהא אלל רבינו לימים נוראים, והר"ר יחיאל מיכל לא רצה לנסוע לארצה"ק לפני ראש השנה היות שהיה ק"ץ קבוע בימים נוראים, ובכן סידר לעצמו לנסוע לארץ ישראל לאחר ראש השנה.

רבינו הסתלק במזאלי שבת קודש פשת נצבים, כ"ט אלול ערב ראש השנה, והגיע הבשורה על פטירת רבינו בחוץ לארץ באמצע הלילה של מו"ש"ק והודיעו שחצוי שעה וטהיה הלווה של רבינו בארצה"ק, כדי שישב שבעה ימים בערב ראש השנה ולא יטעך לישב שבעה אחר ראש השנה.

ולפלא בשבת קודש באמצע השבת עמד השעון קוד שחדרו של הרה"ק מסקאליע זי"ע. כאשר ראה הרה"ק מסקאליע זי"ע דבר זה דלא על זה ונבנה מאוד מזה בזמנו שאף פעם לא עמד השעון בחדרו. לאחר שבת קודש ביררו שבאותה שעה שעמד השעון שחדרו היה בארץ ישראל כבר מוצאי שבת ובאורו זמן יתנה נשמתו הטהורה של רבינו הקדוש בארץ ישראל.

רבינו נקבר בארץ ישראל בצנעתיים בבית החיים נחלת יחזק בחלקת אדמו"ר בית רוזין.

רבינו לא השאיר אחריו זש"ק, ותולדותיהן של לדיקים מעשים טובים, ודבריהם הן הן זכרונם. וזאתו יגן עלינו ועל כל ישראל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

8433 מערידיען עוועניו.

בשנת תשכ"ו הוליא רבינו לאור ספרו על התורה 'ישמח ישראל' ונלוה אליו ספר 'אהל ישראל' על מקומות בנ"ק ופ"ס.

בספר"ק הזה מתגלה מלאו קומתו של רבינו כחמד מענקה הרוח אשר פתוחים לפניו כל מנחמי תורה, יריו רב לו בפלפולא דלורייחא, ויש לו חידושים בסוגיות המסוככות ביותר, כמו כן מגלה זרוע עוזו בסודות התורה, גלייא דלרעיה ונפל נהורה, כשכל דבריו מתחבליים בענות חן, ובין בתיי חכמי קדשו מתחבליים מדה העונה והשפלות שלו, תוך רב כחו וחילו לאורייתא, ובמקום שאתה מוצא גדולתו גם אתה מוצא ענותותו.

וגם אינו חושך שבת מוסר, ומשלב דבריו עם לקחי מוסר ודברי הסודות, המלהיבים הלבבות ומעוררים השמות לעבודת הש"ת מתוך שמחה, לעמידה בנסיון, ללימוד תורה לשמה, להתרחק מדרכי הגוים, ועוד כהנה וכהנה.

הספר נתקבלה באהבה ובחבה ובהערכה בעולם התורה והחסידות, וזוכה ביחויים שדפסו בימים לשבח ולחלה. רבינו שלח ספרו הקדוש על ידי הוראח לאנשי שלומו וידידיו, מזורף עם מכתב בו כתב, 'שמקוה שהספר יביא חידה לתוך בתיכם, ואפי' שיחזק הספר בביתכם יהא שמירה וברכה לכל אחד מבתייך'.

מאז השתוקק רבינו לעבור ולגור בארץ ישראל, וכבר בשנת תשי"ט כשהוליא לאור ספר הקדוש של אביו הרה"ק ר' ברוך פינחס זי"ע ספר הקדוש דברי ברוך כתב רבינו בהקדמתו להספר: ויזכיר ה' לעשות מעשים טובים בצדקה וחסד ביחד עם רעייתו היקרה אשת חיל עטרת בעלה הרבנים אלטא חיה שרה בת חוה גיטל תחי' לרפואה שלימה ואיחרי ה' את ימינו ושנחיתנו בטוב ובנעימים להיות ביהנו פתוח לרוחה וטהיה ברכת ה' עלינו שזוכה לעלות לארצנו הק' ארץ ישראל' לבנות בית נאמן לה' בחורה ועבודה וגמילות חסדים, שיהיה לנחת רוח לבנותיו הקדושים רבינו ומתחילת עשרת זקנים בני גנים ותפארת בנים אבותם ויהיו כל מעשינו לשם שמים.

בשנת תש"ז, זכה רבינו לערוך הכנסת ספר תורה לבית מדרשו, ביום ראש חודש אדר, שמהה נדירה בימים ההם.

התחנה היה מנין של נוסח אשכנז, וקומה העליונה היה חדר מנין של רבינו בנוסח ספרד. גם היה מקום לתורה ויהדות, ושימש לאור גדול לקרב הרחוקים, והוא שהגיה אבן הפינה להפלת תורה וחסידות במקום ההוא עד היום הזה, ועד היום נקרא שמה 'סקאליער שטיבל'.

מכיון שהקים רבינו בית מדרשו בלאגראן פקעה שמה בקרב חסידי העיר ללמדן ותלמידי חכם מובהק, ובעל הסדר נפלא בלימודו, רבינו היה מקדק שלא יעבור עליו יום ללא הרבנת תורה. ובבית מדרשו של רבינו, היה חברה שרבינו הגיד להם שיעור יום יום בגפ"ת, השיעור הנפרסם מאד בדחבי לאגראן, ורבינו מפורסמים ותלמידי חכמים באו לשמוע שיעוריו הגאומיים בטוב טעם ודעת תורה.

בחדש תמוז שנת תש"ה, עזב רבינו את עיר לאגראן, ועבר לגור באמעריקא. בתקופת בראשית שלו באמעריקא, תקע אהלו בוועסט סייד של מאנהאטען האידעם של בית המדרש היה 308 וועסט 98 סט. וזמן שנה בית מדרשו בשם 'אהל ישראל', ורבינו מבקר אלל אחיו הגדול הרה"ק מסקאליע זי"ע כשהיה דר בוויילימסבורג באותו השנים.

הרבנית הצדקנית ע"ה, הייתה יודעת חולי כל ימי חייה, ורבינו בצדקה ובתום לבבו, היה מטפל עמה ודואג בעד שלומה וטובתה כל הימים, כשפניו מאירים ושמחים. ועל אף שבת מדרשו של רבינו היה משגשג ופורח על במתיי האללחה, בערך שנת תש"ד הוכרח רבינו להעביר דירתו לעיר מיאמי ביטש לטורך בריאותה ורפואתה של זוגתו הצדקנית.

גם בעיר מיאמי, כמו בכל מקומות מושבותיו, הקים רבינו בית מדרשו, מקום לתורה והפלה ולצדקה, ובית מדרשו היה נקראת 'אהל ישראל סקאליע-טריטקער שהל', תחת נשיאותו של הקעשינעווער רבי, הרה"ק ר' ישראל ראבינאוויטש זי"ע ומקום הבית המדרש היה 843 מערידיען עוועניו.

ובמהגו מקדש הוא גם כאן הרבין תורה רבנים, ובשיעוריו בש"ס בכל יום ויום לפני כמה עשרות בעלי בתים ובני תורה הוא רואה מטרתו המיוחלת. רושם מיוחד עשיתו על השומעים תורתו בחסידות המאטיינות תמיד כאויר בלום של לומדות וחסידות והרבה עניני תורה.

בית מדרשו נהיה מקום לתורה ולתפלה מפורא, והרבה אדמו"רים ורבנים שהגיעו לשם התפללו בבית מדרשו של רבינו, והגו התפלותיו המתוקים ותוריות הנפלאים. וגדולי הדור שביקרו בעיר מיאמי, היו מפליגים בשבחם.

ידוע, שהגה"ק ר' אהרן קאטלער ראש ישיבת בית מדרש גבוה דלעיוואד זי"ע היה מקורב להרה"ק מסקאליע זי"ע בעבודת אהבה והערצה, וכשהיו נפגשים, היה הרה"ק מסקאליע שאלו היכן שהוא לומד, וכשעה לו ר' אהרן, חייף התחילו לפלפל בפלפולא דלורייחא, זה בונה זה סוחר, זה מקשה זה מפרק.

פעם אמר הר"ר אהרן לאחד מידידיו, חדע שיש לו להאלמו"ר מסקאליע את הגר ב'מיאמי', והוא למדן גדול. חזו מאן גברא רבא דקמסדיד עליה.

בשנת תש"ז, זכה רבינו לערוך הכנסת ספר תורה לבית מדרשו, ביום ראש חודש אדר, שמהה נדירה בימים ההם.

רבינו שלח הזמנות אל ידידיו ואנשי שלומו, ובין השאר כתוב בהזמנה:

. . . איכה וועט האצטן די מעקליקייט אריינגארבייבען אונותון אין דער תורה, כדי איכה זאלט האצטן א חלק אין דער גרויסער מלוא פון סיום התורה . . . פארלידט נישט די געלעגענהייט איוטייל או עמענן אין אזא הייליגען אווענט און בזכות התורה הק' וועט איכה איהי' געהאלפען ווערען מיט אלעם גוטם, געזונט, פרנסה טובה, ברכה והללחה, וזכה לגאולה שלמה.

כתובת האותיות היה בצולם הייביסקום אדוטריריאוס, 955 אלטען ראור' מיאמי ביטש, ושם נערכה סעודה לכבודה של תורה, ורבינו דרוש גדול לכבוד גומרה של תורה, והוא נדפס בספר"ק ישמח ישראל פשת ויכ' . אחר כך הוליכו את הספר תורה מתוך רוב שמחה לבית המדרש

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כט אלול תרע"ו

רבי אליעזר חיים ב"ר אברהם בעל שיח השדה מבאניהאד

רבינו הרה"ק רבי אליעזר חיים דייטש אב"ד באניהאד בעל שיח השדה זי"ע נולד ט"ז תמוז בשנת תר"י בכפר פעטרא לאביו הגה"ק ר' אברהם זי"ע, חוטר מגזע הגה"ק ר' י"ט ליפמאן העללער בעל תוי"ט זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת גנענדל ע"ה ממשפחת הגה"ק ר' יצחק חיות זי"ע

פעם אחת היה רבינו בצעלזא בצלזא של הרה"ק ר' יהושע'לע זי"ע, ומעשה היתה שבעיר האנשאוויץ גר איש אחד שהיה זקוק לישועה, ואמרו לו שצבצולא פועלים יקועות, וביקש מרבינו סיסע עמו לצבצולא על חצבונו, רבינו שמח מאוד פיש לו הזדמנות ליסע לצבצולא ונסע עמו, כשהגיעו עס ראה ילדה אחת מסוכזבת ומחוך גרונה היה שומעים קולו של חזן (היה דיבוק). ואמר רבינו לח"כ: המשכילים אומרים שמעולם לא חזרה נשמה מין השמים, בצבצולא רואים פיש נשמות שצאים בחזרה מן השמים.

נכתלק לגנזי מרומים ככ"ט אלול בשנת תרע"ו זי"ע ומנ"כ בעיר באניהאד. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון הגדול מופת הדור הוא האדם הגדול בענקים אשר הארץ האירה מכבודו הן בחריפות ובקיאות הן בשו"ת להלכה למעשה אשר מחיבוריו שחו כלמא תלמידי חכמים שצדורו ופירווחו מעידין על רוב גדלו וגבורתו בתורה.

למד בישיבת הגה"ק ר' יוזפא ראזענבערג בעל יד יוסף זי"ע ואלל הגה"ק ר' מרדכי הלוי הארלוויץ בהאלמין זי"ע ואלל הגה"ק ר' אהרן גרינבערגער בעל דעת סופר במיהאלאוויץ זי"ע, ואלל הגה"ק ר' נתן פייטל רייניץ במאדע זי"ע ואלל הגה"ק ר' יואל כבי ראהט אב"ד חוסט בעל בית היוצר זי"ע ואלל הגה"ק ר' יהודה אסאד בעל דברי מהרי"א זי"ע, ורבו המובהק הי' הגה"ק ר' מנחם א"ש באונגאר זי"ע ושם קראו רבינו "קדשים בחור" פידע בעל פה כל סדר קדשים. ודר שם אלל הגה"ק ר' שלמה גאנצפריעד בעל קישור זי"ע.

בבחרותו כבר נראה שיהיה גאון ישראל פאר הדור ועטרוהו בסמיכת התורה הגאונים הגה"ק ר' משה פיק בעל מהר"ם פיק זי"ע הרה"ק ר' זלמן לייב טייטלבוים אב"ד סיגעט בעל ייטב לב זי"ע והגה"ק בעל אמרי דוד זי"ע,

בשנת תרל"ז נתקבל לאב"ד האנשאוויץ ובשנת תרנ"ז ח"י אלול בא לבאניהאד שעל שמה הוא נקרא, ואז כבר ילא שמעו הטוב ואין טוב אלא תורה בכל העולם לגאון אדיר ומובהק ותפס ישיבה גדולה ונאספו אליו בחורים מכל מדינות, וגדולי תורה ילאו מביית מדרשו ומהם הגה"ק ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראכפערטא זי"ע הגה"ק ר' יוסף הכהן שווארץ מגראסווארדיין בעל גנזי יוסף זי"ע אשר ראש דברי תורתו, הגה"ק ר' כבי קינסטליכער דומ"ץ באנפי הוניאד ואב"ד סעבין זי"ע, הגה"ק ר' משה שענהפעלד אב"ד ליקעוו זי"ע.

כתב תלמידו הגה"ק ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראכפערטא זי"ע הסדר היום של רבינו: ואוכל להעיד מה שראיתי בימי בחרותי אשר באתי לבקר בהיכלו וישבתי בצלל חדשי הקיץ שנת תרמ"ג ושארתי מים נאמנים ממעיני חכמתו זכרתי כי היה לי היום למלאכה ללמוד עם בחורים קטנים ממני, והלילה למשמר לקבוע עתים לתורה ללמוד ביחד עם רבינו, ותיכף אחר תפלת ערבית התחלנו ללמוד עד שגיע זמן ק"ש של שחרית ואז קרינו את שמע ויאלנו ידי חובת קריאת שמע שעל המיטה וקריאת שמע של שחרית, כה היה דרכנו כל הזמן אשר הייתי מסתופף בצלו, ובימי הקיץ הארוכים בעידנא דהגהו קאירי ומריעי היינו רבנן הולכים למקומות הרחקה, יאלנו בכל יום לעת ערב לשוח בשדה והלכנו הלוך ודבר בדברי תורה חדשים גם ישנים בכמה סוגיות והלכות גדולות, ולפלא היה בעיני כי מעולם לא הורכנו לעיין בשום ספר כי כל העניינים אשר נתגללו היו שגורים בפיו לומר אותם בעל פה ונתקיים בו ועפעפיך יישיכו נגדך.

וחיבר ספרים יקרים ספר שיח השדה, תבואות השדה, חלקת השדה, פרי השדה, דולאי השדה, אבני השדה, עומרי השדה, משנת דר' אליעזר, דמשק אליעזר, יומא דהלולא, תורת חיים.

